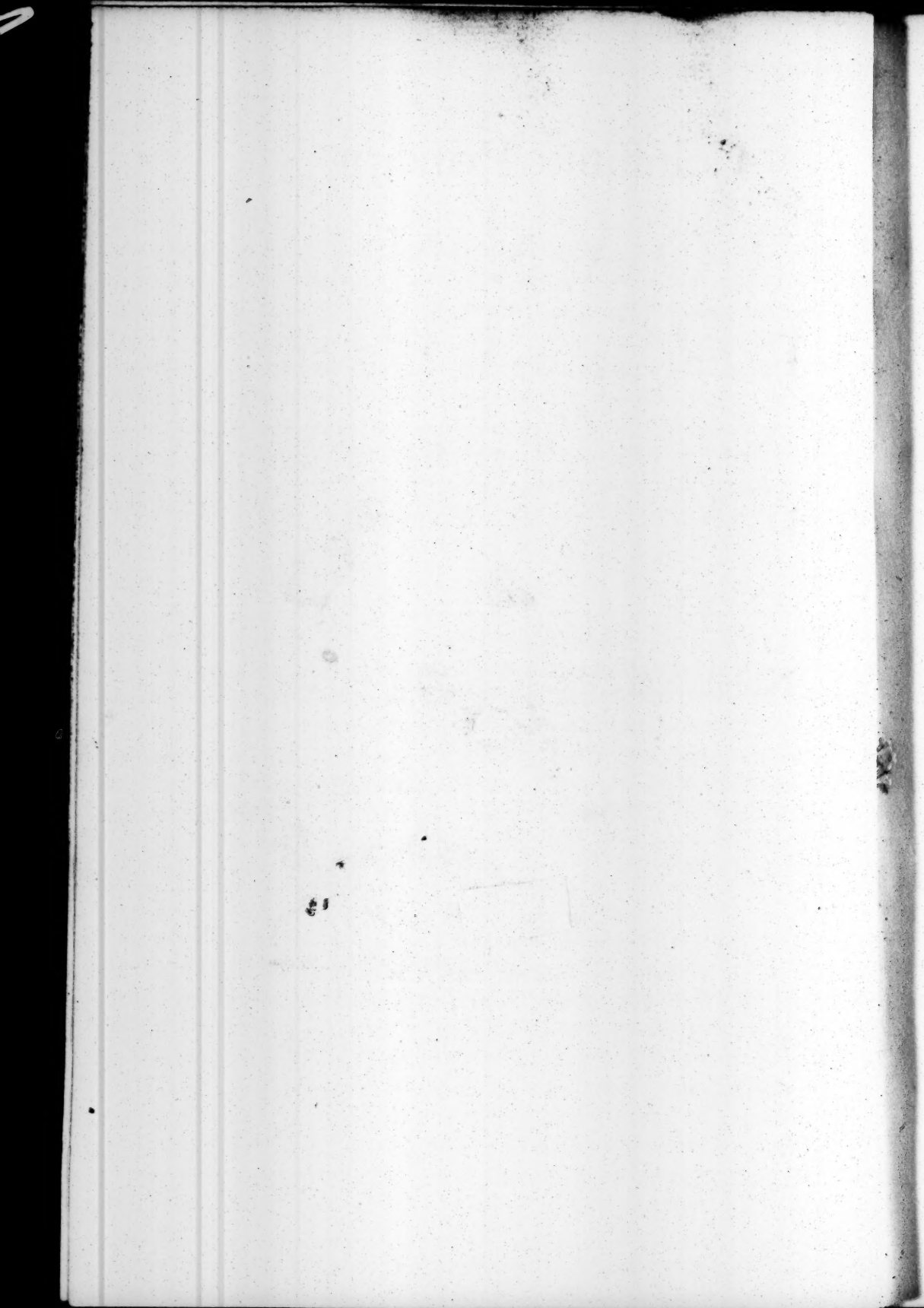

Q U I N T U S
H O R A T I U S K
F L A C C U S.

L O N D I N I:
Apud J. BROTHERTON, et J. NOURSE.

M D C C X X X V I.

Celsissimo Principi
JOANNI,
RUTLANDIÆ DUCI,
MARCHIONI de Granby, &c.
Ducatus Lancastriæ Cancellario,
REGI a privatis Consiliis,
Nobilissimi PERISCELIDIS Ordinis
Equiti.

DICO Tibi, PRINCEPS NO-
BILISSIME, et dedico emen-
datum a me HORATIUM.
Si

DEDICATIO.

Si quis autem quærit, quid iterum
Poetam toties editum ad amussim
detuli; promptum erit quod re-
spondeam: Amasse me, et impres-
sum tali voluisse forma; fecisse
quoque, ut irem obviam eorum
petulantiaë, qui quidvis putant
sibi licitum mutare: et, quod
majus est, ut honestum quiddam
Tibi darem elegantiarum Arbitro,
meque Tibi profiterer,

O colende semper, et culte,

fummo studio devotum

J. JONES.

PRÆFATIO.

HORATIUM, *ut potui, accuratum dedi : consului codices quosdam manuscriptos : optimarum editionum auctoritatem agnosco, de minutiis parum sollicitus.*

Exscriptores sæpe sua verba nec opinantes inserunt, adeo ut nescias quænam sint Autoris ; nec tantum refert plerumque quæ reponas.

*Novas admisi lectiones, paucas quidem, at Poetæ menti consentaneas. Quis non prætulerit * Te doctarum — || Mæonii carminis æmulo — manuscriptorum omnium lectionibus ?*

* Conjectura Rev. F. HARE, Episcopi Cicestrensis.

|| Alia conjectura Episcopi nuper Roffensis.

Credo

PRÆFATIO.

Credo equidem titulos nec odis HORATIIUM nec epistolis inscripsisse, postea vero a Grammaticis fuisse additos; omisos itaque voluerim.

Si quis exstaret ab ipso HORATII ævo SCRIBLERUS, facile carerent eruditi tantis tantorum virorum commentariis: carerent forsan recensione, et notis, atque emendationibus Tonantis inter Criticos — at certe meis.

Q. HORATII FLACCI CARMINUM

LIBER PRIMUS.

I.

MÆCENAS atavis edite regibus,
O et præsidium et dulce decus meum :
Sunt quos curriculo pulverem Olympium
Collegisse juvat, metaque fervidis
Evitata rotis, palmaque nobilis
Terrarum dominos evehere ad Deos ;
Hunc, si mobilium turba Quiritium
Certat tergemini tollere honoribus ;
Illum, si proprio condidit horreo
Quicquid de Libycis verritur areis.
Gaudentem patrios findere sarculo
Agros, Attalicis conditionibus
Nunquam dimoveas, ut trabe Cypria
Myrtoum pavidus nauta secet mare.
Luctantem Icariis fluctibus Africum
Mercator metuens, otium et oppidi
Laudat rura sui ; mox reficit rates
Quassas, indocilis pauperiem pati.
Est qui nec veteris pocula Massici,
Nec partem solido demere de die
Spernit, nunc viridi membra sub arbuto
Stratus, nunc ad aquæ lene caput sacræ.
Multos castra juvant, et lituo tubæ
Permistus sonitus, bellaque matribus

5

10

15

20

A

Detestata.

Detestata. Manet sub Jove frigido 25
 Venator, teneræ conjugis immemor ;
 Seu visa est catulis cerva fidelibus,
 Seu rupit teretes Marsus aper plagas.
 Te doctarum hederæ præmia frontium
 Dīs miscent superis. Me gelidum nemus, 30
 Nympharumque leves cum Satyris chori
 Secernunt populo ; si neque tibus
 Euterpe cohibet, nec Polyhymnia
 Lesboum refugit tendere barbiton.
 Quod si me Lyricis vatibus inferes, 35
 Sublimi feriam fidera vertice.

II.

I A M fatis terris nivis atque diræ
 Grandinis misit Pater, et rubente
 Dextera sacras jaculatus arces
 Terruit urbem :
 Terruit gentes, grave ne rediret 5
 Seculum Pyrrhæ nova monstra questæ ;
 Omne cum Proteus pecus egit altos
 Visere montes :
 Piscium et summa genus hæsit ulmo,
 Nota quæ sedes fuerat palumbis ; 10
 Et superjecto pavidæ natarunt
 Æquore damæ.
 Vidimus flavum Tiberim, retortis
 Littore Etrusco violenter undis,
 Ire dejectum monumenta Regis, 15
 Templaque Vestæ :
 Iliæ dum se nimium querenti
 Jactat ultorem ; vagus et sinistra
 Labitur ripa, Jove non probante,
 Uxorius amnis. 20

Audiet cives acuisse ferrum,
 Quo graves Persæ melius perirent;
 Audiet pugnas, vitio parentum

Rara juvenus.

Quem vocet Divum populus ruentis
 Imperi rebus? prece qua fatigent
 Virgines sanctæ minus audientem

Carmina Vestam?

Cui dabit partes scelus expiandi
 Jupiter? tandem venias, precamur,
 Nube candenti humeros amictus

Augur Apollo.

Sive tu mavis, Erycina ridens,
 Quam Jocus circum volat, et Cupido:
 Sive neglectum genus et nepotes

Respicis auctor,

Heu, nimis longo fatiate ludo;
 Quem juvat clamor, galeæque leves,
 Acer et Mauri peditis cruentum

Vultus in hostem.

Sive mutata juvenem figura
 Ales in terris imitatis, almæ
 Filius Maiæ, patiens vocari

Cæsaris ultor:

Serus in cœlum redeas; diuque
 Lætus intersis populo Quirini:
 Neve te nostris vitiis iniquum

Ocyor aura

Tollat: hic magnos potius triumphos,
 Hic ames dici Pater, atque Princeps:
 Neu finas Medos equitare inultos,

Te duce, Cæsar.

III.

SIC te Diva potens Cypri,
 Sic fratres Helenæ, lucida sidera,
 Ventorumque regat Pater,
 Obstrictis aliis, præter Iapyga,
 Navis, quæ tibi creditum 5
 Debes Virgilium, finibus Atticis
 Reddas incolumem, precor,
 Et serves animæ dimidium meæ.
 Illi robur et æs triplex
 Circa pectus erat, qui fragilem truci 10
 Commisit pelago ratem
 Primus, nec timuit præcipitem Africum
 Decertantem Aquilonibus,
 Nec tristes Hyadas, nec rabiem Noti;
 Quo non arbiter Adriæ 15
 Major, tollere seu ponere vult freta.
 Quem mortis timuit gradum,
 Qui siccis oculis monstra natantia,
 Qui vidit mare turbidum, et
 Infames scopulos Acroceraunia? 20
 Nequicquam Deus abscidit
 Prudens oceano dissociabili
 Terras: si tamen impiæ
 Non tangenda rates transiliunt vada.
 Audax omnia perpeti 25
 Gens humana ruit per vetitum et nefas.
 Audax Iapeti genus
 Ignem fraude mala gentibus intulit.
 Post ignem æthereæ domo
 Subductum, macies, et nova febrium 30
 Terris incubuit cohors:
 Semotique prius tarda necessitas
 Lethi

CARMINUM LIB. I.

5

Lethi corripuit gradum.

Expertus vacuum Dædalus aera

Pennis non homini datis:

35

Perrupit Acheronta Hercules labor.

Nil mortalibus arduum est.

Cælum ipsum petimus stultitia: neque

Per nostrum patimur scelus

Iracunda Jovem ponere fulmina.

40

IV.

SOLVITUR acris hyems grata vice veris et Favoni;

Trahuntque siccas machinæ carinas:

Ac neque jam stabulis gaudet pecus, aut arator igni:

Nec prata canis albicant pruinis.

Jam Cytherea choros ducit Venus, imminente Luna: 5

Junctæque Nymphis Gratiae decentes

Alternò terram quatiunt pede; dum graves Cyclopum

Vulcanus ardens urit officinas.

Nunc decet aut viridi nitidum caput impedire myrto,

Aut flore, terræ quem ferunt solutæ.

10

Nunc et in umbrosis Fauno decet immolare lucis,

Seu poscat agnam, five malit hœdum.

Pallida mors æquo pulsât pede pauperum tabernas,

Regumque tures. O beate Sesti,

Vitæ summa brevis spem nos vetat inchoare longam. 15

Jam te premet nox, fabulæque manes,

Et domus exilis Plutonia: quo simul meâris,

Nec regna vini fortiere talis:

Nec tenerum Lycidam mirabere, quo calet juvenus

Nunc omnis, et mox virgines tepebunt.

20

V.

V.

Q U I S multa gracilis te puer in rosa
 Perfusus liquidis urget odoribus
 Grato, Pyrrha, sub antro ?
 Cui flavam religas comam,
 Simplex munditiis ? Heu, quoties fidem
 Mutatosque deos flebit, et aspera
 Nigris æquora ventis
 Emirabitur insolens,
 Qui nunc te fruitur credulus aurea :
 Qui semper vacuum, semper amabilem
 Sperat, nescius auræ
 Fallacis ! Miseri, quibus
 Intentata nites. Me tabula sacer
 Votiva paries indicat uvida
 Suspendisse potenti
 Vestimenta maris Deo.

5

10

20

VI.

S C R I B E R I S Vario fortis, et hostium
 Victor, Mæonii carminis æmulo,
 Quam rem cumque ferox navibus, aut equis
 Miles te duce gesserit.
 Nos, Agrippa, neque hæc dicere, nec gravem
 Pelidæ stomachum cedere nescii,
 Nec cursus duplicis per mare Ulyssæi,
 Nec sævam Pelopis domum,
 Conamur, tenues grandia : dum pudor,
 Imbellisque lyræ Musa potens vetat
 Laudes egregii Cæsaris, et tuas
 Culpa deterere ingeni.

5

10

Quis

CARMINUM LIB. I.

7

Quis Martem tunica tectum adamantina
Digne scripserit? aut pulvere Troico
Nigrum Merionem? aut ope Palladis 15
Tydiden Superis parem?
Nos convivia, nos praelia virginum
Secis in juvenes unguibus acrium
Cantamus vacui: five quod urimur,
Non praefer solitum leves. 20

VII.

LAUDABUNT alii claram Rhodon, aut Mitylenen,
Aut Ephesum, bimarifve Corinthi
Moenia, vel Baccho Thebas, vel Apolline Delphos
Insignes, aut Thessala Tempe.
Sunt quibus unum opus est, intactae Palladis urbem 5
Carmine perpetuo celebrare, et
Undique decerptae frondi praepone olivam.
Plurimus, in Junonis honorem,
Aptum dicit equis Argos, ditescque Mycenae.
Me nec tam patiens Lacedaemon, 10
Nec tam Larissae percussit campus opimae,
Quam domus Albunae resonantis,
Et praepes Anio, et Tiburni lucus, et uda
Mobilibus pomaria rivis.
Albus ut obscuro detergit nubila coelo 15
Saepe Notus, neque parturit imbres
Perpetuos: sic tu sapiens finire memento
Tristitiam, vitaeque labores
Molli, Plance, mero: seu te fulgentia signis
Castra tenent, seu densa tenebit 20
Tiburis umbra tui. Teucer Salamina patremque
Cum fugeret, tamen uda Lyæo
Tempora populea fertur vinxisse corona,
Sic tristes affatus amicos:

Quo

2 Q. HORATII FLACCI

Quo nos cumque feret melior fortuna parente, 25
 Ibimus, ô focii, comitesque.
 Nil desperandum Teucro duce, et auspice Teucro :
 Certus enim promisit Apollo
 Ambiguam tellure nova Salamina futuram.
 O fortes, pejoraque paffi 30
 Mecum sæpe viri, nunc vino pellite curas :
 Cras ingens iterabimus æquor.

VIII.

LYDIA, dic, per omnes
 Te deos oro, Sybarin cur properas amando
 Perdere : cur apricum
 Oderit campum, patiens pulveris atque solis :
 Cur neque militaris 5
 Inter æquales equitat : Gallica nec lupatis
 Temperat ora frenis ?
 Cur timet flavum Tiberim tangere ? cur olivum
 Sanguine viperino
 Cautius vitat ? neque jam livida gestat armis 10
 Brachia ; sæpe disco,
 Sæpe trans finem jaculo nobilis expedito ?
 Quid latet, ut marinæ
 Filium dicunt Thetidis sub lacrymosa Trojæ
 Funera : ne virilis 15
 Cultus in cædem, et Lycias proriperet catervas ?

IX.

VIDES, ut alta stet nive candidum
 Soracte ; nec jam sustineant onus
 Sylvæ laborantes, geluque
 Flumina constiterint acuto ?

Dissolve

C A R M I N U M L I B. I.

Diffolve frigus, ligna super foco	9
Large reponens : atque benignius	5
Deprome quadrimum Sabina,	
O Thaliarche, merum diota.	
Permitte Divis cætera : qui simul	
Stravere ventos æquore fervido	10
Deproeliantes ; nec cupressi,	
Nec veteres agitantur orni.	
Quid sit futurum cras, fuge quærere ; et	
Quem fors dierum cunque dabit, lucro	
Appone : nec dulces amores	15
Sperne puer, neque tu choreas ;	
Donec virenti canities abest	
Morosa. Nunc et campus, et aræ,	
Lenesque sub noctem fufurri	
Composita repetantur hora ;	20
Nunc et latentis proditor intimo	
Gratus puellæ risus ab angulo,	
Pignusque dereptum lacertis,	
Aut digito male pertinaci.	

X.

MERCURI, facunde nepos Atlantis,	
Qui feros cultus hominum recentum	
Voce formasti catus, et decoræ	
More palæstræ :	
Te canam, magni Jovis et Deorum	5
Nuncium, curvæque lyræ parentem ;	
Callidum, quidquid placuit, jocosum	
Condere furto.	
Te, boves olim nisi reddidisses	
Per dolum amotas, puerum minaci	10
Voce dum terret, viduus pharetra	
Risit Apollo.	

B

Quin

10 Q. HORATII FLACCI.

Quin et Atridas, duce te, superbos,
 Ilio dives Priamus relicto,
 Theſſalosque ignes, et iniqua Trojæ 15
 Caſtra fefellit.
 Tu pias lætis animas reponis
 Sedibus; virgaque levem coerces
 Aurea turbam, ſuperis Deorum
 Gratus, et imis. 20

XI.

TU ne quæſieris (ſcire nefas) quem mihi, quem tibi
 Finem Dî dederint Leuconoe; nec Babylonios
 Tentaris numeros; ut melius, quidquid erit, pati!
 Seu plures hiemes, ſeu tribuit Jupiter ultimam, 5
 Quæ nunc oppoſitis debilitat pumicibus mare
 Tyrrhenum; ſapias, vina liques, et ſpatio brevi
 Spem longam reſeces. Dum loquimur, fugerit invida
 Ætas: carpe diem, quam minimum credula poſtero.

XII.

QUEM virum aut heroa lyra vel acri
 Tibia fumes celebrare, Clio?
 Quem Deum? cujus recinet jocofa
 Nomen imago,
 Aut in umbroſis Heliconis oris, 5
 Aut ſuper Pindo, gelidove in Hæmo?
 Unde vocalem temere inſecutæ
 Orphea ſilvæ,
 Arte materna rapidos morantem
 Fluminum lapſus, celereſque ventos, 10
 Blandum et auritas fidibus canoris
 Ducere quercus.

Quid

11

11

Crescit, occulto velut arbor ævo, 45
 Fama Marcelli: micat inter omnes
 Julium fidus, velut inter ignes
 Luna minores.
 Gentis humanæ pater atque custos,
 Orte Saturno, tibi cura magni 50
 Cæsaris fatis data: tu secundo
 Cæsare regnes.
 Ille seu Parthos Latio imminentes
 Egerit iusto domitos triumpho,
 Sive subiectos orientis oræ 55
 Seras et Indos:
 Te minor latum reget æquus orbem:
 Tu gravi curru quaties Olympum;
 Tu parum castis inimica mittes
 Fulmina lucis. 60

XIII.

CUM tu, Lydia, Telephi
 Cervicem roseam, cerea Telephi
 Laudas brachia, væ, meum
 Fervens difficili bile tumet jecur.
 Tunc nec mens mihi, nec color 5
 Certa sede manent: humor et in genas
 Furtim labitur, arguens
 Quam lentis penitus macerer ignibus.
 Uror, seu tibi candidos
 Turparunt humeros immodicæ mero 10
 Rixæ: sive puer furens
 Impressit memorem dente labris notam.
 Non, si me fatis audias,
 Speres perpetuum, dulcia barbare
 Lædentem oscula, quæ Venus 15
 Quinta parte sui nectaris imbuit.

Felices

CARMINUM LIB. I.

13

Felices ter et amplius,
Quos irrupta tenet copula ; nec malis
Divulsus querimoniis
Suprema citius solvet amor die.

20

XIV.

O NAVIS, referent in mare te novi
Fluctus : ô quid agis ? fortiter occupa
Portum : nonne vides, ut
Nudum remigio latus,
Et malus celeri faucibus Africo,
Antennæque gemant ; ac sine funibus
Vix durare carinæ
Possint imperiosius
Æquor ? non tibi sunt integra lintea :
Non Dî, quos iterum pressa voces malo.
Quamvis Pontica pinus,
Silvæ filia nobilis,
Jactes et genus et nomen inutile :
Nil pictis timidus navita puppibus
Fidit. Tu, nisi ventis
Debes ludibrium, cave.
Nuper sollicitum quæ mihi tædium,
Nunc desiderium, curaque non levis,
Interfusa nitentes
Vites æquora Cycladas.

5

10

15

20

XV.

PASTOR cum traheret per freta navibus
Idæis Helenam perfidus hospitam ;
Ingrato celeres obruit otio
Ventos, ut caneret fera

Nereus

14 Q. HORATII FLACCI

Nereus fata. Mala ducis avi domum, 5
 Quam multo repetet Græcia milite,
 Conjurata tuas rumpere nuptias,
 Et regnum Priami vetus.
 Eheu, quantus equis, quantus adest viris
 Sudor! quanta moves funera Dardanæ 10
 Genti! jam galeam Pallas et ægida
 Currusque et rabiem parat.
 Nequicquam Veneris præsidio ferox
 Pectus cæsariem: grataque fœminis
 Imbelli cithara carmina divides: 15
 Nequicquam thalamo graves
 Hastas et calami spicula Cnossii
 Vitabis, strepitumque, et celerem sequi
 Ajacem: tamen, heu ferus, adulteros
 Crines pulvere collines. 20
 Non Laertiaden, exitium tuæ
 Gentis, non Pylium Nestora respicis?
 Urgent impavidi te Salaminii
 Teucerque, et Sthenelus sciens
 Pugnæ; sive opus est imperitare equis, 25
 Non auriga piger. Merionen quoque
 Nosces. Ecce furit te reperire atrox
 Tydides melior patre:
 Quem tu, cervus uti vallis in altera
 Visum parte lupum graminis immemor, 30
 Sublimi fugies mollis anhelitu,
 Non hoc pollicitus tuæ.
 Iracunda diem proferet Ilio
 Matronisque Phrygum classis Achillei,
 Post certas hiemes uret Achaicus 35
 Ignis Iliacas domos.

XVI.

O MATRE pulchra filia pulchrior,
 Quem criminosis cunque voles modum
 Pones iambis ; sive flamma,
 Sive mari libet Adriano.
 Non Dindymene, non adytis quatit
 Mentem sacerdotum incola Pythius,
 Non Liber æque ; non acuta
 Sic geminant Corybantes æra,
 Tristes ut iræ : quas neque Noricus
 Deterret ensis, nec mare naufragum,
 Nec sævus ignis, nec tremendo
 Jupiter ipse ruens tumultu.
 Fertur Prometheus addere principi
 Limo coactus particulam undique
 Defectam, & infani leonis
 Vim stomacho apposuisse nostro.
 Iræ Thyesten exitio gravi
 Stravere ; et altis urbibus ultimæ
 Stetere causæ cur perirent
 Funditus, imprimeretque muris
 Hostile aratrum exercitus insolens.
 Compesce mentem. Me quoque pectoris
 Tentavit in dulci juvena
 Fervor, et in celeres iambos
 Misit furem : nunc ego mitibus
 Mutare quæro tristia ; dum mihi
 Fias recantatis amica
 Opprobriis, animumque reddas.

5

10

15

20

25

XVII.

XVII.

VELOX amœnum sæpe Lucretilem
Mutat Lycæo Faunus, et igneam
Defendit æstatem capellis

Usque meis, pluviosque ventos.

Impune tutum per nemus arbutos
Quærunt latentes, et thyma deviae
Olentis uxores mariti :

5

Nec virides metuunt colubros,
Nec Martiales hædulei lupos :
Utcunque dulci, Tyndari, fistula
Valles, et Usticæ cubantis
Levia personuere saxa.

10

Dî me tuentur : Dîs pietas mea
Et musa cordi est. Hinc tibi copia
Manabit ad plenum benigno

15

Ruris honorum opulenta cornu.
Hic in reducta valle caniculæ
Vitabis æstus : et fide Teïa

Dices laborantes in uno

Penelopen vitreamque Circen.

20

Hic innocentis pocula Lesbii
Duces sub umbra : nec Semeleïus

Cum Marte confundet Thyoneus

Prœlia : nec metues protervum
Suspecta Cyrum ; ne male dispari
Incontinentes injiciat manus,

25

Et scindat hærentem coronam

Crinibus, immeritamque vestem.

XVIII.

XVIII.

NULLAM, Vare, sacra vite prius severis arborem
 Circa mite solum Tiburis, et mœnia Catili.
 Siccis omnia nam dura Deus proposuit : neque
 Mordaces aliter diffugiunt sollicitudines. 4
 Quis post vina gravem militiam, aut pauperiem crepat ?
 Quis non te potius, Bacche pater, teque, decens Venus ?
 At ne quis modici transfiliat munera Liberi,
 Centaurea monet cum Lapithis rixa super mero
 Debellata ; monet Sithoniis non levis Evius :
 Cum fas atque nefas exiguo fine libidinum 10
 Discernunt avidi. Non ego te, candide Bassæu,
 Invitum quatiam ; nec variis obsita frondibus
 Sub divum rapiam. Sæva tene cum Berecynthio
 Cornu tympana, quæ subsequitur cæcus amor fui,
 Et tollens vacuum plus nimio gloria verticem, 15
 Arcanique fides prodiga, perlucidior vitro.

XIX.

MATER sæva Cupidinum,
 Thebanæque jubet me Semeles puer,
 Et lasciva Licentia,
 Finitis animum reddere amoribus.
 Urit me Glyceræ nitor 5
 Splendentis Pario marmore purius ;
 Urit grata protervitas,
 Et vultus nimium lubricus aspici.
 In me tota ruens Venus
 Cyprum deferuit ; nec patitur Scythas, 10
 Et versis animosum equis
 Parthum dicere, nec quæ nihil attinent.
 Hic vivum mihi cespitem, hic
 Verbenas, pueri, ponite, thuraque

C

Bimi

Bimi cum patera meri:

15

Maestata veniet lenior hostia.

XX.

VILE potabis modicis Sabinum
 Cantharis, Græca quod ego ipse testa
 Conditum levi, datus in theatro
 Cum tibi plausus,
 Care Mæcenas eques: ut paterni
 Fluminis ripæ, simul et jocosa
 Redderet laudes tibi Vaticanæ
 Montis imago.

5

Cæcubum, et prælo domitam Caleno
 Tu bibes uvam: mea nec Falernæ
 Temperant vites, neque Formiani
 Pocula colles.

10

XXI.

DIANAM teneræ dicite virgines:
 Intonsum, pueri, dicite Cynthium:
 Latonamque supremo
 Dilectam penitus Jovi.
 Vos lætam fluviis, et nemorum coma,
 Quæcunque aut gelido prominet Algido,
 Nigris aut Erymanthi

5

Silvis, aut viridis Cragi:
 Vos Tempe totidem tollite laudibus,
 Natalemque, mares, Delon Apollinis,
 Insignemque pharetra

10

Fraternaque humerum lyra.
 Hic bellum lacrymosum, hic miseram famem
 Pestemque a populo et principe Cæsare, in
 Persas atque Britannos

15

Vestra motus aget prece.

XXII.

XXII.

INTEGER vitæ, scelerisque purus
 Non eget Mauris jaculis, neque arcu,
 Nec venenatis gravida sagittis,
 Fulce, pharetra ;
 Sive per Syrtes iter æstuosas, 5
 Sive facturus per inhospitalem
 Caucasum, vel quæ loca fabulosus
 Lambit Hydaspes.
 Namque me silva lupus in Sabina,
 Dum meam canto Lalagen, et ultra 10
 Terminum curis vagor expeditis,
 Fugit inermem :
 Quale portentum neque militaris
 Daunia in latis alit esculetis ;
 Nec Jubæ tellus generat, leonum 15
 Arida nutrix.
 Pone me pigris ubi nulla campis
 Arbor æstiva recreatur aura ;
 Quod latus mundi nebulae, malusque
 Jupiter urget : 20
 Pone sub curru nimium propinqui
 Solis, in terra domibus negata ;
 Dulce ridentem Lalagen amabo,
 Dulce loquentem.

XXIII.

VITAS hinnuleo me similis, Chloe,
 Quærenti pavidam montibus aviis
 Matrem, non sine vano
 Aurarum et filiaæ metu.

Nam, seu mobilibus veris inhorruit
Adventus foliis, seu virides rubum
Dimovere lacertæ,

5

Et corde et genibus tremit.
Atqui non ego te, tigris ut aspera
Gætulusve leo, frangere persequor.
Tandem define matrem
Tempeſtiva ſequi viro.

10

XXIV.

QUIS deſiderio ſit pudor aut modus
Tam cari capitis? præcipe lugubres
Cantus, Melpomene, cui liquidam pater
Vocem cum cithara dedit.

Ergo Quintilium perpetuus ſopor
Urget? cui Pudor, et Juſtitiae ſoror
Incorrupta Fides, nudaque Veritas

5

Quando ullum invenient parem?
Multis ille bonis flebilis occidit:
Nulli flebilior quam tibi, Virgili.
Tu fruſtra pius, heu non ita creditum,
Poſcis Quintilium Deos.

10

Quod ſi Threicio blandius Orpheo
Auditam moderere arboribus fidem;
Non vanæ redeat ſanguis imagini,

15

Quam virga ſemel horrida,
Non lenis precibus fata recludere
Nigro compulerit Mercurius gregi.
Durum: ſed levis ſit patientia,
Quicquid corrigere eſt nefas.

20

XXV.

XXV.

PARCIUS junctas quatiunt fenestras

Ictibus crebris juvenes protervi,

Nec tibi fomnos adimunt: amatque

Janua limen,

Quæ prius multum facilis movebat

5

Cardines. Audis minus et minus jam,

“ Me tuo longas pereunte noctes,

“ Lydia, dormis?

Invicem mœchos anus arrogantes

Flebis in solo levis angiportu,

10

Thracio bacchante magis sub inter-
lunia vento:

Cum tibi flagrans amor, et libido,

Quæ solet matres furiare equorum,

Sæviet circa jecur ulcerosum;

15

Non sine questu,

Læta quod pubes edera virenti

Gaudeat pulla magis atque myrto;

Aridas frondes hiemis fodali

Dedicet Hebræ.

20

XXVI.

MUSIS amicus, tristitiam et metus

Tradam protervis in mare Creticum

Portare ventis; quis sub Arcto

Rex gelidæ metuatur oræ,

Quid Tiridatem terreat unice

5

Securus. O quæ fontibus integris

Gaudes, apricos nocte flores,

Nocte meo Lamiaë coronam,

Pimplei dulcis : nil sine te mei
 Profunt honores. Hunc fidibus novis,
 Hunc Lesbio sacrare plectro
 Teque tuasque decet sorores.

10

XXVII.

NATIS in usum lætitiæ scyphis
 Pugnare, Thracum est. Tollite barbarum
 Morem, verecundumque Bacchum
 Sanguineis prohibete rixis.

5

Vino et lucernis Medus acinaces
 Immane quantum discrepat. Impium
 Lenite clamorem, fodales,
 Et cubito remanete pressio.

Vultis severi me quoque sumere
 Partem Falerni? dicat Opuntia

10

Frater Megillæ, quo beatus
 Vulnere, qua pereat sagitta.

Cessat voluntas? non alia bibam
 Mercede. Quæ te cunque domat Venus,
 Non erubescendis adurit

15

Ignibus, ingenuoque semper
 Amore peccas. Quicquid habes, age,
 Depone tutis auribus. Ah miser,
 Quanta laboras in Charybdi!

Digne puer meliore flamma.
 Quæ saga, quis te solvere Theffalis
 Magus venenis, quis poterit Deus?
 Vix illigatum te triformi
 Pegasus expediet Chimæra.

20

XXVIII.

XXVIII.

TE maris et terræ, numeroque carentis arenæ
 Menforem cohibent, Archyta,
 Pulveris exigui prope littus parva Matinum
 Munera : nec quidquam tibi prodest
 Aerias tentasse domos, animoque rotundum 5
 Percurrisse polum, morituro.
 Occidit et Pelopis genitor, conviva deorum,
 Tithonusque remotus in auras,
 Et Jovis arcanis Minos admissus : habentque
 Tartara Panthoiden, iterum Orco 10
 Demissum ; quamvis clypeo Trojana refixo
 Tempora testatus, nihil ultra
 Nervos atque cutem morti concesserat atræ ;
 Judice te, non fordidus auctor
 Naturæ, verique. Sed omnes una manet nox, 15
 Et calcanda semel via lethi.
 Dant alios Furæ torvo spectacula Marti :
 Exitio est avidum mare nautis :
 Mistra senum ac juvenum densantur funera : nullum
 Sæva caput Proserpina fugit. 20
 Me quoque devexi rapidus comes Orionis
 Illyricis Notus obruit undis.
 At tu, nauta, vagæ ne parce malignus arenæ
 Ossibus et capiti inhumato
 Particulam dare. Sic, quodcunque minabitur Euris 25
 Fluctibus Hesperiiis, Venusinæ
 Plectantur silvæ, te fospite ; multaue merces,
 Unde potest, tibi defluat æquo
 Ab Jove, Neptunoque sacri custode Tarenti.
 Negligis immeritis nocituram 30
 Postmodo te natis fraudem committere forsan.
 Debita jura vicesque superbæ
 Te

Te maneant ipsum: precibus non linquar inultis;

Teque piacula nulla resolvent.

Quanquam festinas (non est mora longa) licebit 35

Injecto ter pulvere curras.

XXIX.

ICCI, beatis nunc Arabum invides

Gazis; et acrem militiam paras

Non ante devictis Sabææ

Regibus; horribilique Medo

Nectis catenas. Quæ tibi virginum, 5

Sponso necato, barbara serviet?

Puer quis ex aula capillis

Ad cyathum statuetur unctis,

Doctus sagittas tendere Sericas

Arcu paterno? quis neget arduis 10

Pronos relabi posse rivos

Montibus, et Tiberim reverti;

Cum tu coemptos undique nobiles

Libros Panætî, Socraticam et domum,

Mutare loricis Iberis, 15

Pollicitus meliora, tendis?

XXX.

O VENUS, regina Cnidi Paphique,

Sperne dilectam Cypron, et vocantis

Thure te multo Glyceræ decoram

Transfer in ædem.

Fervidus tecum Puer, et solutis 5

Gratiæ zonis, properentque Nymphæ,

Et parum comis sine te Juventas,

Mercuriusque.

XXXI.

XXXI.

QUID dedicatum poscit Apollinem
 Vates? quid orat, de patera novum
 Fundens liquorem? non opimæ
 Sardiniae segetes feraces;
 Non æstuosæ grata Calabriae 5
 Armenta; non aurum, aut ebur Indicum;
 Non rura, quæ Liris quieta
 Mordet aqua taciturnus amnis.
 Premant Calena falce, quibus dedit
 Fortuna vitem; dives et aureis 10
 Mercator exsiccat culullis
 Vina Syra reparata merce,
 Dīs charus ipsis: quippe ter et quater
 Anno revisens æquor Atlanticum
 Impune. Me pascunt olivæ, 15
 Me cichorea, levesque malvæ.
 Frui paratis et valido mihi,
 Latoe, dones: at (precor) integra
 Cum mente; nec turpem senectam
 Degere, nec cithara carentem. 20

XXXII.

POSCIMUR, si quid vacui sub umbra
 Lufimus tecum, quod et hunc in annum
 Vivat et plures, age dic Latinum,
 Barbite, carmen,
 Lesbio primum modulate civi: 5
 Qui ferox bello, tamen inter arma,
 Sive jactatam religarat udo
 Litore navim;

26 Q. HORATII FLACCI.

Liberum et Mufas Veneremque et illi
Semper hærentem Puerum canebat,
Et Lycum nigris oculis nigroque
Crine decorum. 10

O decus Phœbi, et dapibus supremi
Grata Testudo Jovis, ô laborum
Dulce lenimen, mihi cunque salve
Rite vocanti. 15

XXXIII.

ALBI, ne doleas plus nimio memor
Immitis Glyceræ, neu miserabiles
Decantes elegos, cur tibi junior
Læsa præniteat fide.

Insignem tenui fronte Lycorida
Cyri torret amor: Cyrus in asperam
Declinat Pholoen: sed prius Appulis
Jungentur capræ lupis, 5

Quam turpi Pholoe peccet adultero.
Sic visum Veneri; cui placet impares
Formas atque animos sub juga ahenea
Sævo mittere cum joco. 10

Ipsam me, melior cum peteret Venus,
Grata detinuit compede Myrtale
Libertina, fretis acrior Adriæ
Curvantis Calabros finus. 15

XXXIV.

PARCUS Deorum cultor et infrequens,
Infanientis dum sapientiæ
Consultus erro; nunc retrorsum
Vela dare, atque iterare cursus

C A R M I N U M L I B. I.

27

Cogor relictos. Namque Diespiter,
 Igni corusco nubila dividens
 Plerumque, per purum tonantes
 Egit equos volucremque currum;
 Quo bruta tellus et vaga flumina,
 Quo Styx, et invisi horrida Tænari
 Sedes, Atlanteusque finis
 Concutitur. Valet ima fummis
 Mutare, et insignia attenuat Deus,
 Obscura promens: hinc apicem rapax
 Fortuna cum stridore acuto
 Sustulit, hic posuisse gaudet.

5

10

15

XXXV.

O D I V A, gratum quæ regis Antium,
 Præsens vel imo tollere de gradu
 Mortale corpus, vel superbos
 Vertere funeribus triumphos:
 Te pauper ambit sollicita prece
 Ruris colonus; te dominam æquoris,
 Quicumque Bithyna laceffit
 Carpathium pelagus carina.
 Te Dacus asper, te profugi Scythæ,
 Urbesque, gentesque, et Latium ferox,
 Regumque matres barbarorum, et
 Purpurei metuunt tyranni:
 Injurioso ne pede proruas
 Stantem columnam; neu populus frequens
 Ad arma cessantes, ad arma
 Concitet, imperiumque frangat.
 Te semper anteit sæva Necessitas,
 Clavos trabales et cuneos manu
 Gestans ahena; nec severus
 Uncus abest, liquidumque plumbum.

5

10

15

20

Te

Te Spes, et albo rara Fides colit
 Velata panno, nec comitem abnegat,
 Utcunque mutata potentes
 Veste domos inimica linquis.
 At vulgus infidum, et meretrix retro 25
 Perjura cedit: diffugiunt cadis
 Cum sæce siccatis amici,
 Ferre jugum pariter dolosi.
 Serves iturum Cæsarem in ultimos
 Orbis Britannos, et juvenum recens 30
 Examen Eois timendum
 Partibus Oceanoque rubro.
 Eheu, cicatricum et sceleris pudet,
 Fratrumque. Quid nos dura refugimus
 Ætas? quid intactum nefasti 35
 Liquimus? unde manum juvenus
 Metu Deorum continuit? quibus
 Pepercit aris? ô utinam nova
 Incude diffingas retusum in
 Massagetæ, Arabasque ferrum. 40

XXXVI.

E T thure, et fidibus juvat
 Placare, et vituli sanguine debito
 Custodes Numidæ Deos:
 Qui nunc, Hesperia sospes ab ultima,
 Caris multa fodalibus, 5
 Nulli plura tamen dividit oscula,
 Quam dulci Lamix; memor
 Actæ non alio rege puertæ,
 Mutatæque simul togæ.
 Cressa ne careat pulchra dies nota: 10
 Neu promptæ modus amphoræ:
 Neu morem in Salium sit requies pedum: Neu

Neu multi Damalis meri

● Bassum Threïcia vincat amyftide :

Neu defint epulis rofæ,

15

Neu vivax apium, neu breve lilium.

Omnes in Damalin putres

Deponent oculos : nec Damalis novo

Divelletur adultero,

Lascivis ederis ambitiofior.

20

XXXVII.

N U N C est bibendum, nunc pede libero

Pulfanda tellus : nunc Saliaribus

Ornare pulvinar Deorum

Tempus erat dapibus, sodales.

Antehac nefas depromere Cæcubum

5

Cellis avitis : dum Capitolio

Regina dementes ruinas,

Funus et imperio parabat,

Contaminato cum grege turpium

Morbo virorum, quidlibet impotens

10

Sperare, fortunaque dulci

Ebria. Sed minuit furorem

Vix una fofpes navis ab ignibus :

Mentemque lymphatam Mareotico

Redegit in veros timores

15

Cæfar, ab Italia volantem

Remis adurgens (accipiter velut

Molles columbas, aut leporem citus

Venator in campis nivalis

Æmonia) daret ut catenis

20

Fatale monftrum : quæ generofius

Perire quærens, nec muliebriter

Expavit ensem, nec latentes

Claffe cita reparavit oras.

Aufa

Aufa et jacentem visere regiam
 Vultu sereno, fortis et asperas
 Tractare serpentes, ut atrum
 Corpore combiberet venenum,
 Deliberata morte ferocior :
 Sævis Liburnis scilicet invidens
 Privata deduci superbo
 Non humilis mulier triumpho.

25

30

XXXVIII.

PERSICOS odi, puer, apparatus:
 Displicent nexæ philyra coronæ:
 Mitte sectari, rosa quo locorum
 Sera moretur.
 Simplici myrto nihil allabores
 Sedulus curæ: neque te ministrum
 Dedecet myrtus, neque me sub arcæ
 Vite bibentem.

5

Q. HORA-

Q. HORATII FLACCI C A R M I N U M

LIBER SECUNDUS.

I.

MOTUM ex Metello consule civicum,
Bellique causas, et vitia, et modos,

Ludumque Fortunæ, gravesque

Principum amicitias, et arma

Nondum expiatis uncta cruoribus

5

(Periculosa plenum opus aleæ)

Tractas, et incedis per ignes

Suppositos cineri doloſo :

Paulum severæ Musa tragœdiæ

Defit theatris : mox, ubi publicas

10

Res ordinâris, grande munus

Cecropio repetes cothurno,

Insigne mœstis præsidium reis,

Et consulenti, Pollio, curiæ :

Cui laurus æternos honores

15

Dalmatico peperit triumpho.

Jam nunc minaci murmure cornuum

Perstringis aures : jam litui strepunt :

Jam fulgor armorum fugaces

Terret equos, equitumque vultus.

20

Audire magnos jam videor duces

Non indecoro pulvere fordidos,

Et cuncta terrarum subacta,

Præter atrocem animum Catonis.

Juno,

Juno et Deorum quisquis amior 25
 Afris, inulta cesserat impotens
 Tellure, victorum nepotes
 Rettulit inferias Jugurthæ.
 Quis non Latino sanguine pinguior
 Campus sepulchris impia prœlia 30
 Testatur, auditumque Medis
 Hesperiaë sonitum ruinæ?
 Qui gurgēs, aut quæ flumina lugubris
 Ignara belli? quod mare Dauniaë
 Non decoloravere cædes? 35
 Quæ caret ora cruore nostro?
 Sed ne relictis, Musa procax, jocis,
 Cææ retractes munera nœniæ:
 Mecum Dionæo sub antro
 Quære modos leviori plectro. 40

II.

NULLUS argento color est, avaris
 Abditæ terris inimice lamnæ
 Crispe Sallusti, nisi temperato
 Splendeat usu.
 Vivet extento Proculeius ævo, 5
 Notus in fratres animi paterni:
 Illum aget penna metuente solvi
 Fama superstes.
 Latius regnes avidum domando
 Spiritum, quam si Libyam remotis 10
 Gadibus jungas, et uterque Pœnus
 Serviat uni.
 Crescit indulgens sibi dirus hydrops;
 Nec sitim pellit, nisi causa morbi
 Fugerit venis, et aquosus albo 15
 Corpore languor.

Redditum

Redditum Cyri folio Phraaten,
 Diffidens plebi, numero beatorum
 Eximit Virtus ; populumque falsis
 Dedocet uti

20

Vocibus ; regnum et diadema tutum
 Deferens uni, propriamque laurum,
 Quisquis ingentes oculo irretorto
 Spectat acervos.

III.

ÆQUAM memento rebus in arduis
 Servare mentem, non secus in bonis
 Ab insolenti temperatam

Lætitia ; moriture Delli,
 Seu mœstus omni tempore vixeris,
 Seu te in remoto gramine per dies
 Festos reclinatum bearis

5

Interiore nota Falerni.
 Quo pinus ingens albaque populus
 Umbram hospitalem confociare amant
 Ramis, et obliquo laborat

10

Lympha fugax trepidare rivo;
 Huc vina, et unguenta, et nimium breves
 Flores amœnæ ferre jube rosæ :

Dum res, et ætas, et fororum

15

Fila trium patiuntur atra.
 Cedet coemptis saltibus, et domo ;
 Villaque, flavus quam Tiberis lavit,
 Cedet ; et extructis in altum

Divitiis potietur heres.

20

Divesne prisco natus ab Inacho,
 Nil interest, an pauper, et infima
 De gente sub dio moreris,

Victima nil miserantis Orci.

E

Omnes

Omnes eodem cogimur : omnium

25

Versatur urna serius ocus

Sors exitura, et nos in æternum

Exilium impositura cymbæ.

IV.

NE sit ancillæ tibi amor pudori,

Xanthia Phocæu ; prius insolentem

Serva Briseïs niveo colore

Movit Achillem :

Movit Ajacem Telamone natum

5

Forma captivæ dominum Tecmessæ :

Arfit Atrides medio in triumpho

Virgine rapta ;

Barbaræ postquam cecidere turmæ

Thessalo victore, et ademptus Hector

10

Tradidit fessis leviora tolli

Pergama Graiis.

Nescias an te generum beati

Phyllidis flavæ decorent parentes :

Regium certe genus, et Penates

15

Mœret iniquos.

Crede non illam tibi de scelestâ

Plebe delectam ; neque sic fidelem,

Sic lucro averfam potuisse nasci

Matre pudenda.

20

Brachia, et vultum, teretesque furas

Integer laudo : fuge suspicari,

Cujus octavum trepidavit ætas

Claudere lustrum.

V.

V.

NONDUM subacta ferre jugum valet

Cervice, nondum munia comparis

Æquare, nec tauri ruentis

In Venerem tolerare pondus :

Circa virentes est animus tuæ

5

Campos juvenæ, nunc fluviis gravem

Solantis æstus, nunc in udo

Ludere cum vitulis salicto

Prægestientis. Tolle cupidinem

Immitis uvæ : jam tibi lividos

10

Distinguet Autumnus racemos

Purpureo varius colore.

Jam te sequetur (currit enim ferox

Ætas ; et illi, quos tibi demserit,

Apponet annos) jam proterva

15

Fronte petet Lalage maritum :

Dilecta, quantum non Pholoe fugax,

Non Chloris : albo sic humero nitens,

Ut pura nocturno renidet

Luna mari, Cnidiufve Gyges :

20

Quem si puellarum infereres choro,

Mire sagaces falleret hospites

Discrimen obscurum, solutis

Crinibus, ambiguoque vultu.

VI.

SEPTIMI Gades aditure mecum, et

Cantabrum indoctum juga ferre nostra, et

Barbaras Syrtes, ubi Maura semper

Æstuat unda :

Tibur Argeo positum colono 5
 Sit meæ sedes utinam fenestæ:
 Sit modus lassæ maris et viarum
 Militiæque.
 Unde si Parcæ prohibent iniquæ;
 Dulce pellitis ovibus Galefi 10
 Flumen, et regnata petam Laconi
 Rura Phalanto.
 Ille terrarum mihi præter omnes
 Angulus ridet: ubi non Hymetto
 Mella decedunt, viridique certat 15
 Bacca Venafro:
 Ver ubi longum, tepidasque præbet
 Jupiter brumas, et amicus Aulon
 Fertili Baccho minimum Falernis
 Invidet uvis. 20
 Ille te mecum locus et beatæ
 Postulant arces: ibi tu calentem
 Debita sparges lacryma favillam
 Vatis amici.

VII.

O SÆPE mecum tempus in ultimum
 Deducte, Bruto militiæ duce,
 Quis te redonavit Quiritem
 Dīs patriis, Italoque cœlo,
 Pompei, meorum prime sodalium? 5
 Cum quo morantem sæpe diem mero
 Fregi, coronatus nitentes
 Malobathro Syrio capillos.
 Tecum Philippos et celerem fugant
 Sensi, relictâ non bene parmula; 10
 Cum fracta virtus, et minaces
 Turpe solum tetigere mento.

Sed

Sed me per hostes Mercurius celer

Denso paventem sustulit aere :

Te rursus in bellum resorbens

15

Unda fretis tulit æstuosis.

Ergo obligatam redde Jovi dapem ;

Longaque fessum militia latus

Depone sub lauru mea ; nec

Parce cadis tibi destinatis.

20

Oblivioso leviam Massico

Ciboria exple : funde capacibus

Unguenta de conchis. Quis udo

Deproperare apio coronas

Curatve myrto ? quem Venus arbitrum

25

Dicet bibendi ? non ego sanius

Bacchabor Edonis : recepto

Dulce mihi furere est amico.

VIII.

U L L A si juris tibi pejerati

Pœna, Barine, nocuisset unquam ;

Dente si nigro fieres, vel uno

Turpior ungui ;

Crederem : sed tu, simul obligasti

5

Perfidum votis caput, enitescis

Pulchrior multo, juvenumque prodis

Publica cura.

Expedit matris cineres opertos

Fallere, et toto taciturna noctis

10

Signa cum cœlo, gelidaque Divos

Morte carentes.

Ridet hoc, inquam, Venus ipsa ; rident

Simplices Nymphæ, ferus et Cupido,

Semper ardentes acuens sagittas

15

Cote cruenta.

Adde,

Adde, quod pubes tibi crescit omnis,
 Servitus crescit nova: nec priores
 Impiæ tectum dominæ relinquunt,
 Sæpe minati.

20

Te suis matres metuunt juvencis,
 Te senes parci; miseræque, nuper
 Virgines, nuptæ, tua ne retardet
 Aura maritos.

IX.

NON semper imbres nubibus hispidos
 Manant in agros; aut mare Caspium
 Vexant inæquales procellæ
 Usque; nec Armeniis in oris,
 Amice Valgi, stat glacies iners
 Menses per omnes; aut Aquilonibus
 Querceta Gargani laborant,
 Et foliis viduantur orni.

5

Tu semper urges flebilibus modis
 Mysten ademptum; nec tibi Vespero
 Surgente decedunt amores,
 Nec rapidum fugiente solem.

10

At non ter ævo functus amabilem
 Ploravit omnes Antilochum senex
 Annos; nec impubem parentes
 Troilon, aut Phrygiæ sorores

15

Flevere semper. Define mollium
 Tandem querelarum; et potius nova
 Cantemus Augusti tropæa
 Cæsaris: et rigidum Niphaten,
 Medumque flumen gentibus additum
 Victis, minores volvere vortices;
 Intraque præscriptum Gelonos
 Exiguis equitare campis.

20

X.

X.

RECTIUS vives, Licini, neque altum
Semper urgendo; neque, dum procellas
Cautus horrefcis, nimium premendo
Litum iniquum.

Auream quisquis mediocritatem
Diligit, tutus, caret obsoleti
Sordibus tecti, caret invidenda
Sobrius aula.

Sæpius ventis agitur ingens
Pinus; et celsæ graviore casu
Decidunt turres; feriuntque summos
Fulmina montes.

Sperat infestis, metuit secundis
Alteram fortem bene præparatum
Pectus. Informes hiemes reducit
Jupiter; idem

Summovet: non, si male nunc, et olim
Sic erit: quondam cithara tacentem
Suscitat Musam, neque semper arcum
Tendit Apollo.

Rebus angustis animosus atque
Fortis appare: sapienter idem
Contrahe vento nimium secundo
Turgida vela.

XI.

QUID bellicosus Cantaber, et Scythes,
Hirpine Quinti, cogitet, Adria
Divisus objecto, remittas
Quærere; nec trepides in usum

Poscentis

Poscentis ævi pauca. Fugit retro 5
 Levis juvenas et decor, arida
 Pellente lascivos amores
 Canitie, facilemque somnum.
 Non semper idem floribus est honor
 Vernis; neque uno Luna rubens nitet 10
 Vultu. Quid æternis minorem
 Consiliis animum fatigas?
 Cur non sub alta vel platano, vel hac
 Pinu jacentes sic temere, et rosa
 Canos odorati capillos, 15
 Dum licet, Assyriaque nardo
 Potamus uncti? dissipat Evius
 Curas edaces. Quis puer ocius
 Restinguet ardentis Falerni
 Pocula prætereunte lympa? 20
 Quis devium scortum eliciet domo
 Lyden? eburna dic age cum lyra
 Maturet, incomtum Lacænæ
 More comam religata nodum.

XII.

NOLIS longa feræ bella Numantiæ,
 Nec dirum Annibalem, nec Siculum mare
 Pœno purpureum sanguine, mollibus
 Aptari citharæ modis;
 Nec sævos Lapithas, et nimium mero 5
 Hylæum; domitosque Herculea manu
 Telluris juvenes, unde periculum
 Fulgens contremuit domus
 Saturni veteris: Tuque pedestribus
 Dices historiis prælia Cæsaris, 10
 Mæcnas, melius, ductaque per vias
 Regum colla minantium.

Me

Me dulces dominæ Musa Licymniæ

Cantus, me voluit dicere lucidum

Fulgentes oculos, et bene mutuis

15

Fidum pectus amoribus:

Quam nec ferre pedem dedecuit choris,

Nec certare joco, nec dare brachia

Ludentem nitidis virginibus, sacro

Dianæ celebris die.

20

Num tu, quæ tenuit dives Achæmenes,

Aut pinguis Phrygiæ Mygdonias opes

Permutare velis crine Licymniæ,

Plenas aut Arabum domos?

Dum flagrantia detorquet ad oscula

25

Cervicem; aut facili sævitia negat,

Quæ poscente magis gaudeat eripi;

Interdum rapere occupat.

XIII.

ILLE et nefasto te posuit die,

Quicumque primum, et sacrilega manu

Produxit, arbos, in nepotum

Perniciem, opprobriumque pagi:

Illum et parentis crediderim sui

5

Fregisse cervicem, et penetralia

Sparfisse nocturno cruore

Hospitis: ille venena Colcha,

Et quidquid usquam concipitur nefas,

Tractavit; agro qui statuit meo

10

Te triste lignum, te caducum

In domini caput immerentis.

Quid quisque vitet, nunquam homini satis

Cantum est in horas. Navita Bosporum

Pœnus perhorrescit, neque ultra

15

Cæca timet aliunde fata;

F

Miles

Miles fagittas et celerem fugam
 Parthi; catenas Parthus et Italum
 Robur: sed improvisa lethi
 Vis rapuit rapietque gentes. 20
 Quam pene furvæ regna Proserpinæ,
 Et judicantem vidimus Æacum,
 Sedesque discretas piorum, et
 Æoliis fidibus querentem
 Sappho puellis de popularibus; 25
 Et te sonantem plenius aureo,
 Alcæe, plectro dura navis,
 Dura fugæ mala, dura belli.
 Utrumque sacro digna silentio
 Mirantur umbræ dicere: sed magis 30
 Pugnas et exactos tyrannos
 Densum humeris bibit aure vulgus.
 Quid mirum? ubi illis carminibus stupens
 Demittit atras bellua centiceps
 Aures, et intorti capillis 35
 Eumenidum recreantur angues?
 Quin et Prometheus, et Pelopis parens
 Dulci laborum decipitur sono:
 Nec curat Orion leones,
 Aut timidos agitare lyncas. 40

XIV.

EHEU fugaces, Postume, Postume,
 Labuntur anni: nec pietas moram
 Rugis et instanti senectæ
 Afferet, indomitæque morti:
 Non si trecenis, quotquot eunt dies, 5
 Amice, places illacrymabilem
 Plutona tauris; qui ter amplum
 Geryonen Tityonque tristi

Compescit

CARMINUM LIB. II.

43

Compefcit unda, fcilicet omnibus,
Quicunque terræ munere vefcimur,

10

Enaviganda; five reges,
Sive inopes erimus coloni.

Fruſtra cruento Marte carebimus,
Fractisque rauci fluctibus Adriæ;

Fruſtra per autumnos nocentem

15

Corporibus metuemus Auſtrum.

Viſendus ater flumine languido

Cocytus errans, et Danaï genus

Infame, damnatusque longi

Sifyphus Æolides laboris.

20

Linquenda tellus, et domus, et placens

Uxor: neque harum, quas colis, arborum

Te, præter invifas cupreffos,

Ulla brevem dominum fequetur.

Abfumet hæres Cæcuba dignior

25

Servata centum clavibus, et mero

Tinget pavementum ſuperbus

Pontificum potiore cœnis.

XV.

J A M pauca aratro jugera regiæ

Moles relinquunt: undique latius

Extenta viſentur Lucrino

Stagna lacu; platanusque cœlebs

Evincet ulmos: tum violaria, et

5

Myrtus, et omnis copia narium,

Spargent olivetis odorem,

Fertilibus domino priori:

Tum ſpiſſa ramis laurea fervidos

Excludet ictus. Non ita Romuli

10

Præſcriptum et intonſi Catonis

Auſpiciis, veterumque norma:

F 2

Privatus

Privatus illis census erat brevis,
 Commune magnum: nulla decempedis
 Metata privatis opacam
 Porticus excipiebat Arcton:
 Nec fortuitum spernere cespitem
 Leges sinebant, oppida publico
 Sumptu jubentes, et Deorum
 Templa novo decorare faxy.

15

20

XVI.

OTIUM Divos rogat impotenti
 Præfusus Ægæo, simul atra nubes
 Condidit Lunam, neque certa fulgent
 Sidera nautis:
 Otium bello furiosa Thrace,
 Otium Medi pharetra decori,
 Grophe, non gemmis, neque purpura ve-
 nale, nec auro.
 Non enim gazæ, neque consularis
 Summovet lictor miseros tumultus
 Mentis, et curas laqueata circum
 Tecta volantes.
 Vivitur parvo bene, cui paternum
 Splendet in mensa tenui salinum;
 Nec leves somnos timor aut cupido
 Sordidus aufert.
 Quid brevi fortes jaculamur ævo
 Multa? quid terras alio calentes
 Sole mutamus? patriæ quis exsul
 Se quôque fugit?
 Scandit æratas vitiosa naves
 Cura; nec turmas equitum relinquit,
 Ocior cervis, et agente nimbos
 Ocior Euro.

5

10

15

20

Lætus

C A R M I N U M L I B. II.

Lætus in præsens animus quod ultra est	45
Oderit curare, et amara læto	25
Temperet risu. Nihil est ab omni	
Parte beatum.	
Abstulit clarum cita mors Achillem:	
Longa Tithonum minuit senectus:	30
Et mihi forsan, tibi quod negarit,	
Porriget hora.	
Te greges centum, Siculæque circum	
Mugiunt vaccæ; tibi tollit hinnitum	
Apta quadrigis equa; te bis Afro	35
Murice tinctæ	
Vestiunt lanæ: mihi parva rura, et	
Spiritum Graiæ tenuem Camenæ	
Parca non mendax dedit, et malignum	
Spernere vulgus.	40

XVII.

C U R me querelis exanimas tuis?	
Nec Dīs amicum est, nec mihi, te prius	
Obire, Mæcenas, mearum	
Grande decus columenque rerum.	
Ah, te meæ si partem animæ rapit	5
Maturior vis, quid moror altera,	
Nec carus æque, nec superstes	
Integer? ille dies utramque	
Ducet ruinam: non ego perfidum	
Dixi sacramentum: ibimus, ibimus,	10
Utcunque præcedes, supremum	
Carpere iter comites parati.	
Me nec Chimæræ spiritus igneæ,	
Nec, si refurgat, centimanus Gyas	
Divellet unquam: sic potenti	15
Justitiæ placitumque Parcis.	
	Seu

Seu Libra, seu me Scorpius aspicit
 Formidolosus, pars violentior
 Natalis horæ, seu tyrannus
 Hesperiaë Capricornus undæ : 20
 Utrumque nostrum incredibili modo
 Consentit astrum. Te Jovis impio
 Tutela Saturno refulgens
 Eripuit, volucrisque fati
 Tardavit alas ; cum populus frequens 25
 Lætum theatri ter crepuit sonum :
 Me truncus illapsus cerebro
 Sustulerat, nisi Faunus ictum
 Dextra levassët, Mercurialium
 Custos virorum. Reddere victimas 30
 Ædemque votivam memento :
 Nos humilem feriemus agnam.

XVIII.

NON ebur, neque aureum
 Mea renidet in domo lacunar :
 Non trabes Hymettiaë
 Premunt columnas ultima recisas
 Africa : neque Attali 5
 Ignotus heres regiam occupavi :
 Nec Laconicas mihi
 Trahunt honestæ purpuras clientæ.
 At fides, et ingeni
 Benigna vena est ; pauperemque dives 10
 Me petit : nihil supra
 Deos laceßo, nec potentem amicum
 Largiora flagito,
 Satis beatus unicus Sabinis.
 Truditur dies die, 15
 Novæque pergunt interire Lunæ :
 Tu

Tu secunda marmora

Locas sub ipsum funus, et sepulcri
Immemor, struis domos :

Marisque Baiis obstrepentis urges
Summovere litora,

Parum locuples continente ripa.
Quid, quod usque proximos

Revellis agri terminos, et ultra
Limites clientium

Salis avarus? pellitur paternos
In sinu ferens Deos

Et uxor et vir, fordidosque natos.
Nulla certior tamen

Rapacis Orci fede destinata
Aula divitem manet

Herum. Quid ultra tendis? æqua tellus
Pauperi recluditur,

Regumque pueris: nec fatelles Orci
Callidum Promethea

Revexit, auro captus. Hic superbum
Tantalum atque Tantalum

Genus coercet: hic levare functum
Pauperem laboribus,

Vocatus atque non vocatus audit.

XIX.

BACCHUM in remotis carmina rupibus

Vidi docentem (credite posteri)

Nymphasque discentes, et aures
Capripedum Satyrorum acutas.

Evœ! recenti mens trepidat metu,
Plenoque Bacchi pectore turbidum

Lætatur. Evœ! parce Liber,
Parce, gravi metuende thyrsō.

Fas pervicaces est mihi Thyadas,
 Vinique fontem, lactis et uberes
 Cantare rivos, atque truncis
 Lapſa cavis iterare mella:
 Fas et beatæ conjugis additum
 Stellis honorem, tectaque Penthei
 Disjecta non leni ruina,
 Thracis et exitium Lycurgi.
 Tu flectis amnes, tu mare barbarum:
 Tu ſeparatis uvidus in jugis
 Nodo coerces viperino
 Biſtonidum ſine fraude crines.
 Tu, cum parentis regna per arduum
 Cohors Gigantum ſcanderet impia,
 Rhœcum retorſiſti leonis
 Unguibus, horribilique mala:
 Quanquam choreis aptior et jocis
 Ludoque dictus, non ſat idoneus
 Pugnæ ferebaris; ſed idem
 Pacis eras mediuſque belli.
 Te vidit inſons Cerberus aureo
 Cornu decorum, leniter atterens
 Caudam; et recedentis trilingui
 Ore pedes tetigitque crura.

XX.

NON uſitata, nec tenui ferar
 Penna biformis per liquidum æthera
 Vates; neque in terris morabor
 Longius; invidiaque major
 Urbes relinquam. Non ego, pauperum
 Sanguis parentum, non ego quem vocas
 Dilecte Mæcenæ, obibo;
 Nec Stygia cohibebor unda.

Jam

Jam jam residunt cruribus asperæ
Pelles; et album mutor in alitem

10

Superne; nascunturque leves

Per digitos humerosque plumæ.

Jam Dædaleo ocior Icaro

Vifam gementis litora Bospori,

Syrtesque Gætulas, canorus

15

Ales, Hyperboreosque campos.

Me Colchus, et, qui dissimulat metum

Marsæ cohortis, Dacus, et ultimi

Noscent Geloni: me peritus

Discet Iber, Rhodanique potor.

20

Absint inani funere nœniæ,

Luctusque turpes, et querimonîæ:

* Compesce clamorem, ac sepulcri

Mitte supervacuos honores.

Q. HORATII FLACCI C A R M I N U M

LIBER TERTIUS.

I.

ODI profanum vulgus, et arceo.
Favete linguis: carmina non prius
Audita Musarum sacerdos
Virginibus puerisque canto.
Regum timendorum in proprios greges, 5
Reges in ipsos imperium est Jovis,
Clari giganteo triumpho,
Cuncta supercilio moventis.
Est ut viro vir latius ordinet
Arbusta fulcis; hic generosior 10
Descendat in campum petitor;
Moribus hic meliorque fama
Contendat; illi turba clientium
Sit major: æqua lege Necessitas
Sortitur insignes et imos: 15
Omne capax movet urna nomen.
Districtus ensis cui super impia
Cervice pendet, non Siculæ dapes
Dulcem elaborabunt saporem;
Non avium citharæque cantus 20
Somnum reducent. Somnus agrestium
Lenis virorum non humiles dōmos
Fastidit umbrosamque ripam,
Non Zephyris agitata Tempe.
Deside-

C A R M I N U M L I B. III.

51

Desiderantem quod fatis est, neque
Tumultuosum sollicitat mare,
Nec sævus Arcturi cadentis
Imperus, aut orientis Hœdi:
Non verberatæ grandine vineæ,
Fundusve mendax; arbore nunc aquas
Culpante, nunc torrentia agros
Sidera, nunc hiemes iniquas.
Contracta pisces æquora sentiunt,
Jactis in altum molibus: huc frequens
Cæmenta demittit redemptor
Cum famulis, dominusque terræ
Fastidiosus: sed Timor et Minæ
Scandunt eodem quo dominus: neque
Decedit ærata triremi, et
Post equitem sedet atra Cura.
Quod si dolentem nec Phrygius lapis,
Nec purpurarum fidere clarior
Delenit usus, nec Falerna
Vitis, Achæmeniumve costum;
Cur invidendis postibus, et novo
Sublime ritu moliar atrium?
Cur valle permutem Sabina
Divitias operosiores?

25

30

35

40

45

II.

ANGUSTAM, amice, pauperiem pati
Robustus acri militia puer
Condiscat; et Parthos feroces
Vexet eques metuendus hasta;
Vitamque sub dio, et trepidis agat
In rebus: illum ex mœnibus hosticis
Matrona bellantis tyranni
Prospiciens, et adulta virgo

5

G 2

Suspiret:

Suspiret: Eheu, ne rudis agminum
 Sponsus laceffiat regius asperum 10
 Tactu leonem; quem cruenta
 Per medias rapit ira cædes.
 Dulce et decorum est pro patria mori.
 Mors et fugacem persequitur virum:
 Nec parcit imbellis juventæ 15
 Poplitibus, timidove tergo.
 Virtus, repulsæ nescia fordida,
 Intaminatis fulget honoribus;
 Nec sumit aut ponit secures
 Arbitrio popularis auræ. 20
 Virtus, recludens immeritis mori
 Cælum, negata tentat iter via;
 Cœtusque vulgares, et udam
 Spernit humum fugiente penna.
 Est et fideli tuta silentio 25
 Merces: vetabo, qui Cereris sacrum
 Vulgarit arcanæ, sub ipsam
 Sit trabibus, fragilemve mecum
 Solyat phaselum. Sæpe Diespiter
 Neglectus incesto addidit integrum: 30
 Raro antecedentem scelestum
 Deferuit pede Pœna claudo.

III.

JUSTUM, et tenacem propositi virum
 Non civium ardor prava jubentium,
 Non vultus instantis tyranni
 Mente quatit solida, neque Auster
 Dux inquieti turbidus Adriæ,
 Nec fulminantis magna Jovis manus:
 Si fractus illabatur orbis,
 Impavidum ferient ruinæ.

Hac

CARMINUM LIB. III.

53

Hac arte Pollux, hac vagus Hercules

Enifus, arces attigit igneas:

10

Quos inter Augustus recumbens

Purpureo bibit ore nectar.

Hac te merentem, Bacche pater, tuæ

Vexere tigres, indocili jugum

Collo trahentes: hac Quirinus

15

Martis equis Acheronta fugit;

Gratum elocuta consiliantibus

Junone Divis: Ilion, Ilion

Fatalis incestusque judex,

Et mulier peregrina vertit

20

In pulverem, ex quo destituit Deos

Mercede pacta Laomedon, mihi

Castæque damnatum Minervæ,

Cum populo et duce fraudulento.

Jam nec Lacænæ splendet adulteræ

25

Famossus hospes; nec Priami domus

Perjura pugnaces Achivos

Hectoreis opibus refringit:

Nostrique ductum seditionibus

Bellum refedit. Protinus et graves

30

Iras, et invisum nepotem,

Troica quem peperit sacerdos,

Marti redonabo. Illum ego lucidas

Inire sedes, ducere nectaris

Succos, et ascribi quietis

35

Ordinibus patiar Deorum.

Dum longus inter sæviat Ilion

Romamque pontus; qualibet exsules

In parte regnanto beati:

Dum Priami Paradisusque busto

40

Insultet

Insultet armentum, et catulos feræ
 Celent inultæ; stet Capitolium
 Fulgens, triumphatîsque possit
 Roma ferox dare jura Medis.

Horrenda late nomen in ultimas
 Extendat oras; qua medius liquor
 Secernit Europen ab Afro,

45

Qua tumidus rigat arva Nilus;
 Aurum irrepertum, et sic melius situm
 Cum terra celat, spernere fortior,
 Quam cogere humanos in usus

50

Omne sacrum rapiente dextra,
 Quicumque mundo terminus obstitit,
 Hunc tangat armis, visere gestiens
 Qua parte debacchentur ignes,

55

Qua nebulæ pluviique rores.
 Sed bellicosæ fata Quiritibus
 Hac lege dico, ne nimium pii,
 Rebusque fidentes, avitæ

Tecta velint reparare Trojæ.
 Trojæ renascens alite lugubri
 Fortuna tristi clade iterabitur,
 Ducente victrices catervas

60

Conjuge me Jovis et forore.
 Ter si refurgat murus aheneus,
 Auctore Phœbo; ter pereat meis
 Excisus Argivis: ter uxor

65

Capta virum puerosque ploret.
 Non hæc jocosæ conveniunt lyræ.
 Quo Musa tendis? desine pervicax

70

Referre sermones Deorum, et
 Magna modis tenuare parvis.

IV.

DESCENDE cœlo, dic age tibia
 Regina longum Calliope melos;
 Seu voce nunc mavis acuta,
 Seu fidibus, citharave Phœbi.
 Auditis? an me ludit amabilis 5
 Infania? audire, et videor pios
 Errare per lucos, amœnæ
 Quos et aquæ subeunt, et auræ.
 Me fabulosæ Vulture in Appulo,
 Altricis extra limen Apuliæ, 10
 Ludo fatigatumque somno,
 Fronde nova puerum palumbes
 Texere (mirum quod foret omnibus,
 Quicunque celsæ nidum Acherontiaë,
 Saltusque Bantinos, et arvum 15
 Pingue tenent humilis Ferenti :)
 Ut tuto ab atris corpore viperis
 Dormirem et urfis; ut premerer sacra
 Lauroque, collataque myrto,
 Non sine Dīs animosus infans. 20
 Vester, Camenæ, vester in arduos
 Tollor Sabinos; seu mihi frigidum
 Præneste, seu Tibur supinum,
 Seu liquidæ placuere Baiæ.
 Vestris amicum fontibus et choris, 25
 Non me Philippis versa acies retro,
 Devota non extinxit arbor,
 Nec Sicula Palinurus unda.
 Utcunque mecum vos eritis; libens
 Infanientem navita Bosporum 30
 Tentabo, et urentes arenas
 Litoris Assyrii viator.

Vifam

Vifam Britannos hospitibus feros,
 Et lætum equino fanguine Concanum :
 Vifam pharetratos Gelonos, 35
 Et Scythicum inviolatus amnem,
 Vos Cæfarem altum, militia fimul
 Feflas cohortes abdidit oppidis,
 Finire quærentem labores,
 Pierio recreatis antro. 40
 Vos lene confilium et datis, et dato
 Gaudetis almæ. Scimus ut impios
 Titanas, immanemque turmam
 Fulmine fustulerit caduco
 Qui terram inertem, qui mare temperat 45
 Ventofum ; umbrarum regnaque triftia,
 Divosque, mortalesque turbas
 Imperio regit unus æquo.
 Magnum illa terrorem intulerat Jovi
 Fidens juvenus horrida brachiis, 50
 Fratresque tendentes opaco
 Pelion impofuiffe Olympo.
 Sed quid Typhoeus, et validus Mimas,
 Aut quid minaci Porphyryon ftatu,
 Quid Rhœcus, evulfisque truncis 55
 Enceladus jaculator audax,
 Contra fonantem Palladis ægida
 Poffent ruentes? hinc avidus ftetit
 Vulcanus, hinc matrona Juno, et
 Nunquam humeris pofiturus arcum, 60
 Qui rore puro Caftaliæ lavit
 Crines folutos, qui Lyciæ tenet
 Dumeta, natalemque filvam,
 Delius et Patareus Apollo,

C A R M I N U M L I B. III.

57

Vis consilî expers mole ruit sua :
Vim temperatam Dî quoque provehunt
In majus : iidem odere vires
Omne nefas animo moventes.

65

Testis mearum centimanus Gyas
Sententiarum, notus et integræ
Tentator Orion Dianæ,

70

Virginea domitus sagitta.
Injecta monstis Terra dolet suis :
Mœretque partus fulmine luridum
Missos ad Orcum : nec peredit
Impositam celer ignis Ætnam :

75

Incontinentis nec Tityi jecur
Relinquit ales, nequitiae additus
Custos : amatorem trecentæ
Pirithoum cohibent catenæ.

80

V.

COELO tonantem credidimus Jovem
Regnare : præsens Divus habebitur
Augustus, adjectis Britannis
Imperio, gravibusque Persis.

Milesne Crassi conjuge barbara
Turpis maritus vixit ? et hostium
(Proh curia, inversique mores !)

5

Consenuit focerorum in armis
Sub rege Medo Marfus et Appulus,
Anciliorum, nominis et togæ
Oblitus, æternæque Vestæ,

10

Incolumi Jove et urbe Roma ?
Hoc caverat mens provida Reguli
Dissentientis conditionibus

Fœdis, et exemplo trahenti
Perniciem veniens in ævum,

15

H

Si

Si non periret immiserabilis
 Captiva pubes. Signa ego Punicis
 Affixa delubris, et arma
 Militibus sine cæde, dixit, 20
 Derepta vidi: vidi ego civium
 Retorta tergo brachia libero,
 Portasque non clausas, et arva
 Marte coli populata nostro.
 Auro repensus scilicet acrior 25
 Miles redibit? flagitio additis
 Damnum. Neque amissos colores
 Lana refert medicata fuco;
 Nec vera virtus, cum semel excidit,
 Curat reponi deterioribus. 30
 Si pugnat extricata densis
 Cerva plagis, erit ille fortis,
 Qui perfidis se credidit hostibus;
 Et Marte Pœnos proteret altero,
 Qui lora restrictis lacertis 35
 Sensit iners, timuitque mortem.
 Hic, unde vitam fumeret inscius,
 Pacem duello miscuit: ô pudor!
 O magna Carthago, probroffis
 Altior Italiæ ruinis! 40
 Fertur pudicæ conjugis osculum,
 Parvosque natos, ut capitis minor,
 A se removissè, et virilem
 Torvus humi posuissè vultum;
 Donec labantes consilio Patres 45
 Firmaret auctor nunquam alias dato,
 Interque mœrentes amicos
 Egregius properaret exsul.

Atqui

Atqui sciebat quæ sibi barbarus
 Tortor pararet: non aliter tamen 50
 Dimovit obstantes propinquos,
 Et populum reditus morantem;
 Quam si clientum longa negotia,
 Dijudicata lite, relinqueret,
 Tendens Venafranos in agros, 55
 Aut Lacedæmonium Tarentum.

VI.

DELICTA majorum immeritus lues,
 Romane, donec templa refeceris
 Ædesque labentes Deorum, et
 Fœda nigro simulacra fumo.
 Dis te minorem quod geris, imperas: 5
 Hinc omne principium, huc refer exitum.
 Dî multa neglecti dederunt
 Hesperiae mala luctuosæ.
 Jam bis Monæses, et Pacori manus
 Non auspicatos contudit impetus 10
 Nostros, et adjecisse prædam
 Torquibus exiguis renidet.
 Pene occupatam seditionibus
 Delevit Urbem Dacus et Æthiops;
 Hic classe formidatus, ille 15
 Missilibus melior sagittis.
 Fecunda culpæ secula nuptias
 Primum inquinavere, et genus, et domos:
 Hoc fonte derivata clades
 In patriam populûmque fluxit. 20
 Motus doceri gaudet Ionicos
 Matura virgo, fingitur artibus
 Jam nunc, et incestos amores
 De tenero meditatur ungui.

60 Q. HORATII FLACCI

Mox juniores quærit adulteros 25
 Inter mariti vina: neque eligit
 Cui donet impermissa raptim
 Gaudia, luminibus remotis;
 Sed jussa coram, non sine conscio
 Surgit marito; seu vocat institor, 30
 Seu navis Hispanæ magister,
 Dedecorum preciosus emtor.
 Non his juvenus orta parentibus
 Infecit æquor sanguine Punico,
 Pyrrhumque, et ingentem cecidit 35
 Antiochum, Annibalemque dirum.
 Sed rusticorum mascula militum
 Proles, Sabellis docta ligonibus
 Versare glebas, et severæ 40
 Matris ad arbitrium recisos
 Portare fustes; sol ubi montium
 Mutaret umbras, et juga demeret
 Bobus fatigatis, amicum
 Tempus agens abeunte curru.
 Damnosa quid non imminuit dies? 45
 Ætas parentum, pejor avis, tulit
 Nos nequiores, mox daturos
 Progeniem vitiosorem.

VII.

QUID fles, Asterie, quem tibi candidi
 Primo restituent vere Favonii,
 Thyna merce beatum,
 Constantis juvenem fide
 Gygen? ille Notis actus ad Oricum 5
 Post infana Capræ sidera, frigidas
 Noctes non sine multis
 Insomnis lacrymis agit.

Atqui

C A R M I N U M L I B. III.

61

Atqui sollicitæ nuncius hospitæ,
 Suspirare Chloen, et miseram tuis
 Dicens ignibus uri,
 Tentat mille vafer modis.
 Ut Prætum mulier perfida credulum
 Falsis impulerit criminibus, nimis
 Casto Bellerophonti
 Maturare necem, refert.
 Narrat pene datum Pelea Tartaro,
 Magnessiam Hippolyten dum fugit abstinens:
 Et peccare docentes
 Fallax historias monet,
 Frustra: nam scopulis furdior Icarī
 Voces audit, adhuc integer. At, tibi
 Ne vicinus Enipeus
 Plus iusto placeat, cave:
 Quamvis non alius flectere equum sciens
 Æque conspicitur gramine Martio;
 Nec quisquam citus æque
 Tusco denatat alveo.
 Prima nocte domum claude: neque in vias
 Sub cantu querulæ despice tibiæ:
 Et te sæpe vocanti
 Duram, difficilis mane.

10

15

20

25

30

VIII.

M A R T I I S cœlebs quid agam Calendis,
 Quid velint flores, et acerra thuris
 Plena, miraris, positusque carbo in
 Cespite vivo,
 Docte sermones utriusque linguæ.
 Voveram dulces epulas, et album
 Libero caprum, prope funeratus
 Arboris ictu.

5

Hic

Hic dies, anno redeunte, festus
 Corticem astrictum pice dimovebit 10
 Amphoræ fumum bibere institutæ
 Consule Tullo.
 Sume, Mæcenas, cyathos amici
 Sosпитis centum; vigiles lucernas
 Perfer in lucem: procul omnis esto 15
 Clamor et ira.
 Mitte civiles super Urbe curas.
 Occidit Daci Cotifonis agmen:
 Medus infestus sibi luctuosus
 Dissidet armis: 20
 Servit Hispanæ vetus hostis oræ
 Cantaber, fera domitus catena:
 Jam Scythæ laxo meditantur arcu
 Cedere campis.
 Negligens, ne qua populus laboret, 25
 Parce privatis nimium cavere:
 Dona præsentis rape lætus horæ,
 Linque severa.

IX.

HOR. DONEC gratus eram tibi,
 Nec quisquam potior brachia candidæ
 Cervici juvenis dabat;
 Perfarum vigui rege beatior.
 LYD. Donec non alia magis 5
 Arsisti, neque erat Lydia post Chloen;
 Multi Lydia nominis
 Romana vigui clarior Ilia.
 HOR. Me nunc Thressiæ Chloe regit,
 Dulces docta modos, et citharæ sciens: 10
 Pro qua non metuam mori,
 Si parcent animæ fata superstiti,
 LYD.

- LYD. Me torret face mutua
 Thurini Calais filius Ornyti:
 Pro quo bis patiar mori, 15
 Si parcent puero fata superstiti.
- HOR. Quid si prisca redit Venus,
 Diductosque jugo cogit aheneo?
 Si flava excutitur Chloe,
 Rejeclæque patet janua Lydiæ? 20
- LYD. Quanquam fidere pulchrior
 Ille est; tu levior cortice, et improbo
 Iracundior Adria:
 Tecum vivere amem, tecum obeam libens.

X.

- EXTREMUM Tanaim si biberes, Lyce,
 Sævo nupta viro; me tamen asperas
 Porrectum ante fores objicere incolis
 Plorares Aquilonibus.
 Audis quo strepitu janua, quo nemus 5
 Inter pulchra fatum tecta remugiat
 Ventis? et positas ut glaciet nives
 Puro numine Jupiter?
 Ingratam Veneri pone superbiam;
 Ne currente rota funis eat retro. 10
 Non te Penelopen difficilem procis
 Tyrrenus genuit parens.
 O, quamvis neque te munera, nec preces,
 Nec tinctus viola pallor amantium,
 Nec vir Pieria pellice faucius 15
 Curvat, supplicibus tuis
 Parcas, nec rigida mollior esculo,
 Nec Mauris animum mitior anguibus.
 Non hoc semper erit liminis aut aquæ
 Cœlestis patiens latus.

XI.

XI.

MERCURI, (nam te docilis magistro
Movit Amphion lapides canendo)
Tuque testudo resonare septem

Callida nervis,

Nec loquax olim, neque grata, nunc et
Divitum mensis et amica templis;
Dic modos, Lyde quibus obstinatas

Applicet aures:

Quæ, velut latis equa trima campis,
Ludit exultim, metuitque tangi,
Nuptiarum expers, et adhuc protervo
Cruda marito.

Tu potes tigres comitesque filvas
Ducere, et rivos celeres morari.
Cessit immanis tibi blandienti

Janitor aulæ

Cerberus; quamvis furiale centum
Muniant angues caput ejus, atque
Spiritus teter saniesque manet

Ore trilingui.

Quin et Ixion, Tityosque vultu
Risit invito: stetit urna paulum
Sicca, dum grato Danai puellas

Carmines mulces.

Audiat Lyde scelus atque notas
Virginum pœnas, et inane lymphæ
Dolium fundo pereuntis imo,

Seraque fata,

Quæ manent culpas etiam sub Orco:
Impiæ, (nam quid potuere majus?)
Impiæ sponfos potuere duro

Perdere ferro.

5

10

15

20

25

30

Una

Una de multis, face nuptiali
 Digna, perjurum fuit in parentem
 Splendide mendax, et in omne virgo

35

Nobilis ævum :

Surge, quæ dixit juveni marito,
 Surge, ne longus tibi somnus, unde
 Non times, detur : focerum et scelestas

Falle sorores ;

40

Quæ, velut noctæ vitulos lænæ,
 Singulos (eheu) lacerant : ego illis
 Mollior nec te feriam, nec intra

Claustra tenebo.

Me pater sævis oneret catenis,
 Quod viro clemens misero peperci ;
 Me vel extremos Numidarum in agros

45

Classe releget.

I, pedes quo te rapiunt et auræ,
 Dum favet nox et Venus : i secundo
 Omine ; et nostri memorem sepulcro

50

Sculpe querelam.

XII.

MISERARUM est, neque amorì dare ludum, neque dulci
 Mala vino lavere ; aut exanimari, metuentes

Patruæ verbera linguæ.

Tibi qualum Cythereæ puer ales, tibi telas,
 Operosæque Minervæ studium aufert, Neobule,

5

Liparæi nitor Hebri ;

Eques ipso melior Bellerophonte, neque pugno,
 Neque segni pede victus, simul unctos Tiberinis

Humeros lavit in undis ;

Catus idem per apertum fugientes agitato
 Grege cervos jaculari, et celer alto latitantem

10

Fruticeto excipere aprum.

I

XIII.

XIII.

O FONS Bandusie, splendor vitæ,
Dulci digne mero, non sine floribus,
Cras donaberis hæcdo ;

Cui frons turgida cornibus
Primis, et Venerem et proelia destinat,
Frustra: nam gelidos inficiet tibi
Rubro sanguine rivos

Lascivi soboles gregis.
Te flagrantis atrox hora Caniculæ
Nescit tangere: tu frigus amabile
Fessis vomere tauris

Præbes, et pecori vago.
Fies nobilium tu quoque fontium,
Me dicente cavis impositam ilicem
Saxis, unde loquaces
Lymphæ defiliunt tuæ.

XIV.

HERCULIS ritu modo dictus, ô plebs,
Morte venalem petiisse laurum
Cæsar, Hispana repetit penates
Victor ab ora.

Unico gaudens mulier marito
Prodeat, justis operata Divis,
Et foror clari ducis, et decoræ
Supplice vitta

Virginum matres, juvenumque nuper
Sospitum. Vos ô pueri, et puellæ
Jam virum expertes, male ominatis
Parcite verbis.

Hic

Hic dies vere mihi festus atras
Eximet curas: ego nec tumultum,
Nec mori per vim metuam, tenente
Cæsare terras. 15

I pete unguentum, puer, et coronas,
Et cadum Marfi memorem duelli;
Spartacum si qua potuit vagantem
Fallere testa. 20

Dic et argutæ properet Neæræ
Myrrheum nodo cohibere crinem:
Si per invisum mora janitorem
Fiet, abito.

Lenit albescens animos capillus
Litium et rixæ cupidos protervæ.
Non ego hoc ferrem calidus juvena,
Consule Planco. 25

XV.

UXOR pauperis Ibyci,
Tandem nequitiae fige modum tuæ,
Famosisque laboribus:

Maturo propior define funeri
Inter ludere virgines, 5
Et stellis nebulam spargere candidis.

Non, si quid Pholoen fatis,
Et te, Chlori, decet: filia rectius
Expugnat juvenum domos,
Pulso Thyas uti concita tympano. 10

Illam cogit amor Nothi
Lascivæ similem ludere capreæ:
Te lanæ prope nobilem
Tonsæ Luceriam, non citharæ, decent,
Nec flos purpureus rosæ, 15

Nec poti vetulam sæce tenus cadi.

XVI.

INCLUSAM Danaen turris ahenea,
 Robustæque fores, et vigilum canum
 Tristes excubiæ munierant fatis
 Nocturnis ab adulteris:
 Si non Acrisium virginis abditæ 5
 Custodem pavidum Jupiter et Venus
 Risissent: fore enim tutum iter et patens,
 Converfo in precium Deo.
 Aurum per medios ire satellites,
 Et perrumpere amat saxa, potentius 10
 Ictu fulmineo. Concidit auguris
 Argivi domus, ob lucrum
 Demersa exscidio. Diffidit urbium
 Portas vir Macedo, et subruit æmulos
 Reges muneribus. Munera navium 15
 Sævos illaqueant duces.
 Crescentem sequitur cura pecuniam,
 Majorumque fames. Jure perhorui
 Late conspicuum tollere verticem,
 Mæcenas, equitum decus. 20
 Quanto quisque sibi plura negaverit,
 A Dis plura feret. Nil cupientium
 Nudus castra peto; et transfuga divitum
 Partes linquere gestio:
 Contemtæ dominus splendidior rei, 25
 Quam si quidquid arat non piger Appulus
 Occultare meis diceret horreis,
 Magnas inter opes inops.
 Puræ rivus aquæ, silvaque jugerum
 Paucorum, et segetis certa fides meæ, 30
 Fulgentem imperio fertilis Africæ
 Fallit, forte beatior.

Quamquam

Quanquam nec Calabræ mella ferunt apes,
 Nec Læstrygonia Bacchus in amphora
 Languescit mihi, nec pingua Gallicis 35
 Crescunt vellera pascuis;
 Importuna tamen pauperies abest:
 Nec, si plura velim, tu dare deneges.
 Contracto melius parva cupidine
 Vestigalia porrigam, 40
 Quam si Mygdoniis regnum Halyattici
 Campis continuem. Multa petentibus
 Desunt multa. Bene est, cui Deus obtulit
 Parca quod satis est manu.

XVII.

ÆL I, vetusto nobilis ab Lamo,
 **(Quando et priores hinc Lamias ferunt*
 Denominatos, et nepotum
 Per memores genus omne fastos,
 Auctore ab illo ducis originem) 5
 Qui Formiarum mœnia dicitur
 Princeps, et innantem Maricæ
 Litoribus tenuisse Lirin
 Late tyrannus. Cras foliis nemo
 Multis, et alga litus inutili 10
 Demissa tempestas ab Euro
 Sternet; aquæ nisi fallit augur
 Annosa cornix. Dum potes, aridum
 Compone lignum: cras Genium mero
 Curabis, et porco bimestri, 15
 Cum famulis operum solutis.

* *Quando et priores]* Hos quatuor versus rejecit Sanadon.
 Recte quidem.

XVIII.

XVIII.

FAUNE, Nympharum fugientum amator,
 Per meos fines et aprica rura
 Lenis incedas, abeasque parvis
 Æquus alumnis:

Si tener pleno cadit hœdus anno,
 Larga nec defunt Veneris sodali
 Vina crateræ; vetus ara multo
 Fumat odore.

Ludit herbofo pecus omne campo,
 Cum tibi Nonæ redeunt Decembres:
 Festus in pratis vacat otioso

Cum bove pagus:
 Inter audaces lupus errat agnos:
 Spargit agrestes tibi silva frondes:
 Gaudet invisam pepulisse fossor
 Ter pede terram.

XIX.

QUANTUM distet ab Inacho
 Codrus, pro patria non timidus mori,
 Narras, et genus Æaci,

Et pugnata sacro bella sub Ilio:
 Quo Chium precio cadum
 Mercemur, quis aquam temperet ignibus,
 Quo præbente domum, et quota
 Pelignis caream frigoribus, taces.

Da Lunæ propere novæ,
 Da Noctis mediæ, da, puer, auguris
 Murenæ: tribus aut novem

Miscentur cyathis pocula commodis.
 Qui Musas amat impares,
 Ternos ter cyathos attonitus petat

Vates:

C A R M I N U M L I B. III.

71

Vates : tres prohibet supra

15

Rixarum metuens tangere Gratia,
Nudis juncta sororibus.

Infanire juvat : cur Berecynthiae
Cessant flamina tibiæ ?

Cur pendet tacita fistula cum lyra ?
Parcentes ego dexteras

20

Odi : sparge rosas : audiat invidus
Dementem strepitum Lycus,
Et vicina feni non habilis Lyco.

Spissa te nitidum coma,

25

Puro te similem, Telephe, vespero,
Tempestitiva petit Chloe :

Me lentus Glyceræ torret amor meæ.

XX.

NON vides quanto moveas periclo,
Pyrrhe, Gætulæ catulos lænæ ?
Dura post paulo fugies inaudax

Prælia raptor ;

Cum per obstantes juvenum catervas
Ibit insignem repetens Nearchum :

5

Grande certamen, tibi præda cedat
Major, an illi.

Interim, dum tu celeres sagittas
Promis, hæc dentes acuit timendos,
Arbiter pugnae posuisse nudo

10

Sub pede palmam

Fertur, et leni recreare vento
Sparsum odoratis humerum capillis :
Qualis aut Nireus fuit, aut aquosa

15

Raptus ab Ida.

XXI.

XXI.

O N A T A mecum confule Manlio,
 Seu tu querelas, five geris jocos,
 Seu rixam et insanos amores,
 Seu facilem, pia Testa, somnum :
 Quocunque lectum nomine Massicum 5
 Servas, moveri digna bono die ;
 Descende, Corvino jubente,
 Promere languidiora vina.
 Non ille, quanquam Socraticis madet
 Sermonibus, te negliget horridus. 10
 Narratur et prisca Catonis
 Sæpe mero caluisse virtus.
 Tu lene tormentum ingenio admoves
 Plerumque duro : tu sapientium
 Curas et arcanum jocofo 15
 Consilium retegis Lyæo :
 Tu spem reducis mentibus anxiiis,
 Viresque ; et addis cornua pauperi,
 Post te neque iratos trementi
 Regum apices, neque militum arma. 20
 Te Liber, et, si læta aderit, Venus,
 Segnesque nodum solvere Gratiaë,
 Vivæque producent lucernæ,
 Dum rediens fugat astra Phœbus.

XXII.

M O N T I U M custos nemorumque, Virgo,
 Quæ laborantes utero puellas
 Ter vocata audis, adimisque letho,
 Diva triformis ;

Imminens

Imminens villæ tua pinus esto,
 Quam per exactos ego lætus annos
 Verris, obliquum meditantis ictum,
 Sanguine donem.

5

XXIII.

CÆLO supinas si tuleris manus,
 Nascente Luna, rustica Phidyle:
 Si thure placaris et horna
 Fruge Lares, avidaque porca;
 Nec pestilentem sentiet Africum
 Fecunda vitis, nec sterilem feges
 Rubiginem, aut dulces alumni
 Pomifero grave tempus anno.
 Nam quæ nivali pascitur Algido
 Devota quercus inter et ilices,
 Aut crescit Albanis in herbis
 Victima, pontificum secures
 Cervice tinget: te nihil attinet
 Tentare multa cæde bidentium
 Parvos coronantem marino
 Rore Deos, fragilique myrto.
 Immunis aram si tetigit manus,
 Non sumptuosa blandior hostia
 Mollibit averfos Penates
 Farre pio, et saliente mica.

5

10

15

20

XXIV.

INTACTIS opulentior
 Thesauris Arabum et divitis Indiæ,
 Cæmentis licet occupes
 Tyrrhenum omne tuis, et mare Apulicum;
 Si figit adamantinos
 Summis verticibus dira Necessitas

5

K

Clavos;

Clavos ; non animum metu,
 Non mortis laqueis expedies caput.
 Campeſtres melius Scythæ
 (Quorum plauſtra vagas rite trahunt domos) 10
 Vivunt, et rigidi Getæ ;
 Immetata quibus jugera liberas
 Fruges et Cererem ferunt ;
 Nec cultura placet longior annua ;
 Deſunctumque laboribus 15
 Æquali recreat forte vicarius.
 Illic matre carentibus
 Privignis mulier temperat innocens ;
 Nec dotata regit virum
 Conjux, nec nitido fidit adultero : 20
 Dos eſt magna parentium
 Virtus, et metuens alterius viri
 Certo fœdere caſtitas :
 Et peccare nefas, et pretium mori.
 O quiſquis volet impias 25
 Cædes, et rabiem tollere civicam :
 Si quæret PATER URBIUM
 Subſcribi ſtatuis ; indomitam audeat
 Refrenare licentiam,
 Clarus poſtgenitis : quatenus, heu nefas ! 30
 Virtutem incolumem odimus,
 Sublatam ex oculis quærimus invidi.
 Quid tristes querimonîæ,
 Si non ſupplicio culpa reciditur ?
 Quid leges ſine moribus 35
 Vanæ proficiunt, ſi neque fervidis
 PARS incluſa caloribus
 Mundi, nec Boreæ finitimum latus,
 Duratæque ſolo nives
 Mercatorem abigunt ? horrida callidi 40
 Vincunt

Vincunt æquora navitæ.

Magnum pauperies opprobrium, jubet
Quidvis et facere et pati,
Virtutisque viam deserit arduæ.

Vel nos in Capitolium,

45

Quo clamor vocat et turba faventium;
Vel nos in mare proximum

Gemmas, et lapides, aurum et inutile,
Summi materiam mali,

Mittamus. Scelerum si bene poenitet,
Eradenda cupidinis

50

Pravi sunt elementa, et teneræ nimis
Mentes asperioribus

Formandæ studiis. Nescit equo rudis
Hære ingenuus puer,

55

Venarique timet; ludere doctior,
Seu Græco jubeas trocho,

Seu malis vetita legibus alea:
Dum perjura patris fides

Consortem socium fallit et hospitem,
Indignoque pecuniam

60

Hæredi properat. Scilicet improbæ
Crescunt divitiæ: tamen

Curtæ nescio quid semper abest rei.

XXV.

QUO me, Bacche, rapis tui

Plenum? quæ nemora, quos agor in specus
Velox mente nova? quibus

Antris egregii Cæsar's audiar
Æternum meditans decus

5

Stellis inferere, et concilio Jovis?

Dicam insigne, recens, adhuc

Indictum ore alio. Non fecus in jugis

K 2

Exsomnia

Exsomnia stupet Evias,
 Hebrum prospiciens, et nive candidam 10
 Thracen, ac pede barbaro
 Lustratam Rhodopen. Ut mihi devio
 Rupes et vacuum nemus
 Mirari libet! ô Naiadum potens,
 Baccharumque valentium 15
 Proceras manibus vertere fraxinos;
 Nil parvum, aut humili modo,
 Nil mortale loquar. Dulce periculum est,
 O Lenæe, sequi Deum
 Cingentem viridi tempora pampino. 20

XXVI.

VIXI puellis nuper idoneus,
 Et militavi non sine gloria:
 Nunc arma defunctumque bello
 Barbiton hic paries habebit,
 Lævum marinæ qui Veneris latus 5
 Custodit. Hic, hic ponite lucida
 Funalia, et vêtēs, et arcus
 Oppositis foribus minaces.
 O, quæ beatam Diva tenes Cyprum, et
 Memphim carentem Sithonia nive, 10
 Regina, sublimi flagello
 Tange Chloen semel arrogantem.

XXVII.

IMPIOS parræ recinentis omen
 Ducat, aut prægnans canis, aut ab agro
 Rava decurrens lupa Lanuvino,
 Fetaque vulpes:

Rumpat et serpens iter institutum,
Si per obliquum similis sagittæ
Terruit mannos. Ego cui timebo

5

Providus auspex,
Antequam stantes repetat paludes
Imbrium divina avis imminens,
Oscinem corvum prece fuscitabo

10

Solis ab ortu.
Sis licet felix ubicunque mavis,
Et memor nostri, Galatea, vivas:
Teque nec lævus vetet ire picus,

15

Nec vaga cornix.
Sed vides quanto trepidet tumultu
Pronus Orion. Ego quid sit ater
Adriæ, novi, sinus; et quid albus

Peccet Iapix.

20

Hostium uxores puerique cæcos
Sentiant motus orientis Austri,
Æquoris nigri fremitum, et trementes

Verbere ripas.

Sic et Europe niveum dolofo
Credidit tauro latus, et scatentem
Belluis pontum, mediasque fraudes

25

Palluit audax.

Nuper in pratis studiosa florum,
Debitæ Nymphis opifex coronæ,
Nocte sublustri nihil astra præter

30

Vidit et undas.

Quæ simul centum tetigit potentem
Oppidis Creten; Pater ô relictum
Filiæ nomen, pietasque! dixit

35

Victa furore.

Unde?

Unde? quo veni? levis una mors est
 Virginum culpæ. Vigilansne ploro
 Turpe commissum? an vitio carentem

Ludit imago

40

Vana, quam e porta fugiens eburna
 Somnium ducit? meliusne fluctus
 Ire per longos fuit, an recentes

Carpere flores?

Si quis infamem mihi nunc juvenicum
 Dedat iratæ, lacerare ferro,
 Frangere enitar modo multum amatî

45

Cornua tauri.

Impudens liqui patrios Penates:
 Impudens Orcum moror. O Deorum
 Si quis hæc audis, utinam inter errem

50

Nuda leones.

Antequam turpis macies decentes
 Occupet malas, teneræque succus
 Defluat prædæ, speciosa quæro

55

Pascere tigres.

Vilis Europe, pater urget absens:
 Quid mori cessas? potes hac ab orno
 Pendulum zona bene te secuta

Lædere collum.

60

Sive te rupes, et acuta letho
 Saxa delectant; age, te procellæ
 Crede veloci: nisi herile mavis

Carpere pensum

Regius sanguis, dominæque tradi
 Barbaræ pellex. Aderat querenti
 Perfidum ridens Venus, et remisso

65

Filius arcu.

Mox

CARMINUM LIB. III.

79

Mox ubi lufit fatis ; Abftineto,
Dixit, irarum, calidæque rixæ ;
Cum tibi invifus laceranda reddet
Cornua taurus.

70

Uxor invicti Jovis effe nescis ?
Mitte fingultus ; bene ferre magnam
Difce fortunam : tua feftus orbis
Nomina ducet.

75

XXVIII.

FESTO quid potius die
Neptuni faciam ? prome reconditum,
Lyde, ftrenua Cæcubum,
Munitæque adhibe vim fapientia.

Inclinare meridiem

3

Sentis ; ac, veluti ftet volucris dies,
Parcis deripere horreo
Ceffantem Bibuli confulis amphoram.

Nos cantabimus invicem

Neptunum, et virides Nereïdum comas :

10

Tu curva recines lyra

Latonam, et celeris fpicula Cynthiæ ;

Summo carmine, quæ Cnidon

Fulgentefque tenet Cycladas, et Paphon

Junctis vifit oloribus.

15

Dicetur merita Nox quoque nænia.

XXIX.

TYRRHENA regnum progenies, tibi

Non ante verfo lene merum cado,

Cum flore, Mæcenas, rofarum, et

Preffa tuis balanus capillis

Jam dudum

Jamdudum apud me est. Eripe te moræ : 5
 Ne semper udum Tibur et Æfulæ
 Declive contempleris arvum, et
 Telegoni juga parricidæ.
 Fastidiosam desere copiam, et
 Molem propinquam nubibus arduis : 10
 Omitte mirari beatæ
 Fumum et opes strepitumque Romæ.
 Plerumque gratæ divitibus vices,
 Mundæque parvo sub lare pauperum
 Cœnæ, sine aulæis et ostro, 15
 Solicitam explicuere frontem.
 Jam clarus occultum Andromedes pater
 Ostendit ignem ; jam Procyon furit,
 Et stella vesani Leonis,
 Sole dies referente ficos. 20
 Jam pastor umbras cum grege languido
 Rivumque fessus quærit, et horridi
 Dumeta Silvani : caretque
 Ripa vagis taciturna ventis.
 Tu Civitatem quis deceat status 25
 Curas, et Orbi sollicitus times,
 Quid Seres et regnata Cyro
 Bactra parent, Tanaisque discors.
 Prudens futuri temporis exitum
 Caliginosa nocte premit Deus ; 30
 Ridetque, si mortalis ultra
 Fas trepidat. Quod adest, memento
 Componere æquus : cætera fluminis
 Ritu feruntur, nunc medio alveo
 Cum pace delabentis Etruscum 35
 In mare, nunc lapides adefos,

Stirpesque

Stirpesque raptas et pecus et domos
Volventis una, non sine montium
 Clamore vicinæque silvæ;
 Cum fera diluvies quietos 40
Irritat amnes. Ille potens fui
Lætusque deget, cui licet in diem
 Dixisse, Vixi: cras vel atra
 Nube polum Pater occupato,
Vel sole puro: non tamen irritum, 45
Quodcunque retro est, efficiet; neque
 Diffinget, infectumque reddet,
 Quod fugiens semel hora vexit.
Fortuna lævo læta negotio, et
Ludum insolentem ludere pertinax, 50
 Transmutat incertos honores,
 Nunc mihi, nunc alii benigna.
Laudo manentem: si celeres quatit
Pennas, resigno quæ dedit, et mea
 Virtute me involvo, probamque 55
 Pauperiem sine dote quæro.
Non est meum, si mugiat Africis
Malus procellis, ad miseras preces
 Decurrere, et votis pacisci,
 Ne Cypriæ Tyriæque merces 60
Addant avaro divitias mari.
Tunc me biremis præsidio scaphæ
Tutum per Ægæos tumultus
 Aura feret, geminusque Pollux.

XXX.

EXEGI monumentum ære perennius,
 Regalique situ pyramidum altius;
 Quod non imber edax, non Aquilo impotens
 Possit diruere, aut innumerabilis
 Annorum series, et fuga temporum. 5
 Non omnis moriar; multaque pars mei
 Vitabit Libitinam. Usque ego postera
 Crescam laude recens; dum Capitolium
 Scandet cum tacita virgine pontifex.
 Dicar, qua violens obstrepit Aufidus, 10
 Et qua pauper aquæ Daunus agrestium
 Regnavit populorum, ex humili potens,
 Princeps Æolium carmen ad Italos
 Deduxisse modos. Sume superbiam
 Quæsitam meritis, et mihi Delphica 15
 Lauro cinge volens, Melpomene, comam.

Q. HORATII FLACCI CARMINUM

LIBER QUARTUS.

I.

INTERMISSA, Venus, diu
Rursus bella moves? parce precor, precor.
Non sum qualis eram bonæ
Sub regno Cynaræ. Define, dulcium
Mater sæva Cupidinum, 5
Circa lustra decem flectere mollibus
Jam durum imperiis: abi
Quo blandæ juvenum te revocant preces.
Tempestivius in domum
Pauli, purpureis ales oloribus, 10
Comeffabere Maximi;
Si torrere jecur quæris idoneum.
Namque et nobilis, et decens,
Et pro sollicitis non tacitus reis,
Et centum puer artium, 15
Late signa feret militiæ tuæ:
Et, quandoque potentior
Largi muneribus riserit æmuli,
Albanos prope te lacus
Ponet marmoream sub trabe citrea. 20
Illic plurima naribus
Duces thura; lyræque et Berecynthiæ
Delectabere tibiæ
Mistis carminibus, non sine fistula.

Illic bis pueri die 25
 Numen cum teneris virginibus tuum
 Laudantes, pede candido
 In morem Salium ter quatient humum.
 Me nec femina, nec puer
 Jam, nec spes animi credula mutui, 30
 Nec certare juvat mero,
 Nec vincere novis tempora floribus.
 Sed cur, heu! Ligurine, cur
 Manat rara meas lacryma per genas?
 Cur facunda parum decoro 35
 Inter verba cadit lingua silentio?
 Nocturnis te ego somniis
 Jam captum teneo, jam volucrem sequor
 Te per gramina Martii
 Campi, te per aquas, dure, volubiles. 40

II.

PINDARUM quisquis studet æmulari,
 Jule, ceratis ope Dædalea
 Nititur pennis, vitreo daturus
 Nomina ponto.
 Monte decurrens velut amnis, imbres 5
 Quem super notas aluere ripas,
 Fervet, immensusque ruit profundo
 Pindarus ore;
 Laurea donandus Apollinari,
 Seu per audaces nova dithyrambos 10
 Verba devolvit, numerisque fertur
 Lege solutis:
 Seu Deos, regesve canit, Deorum
 Sanguinem, per quos cecidere iusta
 Morte Centauri, cecidit tremendæ 15
 Flamma Chimæaræ:
 Sive,

Sive, quos Elea domum reducit
Palma cœlestes, pugilemve equumve
Dicit, et centum potiore signis

Munere donat:

20

Flebili sponsæ juvenemve raptum
Plorat, et vires animumque moresque
Aureos educit in astra, nigroque

Invidet Orcò.

Multa Dirçæum levat aura cycnum,
Tendit, Antoni, quoties in altos
Nubium tractus: ego, apis Matinæ

25

More modoque

Grata carpentis thyma per laborem
Plurimum, circa nemus uvidique
Tiburis ripas operosa parvus

30

Carmina fingo.

Concines majore poeta plectro
Cæsarem, quandoque trahet feroces
Per sacrum clivum, merita decorus

35

Fronde, Sicambros:

Quo nihil majus meliusve terris
Fata donavere bonique Divi,
Nec dabunt, quamvis redeant in aurum

Tempora priscum.

40

Concines lætosque dies, et Urbis
Publicum ludum super impetrato
Fortis Augusti reditu, forumque

Litibus orbum.

Tum meæ (si quid loquar audiendum)
Vocis accedet bona pars; et ô Sol
Pulcher, ô laudande, canam, recepto

45

Cæsare felix.

Tuque

Tuque dum procedis, Io triumphe
 Non semel dicemus, Io triumphe,
 Civitas omnis; dabimusque Divis
 Thura benignis.

50

Te decem tauri, totidemque vaccæ;
 Me tener solvet vitulus, relicta
 Matre qui largis juvenescit herbis
 In mea vota,

55

Fronte curvatos imitatus ignes
 Tertium Lunæ referentis ortum,
 Qua notam duxit, niveus videri,
 Cetera fulvus.

60

III.

QUEM tu, Melpomene, semel
 Nascentem placido lumine videris,
 Illum non labor Isthmius
 Clarabit pugilem; non equus impiger
 Curru ducet Achaico
 Victorem; neque res bellica Delii
 Ornatum foliis ducem,
 Quod regum tumidas contuderit minas,
 Ostendet Capitolio:

5

Sed quæ Tibur aquæ fertile præfluunt,
 Et spissæ nemorum comæ,
 Fingent Æolio carmine nobilem.

10

Romæ principis urbium
 Dignatur soboles inter amabiles

Yatum ponere me choros;

15

Et jam dente minus mordeor invido.

O testudinis aureæ

Dulcem quæ strepitum, Pieri, temperas;

O mutis quoque piscibus

Donatura cycni, si libeat, sonum:

20

Totum

Totum muneris hoc tui est,
 Quod monstror digito prætereuntium
 Romanæ fidicen lyræ:
 Quod spiro et placeo (si placeo) tuum est.

IV.

QVALEM ministrum fulminis alitem
 (Cui rex Deorum regnum in aves vagas

Permisit, expertus fidelem

Jupiter in Ganymede flavo)

Olim juvenas, et patrius vigor

5

Nido laborum propulit inscium;

Vernisque, jam nimbis remotis,

Insolitos docuere nifus

Venti paventem; mox in ovilia

Demisit hostem vividus impetus;

10

Nunc in reluctantes dracones

Egit amor dapis atque pugnæ:

Qualemve lætis caprea pascuis

Intenta, fulvæ matris ab ubere

Jam lacte depulsum leonem,

15

Dente novo peritura, vidit:

Videre Rhætis bella sub Alpibus

Drusum gerentem Vindelici; [quibus

Mos unde deductus per omne

Tempus Amazonia securi

20

Dextras obarmet, quærere distuli:

Nec scire fas est omnia] sed diu

Lateque victrices catervæ

Consiliis juvenis repressæ,

Sensere quid mens rite, quid indoles

25

Nutrita faustis sub penetralibus

Possset, quid Augusti paternus

In pueros animus Neronis.

Fortes

Fortes creantur fortibus et bonis:
 Est in juvenis, est in equis patrum
 Virtus; nec imbellem feroces
 Progenerant aquilæ columbarum.
 Doctrina sed vim promovet insitam,
 Rectique cultus pectora roborant:
 Utcunque defecere mores,
 Indecorant bene nata culpæ.
 Quid debeas, ô Roma, Neronibus,
 Testis Metaurum flumen, et Asdrubal
 Devictus, et pulcher fugatis
 Ille dies Latio tenebris,
 Qui primus alma risit adorea;
 Dirus per urbes Afer ut Italas,
 Ceu flamma per tedas, vel Eurus
 Per Siculas equitavit undas.
 Post hoc secundis usque laboribus
 Romana pubes crevit, et impio
 Vastata Pœnorum tumultu
 Fana Deos habuere rectos.
 Dixitque tandem perfidus Annibal;
 Cervi, luporum præda rapacium,
 Sectamur ultro, quos opimus
 Fallere et effugere est triumphus.
 Gens, quæ cremato fortis ab Ilio,
 Jactata Tuscis æquoribus sacra,
 Natosque, maturosque patres
 Pertulit Ausonias ad urbes;
 Duris ut ilex tonsa bipennibus
 Nigræ feraci frondis in Algido,
 Per damna, per cædes, ab ipso
 Ducit opes animumque ferro.

30

35

40

45

50

55

60

Non

Non Hydra secto corpore firmior
Vinci dolentem crevit in Herculem ;

Monstrumve summisere Colchi
Majus, Echioniæve Thebæ.

Merses profundo, pulchrior evenit :

65

Luctere, multa prouet integrum

Cum laude victorem ; geretque

Prælia conjugibus loquenda.

Carthagini jam non ego nuncios

Mittam superbos : occidit, occidit

70

Spes omnis, et fortuna nostri

Nominis, Asdrubale interemto.

Nil Claudiæ non perficient manus ;

Quas et benigno numine Jupiter

Defendit, et curæ sagaces

75

Expediunt per acuta belli.

V.

DIVIS orte bonis, optime Romulæ

Custos gentis, abes jam nimium diu :

Maturum reditum pollicitus Patrum

Sancto concilio, redi.

Lucem redde tuæ, Dux bone, patriæ :

8

Instar veris enim vultus ubi tuus

Affulsit populo ; gratior it dies,

Et soles melius nitent.

Ut mater juvenem, quem Notus invido

Flatu Carpathii trans maris æquora

10

Cunctantem spatio longius annuo

Dulci distinet a domo,

Votis ominibusque et precibus vocat

Curvo nec faciem litore demovet :

Sic desideriiis iستا fidelibus

15

Quærit patria Cæsarem.

M

Tutus

Tutus bos etenim rura perambulat :
 Nutrit rura Ceres, almaque Faustitas :
 Pacatum volitant per mare navitæ :

Culpari metuit fides :

20

Nullis polluitur casta domus stupris :
 Mos et lex maculosam edomuit nefas :
 Laudantur simili prole puerperæ :

Culpam pœna premit comes.

Quis Parthum paveat ? quis gelidum Scythen ?

25

Quis Germania quos horrida parturit
 Fetus, incolumi Cæsare ? quis feræ

Bellum curet Iberiæ ?

Condit quisque diem collibus in suis,
 Et vitem viduas ducit ad arbores :

30

Hinc ad vina redit lætus, et alteris

Te mensis adhibet Deum :

Te multa prece, te prosequitur mero

Defuso pateris ; et Laribus tuum

Miscet numen, uti Græcia Castoris,

35

Et magni memor Herculis.

Longas ô utinam, Dux bone, ferias

Præstes Hesperia, dicimus integro

Sicci mane die ; dicimus uvidi

Cum sol Oceano subest.

40

VI.

DIVE, quem proles Niobea magnæ

Indicem linguæ, Tityosque raptor

Sensit, et Trojæ prope victor alæ

Phthius Achilles,

Cæteris major, tibi miles impar ;

5

Filius quamvis Thetidos marinæ

Dardanas turres quateret tremenda

Cuspide pugnax.

Ille,

Ille, mordaci velut icta ferro	
Pinus, aut impulsa cupressus Euro,	10
Procidit late, posuitque collum in Pulvere Teucro.	
Ille, non inclusus equo Minervæ	
Sacra mentito, male feriatos	
Troas et lætam Priami choreis	15
Falleret aulam ;	
Sed palam captis gravis, heu nefas heu!	
Nescios fari pueros Achivis	
Ureret flammis, etiam latentem	
Matris in alvo :	20
Ni tuis victus Venerisque gratæ	
Vocibus Divum pater annuisset	
Rebus Æneæ potiore ductos	
Alite muros.	
Doctor argutæ fidicen Thaliæ	25
Phœbe, qui Xantho lavis amne crines,	
Dauniæ defende decus Camenæ,	
Levis Agyieū.	
Spiritum Phœbus mihi, Phœbus artem	
Carminis, nomenque dedit poetæ.	30
Virginum primæ puerique claris	
Patribus orti,	
Delicæ tutela Deæ, fugaces	
Lyncas et cervos cohibentis arcu,	
Lesbium servate pedem meique	35
Pollicis ictum ;	
Rite Latonæ puerum canentes,	
Rite crescentem face Noctilucam,	
Prosperam frugum, celeremque pronos	
Volvere menses.	40

Nupta jam dices ; Ego Dis amicum,
 Seculo festas referente luces,
 Reddidi carmen, docilis modorum
 Vatis Horati.

VII.

DIFFUGERE nives, redeunt jam gramina campis,
 Arboribusque comæ :
 Mutat terra vices, et decrefcentia ripas
 Flumina prætereunt :
 Gratia cum Nymphis geminisque Sororibus audet 5
 Ducere nuda choros.
 Immortalia ne speres, monet annus, et alium
 Quæ rapit hora diem.
 Frigora mitescunt Zephyris : ver proterit æstas,
 Interitura, simul 10
 Pomifer autumnus fruges effuderit : et mox
 Bruma recurrit iners.
 Damna tamen celeres reparant cœlestia Lunæ :
 Nos ubi decidimus,
 Quo pius Æneas, quo Tullus, dives et Ancus, 15
 Pulvis et umbra fumus.
 Quis scit an adjiciant hodiernæ crastina summæ
 Tempora Di superi ?
 Cuncta manus avidas fugient heredis, amico
 Quæ dederis animo. 20
 Cum semel occideris, et de te splendida Minos
 Fecerit arbitria ;
 Non, Torquate, genus, non te facundia, non te
 Restituet pietas.
 Infernis neque enim tenebris Diana pudicum 25
 Liberat Hippolytum :
 Nec Lethæa valet Theseus abrumperé caro
 Vincula Pirithoo.

VIII.

VIII.

DONAREM pateras, grataque commodus,
 Cenforine, meis æra fodalibus:
 Donarem tripodas, præmia fortium
 Graiorum: neque tu pessima munerum
 Ferres, divite me scilicet artium
 Quas aut Parrhasius protulit, aut Scopas,
 Hic saxo, liquidis ille coloribus
 Sollers nunc hominem ponere, nunc Deum.
 Sed non hæc mihi vis; nec tibi talium
 Res est, aut animus deliciarum egens.
 Gaudes carminibus: carmina possumus
 Donare, et precium dicere muneri.
 Non incisa notis marmora publicis,
 Per quæ spiritus et vita redit bonis
 Post mortem ducibus; non celeres fugæ
 Rejectæque retrorsum Annibalis minæ;
 Non incendia Carthaginis impiæ,
 Ejus qui domita nomen ab Africa
 Lucratus rediit, clarius indicant
 Laudes, quam Calabræ Pierides: neque,
 Si chartæ fileant quod bene feceris,
 Mercedem tuleris. Quid foret Iliæ
 Mavortisque puer, si taciturnitas
 Obstaret meritis invida Romuli?
 Ereptum Stygiis fluctibus Æacum
 Virtus, et favor, et lingua potentium
 Vatum divitibus consecrat insulis.
 Dignum laude virum Musa vetat mori:
 Cælo Musa beat. Sic Jovis interest
 Optatis epulis impiger Hercules:
 Clarum Tyndaridæ fidus ab infimis
 Quassas eripiunt æquoribus rates:

5

10

15

20

25

30

Ornatus

Ornatus viridi tempora pampino
Liber vota bonos ducit ad exitus.

IX.

NE forte credas interitura, quæ
Longe sonantem natus ad Aufidum
Non ante vulgatas per artes
Verba loquor focianda chordis :
Non, si priores Mæonius tenet
Sedes Homerus, Pindaricæ latent
Cæque, et Alcæi minaces
Stesichorique graves Camenæ :
Nec, si quid olim lufit Anacreon,
Delevit ætas : spirat adhuc amor,
Vivuntque commiffi calores
Æoliæ fidibus puellæ.
Non fola comtos arfit adulteri
Crines, et aurum vestibis illitum
Mirata, regalesque cultus,
Et comites, Helene Lacæna ;
Primufve Teucer tela Cydonio
Direxit arcu : non femel Ilios
Vexata : non pugnavit ingens
Idomeneus, Sthenelufve folus,
Dicenda Mufis prælia : non ferox
Hector, vel acer Deiphobus, graves
Excepit ictus pro pudicis
Conjugibus puerisque primus.
Vixere fortes ante Agamemnona
Multi ; fed omnes illacrymabiles
Urgentur ignotique longa
Nocte, carent quia vate fagro.

5

10

15

20

25

C A R M I N U M L I B. IV. 95

Paulum sepultæ distat inertiae
 Celata virtus. Non ego te meis 30
 Chartis inornatum filebo
 Totve tuos patiar labores
 Impune, Lolli, carpere lividas
 Obliviones. Est animus tibi
 Rerumque prudens, et secundis 35
 Temporibus dubiisque rectus;
 Vindex avaræ fraudis, et abstinens
 Ducentis ad se cuncta pecuniæ:
 Consulque non unius anni;
 Sed, quoties bonus atque fidus 40
 Judex honestum prætulit utili,
 Rejecit alto dona nocentium
 Vultu, per obstantes catervas
 Explicuit sua victor arma.
 Non possidentem multa vocaveris 45
 Recte beatum: rectius occupat
 Nomen beati, qui Deorum
 Muneribus sapienter uti,
 Duramque callet pauperiem pati,
 Pejusque letho flagitium timet: 50
 Non ille pro caris amicis
 Aut patria timidus perire.

X.

O CRUDELIS adhuc, et Veneris muneribus potens;
 Insperata tuæ cum veniet pluma superbiæ,
 Et, quæ nunc humeris involitant, deciderint comæ,
 Nunc et qui color est puniceæ flore prior rosæ,
 Mutatus Ligurinum in faciem verterit hispidam; 5
 Dices, Heu! (quoties te in speculo videris alterum)
 Quæ mens est hodie, cur eadem non puero fuit?
 Vel cur his animis incolumes non redeunt genæ?

XI.

XI.

EST mihi nonum superantis annum
 Plenus Albani cadus ; est in horto,
 Phylli, nectendis apium coronis ;
 Est hederæ vis

Multa, qua crines religata fulges : 5
 Ridet argento domus : ara castis
 Vinc̃ta verbenis avet immolato

Spargier agno :
 Cuncta festinat manus : huc et illuc
 Curitant mistæ pueris puellæ : 10
 Sordidum flammæ trepidant rotantes
 Vertice fumum.

Ut tamen noris quibus advoceris
 Gaudiis, Idus tibi sunt agendæ,
 Qui dies mensẽm Veneris marinæ 15
 Findit Aprilem :

Jure sollennis mihi, sanctiorque
 Pene natali proprio ; quod ex hac
 Luce Mæcenas meus affluentes
 Ordinat annos. 20

Telephum, quem tu petis, occupavit
 (Non tuæ fortis juvenem) puella
 Dives et lasciva ; tenetque grata
 Compede vinctum.

Terret ambustus Phaethon avaras 25
 Spes : et exemplum grave præbet ales
 Pegasus, terrenum equitem gravatus
 Bellerophontem,

Semper ut te digna sequare ; et, ultra
 Quam licet sperare nefas putando, 30
 Disparem vites. Age, jam meorum
 Finis amorum,

(Non

(Non enim posthac alia calebo
Femina) condisce modos, amanda
Voce quos reddas : minuuntur atræ
Carmine curæ.

35

XII.

JAM veris comites, quæ mare temperant,
Impellunt animæ lintea Thraciæ :
Jam nec prata rigent, nec fluvii strepunt
Hiberna nive turgidi :

Nidum ponit, Ityn flebiliter gemens,
Infelix avis, et Cecropiæ domus
Æternum opprobrium, quod male barbaras
Regum est ulta libidines.

5

Dicunt in tenero gramine pinguium
Custodes ovium carmina fistula ;
Delectantque Deum, cui pecus et nigri
Colles Arcadiæ placent.

10

Adduxere sitim tempora, Virgili :
Sed pressum Calibus ducere Liberum
Si gestis, juvenum nobilium cliens,
Nardo vina merebere :

15

Nardi parvus onyx eliciet cadum,
Qui nunc Sulpiciis accubat horreis,
Sperare donare novas largus, amaraque
Curarum eluere efficax.

20

Ad quæ si properas gaudia, cum tua
Velox merce veni : non ego te meis
Immunem meditor tingere poculis,

Plena dives ut in domo.

Verum pone moras et studium lucri ;
Nigrorumque memor, dum licet, ignium,
Mitte stultitiam consiliis brevem :

25

Dulce est desipere in loco.

N

XIII.

XIII.

AUDIVERE, Lyce, Dî mea vota, Dî

Audivere, Lyce: sis anus, et tamen

Vis formosa videri;

Ludisque et bibis impudens;

Et cantu tremulo pota Cupidinem

5

Lentum sollicitas. Ille virentis et

Doctæ pfallere Chiæ

Pulchris excubat in genis.

Importunus enim transvolat aridas

Quercus, et refugit te, quia luridi

10

Dentes, te quia rugæ

Turpant et capitis nives.

Nec Coæ referant jam tibi purpuræ,

Nec clari lapides tempora, quæ semel

Notis condita fastis

15

Inclufit volucris dies.

Quo fugit Venus? heu! quove color decens?

Quo motus? quid habes illius, illius

Quæ spirabat amores,

Quæ me furpuerat mihi?

20

Felix post Cynaram, notaque et artium

Gratarum facies: sed Cynaræ breves

Annos fata dederunt,

Servatura diu parem

Cornicis vetulæ temporibus Lycen:

25

Possent ut juvenes visere fervidi,

Multo non sine risu,

Dilapsam in cineres facem.

XIV.

XIV.

QUÆ cura Patrum, quæve Quiritium,
Plenis honorum muneribus tuas,

Auguste, virtutes in ævum

Per titulos memoresque fastos

Æternæ? ô, qua Sol habitabiles

5

Illustrat oras, maxime principum,

Quem legis expertes Latinæ

Vindelici didicere nuper

Quid Marte posses. Milite nam tuo

Drusus Genaunos, implacidum genus,

10

Breunosque veloces, et arces

Alpibus impositas tremendis

Dejecit acer plus vice simplici.

Major Neronum mox grave prælium

Commisit, immanesque Rhætos

15

Auspiciis pepulit secundis:

Spectandus in certamine Martio,

Devota morti pectora liberæ

Quantis fatigaret ruinis;

Indomitas prope qualis undas

20

Exercet Auster, Pleïadum choro

Scindente nubes; impiger hostium

Vexare turmas, et frementem

Mittere equum medios per ignes.

Sic tauriformis volvitur Aufidus,

25

Qui regna Dauni præfluit Appuli,

Cum sævit, horrendamque cultis

Diluvium meditatur agris;

Ut barbarorum Claudius agmina

Ferrata vasto diruit impetu,

30

Primosque et extremos metendo

Stravit humum, sine clade victor;

N 2

Te

Te copias, te consilium, et tuos
 Præbente Divos. Nam tibi, quo die
 Portus Alexandria supplex 35
 Et vacuam patefecit aulam,
 Fortuna lustro prospera tertio
 Belli secundos reddidit exitus,
 Laudemque et optatum peractis
 Imperii decus arrogavit. 40
 Te Cantaber non ante domabilis,
 Medusque, et Indus, te profugus Scythes
 Miratur, ô tutela præsens
 Italix dominæque Romæ.
 Te fontium qui celat origines 45
 Nilusque, et Ister, te rapidus Tigris,
 Te beluosus qui remotis
 Obstreperit Oceanus Britannis,
 Te non paventis funera Galliæ,
 Duræque tellus audit Iberiæ: 50
 Te cæde gaudentes Sicambri
 Compositis venerantur armis.

XV.

PHŒBUS volentem prælia me loqui,
 Victas et urbes, increpuit, lyra;
 Ne parva Tyrrhenum per æquor
 Vela darem. Tua, Cæsar, ætas
 Fruges et agris rettulit uberes; 5
 Et signa nostro restituit Jovi
 Derepta Parthorum superbis
 Postibus, et vacuum duellis
 Janum Quirinum clausit, et ordinem
 Rectum evaganti frena licentiæ 10
 Injecit, emovitque culpas;
 Et veteres revocavit artes,

Per

Per quas Latinum nomen et Italæ
 Crevere vires famaue et imperi
 Porrecta majestas ad ortum 15
 Solis ab Hesperio cubili.
 Custode rerum Cæsare, non furor
 Civilis aut vis exiget otium;
 Non ira, quæ procudit enses,
 Et miseras inimicat urbes. 10
 Non qui profundum Danubium bibunt,
 Edicta rumpent Julia; non Getæ,
 Non Seres infidive Persæ,
 Non Tanaim prope flumen orti.
 Nosque profestis lucibus et sacris, 25
 Inter jocosæ munera Liberi,
 Cum prole matronisque nostris
 Rite Deos prius apprecati,
 Virtute functos more patrum duces,
 Lydis remisso carmine tibiis, 30
 Trojamque et Anchisen et almæ
 Progeniem Veneris canemus.

Q. HORATII FLACCI
E P O D O N
L I B E R.

I.

IBIS Liburnis inter alta navium,
Amice, propugnacula,
Paratus omne Cæsaris periculum
Subire, Mæcenæ, tuo.
Quid nos? quibus te vita sit superflite 5
Jucunda; si contra, gravis:
Utrumne jussi persequemur otium
Non dulce, ni tecum simul?
An hunc laborem mente laturo, decet
Qua ferre non molles viros? 10
Feremus; et te, vel per Alpium juga,
Inhospitalem et Caucasum,
Vel occidentis usque ad ultimum sinum
Forti sequemur pectore.
Roges, tuum labore quid juvem meo, 15
Imbellis ac firmus parum?
Comes minore sum futurus in metu,
Qui major absentes habet:
Ut assidens implumibus pullis avis
Serpentium allapsus timet 20
Magis relictis; non, ut adsit, auxili
Latura plus præsentibus.
Libenter hoc et omne militabitur
Bellum in tuæ spem gratiæ:
Non

Non ut juvenicis illigata pluribus
 Aratra nitantur mea ; 25
 Pecusve Calabris ante fidus fervidum
 Lucana mutet pascuis :
 Nec ut superni villa candens Tusculi
 Circæa tangat mœnia. 30
 Satis superque me benignitas tua
 Ditavit : haud paravero,
 Quod aut avarus, ut Chremes, terra premam ;
 Discinctus aut perdam, ut Nepos.

II.

BEATUS ille, qui procul negotiis,
 Ut prisca gens mortalium,
 Paterna rura bobus exercet suis,
 Solutus omni fenore ;
 Nec excitatur classico miles truci, 5
 Nec horret iratum mare ;
 Forumque vitat, et superba civium
 Potentiorum limina.
 Ergo aut adulta vitium propagine
 Altas maritat populos ; 10
 Inutileſve falce ramos amputans,
 Feliciores inferit :
 Aut in reducta valle mugientium
 Prospektat errantes greges ;
 Aut pressa puris mella condit amphoris ; 15
 Aut tondet infirmas oves :
 Vel, cum decorum mitibus pomis caput
 Autumnus arvis extulit,
 Ut gaudet inſitiva decerpens pyra,
 Certantem et uvam purpuræ, 20
 Qua muneretur te, Priape, et te, pater
 Silvane, tutor finium !

Libet

Libet jacere modo sub antiqua ilice,
 Modo in tenaci gramine:
 Labuntur altis interim ripis aquæ ; 25
 Queruntur in filvis aves ;
 Fontesque lymphis obstrepunt manantibus,
 Somnos quod invitet leves.
 At cum tonantis annus hibernus Jovis
 Imbres nivesque comparat ; 30
 Aut trudit acres hinc et hinc multa cane
 Apros in obstantes plagas :
 Aut amite levi rara tendit retia,
 Turdis edacibus dolos ;
 Pavidumve leporem, et advenam laqueo gruem, 35
 Jucunda captat præmia.
 Quis non malarum, quas amor curas habet,
 Hæc inter obliviscitur ?
 Quod si pudica mulier in partem juvans
 Domum atque dulces liberos, 40
 (Sabina qualis, aut perusta solibus
 Pernicis uxor Appuli)
 Sacrum vetustis exstruat lignis focum,
 Lassi sub adventum viri ;
 Claudensque textis cratibus lætum pecus, 45
 Distenta siccet ubera ;
 Et horna dulci vina promens dolio,
 Dapes inemptas apparet ;
 (Non me Lucrina juverint conchylia,
 Magisve rhombus, aut scari, 50
 Si quos Eois innotata fluctibus
 Hiems ad hoc vertat mare :
 Non Afra avis descendat in ventrem meum,
 Non attagen Ionicus
 Jucundior, quam lecta de pinguissimis 55
 Oliva ramis arborum,

Aut

EPODON LIBER.

105

Aut herba lapathi prata amantis, et gravi

Malvæ salubres corpori,

Vel agna festis cæsa Terminalibus,

Vel hædus ereptus lupo.)

60

Has inter epulas, ut juvat pastas oves

Videre properantes domum!

Videre fessos vomerem inversum boves

Collo trahentes languido;

Positosque vernas, ditis examen domus,

65

Circum renidentes Lares!

Hæc ut locutus fenerator Alphius,

Jam jam futurus rusticus,

Omnem relegit Idibus pecuniam;

Quærit Calendis ponere.

70

III.

PARENTIS olim si quis impia manu

Senile guttur fregerit;

Edit cicutis allium nocentius.

O dura mefforum ilia!

Quid hoc veneni sævit in præcordiis?

5

Num viperinus his cruor

Incoctus herbis me fefellit, an malas

Canidia tractavit dapes?

Ut Argonautas præter omnes candidum

Medea mirata est ducem,

10

Ignota tauris illigaturum juga,

Perunxit hoc Iasonem:

Hoc delibutis ulta donis pellicem,

Serpente fugit alite.

Nec tantus unquam siderum infedit vapor

15

Siticulosæ Apuliæ:

Nec munus humeris efficacis Herculis

Inarsit æstuosius.

O

At,

At, si quid unquam tale concupiveris,
 Jocosè Mæcenas, precor 20
 Manum puella favio opponat tuo,
 Extrema et in sponda cubet.

IV.

LUPIS et agnis quanta fortito obtigit,
 Tecum mihi discordia est,
 Ibericis peruste funibus latus,
 Et crura dura compede.
 Licet superbus ambules pecunia, 5
 Fortuna non mutat genus.
 Videsne, sacram metiente te viam
 Cum bis ter ulnarum toga,
 Ut ora vertat huc et huc euntium
 Liberrima indignatio? 10
 Sectus flagellis hic triumviralibus
 Præconis ad fastidium,
 Arat Falerni mille fundi jugera,
 Et Appiam mannis terit;
 Sedilibusque magnus in primis eques, 15
 Othone contempto, fedet.
 Quid attinet tot rostra navium gravi
 Ærata duci pondere
 Contra latrones atque servilem manum,
 Hoc, hoc tribuno militum? 20

V.

AT ô Deorum quidquid in cœlo regit
 Terras et humanum genus,
 Quid iste fert tumultus? et quid omnium
 Vultus in unum me truces?
 Per liberos te, si vocata partibus 5
 Lucina veris adfuit,
 Per

Per hoc inane purpuræ decus precor,

Per improbaturum hæc Jovem ;

Quid ut noverca me intueris, aut uti

Petita ferro bellua ?

10

Ut hæc trementi questus ore, constitit

Insignibus raptis puer,

Impube corpus, quale posset impia

Mollire Thracum pectora :

Canidia brevibus implicata viperis

15

Crines et incomtum caput,

Jubet sepulcris caprificos erutas,

Jubet cupressus funebres,

Et uncta turpis ova ranæ sanguine,

Plumamque nocturnæ strigis,

20

Herbasque, quas Iolcos, atque Iberia

Mittit venenorum ferax,

Et ossa ab ore rapta jejunæ canis,

Flammis aduri Colchicis.

At expedita Sagana per totam domum

25

Spargens Avernales aquas,

Horret capillis ut marinus asperis,

Echinus, aut currens aper.

Abacta nulla Veia conscientia,

Ligonibus duris humum

30

Exhauriebat, ingemens laboribus :

Quo posset infossus puer

Longo die bis terque mutatae dapis

Inemori spectaculo ;

Cum promineret ore, quantum exstant aqua

35

Suspensa mento corpora,

Exusta uti medulla, et aridum jecur

Amoris esset poculum ;

Interminato cum semel fixæ cibo

Intabuissent populæ.

40

O 2

Non

Non defuisse masculæ libidinis
 Ariminensem Foliam,
 Et otiosa credidit Neapolis,
 Et omne vicinum oppidum :
 Quæ fidera excantata voce Theffala, 45
 Lunamque cælo deripit.
 Hic irrefectum sæva dente livido
 Canidia rodens pollicem,
 Quid dixit ? aut quid tacuit ? O rebus meis
 Non infideles arbitræ, 50
 Nox, et Diana, quæ silentium regis,
 Arcana cum fiunt sacra ;
 Nunc, nunc adeste : nunc in hostiles domos
 Iram atque numen vertite.
 Formidolosus dum latent filvis feræ, 55
 Dulci sopore languidæ,
 Senem, quod omnes rideant, adulterum
 Latrent Suburanæ canes,
 Nardo perunctum, quale non perfectius
 Meæ laborarint manus. 60
 Quid accidit ? cur dira barbaræ minus
 Venena Medæ valent,
 Quibus superbam fugit ulta pellicem
 Magni Creontis filiam,
 Cum palla, tabo munus imbutum, novam 65
 Incendio nuptam abstulit ?
 Atqui nec herba, nec latens in asperis
 Radix fefellit me locis.
 Indormit unctis omnium cubilibus
 Oblivione pellicum. 70
 Ah, ah, solutus ambulat veneficæ
 Scientioris carmine.
 Non usitatis, Vare, potionibus
 (O multa fleturum caput!)

Ad

EPODON LIBER.

109

Ad me recurre : nec vocata mens tua
Marsis redibit vocibus.

75

Majus parabo, majus infundam tibi
Fastidienti poculum.

Priusque cœlum fidet inferius mari,
Tellure porrecta super,

80

Quam non amore sic mei flagres, uti
Bitumen atris ignibus.

Sub hæc puer, jam non, ut ante, mollibus
Lenire verbis impias ;

Sed dubius unde rumperet silentium,
Misit Thyesteas preces.

85

Venena, magnum fas nefasque, non valent
Convertere humanam vicem.

Diris agam vos : dira detestatio
Nulla expiatur victima.

90

Quin, ubi perire jussus exspiravero,
Nocturnus occurram furor ;

Petamque vultus umbra curvis unguibus ;
(Quæ vis Deorum est Manium)

Et inquietis affidens præcordiis,
Pavore somnos auferam.

95

Vos turba vicatim hinc et hinc faxis petens,
Contundet obscœnas anus.

Post, infulta membra differant lupi
Et Esquilinæ alites.

100

Neque hoc parentes (heu, mihi superstites,)
Effugerit spectaculum.

VI.

QUID immerentes hospites vexas, canis,
Ignavus adversum lupos?

Quin huc inanes, si potes, vertis minas,
Et me remorsurum petis?

Nam,

Nam, qualis aut Molossus, aut fulvus Lacon, 5
 Amica vis pastoribus,
 Agam per altas aure sublata nives,
 Quæcunque præcedet fera.
 Tu, cum timenda voce complesti nemus,
 Projectum odoraris cibum. 10
 Cave, cave: namque in malos asperrimus
 Parata tollo cornua;
 Qualis Lycambæ spretus infido gener,
 Aut acer hostis Bupalò.
 An si quis atro dente me appetiverit, 15
 Inultus ut flebo puer?

VII.

QUO, quo scelesti ruitis? et cur dexteris
 Aptantur enses conditi?
 Parumne campis atque Neptuno super
 Fusum est Latini sanguinis?
 Non ut superbas invidæ Carthaginis 5
 Romanus arces ureret;
 Intactus aut Britannus ut descenderet
 Sacra catenatus via:
 Sed ut, secundum vota Parthorum, sua
 Urbs hæc periret dextera. 10
 Neque hic lupis mos, nec fuit leonibus,
 Nunquam, nisi in dispar, feris.
 Furorne cæcus, an rapit vis acrior,
 An culpa? responsum date.
 Tacent: et ora pallor albus inficit; 15
 Mentesque percussæ stupent.
 Sic est: acerba fata Romanos agunt,
 Scelusque fraternæ necis;
 Ut immerentis fluxit in terram Remi
 Sacer nepotibus cruor. 20

VIII.

VIII.

ROGARE longo putidam te seculo,
 Vires quid enervet meas?
 Cum sit tibi dens ater, et rugis vetus
 Frontem senectus exaret;
 Hietque turpis inter aridas nates 5
 Podex, velut crudæ bovis.
 Sed incitat me pectus, et mammæ putres,
 Equina quales ubera;
 Venterque mollis, et femur tumentibus
 Exile furis additum. 10
 Esto beata: funus atque imagines
 Ducant triumphales tuum:
 Nec sit marita quæ rotundioribus
 Onusta baccis ambulet.
 Quid, quod libelli Stoici inter sericos 15
 Jacere pulvillos amant?
 Illiterati num minus nervi rigent?
 Minusve languet fascinum?
 Quod ut superbo provoces ab inguine,
 Ore allaborandum est tibi. 20

IX.

QUANDO repostum Cæcubum ad festas dapes,
 Victore lætus Cæsare,
 Tecum sub alta (sic Jovi gratum) domo,
 Beate Mæcenæ, bibam,
 Sonante mistum tibiis carmen lyra, 5
 Hac Dorium, illis Barbarum?
 Ut nuper, actus cum freto Neptunius
 Dux fugit uestis navibus,
 Minatus Urbi vincla, quæ detraxerat
 Servis amicus perfidis. 10

Romanus

Romanus (eheu, posteri negabitis)
 Emancipatus feminæ
 Fert vallum et arma miles, et spadonibus
 Servire rugosis potest:
 Interque signa turpe militaria 15
 Sol aspicit conopium.
 Ad hoc frementes verterunt bis mille equos
 Galli, canentes Cæsarem:
 Hostiliumque navium portu latent
 Puppæ sinistrorsum citæ. 20
 Io Triumphæ; tu moraris aureos
 Currus, et intactas boves.
 Io Triumphæ; nec Jugurthino parem
 Bello reportasti ducem;
 Neque Africano, cui super Carthaginem 25
 Virtus sepulcrum condidit.
 Terra marique victus hostis Punico
 I lugubre mutavit sagum.
 Aut ille centum nobilem Cretam urbibus
 Ventis iturus non suis, 30
 Exercitatas aut petit Syrtes Noto,
 Aut fertur incerto mari.
 Capaciores affer huc, puer, scyphos;
 Et Chia vina aut Lesbica,
 Vel, quod fluentem nauseam coerceat, 35
 Metire nobis Cæcubum.
 Curam metumque Cæsaris rerum juvat
 Dulci Lyæo solve.

X.

M A L A soluta navis exit alite
 Ferens olentem Mævium.
 Ut horridis utrumque verberes latus,
 Auster, memento fluctibus.

EPODON LIBER.

113

Niger rudentes Eurus, inverso mari,
Fractosque remos differat.
Infurgat Aquilo, quantus altis montibus
Frangit trementes ilices.
Nec fidus atra nocte amicum appareat
Qua tristis Orion cadit:
Quietiore nec feratur æquore
Quam Graia victorum manus;
Cum Pallas usto vertit iram ab Ilio
In impiam Ajacis ratem.
O quantus instat navitis fudor tuis,
Tibique pallor luteus,
Et illa non virilis ejulatio,
Preces et aversum ad Jovem;
Ionius udo cum remugiens sinus
Noto carinam ruperit!
Opima quod si præda curvo litore
Porrecta mergos juveris;
Libidinosus immolabitur caper,
Et agna Tempestatibus.

5

10

15

20

XI.

PETTI, nihil me, sicut antea, juvat
Scribere versiculos, amore perculsum gravi;
Amore, qui me, præter omnes, expetit
Mollibus in pueris aut in puellis urere.
Hic tertius December, ex quo destiti
Inachia furere, filvis honorem decutit.
Heu me, per Urbem (jam pudet tanti mali)
Fabula quanta fui! Conviviorum ut pœnitet,
In queis amantem et languor et silentium
Arguit, et latere petitus imo spiritus!
Contrane lucrum nil valere candidum
Pauperis ingenium! querebar applorans tibi;

5

10

P

Simul

Simul calentis inverecondus Deus

Fervidiore mero arcana promorat loco.

Quod si meis inæstuet præcordiis

15

Libera bilis, ut hæc ingrata ventis dividat

Fomenta, vulnus nil malum levantia ;

Definet imparibus certare summotus pudor.

Ubi hæc severus te palam laudaveram ;

Jussus abire domum, ferebar incerto pede

20

Ad non amicos heu mihi postes et heu

Limina dura, quibus lumbos et infregi latus.

Nunc glorientis quamlibet mulierculam

Vincere mollitia amor Lycisci me tenet :

Unde expedire non amicorum queant

25

Libera consilia, nec contumeliæ graves ;

Sed alius ardor aut puellæ candidæ,

Aut teretis pueri longam renodantis comam.

XII.

QUID tibi vis, mulier nigris dignissima barris ?

Munera cur mihi, quidve tabellas

Mittis, nec firmo juveni, neque naris obesæ ?

Namque sagacius unus odoror,

Polypus, an gravis hirsutis cubet hircus in alis,

5

Quam canis acer, ubi lateat fus.

Qui sudor vietis, et quam malus undique membris

Crescit odor ! cum pene soluto

Indomitam properat rabiem sedare ; nec illi

Jam manet humida creta, colorque

10

Stercore fucatus crocodili ; jamque subando

Tenta cubilia tectaque rumpit.

Vel mea cum sævis agitat fastidia verbis :

Inachia langues minus ac me :

Inachiam ter nocte potes ; mihi semper ad unum

15

Mollis opus. Pereat male, quæ te

Lesbia

Lesbïa quærenti taurum monstravit inertem :
 Cum mihi Còus adesset Amyntas ;
 Cujus in indomito constantior inguine nervus,
 Quam nova collibus arbor inhæret. 20
 Muricibus Tyriis iteratæ vellera lanæ
 Cui properabantur ? tibi nempe :
 Ne foret æquales inter conviva, magis quem
 Diligeret mulier sua, quam te.
 O ego non felix, quam tu fugis, ut pavet acres 25
 Agna lupos, capræque leones.

XIII.

HORRIDA tempestas cœlum contraxit ; et imbres
 Nivesque deducunt Jovem : Nunc mare nunc silvæ
 Threicio Aquilone sonant. Rapiamus, amici,
 Occasionem de die : dumque virent genua,
 Et decet, obducta solvatur fronte senectus. 5
 Tu vina Torquato move consule pressa meo.
 Cætera mitte loqui : Deus hæc fortasse benigna
 Reducet in sedem vice. Nunc et Achæmenio
 Perfundi nardo juvat, et fide Cyllenea
 Levare diris pectora sollicitudinibus : 10
 Nobilis ut grandi cecinit Centaurus alumno ;
 Invicte mortalis Dea nate puer Thetide,
 Te manet Assaraci tellus, quam frigida parvi
 Findunt Scamandri flumina, lubricus et Simois :
 Unde tibi reditum certo subtemine Parcæ 15
 Rupere ; nec mater domum cærule te revehet.
 Illic omne malum vino cantuque levato,
 Deformis ægrimoniæ dulcibus alloquiis,

XIV.

MOLLIS inertia cur tantam diffuderit imis
 Oblivionem sensibus ;
 Pocula Lethæos ut si ducentia somnos
 Arente fauce traxerim,
 Candide Mæcnas, occidis sæpe rogando. 5
 Deus, Deus nam me vetat
 Inceptos, olim promissum carmen, iambos
 Ad umbilicum adducere.
 Non aliter Samio dicunt arsisse Bathyllo
 Anacreonta Teïum, 10
 Qui persæpe cava testudine flevit amorem
 Non elaboratum ad pedem.
 Ureris ipse miser: quod si non pulchrior ignis
 Accendit obsessam Ilion,
 Gaude sorte tua. Me libertina, neque uno 15
 Contenta, Phryne macerat.

XV.

NOX erat, et cœlo fulgebat luna sereno
 Inter minora sidera ;
 Cum tu magnorum numen læsura Deorum
 In verba jurabas mea,
 Arctius atque edera procera astringitur ilex, 5
 Lentis adhærens brachiis:
 Dum pecori lupo, et nautis infestus Orion
 Turbaret hibernum mare,
 Intonsosque agitare Apollinis aura capillos,
 Fore hunc amorem mutuum. 10
 O dolitura mea multum virtute, Neæra:
 Nam si quid in Flacco viri est,
 Non feret assiduas potiori te dare noctes ;
 Et quæret iratus parem:

Nec

Nec semel offensæ cedit constantia formæ, 15
 Si certus intrârit dolor.
 At tu, quicunque es felicior, atque meo nunc
 Superbus incedis malo ;
 Sis pecore et multa dives tellure licebit,
 Tibique Pactolus fluat, 20
 Nec te Pythagoræ fallant arcana renati,
 Formaue vincas Nirea ;
 Eheu translatos alio mœrebis amores:
 Ast ego vicissim risero.

XVI.

ALTERA jam teritur bellis civilibus ætas ;
 Suis et ipsa Roma viribus ruit.
 Quam neque finitimi valuerunt perdere Marfi,
 Minacis aut Etrusca Porſenæ manus,
 Æmula nec virtus Capuæ, nec Spartacus acer, 5
 Novisve rebus infidelis Allobrox ;
 Nec fera cærulea domuit Germania pube,
 Parentibusve abominatus Annibal ;
 Impia perdemus devoti sanguinis ætas:
 Ferisque rursus occupabitur solum. 10
 Barbarus heu cineres insistet victor? et Urbem
 Eques sonante verberabit ungula?
 Quæque carent ventis et solibus ossa Quirini
 (Nefas videre) dissipabit insolens?
 Forte quid expediat, communiter, aut melior pars, 15
 Malis carere quæritis laboribus?
 Nulla sit hac potior sententia : (Phocæorum
 Velut profugit exsecrata civitas
 Agros atque Lares patrios, habitandaque fana
 Apris reliquit et rapacibus lupis) 20
 Ipe, pedes quocunque ferent, quocunque per undas
 Notus vocabit, aut protervus Africanus.

Sig

Sic placet? an melius quis habet suadere? secunda
 Ratem occupare quid moramur alite?
 Sed juremus in hæc: Simul imis faxæ renarint 25
 Vadis levata, ne redire sit nefas:
 Neu conversa domum pigeat dare lintea, quando
 Padus Matina laverit cacumina;
 In mare seu celsus procurrerit Apenninus,
 Novaque monstra junxerit libidine 30
 Mirus amor; juvet ut tigres subsidere cervis,
 Adulteretur et columba milio;
 Credula nec flavos timeant armenta leones;
 Ametve falsa levis hircus æquora.
 Hæc, et quæ poterunt reditus abscindere dulces, 35
 Eamus omnis exsecrata civitas,
 Aut pars indocili melior grege: mollis et exspes
 Inominata perprimat cubilia.
 Vos quibus est virtus, muliebrem tollite luctum,
 Etrusca præter et volate litora. 40
 Nos manet Oceanus circumvagus; arva beata,
 Petamus arva, divites et insulas;
 Reddit ubi Cererem tellus inarata quotannis,
 - Et imputata floret usque vinea;
 Germinat et nunquam fallentis termes olivæ, 45
 Suamque pulla ficus ornat arborem;
 Mella cava manant ex ilice; montibus altis
 Levis crepante lympa defilit pede.
 Illic injussæ veniunt ad mulctra capellæ,
 Refertque tenta grex amicus ubera; 50
 Nulla nocent pecori contagia: nullius astri
 Gregem æstuosa torret impotentia;
 Nec vespertinus circumgemit ursus ovile,
 Nec intumescit alta viperis humus:
 Pluraque felices mirabimur; ut neque largis 55
 Aquosus Eurus arva radat imbribus,

Pinguia

Pingua nec ficcis urantur femina glebis ;
 Utrumque rege temperante coelitem.
 Non huc Argoo contendit remige pinus ;
 Neque impudica Colchis intulit pedem : 60
 Non huc Sidonii torserunt cornua nautæ,
 Laboriosa nec cohors Ulyssæi.
 Jupiter illa piæ secrevit litora genti ;
 Ut inquinavit ære tempus aureum :
 Ærea dehinc ferro duravit secula ; quorum 65
 Piis secunda, vate me, datur fuga.

XVII.

HORAT. J A M jam efficaci do manus scientiæ ;
 Supplex et oro regna per Proserpinæ,
 Per et Dianæ non movenda numina,
 Per atque libros carminum valentium
 Refixa coelo devocare fidera, 5
 Canidia, parce vocibus tandem sacris,
 Citumque retro solve, solve turbinem.
 Movit nepotem Telephus Nereium,
 In quem superbus ordinârat agmina
 Myforum, et in quem tela acuta torserat. 10
 Unxere matres Iliæ addictum feris
 Alitibus atque canibus homicidam Hectorem ;
 Postquam relictis mœnibus rex procidit
 Heu pervicacis ad pedes Achillei.
 Setosa duris exuere pellibus 15
 Laboriosi remiges Ulyssæi,
 Volente Circe, membra : tunc mens et fonus
 Relatus, atque notus in vultus honor.
 Dedi satis superque pœnarum tibi,
 Amata nautis multum et institoribus. 20
 Fugit juvenas, et verecundus color
 Reliquit, ossa pelle amicta lurida ;

Tuis

Tuis capillus albus est odoribus.
 Nullum a labore me reclinat otium:
 Urget diem nox, et dies noctem: neque est 25
 Levare tenta spiritu praeordia.
 Ergo negatum vincor ut credam miser,
 Sabella pectus increpare carmina,
 Caputque Marsa diffilire naenia.
 Quid amplius vis? ô mare! ô terra! ardeo, 30
 Quantum neque atro delibutus Hercules
 Nessi cruore, nec Sicana fervida
 Virens in Aetna flamma. Tu, donec cinis
 Injuriolis aridus ventis ferar,
 Cales venenis officina Colchicis. 35
 Quae finis? aut quod me manet stipendium?
 Effare: iussas cum fide poenas laetam;
 Paratus expiare, seu poposceris
 Centum juvencos, sive mendaci lyra
 Voles sonari: tu pudica, tu proba 40
 Perambulabis astra fidus aureum.
 Infamis Helenae Castor offensus vice,
 Fraterque magni Castoris, victi prece,
 Adempta vati reddidere lumina.
 Et tu (potes nam) solve me dementia, 45
 O nec paternis obsoleta fordibus,
 Nec in sepulcris pauperum prudens anus
 Novendiales dissipare pulveres.
 Tibi hospitale pectus, et purae manus;
 Tuusque venter partumeius; et tuo 50
 Cruore rubros obstetrix pannos lavit,
 Utcunque fortis exilis puerpera,

CANID. QUID obferatis auribus fundis preces?
 Non saxa nudis furdiora navitis
 Neptunus alto tundit hibernus falò. 55
 Inultus ut tu riferis Cotyttia
 Vulgata, facrum liberi Cupidinis?
 Et Esquilini pontifex venefici
 Impune ut Urbem nomine implêris meo?
 Quid proderit ditaffe Pelignas anus, 60
 Velociusve miscuisse toxicum?
 Si tardiora fata te votis manent:
 Ingrata misero vita ducenda est, in hoc,
 Novis ut usque suppetas doloribus.
 Optat quietem Pelopis infidus pater, 65
 Egens benignæ Tantalus semper dapis;
 Optat Prometheus alligatus aliti:
 Optat supremo collocare Sisyphus
 In monte saxum: sed vetant leges Jovis.
 Voles modo altis defilire turribus, 70
 Modo ense pectus Norico recludere;
 Frustraque vincla gutturi innectes tuo,
 Fastidiosa tristis ægrimonia.
 Vectabor humeris tunc ego inimicis eques;
 Mæque terra cedit insolentiæ. 75
 An, quæ movere cereas imagines,
 (Ut ipse nosti curiosus) et polo
 Deripere lunam vocibus possum meis,
 Possum crematos excitare mortuos,
 Desiderique temperare poculum; 80
 Plorem artis in te nil valentis exitum?

Q

Q. HORA-

Q. HORATII FLACCI
C A R M E N
S E C U L A R E.

PHŒBE, filvarumque potens Diana,
Lucidum cœli decus, ô colendi
Semper et culti, date quæ precamur

Tempore sacro ;

Quo Sibyllini monuere versus
Virgines lectas puerosque castos
Dīs, quibus septem placuere colles,
Dicere carmen.

5

Alme Sol, curru nitido diem qui
Promis et celas, aliusque et idem
Nasceris, possis nihil urbe Roma
Visere majus.

10

Rite maturos aperire partus
Lenis Ilithyia, tuere matres ;
Sive tu Lucina probas vocari,
Seu Genitalis.

15

Diva producas sobolem ; Patrumque
Prosperes decreta super jugandis
Feminis, prolisque novæ feraci
Lege marita :

20

Certus undenos decies per annos
Orbis ut cantus referatque ludos,
Ter die claro totiesque grata
Nocte frequentes.

Vosque

CARMEN SECULARE. 123

Vosque veraces cecinisse Parcæ, 25

Quod semel dictum est, stabilisque rerum

Terminus servet, bona jam peractis

Jungite fata.

Fertilis frugum pecorisque tellus

Spicea donet Cererem corona :

Nutrient fetus et aquæ salubres 30

Et Jovis auræ.

Condito mitis placidusque telo

Supplices audi pueros, Apollo :

Siderum regina bicornis audi,

Luna, puellas. 35

Roma si vestrum est opus, Iliæque

Litus Etruscum tenuere turmæ,

Iussa pars mutare Lares et urbem

Sospite cursu :

Cui per ardentem sine fraude Trojam 40

Castus Æneas patriæ superstes

Liberum munivit iter, daturus

Plura relictis :

Dî, probos mores docili juventæ, 45

Dî, senectuti placidam quietem,

Romulæ genti date remque prolemque

Et decus omne.

Quique vos bobus veneratur albis

Clarus Anchisæ Venerisque sanguis 50

Imperet ; bellantē prior, jacentem

Lenis in hostem.

Jam mari terraque manus potentes

Medus, Albanasque timet secures :

Jam Scythæ responsa petunt, superbi 55

Nuper et Indi.

Jam Fides, et Pax, et Honor, Pudorque
 Priscus, et neglecta redire Virtus
 Audet; apparetque beata pleno

Copia cornu.

60

Augur, et fulgente decorus arcu
 Phœbus, acceptusque novem Camenis,
 Qui salutari levat arte fessos

Corporis artus;

65

Si Palatinas videt æquus arces,
 Remque Romanam Latiumque felix
 Alterum in lustrum meliusque semper

Proroget ævum.

Quæque Aventinum tenet Algidumque,
 Quindecim Diana preces virorum
 Curet; et votis puerorum amicas

70

Applicet aures.

Hæc Jovem sentire Deosque cunctos,
 Spem bonam certamque domum reporto,
 Doctus et Phœbi chorus et Dianæ

75

Dicere laudes.

Q. HORATII FLACCI
C A R M E N
S E C U L A R E,

Ad Mentem JOANNIS JONES.

ERUDITO LECTORI S.

EN CARMEN SECULARE a me nova forma dispositum! quod in libris editis usque adhuc errore quodam infelici, partibus suis a se invicem male separatis, exprimebatur, neglecta prorsus ordinis et venere et virtute. Strophæ ODI PROFANUM ab initio odes, cui vulgo præfigitur, separat DACIERIUS. DIVE QUEM PROLES Carmini Seculari sternit viam, inquit BAXTERUS; qui inscribit DIANAM TENERÆ Hymnum Ludis Secularibus cantatum; quam oden RUTGERSIUS audacter vocat CARMEN SECULARE. Has omnes, uti et oden PHOEBE SYLVARUMQUE POTENS sub titulo Carminis Secularis SANADON primus omnium completitur; et omnino recte. Paululum vero ab ipso SANADONE dissentio; illam enim partem odes DIVE QUEM PROLES, quam ille Epilogum vocat, ego ad initium fere Carminis Secularis repono, et ita inscribo, POETA AD CHORUM. Male proculdubio post finitum Canticum Pueros et Puellas admonet Poeta ut superiora carmina rite recitent. SPIRITUM PHOEBUS MIHI igitur pro Epilogo nequaquam est habendus; neque opus est vel Prologo vel Epilogo. Inscriptiones istas a nostro edito amandamus. Carmen ipsum in tres partes, per tres Conventus Musicos a se invicem separatas, divisimus. Quicquid ad Populum universum, aut etiam ad ipsum Chorum loquitur Poeta, id certe minus proprie Carminis pars esse dicitur.

Rectene vero an secus CARMEN SECULARE statui eruditorum examini subijcio.

JOANNES JONES.

Q. HORATII FLACCI
C A R M E N
S E C U L A R E.

POETA AD POPULUM.

ODI profanum vulgus, et arceo.
Favete linguis; carmina non prius
Audita Musarum Sacerdos
Virginibus puerisque canto.

POETA AD CHORUM.

SPIRITUM Phœbus mihi, Phœbus artem	5
Carminis, nomenque dedit Poetæ.	
Virginum primæ, puerique claris	
Patribus orti,	
Deliæ tutela Dæ, fugaces	
Lyncas, et cervos cohibentis arcu,	10
Lesbium servate pedem, meique	
Pollicis ictum;	
Rite Latonæ puerum canentes,	
Rite crescentem face Noctilucam,	
Prosperam frugum, celeremque pronos	15
Volvere menses.	
Nupta jam dices; ego Dis amicum,	
Sæculo festas referente luces,	
Reddidi carmen, docilis modorum	
Vatis Horatî.	20

CONCENTUS PRIMUS.

POETÆ INVOCATIO AD APOLLINEM.

DIVE, quem proles Niobæa magnæ
 Vindicem linguæ, Tityosque raptor
 Sensit, et Trojæ prope victor altæ

Phthius Achilles,

Cæteris major, tibi miles impar;
 Filius quanquam Thetidos marinæ
 Dardanas turres quateret tremenda

Cuspide pugnax.

Ille, mordaci velut ista ferro
 Pinus, aut impulsa cupressus Euro,
 Procidit late, posuitque collum in

Pulvere Teucro.

Ille non inclusus equo Minervæ
 Sacra mentito, male feriatos
 Troas, et lætam Priami choreis

Falleret aulam:

Sed palam captis gravis, heu nefas! heu!
 Nescios fari pueros Achivis
 Ureret flammis, etiam latentes

Matris in alvo:

Ni tuis victus Venerisque gratæ
 Vocibus Divûm Pater annuisset
 Rebus Æneæ potiore ductos

Alite muros.

Doctor argutæ fidicen Thaliæ
 Phœbe, qui Xantho lavis amne crines,
 Dauniæ defende decus Camenæ,

Levis Agyieû.

25

30

35

40

45

CARMEN SECULARE. 7

CONCENTUS SECUNDUS.

CHORUS PUERORUM.

DIANAM teneræ dicite virgines;

CHORUS PUELLARUM.

Intonsum, pueri, dicite Cynthium;

50

UTERQUE CHORUS.

Latonamque supremo

Dilectam penitus Jovi.

CHORUS PUERORUM.

Vos lætam fluviis et nemorum coma

Quæcunque aut gelido prominet Algido,

Nigris aut Erymanthi

55

Sylvis, aut viridis Gragi.

CHORUS PUELLARUM.

Vos Tempe totidem tollite laudibus,

Natalemque, mares, Delon Apollinis,

Insignemque pharetrâ

Fraternaque humerum lyra.

60

CHORUS PUERORUM.

Hæc bellum lachrymosum,

CHORUS PUELLARUM.

hic miseram famem,

Pestemque a populo

UTERQUE CHORUS.

et principe Cæsare in

Persas atque Britannos

65

Vestra motus aget prece.

CON-

CONCENTUS TERTIUS.

UTERQUE CHORUS.

PHŒBE, Sylvarumque potens Diana,
Lucidum cœli decus, ô colendi
Semper et culti, date quæ precamur
Tempore sacro:

70

Quo Sibyllini monuere versus
Virgines lectas puerosque castos
Dis, quibus septem placuere colles,
Dicere carmen.

CHORUS PUERORUM.

Alme Sol, curru nitido diem qui
Promis et celas, aliusque et idem
Nasceris, possis nihil urbe Roma
Visere majus.

75

CHORUS PUELLARUM.

Rite maturos aperire partus
Lenis Ilithyia, tuere matres;
Sive tu Lucina probas vocari,
Seu Genitalis.

80

Diva producas sobolem; patrumque
Prosperes decreta super jugandis
Feminis, prolisque novæ feraci
Lege marita.

85

UTERQUE CHORUS.

Certus undenos decies per annos
Orbis ut cantus referatque ludos,
Ter die claro totiesque grata
Nocte frequentes.

90

Vosque

CARMEN SECULARE. vii

Vosque veraces cecinisse Parcæ,
Quod semel dictum est, stabilisque rerum
Terminus servet, bona jam peractis
Jungite fata.

Fertilis frugum pecorisque tellus 95
Spicea donet Cererem coronâ:
Nutriant fetus et aquæ salubres
Et Jovis auræ.

CHORUS PUERORUM.

Condito mitis placidusque telo
Supplices audi pueros, Apollo: 100

CHORUS PUELLARUM.

Siderum regina bicornis audi,
Luna, puellas.
UTERQUE CHORUS.

Roma si vestrum est opus, Iliæque
Litus Etruscum tenuere turmæ,
Jussâ pars mutare Lares et urbem 105
Sospite cursu:

Cui per ardentem sine fraude Trojam
Castus Æneas patriæ superstes
Liberum munivit iter, daturus 110
Plura relictis.

Dî, probos mores docili juventæ,
Dî, senectuti placidam quietem,
Romulæ genti date remque prolemque
Et decus omne.

Quique vos bobus veneratur albis 115
Clarus Anchisæ Venerisque sanguis
Imperet; bellante prior, jacentem
Lenis in hostem.

Jam

viii Q. HORATII FLACCI

Jam mari terraque manus potentes
Medus, Albanasque timet secures : 120
Jam Scythæ responsa petunt, superbi
Nuper et Indi.

Jam Fides, et Pax, et Honor, Pudorque
Priscus, et neglecta redire Virtus
Audet ; apparetque beata pleno 125
Copia cornu.

CHORUS PUERORUM.

Augur, et fulgente decorus arcu
Phœbus, acceptusque novem Camenis,
Qui salutari levat arte fessos
Corporis artus ; 130

Si Palatinas videt æquus arces,
Remque Romanam Latiumque felix
Alterum in lustrum meliusque semper
Proroget ævum.

CHORUS PUELLARUM.

Quæque Aventinum tenet Algidumque,
Quindecim Diana preces virorum
Curet ; et votis puerorum amicas
Applicet aures. 135

UTERQUE CHORUS.

Hæc Jovem sentire Deosque cunctos,
Spem bonam certamque domum reporto,
Doctus et Phœbi chorus et Dianæ
Dicere laudes. 140

Q. HORATII FLACCI
S E R M O N U M

LIBER PRIMUS.

I.

QUI fit, Mæcenas, ut nemo, quam sibi sortem
Seu Ratio dedērit, seu Fors objecerit, illa
Contentus vivat; laudet diversa sequentes?
O fortunati mercatores, gravis annis
Miles ait, multo jam fractus membra labore. 5
Contra mercator, navim jactantibus Austris,
Militia est potior. Quid enim? concurritur: horæ
Momento cita mors venit, aut victoria læta.
Agricolam laudat juris legumque peritus,
Sub galli cantum consultor ubi ostia pulsat. 10
Ille, datis vadibus qui rure extractus in urbem est,
Solos felices viventes clamat in urbe.

Cætera de genere hoc (adeo sunt multa) loquacem
Delassare valent Fabium. Ne te morer, audi
Quo rem deducam. Si quis Deus, En ego, dicat, 15
Jam faciam quod vultis: eris tu, qui modo miles,
Mercator; tu consultus modo, rusticus: hinc vos,
Vos hinc, mutatis discedite partibus. Eia,
Quid statis? Nolint: atqui licet esse beatis.
Quid causæ est, merito quin illis Jupiter ambas 20
Iratus buccas inflet, neque se fore posthac
Tam facilem dicat, votis ut præbeat aurem?

Præterea (ne sic, ut qui jocularia ridens
Percurram: quanquam ridentem dicere verum

Quid

Quid vetat? ut pueris olim dant crustula blandi 25
 Doctores, elementa velint ut discere prima:
 Sed tamen amoto quæramus seria ludo.)
 Ille gravem duro terram qui vertit aratro,
 Perfidus hic caupo, miles, nautæque per omne
 Audaces mare qui currunt, hac mente laborem 30
 Sese ferre, senes ut in otia tuta recedant,
 Aiunt, cum sibi sint congesta cibaria: sicut
 Parvula (nam exemplo est) magni formica laboris
 Ore trahit quodcunque potest, atque addit acervo
 Quem struit haud ignara ac non incauta futuri. 35
 Quæ, simul inversum contristat Aquarius annum,
 Non usquam prorepat, et illis utitur ante
 Quæsitis sapiens: cum te neque fervidus æstus
 Demoveat lucro, nec hiems, ignis, mare, ferrum,
 Nil obstat tibi, dum ne sit te ditior alter. 40
 Quid juvat immensum te argenti pondus et auri
 Furtim defossa timidum deponere terra?
 Quod, si comminuas, vilem redigatur ad assem.
 At, ni id sit, quid habet pulchri constructus acervus?
 Millia frumenti tua triverit area centum; 45
 Non tuus hoc capiat venter plus quam meus: ut si
 Reticulum panis venales inter onusto
 Forte vehas humero; nihilo plus accipias quam
 Qui nil portarit. Vel dic, quid referat intra
 Naturæ fines viventis, jugera centum an 50
 Mille aret? At suave est ex magno tollere acervo.
 Dum ex parvo nobis tantundem haurire relinquas,
 Cur tua plus laudes cameris granaria nostris?
 Ut, tibi si sit opus liquidi non amplius urna,
 Vel cyatho; et dicas, Magno de flumine malim 55
 Quam ex hoc fonticulo tantundem sumere. Eo fit,
 Plenior ut si quos delectet copia iusto,
 Cum ripa simul avulsos ferat Aufidus acer.

At

At qui tantuli eget, quanto est opus, is neque limo
Turbatam haurit aquam, nec vitam amittit in undis.

At bona pars hominum decepta Cupidine falso 61

Nil fatis est, inquit: quia tanti, quantum habeas, sis.

Quid facias illi? jubeas miserum esse, libenter

Quatenus id facit. Ut quidam memoratur Athenis

Sordidus ac dives, populi contemnere voces 65

Sic solitus: Populus me sibilat; at mihi plaudo

Ipse domi, simul ac nummos contemplor in arca.

Tantalus a labris fitiens fugientia captat

Flumina — quid rides? mutato nomine, de te

Fabula narratur. Congestis undique faccis 70

Indormis inhians, et tanquam parcere sacris

Cogeris, aut pictis tanquam gaudere tabellis.

Nescis quo valeat nummus, quem præbeat usum?

Panis ematur, olus, vini sextarius; adde

Quois humana sibi doleat natura negatis. 75

An vigilare metu exanimem, noctesque diesque

Formidare malos fures, incendia, servos,

Ne te compilent fugientes; hoc juvat? horum

Semper ego optarim pauperrimus esse bonorum.

At si condoluit tentatum frigore corpus, 80

Aut alius casus lecto te affixit; habes qui

Affideat, fomenta paret, medicum roget, ut te

Suscitet, ac reddat gnatis carisque propinquis?

Non uxor saluum te vult, non filius; omnes

Vicini oderunt, noti, pueri atque puellæ. 85

Miraris, cum tu argento post omnia ponas,

Si nemo præstat, quem non merearis, amorem?

At si cognatos nullo natura labore

Quos tibi dat retinere velis, servareque amicos;

Infelix operam perdas: ut si quis asellum 90

In campo doceat parentem currere frenis.

Denique sit finis quærendi: cumque habeas plus,

Pauperiem

Pauperiem metuas minus; et finire laborem
 Incipias, parto quod avebas: nec facias quod
 Umidius quidam (non longa est fabula) dives 95
 Ut metiretur nummos, ita sordidus ut se
 Non unquam servo melius vsteiret; ad usque
 Supremum tempus ne se penuria victus
 Opprimeret metuebat: at hunc liberta securi
 Divisit medium, fortissima Tyndaridarum. 100

Quid mi igitur suades? ut vivam Mænius, aut sic
 Ut Nomentanus? Pergis pugnantia secum
 Frontibus adversis componere. Non ego avarum
 Cum veto te fieri, vappam jubeo ac nebulonem.
 Est inter Tanaim quiddam focerumque Viselli: 105
 Est modus in rebus; sunt certi denique fines,
 Quos ultra citraque nequit consistere rectum.

Illuc, unde abii, redeo. Nemo ut avarus
 Se probet; at potius laudet diversa sequentes?
 Quodque aliena capella gerat distentius uber, 110
 Tabescat? neque se majori pauperiorum
 Turbæ comparet? hunc atque hunc superare laboret?
 Sic festinanti semper locupletior obstat:
 Ut cum carceribus missos rapit ungula currus;
 Instat equis auriga suos vincentibus, illum 115
 Præteritum temnens extremos inter euntem.
 Inde fit, ut raro, qui se vixisse beatum
 Dicat, et exacto contentus tempore, vita
 Cedat, uti conviva satur, reperire queamus.

Jam fatis est: ne me Crispini scrinia Lippi 120
 Compilasse putes, verbum non amplius addam.

II.

AMBUBAIARUM collegia, pharmacopolæ,
 Mendici, mimæ, balatrones; hoc genus omne.
 Mœstum ac sollicitum est cantoris morte Tigelli:

Quippe

Quippe benignus erat. Contra hic, ne prodigus esse
 Dicatur, metuens, inopi dare nolit amico, 5
 Frigus quo duramque famem propellere possit.
 Hunc si perconteris, avi cur atque parentis
 Præclaram ingrata stringat malus ingluvie rem,
 Omnia conductis coemens obsonia nummis;
 Sordidus, atque animi quod parvi nolit haberi, 10
 Respondet: laudatur ab his, culpatur ab illis.
 Fufidius vappæ famam timet ac nebulonis,
 Dives agris, dives positus in fenore nummis.
 Quinas hic capiti mercedes exsecat; atque
 Quanto perditior quisque est, tanto acrius urget: 15
 Nomina sectatur, modo sumta veste virili
 Sub patribus duris, tironum. Maxime, quis non,
 Jupiter, exclamat, simul atque audit? At in se
 Pro quæstu sumtum facit. Hic? vix credere possis
 Quam sibi non sit amicus: ita ut pater ille, Terenti 20
 Fabula quem miserum gnato vixisse fugato
 Inducit, non se pejus cruciaverit atque hic.
 Si quis nunc quærat, Quo res hæc pertinet? Illuc:
 Dum vitant stulti vitia, in contraria currunt.
 Malthinus tunicis demissis ambulat; est qui 25
 Inguen ad obscœnum subductis usque facetus:
 Pastillos Rufillus olet, Gorgonius hircum:
 Nil medium est. Sunt qui nolint tetigisse, nisi illas
 Quarum subsuta talos tegat instita veste:
 Contra, alius nullam nisi olenti in fornice stantem. 30
 Quidam notus homo cum exiret fornice; Macte
 Virtute esto, inquit sententia dia Catonis.
 Nam simul ac venas inflavit tetra libido,
 Huc juvenes æquum est descendere, non alienas
 Permolere uxores. Nolim laudarier, inquit, 35
 Sic me, mirator cunni Cupiennius albi.

Audire est operæ pretium, procedere recte

R

Qui

Qui mœchis non vultis, ut omni parte laborent;
 Utque illis multo corrupta dolore voluptas,
 Atque hæc rara, cadat dura inter sæpe pericla. 40
 Hic se præcipitem tecto dedit: ille flagellis
 Ad mortem cæsus: fugiens hic decedit acrem
 Prædonum in turbam: dedit hic pro corpore nummos:
 Hunc perminxerunt calones: quin etiam illud
 Accidit, ut cuidam testes caudamque falacem 45
 Demeteret ferrum. Jure omnes. Galba negabat.

Tutior at quanto merx est in classe secunda!
 Libertinarum dico: Sallustius in quas
 Non minus infanit, quam qui mœchatur. At hic si,
 Qua res, qua ratio suaderet, quaque modeste 50
 Munifico esse licet, vellet bonus atque benignus
 Esse; daret quantum satis esset, nec sibi damno
 Dedecorique foret. Verum hoc se amplectitur uno;
 Hoc amat, hoc laudat: Matronam nullam ego tango.
 Ut quondam Marfæus amator Originis, ille 55
 Qui patrium mimæ donat fundumque laremque,
 Nil fuerit mî, inquit, cum uxoribus unquam alienis.
 Verum est cum mimis, est cum meretricibus: unde
 Fama malum gravius, quam res, trahit. An tibi abunde
 Personam satis est, non illud, quidquid ubique 60
 Officit, evitare? bonam deperdere famam,
 Rem patris oblimare, malum est ubicunque. Quid inter
 Est in matrona, ancilla, peccesse togata?

Villius in Fausta Sullæ gener (hoc miser uno
 Nomine deceptus) pœnas dedit usque superque 65
 Quam satis est, pugnis cæsus, ferroque petitus,
 Exclusus fore, cum Longareus foret intus.
 Huic si mutonis verbis mala tanta videntis
 Diceret hæc animus: Quid vis tibi? nunquid ego a te
 Magno progenatum deponco consule cunnum, 70
 Velatumque stola, mea cum conferbuit ira?

Quid

Quid responderet? Magno patre nata puella est.
 At quanto meliora monet, pugnantiaque istis
 Dives opis natura suæ! tu si modo recte
 Dispensare velis, ac non fugienda petendis 75
 Immiscere. Tuo vitio, rerumne labores,
 Nil referre putas? quare, ne pœniteat te,
 Define matronas sectarier: unde laboris
 Plus haurire mali est, quam ex re decerpere fructus.
 Nec magis huic inter niveos viridesque lapillos 80
 (Sit licet hoc, Cerinthe, tuum) tenerum est femur, aut crus
 Rectius; atque etiam melius persæpe togatæ.
 Adde huc, quod mercem sine fucis gestat; aperte
 Quod venale habet ostendit; nec, si quid honesti est,
 Jactat habetque palam, quærit quo turpia celet. 85
 Regibus hic mos est, ubi equos mercantur, opertos
 Inspiciunt: ne, si facies (ut sæpe) decora
 Molli sulta pede est; emtorem inducat hiantem,
 Quod pulchræ clunes, breve quod caput, ardua cervix.
 Hoc illi recte. Ne corporis optima Lynceis 90
 Contemplare oculis; Hypsæa cæcior ipsâ
 Quæ mala sunt spectes. O crus, ô brachia! Verum
 Depygis, nasuta, brevi latere, ac pede longo est.
 Matronæ præter faciem nil cernere possis,
 Cætera (ni Catia) est demissa veste tegentis. 95
 Si interdicta petes, vallo circumdata, (nam te
 Hoc facit insanum) multæ tibi tum officient res;
 Custodes, lectica, ciniflones, parasitæ,
 Ad talos stola demissa, et circumdata palla;
 Plurima, quæ inuideant pure apparere tibi rem. 100
 Altera nil obstat: Cois tibi pene videre est
 Ut nudam; ne crure malo, ne sit pede turpi:
 Metiri possis oculo latus. An tibi mavis
 Insidias fieri, pretiumque avellier, ante
 Quam mereem ostendi? Leporem venator ut aitâ 105

In nive sectetur, positum sic tangere nolit:
 (Cantat, et apponit) meus est amor huic similis; nam
 Transvolat in medio posita, et fugientia captat.
 Hiscene versiculis speras tibi posse dolores,
 Atque æstus, curasque graves e pectore pelli? 110
 Nonne cupidinibus statuit natura modum quem,
 Quid latura, sibi quid sit dolitura negatum,
 Quærere plus prodest, et inane abscindere foldo?
 Num, tibi cum fauces urit sitis, aurea quæris
 Pocula? num esuriens fastidis omnia præter 115
 Pavonem rhombumque? tument tibi cum inguina, num, si
 Ancilla, aut verna est præsto puer, impetus in quem
 Continuo fiat, malis tentigine rumpi?
 Non ego: namque parabilem amo venerem, facilemque.
 Illam, Post paulo, sed pluris, si exierit vir, 120
 Gallis: Hanc Philodemus ait sibi, quæ neque magno
 Stet precio; neque cunctetur, cum est iussa venire.
 Candida rectaque sit, munda hætenus, ut neque longa,
 Nec magis alba velit, quam det natura, videri.
 Hæc ubi supposuit dextro corpus mihi lævum, 125
 Ilia et Egeria est: do nomen quodlibet illi.
 Nec vereor, ne, dum futuo, vir rure recurat;
 Janua frangatur; latret canis; undique magno
 Pulsa domus strepitu resonet; velpallida lecto
 Defiliat mulier; miseram se conscia clamet; 130
 Cruribus hæc metuat, doti deprensa, egomet mi.
 Discinctâ tunicâ fugiendum est, ac pede nudo;
 Ne nummi pereant, aut pyga; aut denique fama.
 Deprendi miserum est: Fabio vel iudice vincam.

III.

OMNIBUS hoc vitium est cantoribus, inter amicos
 Ut nunquam inducant animum cantare rogati;
 Injussi nunquam desistant, Sardus habebat

Ille

Ille Tigellius hoc. Cæsar, qui cogere posset,
 Si peteret per amicitiam patris, atque suam; non 5
 Quidquam proficeret: si collibuisse, ab ovo
 Usque ad mala citaret, Io Bacche! modo summa
 Voce, modo hac, resonat quæ chordis quatuor ima.
 Nil æquale homini fuit illi: sæpe velut qui
 Currebat fugiens hostem; persæpe velut qui 10
 Junonis sacra ferret: habebat sæpe ducentos,
 Sæpe decem servos: modo reges atque tetrarchas,
 Omnia magna loquens; modo, Sit mihi mensa tripes, et
 Concha falis puri, et toga quæ defendere frigus
 Quamvis crassa queat. Decies centena dedisses 15
 Huic parco, paucis contento; quinque diebus
 Nil erat in oculis. Noctes vigilabat ad ipsum
 Mane; diem totum sternebat. Nil fuit unquam
 Sic impar sibi. Nunc aliquis dicat mihi, Quid tu?
 Nullane habes vitia? Imo alia, haud fortasse minora. 20
 Mænius absentem Novium cum carperet: Heus tu,
 Quidam ait, ignoras te? an ut ignotum dare nobis-
 Verba putas? Egomet mi ignosco, Mænius inquit.
 Stultus et improbus hic amor est, dignusque notari.
 Cum tua pervideas oculis mala lippus inunctis; 25
 Cur in amicorum vitiis tam cernis acutum,
 Quam aut aquila, aut serpens Epidaurius? at tibi contra
 Evenit, inquirant vitia ut tua rursus et illi.
 Iracundior est paulo: minus aptus acutis
 Naribus horum hominum: rideri possit, eo quod 30
 Rusticius tonso toga defluit, et male laxus
 In pede calceus hæret. At est bonus, ut melior vir
 Non alius quisquam: at tibi amicus: at ingenium ingens
 Inculto latet hoc sub corpore. Denique teipsum
 Concute, num qua tibi vitiorum inſeverit olim 35
 Natura, aut etiam consuetudo mala. Namque
 Neglectis urenda filix innascitur agris.

Illuc

Illuc prævertamur, amatorem quod amicæ
 Turpia decipiunt cæcum vitia, aut etiam ipsa hæc
 Delectant; veluti Balbinum polypus Agnæ. 40
 Vellem in amicitia sic erraremus, et isti
 Errori nomen Virtus posuisset honestum.
 At, pater ut gnati, sic nos debemus, amici
 Si quod sit vitium, non fastidire. Strabonem
 Appellat Pætum pater; et Pullum, male parvus 45
 Si cui filius est; ut abortivus fuit olim
 Sisyphus: hunc Varum, distortis cruribus; illum
 Balbutit Scaurum, pravis fultum male talis.
 Parcius hic vivit: frugi dicatur. Ineptus
 Et iactantior hic paulo est: concinnus amicis 50
 Postulat ut videatur. At est truculentior atque
 Plus æquo liber: simplex fortisque habeatur.
 Caldior est: acres inter numeretur. Opinor,
 Hæc res et jungit, junctos et servat amicos.
 At nos virtutes ipsas invertimus, atque 55
 Sincerum cupimus vas incrustare. Probus quis
 Nobiscum vivit: multum demissus homo. Illi
 Tardo, cognomen pingui damus: hic fugit omnes
 Infidias, nullique malo latus obdit apertum:
 (Cum genus hoc inter vitæ versetur, ubi acris 60
 Invidia, atque vigent ubi crimina) pro bene sano
 Ac non incauto, fictum astutumque vocamus.
 Simplicior quis et est; (qualem me sæpe libenter
 Obtulerim tibi, Mæcenas) ut forte legentem
 Aut tacitum appellet, quovis sermone molestus: 65
 Communi sensu plane caret, inquit. Eheu
 Quam temere in nosmet legem sancimus iniquam!
 Nam vitiis nemo sine nascitur: optimus ille est,
 Qui minimis urgetur. Amicus dulcis, ut æquum est,
 Cum mea compenset vitiis bona: pluribus hisce 70
 (Si modo plura mihi bona sunt) inclinet, amari

Si

Si volet: hac lege, in trutina ponetur eadem.

Qui, ne tuberibus propriis offendat amicum
Postulat; ignoscet verrucis illius. Æquum est,
Peccatis veniam poscentem reddere rursus.

75

Denique, quatenus excidi penitus vitium iræ,
Cætera item nequeunt stultis hærentia; cur non
Ponderibus modulisque suis ratio utitur? ac, res
Ut quæque est, ita suppliciis delicta coercet?

Si quis eum servum, patinam qui tollere iussus 80
Semefos pisces tepidumque ligurrierit jus,
In cruce suffigat; Labeone infanior inter

Sanos dicatur. Quanto hoc furiosius atque
Majus peccatum est? paulum deliquit amicus,
Quod nisi concedas: habere insuavis acerbus 85

Odisti et fugis, ut Drusonem debitor æris;
Qui nisi, cum tristes misero venere Calendæ,
Mercedem aut nummos unde unde extricat, amaras
Porrecto jugulo historias, captivus ut, audit.

Comminxit lectum potus, mensave catillum 90
Evandri manibus tritum dejecit: ob hanc rem,

Aut positum ante mea quia pullum in parte catini
Sustulit esuriens, minus hoc jucundus amicus
Sit mihi? quid faciam, si furtum fecerit, aut si

Prodiderit commissâ fide, sponsumve negarit? 95
Queis paria esse fere placuit peccata, laborant,
Cum ventum ad verum est: sensus moresque repugnant,
Atque ipsa utilitas, justî prope mater et æqui.

Cum proreperunt primis animalia terris, 99
Mutum et turpe pecus, glandem atque cubilia propter

Unguibus et pugnâ, dein fustibus, atque ita porro
Pugnabant armis, quæ post fabricaverat usus:

Donec verba, quibus voces sensusque notarent,
Nominaque invenere: dehinc absistere bello,

Oppida cœperunt munire; et ponere leges, 105
Ne

Ne quis fur esset, neu latro, neu quis adulter.
 Nam fuit ante Helenam cunnus teterrima belli
 Causa: sed ignotis perierunt mortibus illi,
 Quos venerem incertam rapientes more ferarum,
 Viribus editior cædebat, ut in grege taurus. 110
 Jura inventa metu injusti fateare necesse est,
 Tempora si fastosque velis evolvere mundi.
 Nec natura potest justo secernere iniquum,
 Dividit ut bona diversis, fugienda petendis: 114
 Nec vincet ratio hoc, tantundem ut peccet idemque,
 Qui teneros caules alieni fregerit horti,
 Et qui nocturnus Divum sacra legerit. Adsit
 Regula, peccatis quæ poenas irroget æquas:
 Ne scutica dignum horribili sectere flagello;
 Nam, ut ferulâ cædas meritum majora subire 120
 Verbera, non vereor; cum dicas esse pares res
 Furta latrocinii, et magnis parva mineri
 Falce recisurum simili te, si tibi regnum
 Permittant homines. Si dives, qui sapiens est,
 Et futor bonus et solus formosus et est rex; 125
 Cur optas quod habes? Non nosti quid pater (inquit)
 Chrysippus dicat. Sapiens crepidas sibi nunquam
 Nec soleas fecit: futor tamen est sapiens. Qui?
 Ut, quamvis tacet Hermogenes, cantor tamen atque
 Optimus est modulator: ut Alfenus vaser, omni 130
 Abjecto instrumento artis clausaque taberna,
 Sutor erat: sapiens operis sic optimus omnis
 Est opifex solus, sic rex. Vellunt tibi barbam
 Lascivi pueri; quostu nisi fuste coerces,
 Urgeris turba circum te stante, miserque 135
 Rumperis et latras, magnorum maxime regum.
 Ne longum faciam: dum tu quadrante lavatum
 Rex ibis, neque te quisquam stipator, ineptum
 Præter Crispinum, sectabitur; et mihi dulces

Ignoscent,

Ignoscent, si quid peccavero stultus, amici, 140
Inque vicem illorum patiar delicta libenter;
Privatusque magis vivam te rege beatus.

IV.

EUPOLIS, atque Cratinus, Aristophanesque poetæ,
Atque alii, quorum Comœdia prisca virorum est,
Si quis erat dignus describi, quod malus, aut fur,
Quod mœchus foret, aut sicarius, aut alioqui
Famofus; multa cum libertate notabant. 5

Hinc omnis pendet Lucilius, hosce secutus,
Mutatis tantum pedibus numerisque; facetus,
Emunctæ naris, durus componere versus:
Nam fuit hoc vitiosus; in hora sæpe ducentos,
Ut magnum, versus dictabat stans pede in uno. 10

Cum flueret lutulentus, erat quod tollere velles:
Garrulus, atque piger scribendi ferre laborem;
Scribendi recte: nam ut multum, nil moror. Ecce
Crispinus minimo me provocat: Accipe si vis
Accipiam tabulas: detur nobis locus, hora, 15
Custodes: videamus uter plus scribere possit.

Dî bene fecerunt, inopis me quodque pusilli
Finxerunt animi, raro et perpauca loquentis:
At tu conclusas hircinis follibus auras,
Usque laborantes dum ferrum molliat ignis, 20
Ut mavis, imitare. Beatus Fannius, ultro

Delatis capsis et imagine: cum mea nemo
Scripta legat, vulgo recitare timentis, ob hanc rem,
Quod sunt quos genus hoc minime juvat; utpote plures
Culpari dignos. Quemvis media elige turba; 25

Aut ob avaritiam, aut misera ambitione laborat.
Hic nuptarum insanit amoribus, hic puerorum:
Hunc capit argenti splendor: stupet Albius ære:
Hic mutat merces surgente a sole, ad eum quo

S

Vespertina

Vespertina tepet regino: quin per mala præceps 30
 Fertur, uti pulvis collectus turbine; ne quid
 Summa deperdat metuens, aut ampliet ut rem.
 Omnes hi metuunt versus, odere poetas.
 Fœnum habet in cornu; longe fuge: dummodo risum
 Excutiat sibi, non hic cuiquam parceret amico: 35
 Et quodcunque semel chartis illeverit, omnes
 Gestiet a furno redeuntes scire, lacuque,
 Et pueros et anus. Agedum, pauca accipe contra.
 Primum ego me illorum, dederim quibus esse poetas,
 Excerptam numero: neque enim concludere versum 40
 Dixeris esse satis; neque, si quis scribat, uti nos,
 Sermoni propiora, putes hunc esse poetam.
 Ingenium cui sit, cui mens divinior, atque os
 Magna sonaturum, des nominis hujus honorem.
 Idcirco quidam comœdia, necne, poema 45
 Effet, quævivere: quod acer spiritus ac vis
 Nec verbis nec rebus inest; nisi quod pede certo
 Differt sermoni, sermo merus. At pater ardens
 Sævit, quod meretrice nepos insanus amica
 Filius, uxorem grandi cum dote recusat; 50
 Ebrius et (magnum quod dedecus) ambulat ante
 Noctem cum facibus. Numquid Pomponius istis
 Audiret leviora, pater si viveret? ergo
 Non satis est puris versum perscribere verbis;
 Quem si dissolvas, quivis stomachetur eodem 55
 Quo personatus pacto pater. His, ego quæ nunc,
 Olim quæ scripsit Lucilius, eripias si
 Tempora certa, modosque, et, quod prius ordine verbum est
 Posterius facias, præponens ultima primis;
 Non (ut si solvas "Postquam discordia tetra 60
 "Belli ferratos postes portasque refregit;")
 Invenias etiam disjecti membra poetæ.

Haftenus hæc alias, justum sit necne poema:

Nunc

Nunc illud tantum quæram ; meritone tibi sit
 Suspectum genus hoc scribendi. Sulcius acer 65
 Ambulat, et Caprius, rauci male, cumque libellis ;
 Magnus uterque timor latronibus : at bene si quis
 Et puris vivat manibus ; contemnat utrumque.
 Ut sis tu similis Cœlî Byrrhique latronum ;
 Non ego sim Caprî neque Sulcî : cur metuas me? 70
 Nulla taberna meos habeat neque pila libellos,
 Queis manus infudet vulgi, Hermogenisque Tigellî.
 Non recitem cuiquam, nisi amicis, idque coactus ;
 Non ubivis, coramve quibusslibet. In medio qui
 Scripta foro recitent, sunt multi. Quique lavantes. 75
 Suave locus voci resonat conclusus. Inanes
 Hoc juvat, haud illud quærentes, num sine sensu,
 Tempore num faciant alieno. Lædere gaudes,
 Inquis, et hoc studio pravus facis. Unde petitur
 Hoc in me jadis ? est auctor quis denique eorum 80
 Vixi cum quibus ? Absentem qui rodit amicum ;
 Qui non defendit, alio culpante ; solutos
 Qui captat risus hominum, famamque dicacis ;
 Fingere qui non visa potest ; commissâ tacere
 Qui nequit ; hic niger est : hunc tu, Romane, caveto. 85
 Sæpe tribus lectis videas cœnare quaternos ;
 E quibus unus avet quavis aspergere cunctos,
 Præter eum qui præbet aquam ; post, hunc quoque potus,
 Condita cum verax aperit præcordia Liber.
 Hic tibi comis, et urbanus, liberque videtur, 90
 Infesto nigris : ego, si risi, quod ineptus
 Pastillos Rufillus olet, Gorgonius hircum,
 Lividus et mordax videor tibi. Mentio si qua
 De Capitolini furtis injecta Petillî
 Te coram fuerit ; defendas, ut tuus est mos : 95
 Me Capitolinus convictore usus amicoque
 A puero est, causaque mea permulta rogatus

Fecit ; et incolumis lætor quod vivit in urbe :
 Sed tamen admiror, quo pacto iudicium illud
 Fugerit. Hic nigræ succus loliginis, hæc est 100
 Ærugo mera: quod vitium procul abfore chartis,
 Atque animo prius, ut si quid promittere de me
 Possum aliud, vere promitto. Liberius si
 Dixero quid, si forte jocosius, hoc mihi juris
 Cum venia dabis. Infuevit pater optimus hoc me, 105
 Ut fugerem exemplis vitiorum quæque notando.
 Cum me hortaretur, parce, frugaliter, atque
 Viverem uti contentus eo quod mi ipse parasset:
 Nonne vides, Albî ut male vivat filius? utque
 Barrus inops? magnum documentum, ne patriam rem
 Perdere quis velit. A turpi meretricis amore 111
 Cum deterreret: Sæctani dissimilis sis.
 Ne sequerer mœchas, concessa cum venere uti
 Possem: Deprensi non bella est fama Treboni,
 Aiebat. Sapiens vitatu quidque petitu 115
 Sit melius causas reddet tibi: mi suis est, si
 Traditum ab antiquis morem servare, tuamque,
 Dum custodis eges, vitam famamque tueri
 Incolumem possim: simul ac duraverit ætas
 Membra animumque tuum, nabis sine cortice. Sic me
 Formabat puerum dictis: et sive jubebat 121
 Ut facerem quid, Habes auctorem, quo facias hoc,
 Unum ex iudicibus selectis objiciebat:
 Sive vetabat, An hoc inhonestum et inutile factu
 Necne sit; addubites, flagret rumore malo cum 125
 Hic atque ille? Avidos vicinum funus ut ægros
 Exanimat, mortisque metu sibi parcere cogit:
 Sic teneros animos aliena opprobria sæpe
 Absterrent vitiis. Ex hoc ego sanus ab illis,
 Perniciem quæcunque ferunt: mediocribus, et queis
 Ignoscas, vitiis teneor. Fortassis et istinc 131

Largiter

Largiter abstulerit longa ætas, liber amicus,
 Consilium proprium : neque enim, cum lectulus, aut me
 Porticus exceptit, desum mihi : Rectius hoc est :
 Hoc faciens vivam melius : sic dulcis amicis 135
 Occurram : hoc quidam non belle : numquid ego illi
 Imprudens olim faciam simile ? Hæc ego mecum
 Compressis agito labris. Ubi quid datur otî,
 Illudo chartis. Hoc est mediocribus illis
 Ex vitis unum : cui si concedere nolis, 140
 Multa poetarum veniat manus, auxilio quæ
 Sit mihi (nam multo plures sumus) ac veluti te
 Judæi, cogemus in hanc concedere turbam.

V.

EGRESSUM magna me exceptit Aricia Roma
 Hospitio modico : rhetor comes Heliodorus,
 Græcorum longe doctissimus : inde Forum Appi
 Differtum nautis, cauponibus atque malignis.
 Hoc iter ignavi divisimus, altius ac nos 5
 Præcinctis unum : nimis est gravis Appia tardis.
 Hic ego, propter aquam, quod erat teterrima, ventri
 Indico bellum, cœnantes haud animo æquo
 Exspectans comites. Jam nox inducere terris
 Umbras, et cœlo diffundere signa parabat. 10
 Tum pueri nautis, pueris convicia nautæ
 Ingerere. Huc appelle. Trecentos inferis : ohe
 Jam satis est. Dum æs exigitur, dum mula ligatur,
 Tota abit hora. Mali culices, ranæque palustres
 Avertunt somnos. Absentem cantat amicam 15
 Multa prolutus vappa nauta, atque viator
 Certatim. Tandem fessus dormire viator
 Incipit ; ac missæ pastum retinacula mulæ
 Nauta piger faxo religat, stertitque supinus.
 Jamque dies aderat, cum nil procedere lintrem 20
 Sentimus :

Sentimus: donec cerebrosus profilit unus,
 Ac mulæ nautæque caput lumbosque faligno
 Fuste dolat. Quarta vix demum exponimur hora.
 Ora manusque tua lavimus, Feronia, lympha.
 Millia tum pransi tria repimus; atque subimus 25
 Impositum faxis late candentibus Anxur.
 Huc venturus grat Mæcenas optimus, atque
 Cocceius, missi magnis de rebus uterque
 Legati; averfos soliti componere amicos.
 Hic oculis ego nigra meis collyria lippus 30
 Illinere. Interea Mæcenas advenit, atque
 Cocceius, Capitoque simul Fonteius, ad unguem
 Factus homo, Antonî, non ut magis alter, amicus.
 Fundos Aufidio Lusco prætore libenter
 Linquimus, infani ridentes præmia scribæ, 35
 Prætextam, et latum clavum, prunæque batillum.
 In Mamurrarum lassî deinde urbe manemus,
 Murena præbente domum, Capitone culinam.
 Postera lux oritur multo gratissima: namque
 Plotius et Varius Sinuessæ, Virgiliusque 40
 Occurrunt; animæ, quales neque candidiores
 Terra tulit, neque quæis me sit devinctior alter.
 O qui complexus, & gaudia quanta fuerunt!
 Nil ego contulerim jucundo sanus amico.
 Proxima Campano ponti quæ villula, tectum 45
 Præbuit; et parochi, quæ debent, ligna falemque.
 Hinc muli Capuæ clitellas tempore ponunt.
 Lufum it Mæcenas, dormitum ego Virgiliusque:
 Namque pila lippis inimicum et ludere crudis.
 Hinc nos Cocceii recipit plenissima villa, 50
 Quæ super est Caudî cauponas. Nunc mihi paucis
 Sarmenti scurræ pugnam Mefsîque Cicerri,
 Musa, velim memores, et quo patre natus uterque
 Contulerit lites. Mefsî clarum genus Osci:

Sarmenti

Sarmenti domina exstat. Ab his majoribus orti 55
 Ad pugnam venere. Prior Sarmentus; Equi te
 Esse feri similem dico. Ridemus: et ipse
 Messius, Accipio: caput et movet. O, tua cornu
 Ni foret exsecto frons, inquit, quid faceres? cum
 Sic mutilus minitaris: At illi foeda cicatrix 60
 Setosam lævi frontem turpaverat oris.

Campanum in morbum, in faciem permulta jocatus,
 Pastorem saltaret uti Cyclopa, rogabat:
 Nil illi larva aut tragicis opus esse cothurnis.
 Multa Cicerrus ad hæc: Donasset jamne catenam 65
 Ex voto Laribus, quærebat: scriba quod esset,
 Nihilo deterius dominæ jus esse. Rogabat
 Denique, cur unquam fugisset; cui fatis una
 Farris libra foret, gracili sic, tamque pusillo.
 Prorsus jucunde cœnam produximus illam. 70

Tendimus hinc recta Beneventum; ubi sedulus hospes
 Pene arsit, macros dum turdos versat in igne:
 Nam vaga per veterem dilapso flamma culinam
 Vulcano summum properabat lambere tectum.
 Convivas avidos cœnam, servosque timentes 75
 Tum rapere, atque omnes restinguere velle videres.

Incipit ex illo montes Appulia notos
 Ostentare mihi, quos torret Atabulus; et quos
 Nunquam erepfemus, nisi vos vicina Trivici
 Villa recepisset, lacrymoso non sine fumo, 80
 Udos cum foliis ramos urente camino.
 Hic ego mendacem stultissimus usque puellam
 Ad mediam noctem exspecto: somnus tamen aufert
 Intentum veneri: tum immundo somnia visu
 Nocturnam vestem maculant, ventremque supinum. 85

Quatuor hinc rapimur viginti et millia rhedis,
 Mansuri oppidulo, quod versu dicere non est,
 Signis perfacile est. Venit vilissima rerum

Hic

Hic aqua ; sed panis longe pulcherrimus, ultro
 Callidus ut soleat humeris portare viator ; 90
 Nam Canusî lapidosus : aquæ non ditior urna
 Qui locus a forti Diomede est conditus olim.
 Flentibus hic Varius discedit mœstus amicis.

Inde Rubos fessi pervenimus ; utpote longum
 Carpentés iter, et factum corruptius imbri. 95
 Postera tempestas melior, via pejor, ad usque
 Barî mœnia piscosi. Dehinc Gnatia lymphis
 Iratis exstructa dedit risusque jocosque ;
 Dum flamma sine thura liquefcere limine sacro
 Persuadere cupit. Credat Judæus Apella, 100
 Non ego. Namque Deos didici securum agere ævum ;
 Nec, si quid miri faciat Natura, Deos id
 Tristes ex alto cœli demittere tecto.

Brundisium longæ finis chartæque viæque est.

VI.

NON quia, Mæcenas, Lydorum quidquid Etruscos
 Incoluit fines, nemo generosior est te,
 Nec quod avus tibi maternus fuit atque paternus,
 Olim qui magnis legionibus imperitarint ;
 Ut plerique solent, naso suspendis adunco 5
 Ignotos, ut me libertino patre natum :
 Cum referre negas, quali sit quisque parente
 Natus, dum ingenuus. Persuades hoc tibi vere,
 Ante potestatem Tullî, atque ignobile regnum,
 Multos sæpe viros nullis majoribus ortos 10
 Et vixisse probos, amplis et honoribus auctos :
 Contra, Lævinum, Valerî genus, unde Superbus
 Tarquinius regno pulsus fuit, unius assis
 Non unquam pretio pluris licuisse, notante
 Judice, quem nosti, populo ; qui stultus honores 15
 Sæpe dat indignis, et famæ servit ineptus ;

Qui

Qui stupet in titulis et imaginibus. Quid oportet
 Nos facere, a vulgo longe lateque remotos?
 Namque esto; populus Lævino mallet honorem
 Quam Decio mandare novo; Cenforque moveret 20
 Appius, ingenuo si non essem patre natus;
 Vel merito, quoniam in propria non pelle quiessem.
 Sed fulgente trahit constrictos gloria curru
 Non minus ignotos generosis. Quo tibi, Tulli,
 Sumere depositum clavum, fierique tribuno? 25
 Invidia accrevit, privato quæ minor esset.
 Nam ut quisque infans nigris medium impediit crus
 Pellibus, et latum demisit pectore clavum;
 Audit continuo; Quis homo hic est? quo patre natus?
 Ut si qui ægrotet quo morbo Barrus, haberi 30
 Et cupiat formosus; eat quacunque, puellis
 Injiciat curam quærendi singula; quali
 Sit facie, fura quali, pede, dente, capillo:
 Sic qui promittit cives, Urbem sibi curæ,
 Imperium fore, et Italiam, et delubra Deorum; 35
 Quo patre sit natus, num ignota matre inhonestus,
 Omnes mortales curare et quærere cogit.
 Tunc Syri, Damæ, aut Dionysî filius, audes
 Dejicere e saxo cives, aut tradere Cadmo?
 At Novius collega gradu post me sedet uno: 40
 Namque est ille, pater quod erat meus. Hoc tibi Paulus,
 Et Messala videris? at hic, si plostra ducenta,
 Concurrentque foro tria funera, magna sonabit
 Cornua quod vincatque tubas: saltem tenet hoc nos.
 Nunc ad me redeo libertino patre natum; 45
 Quem rodunt omnes libertino patre natum,
 Nunc, quia, Mæcenas, tibi sum convictor; at olim,
 Quod mihi pareret legio Romana tribuno.
 Dissimile hoc illi est: quia non, ut forsit honorem
 Jure mihi invidet quisvis, ita te quoque amicum; 50

Præsertim cautum dignos assumere. Prava
 Ambitione procul, felicem dicere non hoc
 Me possum, casu quod te sortitus amicum :
 Nulla etenim mihi te fors obtulit. Optimus olim
 Virgilius, post hunc Varius, dixere quid essem. 55
 Ut veni coram, singultim pauca locutus,
 (Infans namque pudor prohibebat plura profari)
 Non ego me claro natum patre, non ego circum
 Me Satureiano vectari rura caballo,
 Sed, quod eram, narro: respondes (ut tuus est mos) 60
 Pauca: abeo: et revocas nono post mense, jubesque
 Esse in amicorum numero. Magnum hoc ego duco,
 Quod placui tibi, qui turpi secernis honestum,
 Non patre præclaro, sed vita et pectore puro.

Atqui si vitiis mediocribus ac mea paucis 65
 Mendosa est natura, alioqui recta; (velut si
 Egregio inspersos reprendas corpore nævos)
 Si neque avaritiam, neque fordes, nec mala lustra
 Objiciet vere quisquam mihi; purus et insons
 (Ut me collaudem) si vivo et carus amicis; 70
 Causa fuit pater his: qui macro pauper agello
 Noluit in Flavi ludum me mittere; magni
 Quo pueri magnis e centurionibus orti,
 Lævo suspensi loculos tabulamque lacerto,
 Ibant octonis referentes Idibus æra; 75
 Sed puerum est ausus Romam portare, docendum
 Artes, quas doceat quivis eques atque senator
 Semet prognatos: vestem, servosque sequentes
 In magno ut populo si quis vidisset; avita
 Ex re præberi sumtus mihi crederet illos. 80
 Ipse mihi custos incorruptissimus omnes
 Circum doctores aderat. Quid multa? pudicum
 (Qui primus virtutis honos) servavit ab omni
 Non solum factò, verum opprobrio quoque turpi:

Nec

Nec timuit sibi ne vitio quis verteret, olim 85
 Si præco parvas, aut (ut fuit ipse) coactor
 Mercedem sequer; neque ego essem questus. Ob hoc nunc
 Laus illi debetur, et a me gratia major.
 Nil me poeniteat sanum patris hujus: eoque
 Non, ut magna dolo factum negat esse suo pars 90
 Quod non ingenuos habeat clarosque parentes,
 Sic me defendam. Longe mea discrepat istis
 Et vox et ratio. Nam si natura juberet
 A certis annis ævum remeare peractum,
 Atque alios legere ad fastum quoscunque parentes, 95
 Optaret sibi quisque: meis contentus, honestos
 Fascibus et fellis nollem mihi fumere; demens
 Judicio vulgi, sanus fortasse tuo; quod
 Nollem onus, haud unquam solitus, portare molestum.
 Nam mihi continuo major quærenda foret res, 100
 Atque salutandi plures; ducendus et unus
 Et comes alter, uti ne solus rusve peregreve
 Exirem; plures calones atque caballi
 Pascendi; ducenda petorrita. Nunc mihi curto
 Ire licet mulo, vel, si libet, usque Tarentum; 105
 Mantica cui lumbos onere ulceret, atque eques armos.
 Objiciet nemo sordes mihi, quas tibi, Tulli,
 Cum Tiburte via prætorem quinque sequuntur
 Te pueri, lasanum portantes cœnophorumque.
 Hoc ego commodius quam tu, præclare senator, 110
 Millibus atque aliis vivo. Quacunque libido est,
 Incedo solus: percontor quanti olus, ac far:
 Fallacem Circum, vespertinumque pererro
 Sæpe forum: affisto divinis: inde domum me
 Ad porri et ciceris refero laganique catinum. 115
 Cœna ministratur pueris tribus: et lapis albus
 Pocula cum cyatho duo sustinet: adstat echinus
 Vilis, cum patera guttus, Campana supellex.

Deinde eo dormitum; non sollicitus, mihi quod cras
 Surgendum sit mane, obeundus Marsya, qui se 120
 Vultum ferre negat Noviorum posse minoris.
 Ad quartam jaceo: post hanc vagor, aut ego (lecto
 Aut scripto quod me tacitum juvet) ungor olivo,
 Non quo fraudatis immundus Natta lucernis.
 Ast ubi me fessum sol acrior ire lavatum 125
 Admonuit, fugio rabiosi tempora signi.
 Pransus non avide, quantum interpellat inani
 Ventre diem durare, domesticus otior. Hæc est
 Vita solutorum misera ambitione gravique.
 His me consolor, victurus suavius, ac si 130
 Quæstor avus, pater atque meus patruusque fuissent.

VII.

PROSCRIPTI Regis Rupili pus atque venenum
 Ibrida quo pacto sit Perseus ultus, opinor
 Omnibus et lippis notum et tonsoribus esse.
 Perseus hic permagna negotia dives habebat
 Clazomenis, etiam lites cum Rege molestas;
 Durus homo, atque odio qui posset vincere Regem;
 Confidens, tumidusque: adeo sermonis amari,
 Sisennas, Barros ut equis præcurreret albis.
 Ad Regem redeo. Postquam nihil inter utrumque
 Convenit (hoc etenim sunt omnes jure molesti, 10
 Quo fortes, quibus adversum bellum incidit. Inter
 Hæctora Priamiden, animosum atque inter Achillem
 Ira fuit capitalis, ut ultima divideret mors;
 Non aliam ob causam, nisi quod virtus in utroque
 Summa fuit. Duo si discordia vexet inertes; 15
 Aut si disparibus bellum incidat, ut Diomedes
 Cum Lycio Glaucos; discedat pigrior, ultro
 Muneribus missis) Bruto prætore tenente
 Ditem Asiam, Rupili et Persi par pugnat; uti non
 Compositus

SERMONUM LIB. I. 8.

149

Compositus melius cum Bitho Bacchius. In jus 20

Acres procurrunt ; magnum spectaculum uterque.

Perfius exponit causam ; ridetur ab omni

Conventu ; laudat Brutum, laudatque cohortem ;

Solem Asiæ Brutum appellat, stellasque salubres

Appellat comites, excepto Rege : Canem illum, 25

Invisum agricolis fidus, venisse : ruebat

Flumen ut hibernum, fertur quo rara securis.

Tum Prænestinus falso multoque fluenti

Expressa arbuſto regerit convicia, durus

Vindemiator, et invictus, cui sæpe viator

30

Cessisset, magna compellans voce cucullum.

At Græcus, postquam est Italo perfusus aceto,

Perfius, exclamat : Per magnos, Brute, Deos te

Oro, qui reges consueris tollere, cur non

34

Hunc Regem jugulas? operum hoc, mihi crede, tuorum est.

VIII.

OLIM truncus eram ficulnus, inutile lignum :

Cum faber, incertus scamnum faceretne Priapum,

Maluit esse Deum. Deus inde ego, furum aviumque

Maxima formido : nam fures dextra coerces,

Obscænoque ruber porrectus ab inguine palus : 5

Ast importunas volucres in vertice arundo

Terret fixa, vetatque novis confidere in hortis.

Huc prius angustis ejecta cadavera cellis

Conservus vili portanda locabat in arca.

Hoc miseræ plebi stabat commune sepulcrum, 10

Pantolabo scurræ, Nomentanoque nepoti.

Mille pedes in fronte, trecentos cippus in agrum

Hic dabat ; heredes monumentum ne sequeretur.

Nunc licet Esquiliis habitare salubribus, atque

Aggere in aprico spatium ; quo modo tristes 15

Albis informem spectabant ossibus agrum :

Cum

Cum mihi non tantum furesque feræque fuētæ
 Hunc vexare locum, curæ sunt atque labori,
 Quantum carminibus quæ versant atque venenis
 Humanos animos. Has nullo pellere possum 20
 Nec prohibere modo, simul ac vaga Luna decorum
 Protulit os, quin ossa legant, herbasque nocentes.

Vidi egomet nigra succinctam vadere palla
 Canidiam, pedibus nudis, passoque capillo,
 Cum Sagana majore ululantem. Pallor utrasque 25
 Fecerat horrendas aspectu. Scalpere terram
 Unguibus, et pullam divellere mordicus agnam
 Cœperunt. Cruor in fossam confusus, ut inde
 Manes elicerent, animas responsa daturas.
 Lanea et effigies erat, altera cerea: major 30
 Lanea, quæ pœnis comperceret inferiorem.

Cerea suppliciter stabat servilibus, ut quæ
 Jam peritura, modis. Hecaten vocat altera, sævam
 Altera Tisiphonen. Serpentes atque videres
 Infernas errare canes; Lunamque rubentem, 35
 Ne foret his testis, post magna latere sepulcra.
 Mentior at si quid, merdis caput inquiner albis
 Corvorum; atque in me veniant mictum atque cacatum
 Julius, et fragilis Pediatia, furque Voranus.
 Singula quid memorem? quo pacto alterna loquentes
 Umbræ cum Sagana resonarint triste et acutum: 40

Utque lupi barbam variæ cum dente colubræ
 Abdiderint furtim terris: ut imagine cerea
 Largior arserit ignis: et ut non testis inultus
 Horruerim voces Furiarum et facta duarum. 45
 Nam, displosa sonat quantum vesica, pepedi
 Diffissa nate ficus. At illæ currere in Urbem.
 Canidiæ dentes, altum Saganæ caliendum
 Excidere, atque herbas, atque incantata lacertis
 Vincula, cum magno risuque jocoque videres. 50

IX.

IBAM forte via Sacra, sicut meus est mos,
 Nescio quid meditans nugarum, et totus in illis,
 Accurrit quidam notus mihi nomine tantum;
 Arreptaque manu, Quid agis, dulcissime rerum?
 Suaviter, ut nunc est, inquam; et cupio omnia quæ vis. 5
 Cum affectaretur; Nunquid vis? occupo. At ille,
 Noris nos, inquit: docti sumus. Hic ego, Pluris
 Hoc, inquam, mihi eris. Misere discedere quærens,
 Ire modo ocius, interdum consistere, in aurem
 Dicere nescio quid puero. Cum fudor ad imos 10
 Manaret talos; O te, Bollane, cerebri
 Felicem, aiebam tacitus. Cum quidlibet ille
 Garriret, vicos, urbem laudaret; ut illi
 Nil respondebam; Misere cupis, inquit, abire:
 Jamdudum video: sed nil agis: usque tenebo: 15
 Persequar. Hinc quo nunc iter est tibi? Nil opus est te
 Circumagi: quendam volo visere non tibi notum:
 Trans Tiberim longe cubat is, prope Cæsaris hortos.
 Nil habeo quod agam, et non sum piger; usque sequar te.
 Demitto auriculas, ut iniquæ mentis afellus, 20
 Cum gravius dorso subiit onus. Incipit ille:
 Si bene me novi, non Viscum pluris amicum,
 Non Varium facies: nam quis me scribere plures
 Aut citius possit versus? quis membra movere
 Mollius? invidet quod et Hermogenes, ego canto. 25
 Interpellandi locus hic erat: Est tibi mater,
 Cognati, quis te salvo est opus? Haud mihi quisquam:
 Omnes composui. Felices! nunc ego resto:
 Confice: namque instat fatum mihi triste, Sabella
 Quod puero cecinit divina mota anus urna: 30
 Hunc neque dira venena, nec hosticus auferet ensis,
 Nec laterum dolor, aut tussis, nec tarda podagra;
 Garrulus hunc quando consumet cunque: loquaces,

Si

Si sapiat, vitet, simul atque adoleverit ætas.

Ventum erat ad Vestæ, quarta jam parte diei 35

Præterita: et casu tunc respondere vadato

Debebat; quod ni fecisset, perdere litem.

Si me amas, inquit, paulum hic ades. Inteream, si

Aut valeo stare, aut novi civilia jura:

Et propero quo scis. Dubius sum quid faciam, inquit; 40

Tene relinquam, an rem. Me sodes. Non faciam, ille;

Et præcedere cœpit. Ego (ut contendere durum est

Cum victore) sequor. Mæcenas quomodo tecum?

Hinc repetit. Paucorum hominum, et mentis bene sanæ.

Nemo dexterius fortuna est usus. Haberes 45

Magnum adiutorem, posset qui ferre secundas,

Hunc hominem velles si tradere: dispeream, ni

Summosses omnes. Non isto vivimus illic,

Quo tu rere, modo: domus hac nec purior ulla est,

Nec magis his aliena malis. Nil mî officit unquam, 50

Ditior hic, aut est quia doctior: est locus uni-

cuique suus. Magnum narras, vix credibile. Atqui

Sic habet. Accendis quare cupiam magis illi

Proximus esse. Velis tantummodo, quæ tua virtus,

Expugnabis: et est qui vinci possit; eoque 55

Difficiles aditus primos habet. Haud mihi deero:

Muneribus servos corrumpam; non, hodie si

Exclusus fuero, desistam; tempora quæram;

Occurram in triviis; deducam. Nil sine magno

Vita labore dedit mortalibus. Hæc dum agit, ecce 60

Fuscus Aristius occurrit, mihi carus, et illum

Qui pulchre nosset. Consistimus. Unde venis? et

Quo tendis? rogat, et respondet. Vellere cœpi,

Et prensare manu lentissima brachia, nutans,

Distorquens oculos, ut me eriperet. Male falsus 65

Ridens dissimulare: meum jecur urere bilis.

Certe nescio quid secreto velle loqui te

Aiebas mecum. Memini bene; sed meliori

Tempore

Tempore dicam: hodie tricesima sabbata. Vin' tu
 Curtis Judæis oppedere? Nulla mihi, inquam, 70
 Relligio est. At mî: sum paulo infirmior, unus
 Multorum: ignosces: alias loquar. Hunc cine solem
 Tam nigrum surrexe mihi? Fugit improbus, ac me
 Sub cultro linquit. Casu venit obuius illi
 Adversarius: et, Quo tu, turpissime? magna 75
 Exclamat voce; et, Licet antestari? Ego vero
 Oppono auriculam. Rapit in jus: clamor utrinque,
 Undique concursus. Sic me servavit Apollo.

X.

NEMPE incompósito dixi pede currere versus
 Lucilî. Quis tam Lucilî fautor inepte est,
 Ut non hoc fateatur? at idem, quod sale multo
 Urbem defricuit, charta laudatur eadem.
 Nec tamen hoc tribuens, dederim quoque cætera: nam sic
 Et Laberî mimos, ut pulchra poemata, mirer. 6
 Ergo non fatis est risu diducere rictum
 Auditoris: (et est quædam tamen hic quoque virtus)
 Est breuitate opus, ut currat sententia, neu se
 Impediat verbis lassas onerantibus aures: 10
 Et sermone opus est modo tristi, sæpe jocosò,
 Defendente vicem modo rhetoris atque poetæ,
 Interdum urbani parcentis viribus, atque
 Extenuantis eas consulto. Ridiculum acri
 Fortius et melius magnas plerumque secat res. 15
 Illi, scripta quibus comœdia prisca viris est,
 Hoc stabant, hoc sunt imitandi: quos neque pulcher
 Hermogenes unquam legit, neque simius iste
 Nil præter Calvum et doctus cantare Catullum.

At magnum fecit, quod verbis Græca Latinis 20
 Miscuit. O feri studiorum! quine putetis
 Difficile et mirum, Rhodio quod Pitholeonti
 Contigit? At sermo lingua concinnus utraque

U

Suavior

Suavior (ut Chio nota si commista Falerni est)
 Cum versus facias. Teipsum percontor, an et cum 25
 Dura tibi peragenda rei sit causa Petilli?
 Scilicet oblitus patriæque patrisque (Latine
 Cum Pedius causas exfudet Poplicola atque
 Corvinus) patriis intermiscere petita
 Verba foris malis, Canusini more bilinguis? 30
 Atqui ego cum Græcos facerem, natus mare citra,
 Versiculos; vetuit me tali voce Quirinus
 Post mediam noctem visus, cum somnia vera:
 In silvam non ligna feras insanius, ac si
 Magnas Græcorum malis implere catervas. 35
 Turgidus Alpinus jugulat dum Memnona, dumque
 Diffingit Rhēni luteum caput; hæc ego ludo,
 Quæ nec in æde sonent certantia, iudice Tarpa,
 Nec redeant iterum atque iterum spectanda theatris.
 Arguta meretrice potes, Davoque Chremeta 40
 Eludente senem, comis garrire libellos
 Unus vivorum, Fundani: Pollio regum
 Facta canit pede ter percussio: forte epos acer,
 Ut nemo, Varius ducit: molle atque facetum
 Virgilio annuerunt gaudentes rure Camenæ. 45
 Hæc erat, experto frustra Varrone Atacino,
 Atque quibusdam aliis, melius quod scribere possem,
 Inventorē minor: neque ego illi detrahēre ausim
 Hærentem capiti multa cum laude coronam.
 At dixi fluere hunc lutulentum, sæpe ferentem 50
 Plura quidem tollenda relinquendis. Age, quæso,
 Tu nihil in magno doctus reprendis Homero?
 Nil comis tragici mutat Lucilius Acci?
 Non ridet versus Ennī gravitate minores,
 Cum de se loquitur, non ut majore reprehens? 55
 Quid vetat et nosmet Lucili scripta legētes
 Quærere, num illius, num ferum dura negarit
 Versiculos natura magis factos et euntes

Mollius ; an sit qui, pedibus quid claudere senis
 Hoc tantum contentus, amet scripsisse ducentos 60
 Ante cibum versus, totidem coenatus? (Etrusci
 Quale fuit Casi rapido ferventius amni
 Ingenium ; capsis quem fama est esse librisque
 Ambustum propriis.) Fuerit Lucilius, inquam,
 Comis et urbanus ; fuerit limatior idem, 65
 Quam rudis et Græcis intacti carminis auctor,
 Quamque poetarum seniorum turba : sed ille,
 Si foret hoc nostrum fato delatus in ævum,
 Detereret sibi multa ; recideret omne, quod ultra
 Perfectum traheretur ; et in versu faciendo 70
 Sæpe caput scaberet, vivos et roderet unguet.

Sæpe stylum veritas iterum quæ digna legi sint
 Scripturus : neque te ut miretur turba labores,
 Contentus paucis lectoribus. An tua demens
 Vilibus in ludis dictari carmina malis? 75
 Non ego : nam satis est equitem mihi plaudere : ut audax,
 Contemtis aliis, explosa Arbuscula dixit.
 Men' moveat cimex Pantilius ? aut crucier, quod
 Vellicet absentem Demetrius ? aut quod ineptus
 Fannius Hermogenis lædat conviva Tigelli ?
 Plotius, et Varius, Mæcenas, Virgiliusque,
 Valgius, et probet hæc Octavius optimus, atque
 Fuscus ; et hæc utinam Viscorum laudet uterque :
 Ambitione relegata, te dicere possum,
 Pollio ; te, Messala, tuo cum fratre ; simulque 84
 Vos Bibule, et Servi ; simul his te, candide Furni ;
 Complures alios, doctos ego quos et amicos
 Prudens prætereo : quibus hæc, sint qualiacunque,
 Arridere velim ; doliturus, si placeant spe
 Deterius nostra. Demetri, teque, Tigelli, 90
 Discipularum inter jubeo plorare cathedras.

↓ puer, atque meo citus hæc subscribe libello.

Q. HORATII FLACCI
S E R M O N U M
LIBER SECUNDUS.

I.

SUNT quibus in satyra videor nimis acer, et ultra
Legem tendere opus: sine nervis altera quidquid
Composui pars esse putat, similesque meorum
Mille die versus deduci posse. Trebati,
Quid faciam, præscribe. Quiescas. Ne faciam, inquis, 5
Omnino versus? Aio. Peream male, si non
Optimum erat: verum nequeo dormire. Ter uncti
Transfanto Tiberim, somno quibus est opus alto;
Irriguumque mero sub noctem corpus habento.
Aut, si tantus amor scribendi te rapit, aude 10
Cæsar's invicti res dicere, multa laborum
Præmia laturus. Cupidum, pater optime, vires
Deficiunt: neque enim quivis horrentia pilis
Agmina, nec fracta pereuntes cuspide Gallos,
Aut labentis equo describat vulnere Parthi. 15
Attamen et justum poteras et scribere fortem,
Scipiadam ut sapiens Lucilius. Haud mihi deero
Cum res ipsa feret: nisi dextro tempore Flacci
Verba per attentam non ibunt Cæsar's aurem;
Cui male si palpare, recalcitrat undique tutus. 20
Quanto rectius hoc, quam tristi lædere versu
Pantolabum scurram, Nomentanumque nepotem;
Cum sibi quisque timet, quanquam est intactus, et odit?
Quid faciam? saltat Milonius, ut semel ictō

Accessit

Accessit fervor capiti, numerusque lucernis. 25

Castor gaudet equis; ovo prognatus eodem

Pugnis. Quot capitum vivunt, totidem studiorum

Millia. Me pedibus delectat claudere verba

Lucili ritu, nostrum melioris utroque.

Ille velut fidis arcana sodalibus olim 30

Credebat libris; neque, si male gesserat usquam,

Decurrens alio, neque si bene: quo fit ut omnis

Votiva pateat veluti descripta tabella

Vita senis. Sequor hunc, Lucanus an Appulus, anceps

[Nam Venusinus arat finem sub utrumque colonus, 35

Missus ad hoc, pulsus (vetus est ut fama) Sabellis,

Quo ne per vacuum Romano incurreret hostis:

Sive quod Appula gens, seu quod Lucania bellum

Incuteret violenta.] Sed hic stylus haud petet ultro

Quemquam animantem, et me veluti custodiet ensis 40

Vagina tectus: quem cur distringere coner

Tutus ab infestis latronibus? ô pater et rex

Jupiter, ut pereat positum rubigine telum,

Nec quisquam noceat cupido mihi pacis! at ille,

Qui me commoritur, (melius non tangere, clamo) 45

Flebit, et insignis tota cantabitur Urbe.

Cervius iratus leges minitatur et urnam;

Canidia Albuti, quibus est inimica, venenum;

Grande malum Turius, si quis se iudice certet.

Ut, quo quisque valet, suspectos terreat; utque 50

Imperet hoc natura potens, sic collige mecum.

Dente lupus, cornu taurus petit: unde, nisi intus

Monstratum? Scævæ vivacem crede nepoti

Matrem; nil faciet sceleris pia dextera: (mirum!

Ut neque calce lupus quemquam, neque dente petit bos)

Sed mala tollet anum vitiato melle cicuta. 56

Ne longum faciam; seu me tranquilla senectus

Exspectat, seu mors atris circumvolat alis;

Dives,

Dives, inops; Romæ, seu fors ita jufferit, exsul;
 Quisquis erit vitæ, scribam, color. O puer, ut sis 60
 Vitalis metuo; et majorum ne quis amicus
 Frigore te feriat. Quid? cum est Lucilius ausus
 Primus in hunc operis componere carmina morem,
 Detrahere et pellem, nitidus qua quisque per ora
 Cederet, introrsum turpis; num Lælius, et qui 65
 Duxit ab oppressa meritum Carthagine nomen,
 Ingenio offensi? aut læso doluere Metello,
 Famosisque Lupo cooperto versibus? Atqui
 Primores populî arripuit populumque tributim;
 Scilicet uni æquus Virtuti atque ejus amicis. 70
 Quin ubi se a vulgo et scena in secreta remorant
 Virtus Scipiadæ et mitis sapientia Læli;
 Nugari cum illo, et discincti ludere, donec
 Decoqueretur olus, soliti. Quidquid sum ego, quamvis
 Infra Lucilî censum ingeniumque; tamen me 75
 Cum magnis vixisse invita fatebitur usque
 Invidia; et fragili quærens illidere dentem,
 Offendet solido: nisi quid tu, docte Trebati,
 Dissentis. Equidem nihil hic diffindere possum.
 Sed tamen ut monitus caveas, ne forte negoti 80
 Incutiat tibi quid sanctarum inscitia legum:
 Si mala condiderit in quem quis carmina, jus est
 Judiciumque. Esto, si quis mala: sed bona si quis
 Judice condiderit laudatur Cæsare. Si quis
 Opprobriis dignum latraverit, integer ipse? 85
 Solventur risu tabulæ: tu missus abibis.

II.

QUÆ virtus et quanta, boni, sit vivere parvo,
 (Nec meus hic sermo est; sed quem præcepit Ofellus
 Rusticus, abnormis sapiens, crassaque Minerva)
 Discite, non inter lances mensasque nitentes,

Cum

Cum stupet infanis acies fulgoribus, et cum 5
 Acclinis falsis animus meliora recusat ;
 Verum hic impransi mecum disquirite. Cur hoc ?
 Dicam, si potero. Male verum examinat omnis
 Corruptus iudex. Leporem sectatus, equove
 Lassus ab indomito ; vel si Romana fatigat 10
 Militia assuetum Græcari ; seu pila velox,
 Molliter austerum studio fallente laborem ;
 Seu te discus agit (pete cedentem aera disco)
 Cum labor extuderit fastidia ; ficcus, inanis
 Sperne cibum vilem ; nisi Hymettia mella Falerno 15
 Ne biberis diluta. Foris est promus, et atrum
 Defendens pisces hiemat mare : cum sale panis
 Latrantem stomachum bene leniet. Unde putas, aut
 Qui partum ? non in caro nidore voluptas
 Summa, sed in teipso est. Tu pulmentaria quære 20
 Sudando. Pinguem vitis albumque nec ostrea,
 Nec scarus, aut poterit peregrina juvare lagoïs.
 Vix tamen eripiam, posito pavone, velis quin
 Hoc potius quam gallina tergere palatum,
 Corruptus vanis rerum ; quia veneat auro 25
 Rara avis, et picta pandat spectacula cauda :
 Tanquam ad rem attineat quicquam. Num vesceris ista,
 Quam laudas, pluma ? cocto num adest honor idem ?
 Carne tamen quamvis distat nihil hac magis illa ;
 Imparibus formis deceptum te patet. Esto. 30
 Unde datum sentis, lupus hic, Tiberinus, an alto
 Captus hiet ? pontesne inter jactatus, an amnis
 Ostia sub Tusci ? laudas, insane, trilibrem
 Mullum ; in singula quem minuas pulmenta necesse est.
 Ducit te species, video. Quo pertinet ergo 35
 Proceros odisse lupos ? quia scilicet illis
 Majorem natura modum dedit, his breve pondus.
 Jejunos raro stomachus vulgaria temnit.

Porrectum

Porrectum magno magnum spectare catino
 Vellem ait Harpyiis gula digna rapacibus. At vos 40
 Præsentès Austri coquite horum obsonia : quanquam
 Putet aper, rhombusque recens, mala copia quando
 Ægrum sollicitat stomachum ; cum rapula plenus
 Atque acidas mavult inulas. Necdum omnis abacta
 Pauperies epulis regum : nam vilibus ovis, 45
 Nigrisque est oleis hodie locus. Haud ita pridem
 Galloni præconis erat acipensere mensa
 Infamis. Quid ? tum rhombos minus æquor alebat ?
 Tutus erat rhombus, tutoque ciconia nido ;
 Donec vos auctor docuit prætorius. Ergo 50
 Si quis nunc mergos suaves edixerit affos ;
 Parebit pravi docilis Romana juvenus.

Sordidus a tenui victu distabit, Ofello
 Judice. Nam frustra vitium vitaveris illud ;
 Si te alio pravum detorseris. Avidienus 55
 (Cui Canis ex vero ductum cognomen adhæret)
 Quinquennes oleas est, et silvestria corna.
 Ac, nisi mutatum, parcit defundere vinum, et
 Cujus odorem olei nequeas perferre (licebit
 Ille repotia, natales, aliofve dierum 60
 Festos albatus celebret) cornu ipse bilibri
 Caulibus instillat, veteris non parvus aceti.

Quali igitur victu sapiens utetur, et horum
 Utrum imitabitur ? hac urget lupus, hac canis, aiunt.
 Mundus erit, qui non offendet fordibus, atque 65
 In neutram partem cultus miser. Hic neque servis,
 Albuti senis exemplo, dum munia didit,
 Sævus erit ; nec sic ut simplex Nævius, unctam
 Convivis præbebit aquam : vitium hoc quoque magnum.

Accipe nunc, victus tenuis quæ quantaque secum 70
 Affert. In primis valeas bene : nam variæ res
 Ut noceant homini, credas, memor illius escæ

Que

Quæ simplex olim tibi federat. At simul affis
 Miscueris elixa, simul conchyliis turdis;
 Dulcia se in bilem vertent, stomachoque tumultum 75
 Lenta feret pituita. Vides, ut pallidus omnis
 Cœna defurgit dubia? quin corpus onustum
 Hesternis vitis animum quoque prægravat una,
 Atque affigit humo divinæ particulam auræ.
 Alter, ubi dicto citius curata sopori 80
 Membra dedit, vegetus præscripta ad munia surgit.
 Hic tamen ad melius poterit transcurrere quondam;
 Sive diem festum rediens advexerit annus,
 Seu recreare volet tenuatum corpus; ubique
 Accedent anni, et tractari mollius ætas 85
 Imbecilla volet. Tibi quidnam accedet ad istam
 Quam puer et validus præsumis molliem; seu
 Dura valetudo inciderit, seu tarda senectus?

Rancidum aprum antiqui laudabant: non quia natus
 Illis nullus erat; sed, credo, hac mente, quod hospes 90
 Tardius adveniens vitiatum commodius, quam
 Integrum edax dominus consumeret. Hos utinam inter
 Heroas natum tellus me prima tulisset!

Das aliquid famæ, quæ carmine gratior aurem
 Occupat humanam? grandes rhombi, patinæque 95
 Grande ferunt una cum damno dedecus. Adde
 Inatum patruam, vicinos, te tibi iniquum,
 Et frustra mortis cupidum; cum deerit egenti
 As, laquei pretium. Jure (inquis) Trasius istis
 Jurgatur verbis: ego vesticilia magna, 100
 Divitiæque habeo tribus amplas regibus. Ergo
 Quod superat non est melius quo insumere possis?
 Cur eget indignus quisquam, te divite? quare
 Tempia ruunt antiqua Deum? cur, improbe, caræ
 Non aliquid patriæ tanto emetiris acervo? 105
 Hi nimirum tibi recte semper erunt res.

X

O magnus

O magnus posthac inimicis risus! uterne
 Ad casus dubios fidet sibi certius? hic, qui
 Pluribus affuerit mentem corpusque superbum;
 An qui contentus parvo metuensque futuri, 110
 In pace, ut sapiens, aptarit idonea bello?

Quo magis his credas: puer hunc ego parvus Ofellum
 Integris opibus novi non latius usum,
 Quam nunc accisis. Videas metato in agello
 Cum pecore et gnatis fortem mercede colonum, 115
 Non ego, narrantem, temere edi luce profesta
 Quidquam, præter olus fumosæ cum pede pernae.
 Ac mihi seu longum post tempus venerat hospes,
 Sive operum vacuo gratus conviva per imbrem,
 Vicinus, bene erat, non piscibus urbe petitis, 120
 Sed pullo atque hædo: tum pensilis uva secundas
 Et nux ornabat mensas, cum duplici ficu.
 Post hoc ludus erat cuppa potare magistra:
 Ac venerata Ceres, ut culmo surgeret alto,
 Explicuit vino contractæ seria frontis. 125

Sæviat, atque novos moveat fortuna tumultus;
 Quantum hinc imminuet? quanto aut ego parcus, aut vos
 O pueri nituistis, ut huc novus incola venit?
 Nam propriæ telluris herum natura neque illum,
 Nec me, nec quemquam statuit. Nos expulit ille: 130
 Illum aut nequities aut vafri inscitia juris,
 Postremo expellet certe vivacior heres.
 Nunc ager Umbreni sub nomine, nuper Ofelli
 Dictus, erit nulli proprius; sed cedit in usum
 Nunc mihi, nunc alii. Quocirca vivite fortes, 135
 Fortiaque adversis opponite pectora rebus.

III.

SIC raro scribis, ut toto non quater anno
 Membranam poscas, scriptorum quæque retexens,

Iratus

Iratus tibi, quod vini fomnique benignus
 Nil dignum sermone canas: Quid fiet? ab ipsis
 Saturnalibus huc fugisti sobrius. Ergo 2
 Dic aliquid dignum promissis: incipe. Nil est.
 Culpantur frustra calami, immeritusque laborat
 Iratis natus paries Dis atque poetis.
 Atqui vultus erat multa et præclara minantis,
 Si vacuum tepido cepisset villula tecto. 10
 Quorsum pertinuit stipare Platona Menandro?
 Eupolin, Archilochum, comites educere tantos?
 Invidiam placare paras, Virtute relicta?
 Contemnere, miser. Vitanda est improba Siren
 Desidia; aut quidquid vita meliore parasti 15
 Ponendum æquo animo. Di te, Damasippe, Deæque
 Verum ob consilium donent tonfore. Sed unde
 Tam bene me nosti? Postquam omnis res mea Janum
 Ad medium fracta est, aliena negotia curo,
 Excussus propriis. Olim nam quærere amabam, 20
 Quo vaser ille pedes lavisset Sisyphus ære:
 Quid sculptum infabre, quid fustum durius esset:
 Callidus huic signo ponebam millia centum:
 Hortos egregiasque domos mercarier unus
 Cum lucro noram: unde frequentia Mercuriale 25
 Imposuerunt mihi cognomen compita. Novi;
 Et miror morbi purgatum te illius. Atqui
 Emovit veterem mire novus; ut solet, in cor
 Trajecto lateris miseri capitivæ dolore:
 Ut lethargicus hic cum sit pugil, et medicum urget. 30
 Dum ne quid simile huic, esto ut libet. Obone, ne te
 Frustrare: insanis et tu, stultique prope omnes,
 Si quid Stertinius veri crepat; unde ego mira
 Descripsi docilis præcepta hæc, tempore quo me
 Solatus iussit sapientem pascere barbam, 35
 Atque a Fabricio non tristem ponte reverti,

Nam, male re gesta, cum vellem mittere operto
 Me capite in flumen; dexter stetit, et, Cave faxis
 Te quidquam indignum; pudor, inquit, te malus urget,
 Infanos qui inter vereare infanus haberi. 40
 Primum nam inquiram, quid sit furere: hoc si erit in te
 Solo; nil verbi, pereas quin fortiter, addam.

Quem mala stultitia, et quemcunque inscitia veri
 Cæcum agit, infanum Chrysippi porticus et grex
 Autumat. Hæc populos, hæc magnos formula reges, 45
 Excepto sapiente, tenet. Nunc accipe quare
 Desipiant omnes, æque ac tu, qui tibi nomen
 Infano posuere. Velut filvis, ubi passim
 Palantes error certo de tramite pellit,
 Ille sinistrorsum, hic dextrorsum abit; unus utrique 50
 Error, sed variis illudit partibus: hoc te
 Crede modo infanum; nihilo ut sapientior ille,
 Qui te deridet, caudam trahat. Est genus unum
 Stultitiæ, nihilum metuenda timentis; ut ignes,
 Ut rupes fluviosque in campo obstare queratur: 55
 Alterum et huic varium et nihilo sapientius, ignes
 Per medios fluviosque ruentis. Clamet amica
 Mater, honesta soror, cum cognatis pater, uxor;
 Hic fossa est ingens, hic rupes maxima: serva:
 Non magis audierit, quam Fufius ebrius olim, 60
 Cum Ilionam edormit; Catienis mille ducentis
 "Mater te appello" clamantibus. Huic ego vulgum
 Errori similem cunctum insanire docebo.

Infanit veteres statuas Damasippus emendo:
 Integer est mentis Damasippi creditor? esto: 65
 Accipe quod nunquam reddas mihi si tibi dicam;
 Tune infanus eris, si acceperis? an magis excors
 Rejecta præda quam præsens Mercurius fert?
 Scribe decem a Nerio: non est satis: adde Cicutæ
 Nodosi tabulas centum, mille adde catenas; 70

Effugiet

Effugiet tamen hæc sceleratus vincula Proteus.
 Cum rapies in jus malis ridentem alienis ;
 Fiet aper, modo avis, modo saxum, et cum volet, arbor.
 Si male rem gerere infani est ; contra, bene, fani :
 Putidius multo cerebrum est (mihi crede) Perilli 75
 Distantis quod tu nunquam rescribere possis.

Audire, atque togam jubeo componere, quisquis
 Ambitione mala, aut argenti pallet amore ;
 Quisquis luxuria, tristive superstitione,
 Aut alio mentis morbo calet : huc propius me, 80
 Dum doceo insanire omnes, vos ordine adite.

Danda est ellebori multo pars maxima avaris :
 Nescio an Anticyram ratio illis destinet omnem.
 Heredes Staberî summam incidere sepulcro ;
 Ni sic fecissent, gladiatorum dare centum 85
 Damnati populo paria, atque epulum arbitrio Arrî,
 Frumenti quantum metit Africa. Sive ego prave,
 Seu recte hoc volui, ne sis patruus mihi. Credo
 Hoc Staberî prudentem animum vidisse--- Quid ergo
 Sensit, cum summam patrimoni inculpere saxo 90
 Heredes voluit ? Quoad vixit, credidit ingens
 Pauperiem vitium, et cavit nihil acrius : ut, si
 Forte minus locuples uno quadrante periret,
 Ipse videretur sibi nequior. Omnis enim res,
 Virtus, fama, decus, divina humanaque, pulchris 95
 Divitiis parent ; quas qui construxerit, ille
 Clarus erit, fortis, justus--- Sapiensne ? Etiam, et rex,
 Et quidquid volet. Hoc, veluti virtute paratum,
 Speravit magnæ laudi fore. Quid simile isti
 Græcus Aristippus ? qui servos projicere aurum 100
 In media jussit Libya ; quia tardius irent
 Propter onus segnes. Uter est infanior horum ?
 Nil agit exemplum litem quod lite resolvit.
 Si quis emat citharas, emtas comportet in unum,

Nec

Nec studio citharæ, nec Musæ deditus ulli ;
 Si scalpra et formas non futor ; nautica vela
 Aversus mercaturis ; delirus et amens
 Undique dicatur merito. Quid discrepat istis
 Qui nummos aurumque recondit, nescius uti
 Compositis, metuensque velut contingere sacrum ? 110
 Si quis ad ingentem frumenti semper acervum
 Porrectus vigilet cum longo fuste ; neque illinc
 Audeat esuriens dominus contingere granum ;
 Ac potius foliis parcus vescatur amaris :
 Si positis intus Chii veterisque Falerni
 Mille cadis ; (nihil est, tercentum millibus) acre
 Potet acetum : age ; si et stramentis incubet unde-
 octoginta annos natus, cui stragula vestis,
 Blattarum ac tinearum epulæ, putrescat in arca :
 Nimirum insanus paucis videatur ; eo quod 120
 Maxima pars hominum morbo jactatur eodem.
 Filius, aut etiam hæc libertus ut ebibat heres,
 Dis inimice senex, custodis ? ne tibi desit :
 Quantulum enim summæ curtabit quisque dierum,
 Ungere si caules oleo meliore, caputque 125
 Cœperis impexa scædum porrigine ? quare,
 Si quidvis satis est, perjuras, furripis, aufers
 Undique ? tun' sanus ? populum si cædere faxis
 Incipias, servosve tuos quos ære pararis ;
 Insanum te omnes pueri clamentque puellæ. 130
 Cum laqueo uxorem interimis, matremque veneno,
 Incolumi capite es ? Quid enim ? Neque tu hoc facis Argis,
 Nec ferro, ut demens genitricem occidit Orestes.
 An tu reris eum occisa insanisse parente,
 Ac non ante malis dementem actum Furiis, quam 135
 In matris jugulo ferrum tepefecit acutum ?
 Quin, ex quo est habitus male tutæ mentis Orestes,
 Nil fane fecit quod tu reprehendere possis :

Non

Non Pyladen ferro violare, aususve sororem
Electram: tantum maledicit utrique, vocando 140
Hanc furiam, hunc aliud, iussit quod splendida bilis.

Pauper Optimus argenti positi intus et auri,
Qui Veientanum festis potare diebus
Campana solitus trulla vappamque profectis,
Quondam lethargo grandi est oppressus; ut heres 145
Jam circum loculos et claves lætus ovanisque
Curreret. Hunc medicus multum celer atque fidelis
Excitat hoc pacto: mensam poni jubet, atque
Effundi faggos nummorum, accedere plures 149
Ad numerandum: hominem sic erigit. Addit et illud;
Ni tua custodis, avidus jam hæc auferet heres.
Men' vivo? Ut vivas igitur, vigila: hoc age. Quid vis?
Deficient inopem venæ te, ni cibus atque
Instans accedit stomacho fultura ruenti.

Tu cessas? agedum; fume hoc ptisanarium oryzæ. 155
Quanti emtæ? Parvo. Quanti ergo? Octo assibus. Eheu!
Quid refert, morbo, an furtis pereamve rapinis?

Quisnam igitur sanus? Qui non stultus. Quid avarus?
Stultus et insanus. Quid? si quis non sit avarus;
Continuo sanus? Minime. Cur Stoice? Dicam. 160
Non est cardiacus (Craterum dixisse putato)
Hic æger. Recte est igitur, surgetque? Negabit:
Quod latus, aut renes morbo tententur acuto.
Non est perjurus, neque sordidus. Immolet æquis
Hic porcum Laribus. Verum ambitiosus et audax. 165
Naviget Anticyram. Quid enim differt, barathrone
Dones quidquid habes, an nunquam utare paratis?

Servius Oppidius Canus duo prædia, dives
Antiquo censu, gnatis divisisse duobus
Fertur, et hoc moriens pueris dixisse vocatis 170
Ad lectum: Postquam te talos, Aule, nuceſque
Ferre sinu laxo, donare, et ludere vidi;

Te,

Te, Tiberi, numerare, cavis abscondere tristem ;
 Extimui, ne vos ageret vesania discors ;
 Tu Nomentanum, tu ne sequerere Cicutam. 175
 Quare per Divos oratus uterque Penates,
 Tu cave ne minuas ; tu, ne majus facias id
 Quod satis esse putat pater, et natura coercet.
 Præterea, ne vos titillet gloria, jure-
 jurando obstringam ambo : uter ædilis, fueritve 180
 Vestrum prætor, is instabilis et sacer esto.
 In cicere atque faba bona tu perdasque lupinis,
 Latus ut in circo spatiere, aut æneus ut stes ;
 Nudus agris, nudus nummis, insane, paternis ?
 Scilicet ut plausus, quos fert Agrippa, feras tu, 185
 Astuta ingenuum vulpes imitata leonem.
 Ne quis humasse velit Ajacem, Atrida, vetas cur ?
 Rex sum. Nil ultra quæro plebeius. Et æquam
 Rem imperito : at si cui videor non justus ; inulto
 Dicere, quæ sentit, permitto. Maxime regum, 190
 Dî tibi dent capta classẽm reducere Troja.
 Ergo consulere, et mox respondere licebit ?
 Consule. Cur Ajax heros ab Achille secundus
 Putrescit, toties servatis clarus Achivis ;
 Gaudeat ut populus Priami Priamusque inhumato, 195
 Per quem tot juvenes patrio caruere sepulcro ?
 Mille ovium insanus morti dedit, inclytum Ulyssẽm
 Et Menelaum una mecum se occidere clamans.
 Tu cum pro vitula statuis dulcem Aulide gnatam
 Ante aras, spargisque mola caput, improbe, falsa ; 200
 Rectum animi servas ? Quorsum insanus, quid enim Ajax
 Fecit ? cum stravit ferro pecus, abstinuit vim
 Uxore et gnato. Mala multa precatus Atridis :
 Non ille aut Teucrum, aut ipsum violavit Ulyssẽm.
 Verum ego, ut hærentes adverso litore naves 205
 Eriperem, prudens placavi sanguine Divos.

Nempe

Nempe tuo, furiose. Meo, sed non furiosus.
 Qui species alias veri scelerisque tumultu
 Permissas capiet commotus habebitur: atque
 Stultitiane erret nihilum distabit, an ira. 210
 Ajax immeritos dum occidit, desipit, agnos?
 Cum prudens scelus ob titulos admittis inanes,
 Stas animo? et purum est, vicio tibi cum tumidum est cor?
 Si quis lectica nitidam gestare amet agnam;
 Huic vestem ut natæ paret, ancillas paret, aurum;
 Pusam, aut Pusillam appellet, fortique marito 216
 Destinet uxorem, interdicto huic omne adimat jus
 Prætor, et ad fanos abeat tutela propinquos.
 Quid? si quis natam pro muta devovet agna,
 Integer est animi? ne dixeris. Ergo ubi prava 220
 Stultitia, hic est summa infania: qui sceleratus,
 Et furiosus erit: quem cepit vitrea fama,
 Hunc circumtonuit gaudens Bellona cruentis.
 Nunc, age, luxuriam et Nomentanum arripe mecum:
 Vincet enim stultos ratio insanire nepotes. 225
 Hic simul accepit patrimonî mille talenta,
 Edicit, piscator uti, pomarius, auceps,
 Unguentarius, ac Tusci turba impia vici,
 Cum scurris factor, cum Velabro omne Macellum, 229
 Mane domum veniant. Quid tum? Venere frequentes.
 Verba facit leno: Quidquid mihi, quidquid et horum
 Cuique domi est, id crede tuum; et vel nunc pete, vel cras;
 Accipe, quid contra juvenis responderit æquus.
 Tu nive Lucana dormis ocreatus, ut aprum
 Cœnem ego: tu pisces hiberno ex æquore verris: 235
 Segnis ego, indignus qui tantum possideam. Aufer:
 Summe tibi decies; tibi tantundem; tibi triplex,
 Unde uxor media currat de nocte vocata.
 Filius Æsopi detractam ex aure Metellæ
 (Scilicet ut decies solidum exforberet) aceto 240

Diluit insignem baccam: quî sanior, ac si
 Illud idem in rapidum flumen jaceretve cloacam?
 Quinti progenies Arrî, par nobile fratrum,
 Nequitia et nugis, pravorum et amore gemellum,
 Luscinias soliti impenso prandere coemtas: 245
 Quorsum abeant sani? creta an carbone notandi?

Ædificare casas, plostello adjungere mures,
 Ludere par impar, equitare in arundine longa,
 Si quem delectet barbatum; amentia verset.
 Si puerilius his ratio esse evincet amare; 250
 Nec quicquam differre, utrumne in pulvere, trimus
 Quale puer, ludas opus, an meretricis amore
 Sollicitus piores: quæro, faciasne quod olim
 Mutatus Polemon? ponas insignia morbi,
 Fasciolas, cubital, focalia; potus ut ille 255
 Dicitur ex collo furtim carpissse coronas,
 Postquam est impransî correptus voce magistri?

Porrigis irato puero cum poma, recusat:
 Sume catelle; negat: si non des, optat. Amator
 Exclusus qui distat? agit ubi secum, eat, an non, 260
 Quo rediturus erat non accessitus; et hæret
 Invisis foribus. Ne nunc, cum me vocat ultro,
 Accedam? an potius mediter finire dolores?
 Excludit; revocat: redeam? non, si obsecret. Ecce
 Servus non paulo sapientior: O here, quæ res 265
 Nec modum habet, neque consilium, ratione modoque
 Tractari non vult. In amore hæc sunt mala: bellum,
 Pax rursus. Hæc si quis tempestatis prope ritu
 Mobilia, et cæca fluitantia forte, laboret
 Reddere certa sibi; nihilo plus explicet, ac si 270
 Insanire paret certa ratione modoque.

Quid? cum Picenis excerpens semina pomis
 Gaudes si cameram percussî forte; penes te es?
 Quid? cum balba feris annofo verba palato,

Ædificante

Ædificante casus qui sanior? adde cruorem 275
 Stultitiæ, atque ignem gladio scrutare. Modo, inquam,
 Hellade percussa, Marius cum præcipitat se,
 Cerritus fuit? an commotæ crimine mentis
 Absolves hominem, et sceleris damnabis eundem,
 Ex more imponens cognata vocabula rebus? 280

Libertinus erat, qui circum compita ficcus
 Lautis mane senex manibus currebat, et, unum,
 (Quid tam magnum? addens) unum me surpitem morti,
 Dis etenim facile est, orabat; sanus utrisque
 Auribus atque oculis: mentem, nisi litigiosus, 285
 Exciperet dominus, cum venderet. Hoc quoque vulgus
 Chrysippus ponit secunda in gente Menenî.

Jupiter, ingentes qui das adimisque dolores,
 Mater ait pueri menses jam quinque cubantis,
 Frigida si puerum quartana reliquerit; illo 290
 Mane die, quo tu indicis jejunia, nudus
 In Tiberi stabit, Casus medicusve levarit
 Ægrum ex præcipiti; mater delira necabit
 In gelida fixum ripa, febrimque reducet.
 Quone malo mentem concussa? timore Deorum. 295

Hæc mihi Stertinius, sapientum octavus, amico
 Arma dedit, posthac ne compellarer inultus.
 Dixerit insanum qui me, totidem audiet; atque
 Respicere ignoro discet pendentia tergo.

Stoice, post damnum sic vendas omnia pluris: 300
 Qua me stultitia (quoniam non est genus unum)
 Insanire putas? ego nam videor mihi sanus.
 Quid? caput abscissum demens cum portat Agave
 Nati infelicis, sibi tum furiosa videtur?
 Stultum me fateor (liceat concedere veris) 305
 Atque etiam insanum: tantum hoc ediffere, quo me
 Ægrotare putes animi vitio. Accipe: primum
 Ædificas; hoc est, longos imitaris, ab imo

Ad summum totus moduli bipedalis : et idem
 Corpore majorem rides Turbonis in armis 310
 Spiritum et incessum : quî ridiculus minus illo?
 An quodcunque facit Mæcenas, te quoque verum est,
 Tanto dissimilem, et tanto certare minorem?
 Absentis ranæ pullis vituli pede pressis,
 Unus ubi effugit, matri denarrat, ut ingens 315
 Bellua cognatos eliserit. Illa rogare,
 Quantane? num tandem, se inflans, sic magna fuisset?
 Major dimidio. Num tanto? Cum magis atque
 Se magis inflaret; Non, si te ruperis, inquit,
 Par eris. Hæc a te non multum abludit imago. 320
 Adde poemata nunc; (hoc est, oleum adde camino)
 Quæ si quis sanus fecit, sanus facis et tu.
 Non dico horrendam rabiem---Jam define--- Cultum
 Majorem censu---Teneas, Damalippe, tuis te---
 Mille puellarum, puerorum mille furores--- 325
 O major tandem parcas insane minori.

IV.

UNDE, et quo Catius? Non est mihi tempus aventi
 Ponere signa novis præceptis; qualia vincunt
 Pythagoran, Anytique reum, doctumque Platona.
 Peccatum fateor, cum te sic tempore lævo
 Interpellarim: sed des veniam bonus, oro. 5
 Quod si interciderit tibi nunc aliquid, repetes mox:
 Sive est naturæ hoc, sive artis, miras utroque.
 Quin id erat curæ, quo pacto cuncta tenerem;
 Utpote res tenues, tenui sermone peractas.
 Ede hominis nomen; simul, an Romanus, an hospes. 10
 Ipsa memor præcepta canam: celabitur auctor.

Longa quibus facies ovis erit, illa memento,
 Ut succi melioris, et ut magis alba rotundis,
 Ponere: namque marem cohibent callosa vitellum.

Caule

Caule suburbano qui ficcis crevit in agris 15
 Dulcior: irriguo nihil est elutius horto.
 Si vespertinus subito te oppresserit hospes,
 Ne gallina malum responset dura palato,
 Doctus eris vivam misto mersare Falerno;
 Hoc teneram faciet. Pratenfibus optima fungis 20
 Natura est: aliis male creditur. Ille salubres
 Æstates peraget, qui nigris prandia moris
 Finiet, ante gravem quæ legerit arbore solem.
 Aufidius forti miscebat mella Falerno,
 Mendose: quoniam vacuis committere venis 25
 Nil nisi lene decet: leni præcordia mulso
 Prolueris melius. Si dura morabitur alvus,
 Mitulus et viles pellent obstantia conchæ,
 Et lapathi brevis herba; sed albo non sine Co.
 Lubrica nascentes implent conchylia lunæ. 30
 Sed non omne mare est generosæ fertile testæ.
 Murice Baiano melior Lucrina peloris:
 Ostrea Circeis, Miseno oriuntur echini:
 Pectinibus patulis jactat se molle Tarentum.
 Nec sibi coenarum quivis temere arroget artem, 35
 Non prius exacta tenui ratione saporum.
 Nec fatis est cara pisces averrere mensa,
 Ignarum quibus est jus aptius, et quibus assis
 Languidus in cubitum jam se conviva reponet.
 UMBER, et iligna nutritus glande, rotundas 40
 Curvet aper lances carnem vitantis inertem:
 Nam Laurens malus est, ulvis et arundine pinguis.
 Vineæ summittit capreas non semper edules.
 Fecundi leporis sapiens sectabitur armos.
 Piscibus atque avibus quæ natura et foret ætas, 45
 Ante meum nulli patuit quæfita palatum.
 Sunt quorum ingenium nova tantum crustula promit.
 Nequaquam fatis in re una consumere curam:

Ut

Ut si quis solum hoc, mala ne sint vina, laboret;
 Quali perfundat pisces securus olivo. 50
 Massica si cœlo supponas vina fereno;
 Nocturna, si quid crassi est, tenuabitur aura,
 Et decedet odor nervis inimicus: at illa
 Integrum perdunt lino vitiata saporem.
 Surrentina vaser qui miscet sæce Falerna 55
 Vina, columbino limum bene colligit ovo:
 Quatenus ima petit volvens aliena vitellus.
 Tostis marcentem squillis recreabis et Afra
 Potorem cochlea: nam lactuca innatat acri
 Post vinum stomacho: perna magis; ac magis hillis 60
 Flagitat in morsus refici: quin omnia malit,
 Quæcunque immundis fervent allata popinis.
 Est operæ pretium duplicis pernoscere juris
 Naturam, simplex e dulci constat olivo;
 Quod pingui miscere mero muriaque decebit, 65
 Non alia quam qua Byzantia putuit orca.
 Hoc ubi confusum sectis inferbuit herbis,
 Corycioque croco sparsum stetit, insuper addes
 Pressa Venafranæ quod bacca remisit olivæ.
 Picens cedunt pomis Tiburtia succo: 70
 Nam facie præstant. Venucula convenit ollis.
 Rectius Albanam fumo duraveris uvam.
 Hanc ego cum malis, ego sæcem primus, et alec,
 Primus et invenior piper album cum sale nigro
 Incretum, puris circumposuisse catillis. 75
 Immane est vitium, dare millia terna macello,
 Augustoque vagos pisces urgere catino.
 Magna movet stomacho fastidia; seu puer unctis
 Tractavit calicem manibus, dum furta ligurrit:
 Sive gravis veteri crateræ limus adhæsit. 80
 Vilibus in scopis, in mappis, in scobe, quantus
 Consistit fumtus? neglectis, flagitium ingens.

Ten' lapides varios lutulenta radere palma,
 Et Tyrias dare circum illota toralia vestes,
 Oblitum, quanto curam sumtumque minorem 85
 Hæc habeant, tanto reprimi iustius illis,
 Quæ nisi divitibus nequeunt contingere mensis.
 Docte Cati, per amicitiam Divosque rogatus,
 Ducere me auditum, perges quocunque, memento.
 Nam quamvis referas memori mihi pectore cuncta; 90
 Non tamen interpres tantundem juveris. Adde
 Vultum habitumque hominis; quem tu vidisse beatus
 Non magni pendis, quia contigit: at mihi cura
 Non mediocris inest, fontes ut adire remotos,
 Atque haurire queam vitæ præcepta beatæ: 95

V.

HOC quoque, Tiresia, præter narrata, petenti
 Responde: quibus amissas reparare queam res
 Artibus atque modis--- quid rides? Jamne doloso
 Non satis est Ithacam revehi, patriosque penates
 Aspicere? O nulli quidquam mentite, vides, ut 5
 Nudus inopsque domum redeam, te vate: neque illic
 Aut apotheca procis intacta est, aut pecus. Atqui
 Et genus et virtus, nisi cum re, vilior alga est.
 Quando pauperiem (missis ambagibus) horres;
 Accipe qua ratione queas ditescere. Turdus, 10
 Sive aliud privum dabitur tibi; devolet illuc,
 Res ubi magna nitet, domino sene. Dulcia poma,
 Et quoscunque feret cultus tibi fundus honores,
 Ante Larem gustet venerabilior Lare dives:
 Qui quamvis perjurus erit, sine gente, cruentus 15
 Sanguine fraterno, fugitivus; ne tamen illi
 Tu comes exterior, si postulet, ire recuses.
 Utne tegam spurco Damæ latus? haud ita Trojæ
 Me gessi, certans semper melioribus. Ergo

Pauper

Pauper eris. Fortem hoc animum tolerare jubebo ; 20
 Et quondam majora tuli. Tu protinus, unde
 Divitias, ærisque ruam, dic, augur, acervos.
 Dixi equidem, et dico. Captes astutus ubique
 Testamenta fenum : neu, si vafer unus et alter
 Infidiatorem prærofo fugerit hamo,
 Aut spem deponas, aut artem illusus omittas.
 Magna minorve foro si res certabitur olim ;
 Vivet uter locuples sine natis, improbus, ultro
 Qui meliorem audax vocet in jus, illius esto
 Defensor : fama civem causaque priorem 30
 Sperne, domi si natus erit, fecundave conjux.
 Quinte, puta, aut Publi, (gaudent prænomine molles
 Auriculæ) tibi me virtus tua fecit amicum :
 Jus anceps novi : causas defendere possum :
 Eripiet quivis oculos citius mihi, quam te 35
 Contemtum cassâ nuce pauperet : hæc mea cura est,
 Ne quid tu perdas, neu sis jocus. Ire domum, atque
 Pelliculam curare jube. Fi cognitor ipse :
 Persta, atque obdura : seu " Rubra Canicula findet
 Infantes statuas ; " seu pingui tentus omafo 40
 Furius " Hibernas cana nive conspuet Alpes."
 Nonne vides (aliquis cubito stantem prope tangens
 Inquiet) ut patiens ! ut amicis aptus ! ut acer !
 Plures annabunt thynni, et cetaria crescent.
 Si cui præterea validus male filius in re 45
 Præclara sublatus aletur ; ne manifestum
 Cœlibis obsequium nudet te, leniter in spem
 Arrepe officiosus, ut et scribare secundus
 Heres ; et, si quis casus puerum egerit Orco,
 In vacuum venias : perraro hæc alea fallit. 50
 Qui testamentum tradet tibi cunque legendum,
 Abnuere, et tabulas a te remove memento :
 Sic tamen, ut limis rapias quid prima secundo

Cera velit versu: solus, multisne coheres
 Veloci percurre oculo. Plerumque recoctus 55
 Scriba ex Quinqueviro corvum deludet hiantem;
 Captatorque dabit risus Nasica Corano.

Num furis, an prudens ludis me, obscura canendo?
 O Laertiade, quidquid dicam, aut erit, aut non:
 Divinare etenim magnus mihi donat Apollo. 60
 Quid tamen ista velit sibi fabula, si licet, ede.

Tempore quo Juvenis Parthis horrendus, ab alto
 Demissum genus Ænea, tellure marique
 Magnus erit; forti nubet procera Corano
 Filia Nasicæ metuentis reddere foldum. 65
 Tum gener hoc faciet: tabulas focero dabit, atque
 Ut legat orabit: multum Nasica negatas
 Accipiet tandem, tacitus leget; invenietque
 Nil sibi legatum, præter plorare, suisque.

Illud ad hæc jubeo: mulier si forte dolosa, 70
 Libertusve senem delirum temperet; illis
 Accedas focius: laudes, lauderis ut absens.
 Adjuvat hoc quoque: sed vincit longe prius ipsum
 Expugnare caput. Scribet mala carmina vecors?
 Laudato. Scortator erit? cave te roget: ultro 75
 Penelopen facilis potiori trade. Putasne,
 Perduci poterit tam frugi tamque pudica,
 Quam nequiere proci recto depellere cursu?
 Venit enim magnum donandi parca juvenus,
 Nec tantum Veneris, quantum studiosa culinæ. 80
 Sic tibi Penelope frugi est: quæ, si semel uno
 De sene gustarit tecum partita lucellum,
 Ut canis a corio nunquam absterrebitur uncto.

Me sene quod dicam factum est. Anus improba Thebis
 Ex testamento sic est elata: cadaver 85
 Unctum oleo largo nudis humeris tulit heres:
 Scilicet, elabi si posset mortua; credo,

Quod nimium institerat viventi. Cautus adito:
 Neu desis operæ, neve immoderatus abundes.
 Difficilem et morosum offendet garrulus, ultro 90
 Non etiam fileas. Davus sis comicus; atque
 Stes capite obstipo, multum similis metuenti.
 Obsequio grassare: mone, si increbruit aura,
 Cautus uti velet carum caput: extrahe turba
 Oppositis humeris: aurem substringe loquaci. 95
 Importunus amat laudari? donec, ohe jam!
 Ad cœlum manibus sublatis dixerit, urge; et
 Crescentem tumidis infla sermonibus utrem.
 Cum te servitio longo curaque levârit;
 Et certum vigilans, Quartæ esto partis Ulysses, 100
 Audieris, heres: Ergo nunc Dama sodalis
 Nusquam est? unde mihi tam fortem, tamque fidelem?
 Sparge subinde: et, si paulum potes, illacrymare. Est
 Gaudia prodentem vultum celare. Sepulcrum
 Permissum arbitrio sine fordibus exstrue. Funus 105
 Egregie factum laudet vicinia. Si quis
 Forte coheredum senior male tussiet; huic tu
 Dic, ex parte tua, seu fundi, sive domus sit
 Emtor, gaudentem nummo te addicere. Sed me
 Imperiosa trahit Proserpina. Vive, valeque.

VI.

HOC erat in votis: modus agri non ita magnus,
 Hortus ubi, et tecto vicinus jugis aquæ fons,
 Et paulum silvæ super his foret. Auctius atque
 Dî melius fecere. Bene est. Nihil amplius oro,
 Maia nate, nisi ut propria hæc mihi munera faxis. 5
 Si neque majorem feci ratione mala rem,
 Nec sum facturus vitio culpave minorem:
 Si veneror stultus nihil horum; O si angulus ille
 Proximus accedat, qui nunc denormat agellum!

O si

O si urnam argenti fors qua mihi monstret! ut illi, 10
 Thesauro invento qui mercenarius agrum
 Illum ipsum mercatus aravit, dives amico
 Hercule. Si quod adest gratum juvat: hac prece te oro,
 Pingue pecus domino facias, et cætera præter
 Ingenium: utque soles, custos mihi maximus adsis. 15
 Ergo ubi me in montes et in arcem ex Urbe removi,
 Quid prius illustrem Satyris Musaque pedestri?
 Nec mala me ambitio perdit, nec plumbeus Auster,
 Autumnusque gravis, Libitinæ quæstus acerbæ.

Matutine pater, seu Jane libentius audis, 20
 Unde homines operum primos vitæque labores
 Instituunt, (sic Dis placitum) tu carminis esto
 Principium. Romæ sponforem me rapis: Eia,
 Ne prior officio quisquam respondeat, urge:
 Sive Aquilo radit terras, seu bruma nivalem 25
 Interiore diem gyro trahit, ire necesse est.

Postmodo, quod mi obfit, clare certumque locuto,
 Luctandum in turba, facienda injuria tardis.
 Quid tibi vis, quas res agis, insane? improbus urget
 Iratis precibus. Tu pulles omne quod obstat, 30

Ad Mæcenatem memori si mente recurras.
 Hoc juvat, et melli est, non mentiar. At simul atras
 Ventum est Esquilias, aliena negotia centum
 Per caput, et circa saliant latus. Ante secundam
 Roscius orabat sibi adesset ad Puteal cras. 35

De re communi scribæ magna atque nova te
 Orabant hodie meminisses, Quinte, reverti.
 Imprimat his cura Mæcenæ signa tabellis.
 Dixeris, Experiar: Si vis, potes, addit, et instat.
 Septimus octavo propior jam fugerit annus, 40
 Ex quo Mæcenæ me cœpit habere suorum
 In numero: duntaxat ad hoc, quem tollere rheda
 Vellet, iter faciens, et cui concedere nugas

Hoc genus, Hora quota est? Thrax est Gallina Syro par:
Matutina parum cautos jam frigora mordent: 45

Et quæ rimosa bene deponuntur in aure.

Per totum hoc tempus, subjectior in diem et horam

Invidiæ. Noster ludos spectaverat una:

Luserat in campo: Fortunæ filius, omnes.

Frigidus a Rostris manat per compita rumor: 50

Quicumque obvius est, me consulit; O bone, (nam te

Scire, Deos quoniam propius contingis, oportet)

Numquid de Dacis audisti? Nil equidem. Ut tu

Semper eris derisor! At omnes Dî exagitent me,

Si quidquam. Quid? militibus promissa Triquetra 55

Prædia Cæsar, an est Italia tellure daturus?

Jurantem me scire nihil mirantur, ut unum

Scilicet egregii mortalem atlique silenti.

Perditur hæc inter misero lux; non sine votis;

O rus, quando ego te aspiciam? quandoque licebit, 60

Nunc veterum libris, nunc somno et inertibus horis,

Ducere sollicitæ jucunda oblivio vitæ?

O quando faba Pythagoræ cognata, simulque

Uncta fatis pingui ponentur oluscula lardo?

O noctes, cœnæque Deûm! quibus ipse meique 65

Ante Larem proprium vescor; vernaſque procaces

Pasco libatis dapibus. Prout cuique libido est,

Siccat inæquales calices conviva, solutus

Legibus infanis: seu quis capit acria fortis

Pocula; seu modicis humescit lætius. Ergo 70

Sermo oritur, non de villis domibusve alienis,

Nec male necne Lepos saltet: sed quod magis ad nos

Pertinet, et nescire malum est, agitamus; utrumne

Divitiis homines, an sint virtute beati:

Quidve ad amicitias, usus rectumne, trahat nos: 75

Et quæ sit natura boni, summumque quid ejus.

Cervius hæc inter vicinus garrit aniles

Ex

Ex re fabellas. Nam si quis laudat Arelli
 Sollicitas ignarus opes ; sic incipit : Olim
 Rusticus urbanum murem mus paupere fertur 80
 Accepiſſe cavo, veterem vetus hospes amicum ;
 Aſper, et attentus quæſitis ; ut tamen arctum
 Solveret hoſpitiis animum. Quid multa ? neque illi
 Sepoſiti ciceris, nec longæ invidit avenæ :
 Aridum et ore ferens acinum, ſemeſaque lardi 85
 Fruſta dedit, cupiens varia ſaſtidia cœna
 Vincere tangentis male ſingula dente ſuperbo :
 Cum pater ipſe domus palæa porrectus in horna
 Eſſet ador loliumque, dapis meliora relinquens. 89
 Tandem urbanus ad hunc, Quid te juvat, inquit, amice,
 Prærupti nemoris patientem vivere dorſo ?
 Vin' tu homines urbemque feris præponere ſilvis ?
 Carpe viam (mihi crede) comes : terreſtria quando
 Mortales animas vivunt ſortita, neque ulla eſt
 Aut magno aut parvo, lethi fuga. Quo, bone, circa, 95
 Dum licet, in rebus jucundis vive beatus :
 Vive memor quam ſis ævi brevis. Hæc ubi dicta
 Agreſtem pepulere ; domo levis exſilit : inde
 Ambo propoſitum peragunt iter, urbis aventes
 Mœnia nocturni ſubrepere. Jamque tenebat 100
 Nox medium cœli ſpatium, cum ponit uterque
 In locuplete domo veſtigia : rubro ubi cocco
 Tincta ſuper lectos canderet veſtis eburnos ;
 Multaque de magna ſupereſſent fercula cœna,
 Quæ procul exſtructis inerant heſterna caniſtris. 105
 Ergo ubi purpurea porrectum in veſte locavit
 Agreſtem ; veluti ſuccinctus curſitat hoſpes,
 Continuatque dapes : necnon verniliter ipſis
 Fungitur officiis, prælibans omne quod aſſert.
 Ille cubans gaudet mutata ſorte, boniſque 110
 Rebus agit lætum convivam : cum ſubito ingens
 Valvarum

Valvarum strepitus lectis excussit utrumque.
 Currere per totum pavidi conclave ; magisque
 Exanimes trepidare, simul domus alta Moloffis
 Personuit canibus. Tum rusticus, Haud mihi vita 115
 Est opus hac, ait ; et valeas : me silva cavusque
 Tutus ab insidiis tenui solabitur ervo.

VII.

JAMDUDUM ausculto ; et cupiens tibi dicere servus
 Pauca, reformido. Davusne ? Ita, Davus, amicum
 Mancipium domino, et frugi, quod sit satis : hoc est,
 Ut vitale putes. Age, libertate Decembri
 (Quando ita majores voluerunt) utere : narra. 5

Pars hominum vitiis gaudet constanter, et urget
 Propositum : pars multa nata, modo recta capeffens,
 Interdum pravis obnoxia. Sæpe notatus
 Cum tribus annellis, modo læva Priscus inani,
 Vixit inæqualis, clavum ut mutaret in horas ; 10
 Ædibus ex magnis subito se conderet, unde
 Mundior exiret vix libertinus honeste ;
 Jam mœchus Romæ, jam mallet doctus Athenis
 Vivere ; Vertumnis, quotquot sunt, natus iniquis.
 Scurra Volanerius, postquam illi justa chiragra 15
 Contudit articulos, qui pro se tolleret, atque
 Mitteret in phimum talos, mercede diurna
 Conductum pavit. Quanto constantior idem
 In vitiis, tanto levius miser, ac prior illo,
 Qui jam contento, jam laxo fune laborat. 20

Non dices hodie, quorsum hæc tam putida tendant,
 Furcifer ? Ad te, inquam. Quo pacto, pessime ? Laudas
 Fortunam et mores antiquæ plebis ; et idem,
 Si quis ad illa Deus subito te agat, usque recuses :
 Aut quia non sentis, quod clamas, rectius esse ; 25
 Aut quia non firmus rectum defendis, et hæres,
 Nequicquam

Nequicquam cœno cupiens evellere plantam.
 Romæ rus optas; absentem rusticus Urbem
 Tollis ad astra levis. Si nusquam es forte vocatus
 Ad cœnam, laudas securum olus; ac, velut usquam 30
 Vinctus eas, ita te felicem dicis, amasque,
 Quod nusquam tibi sit potandum. Jusserit ad se
 Mæcenas serum sub lumina prima venire
 Convivam; Nemon' oleum fert ocius? ecquis
 Audit? cum magno blateras clamore, fugisque. 35
 Milvius et scurræ, tibi non referenda precati,
 Discedunt. Etenim fateor me, dixerit ille,
 Duci ventre levem: nasum nidore supinor:
 Imbecillus, iners, si quid vis, adde, popino.
 Tu, cum sis quod ego, et fortassis nequior, ultro 40
 Infectere, velut melior? verbisque decoris
 Obvolvas vitium? quid, si me stultior ipse
 Quingentis emto drachmis deprenderis? aufer
 Me vultu terrere: manum stomachumque teneto,
 Dum, quæ Crispini docuit me janitor, edo. 45
 Te conjux aliena capit, meretricula Davum:
 Peccat uter nostrum cruce dignius? acris ubi me
 Natura incendit; sub clara nuda lucerna
 Quæcunque excepit turgentis verbera caudæ,
 Clunibus aut agitavit equum lasciva supinum, 50
 Dimittit neque famosum, neque sollicitum ne
 Ditor aut formæ melioris meiat eodem.
 Tu, cum projectis insignibus, annulo equestri
 Romanoque habitu, prodis ex judice Dama
 Turpis, odoratum caput obscurante lacerna; 55
 Non es quod simulas? metuens induceris, atque
 Altercante libidinibus tremis ossa pavore.
 Quid refert, uri virgîs ferroque necari
 Auctoratus eas; an turpi clausus in arca
 (Quo te demisit peccati conscia herilis) 60

Contractum

Contractum genibus tangas caput? estne marito
 Matronæ peccantis in ambos iusta potestas?
 In corruptorem vel iustior? illa tamen se
 Non habitu, mutave loco, peccatve superne;
 Cum te formidet mulier, neque credat amanti. 65
 Ibis sub furcam prudens, dominoque furenti
 Committes rem omnem, et vitam, et cum corpore famam.
 Evasti? credo metues, doctusque cavebis.
 Quæres, quando iterum paveas, iterumque perire
 Possis: O toties servus! quæ bellua ruptis, 70
 Cum semel effugit, reddit se prava catenis?
 Non sum mœchus, ais. Neque ego, hercule, fur, ubi vasa
 Prætereo sapiens argentea. Tolle periculum,
 Jam vaga profiliet frenis natura remotis.
 Tune mihi dominus, rerum imperiis hominumque 75
 Tot tantisque minor? quem ter vindicta quaterque
 Imposita haud unquam misera formidine privet?
 Adde supra dictis quod non levius valeat: nam
 Sive vicarius est, qui servo paret, (uti mos
 Vestes ait) seu conservus; tibi quid sum ego? nempe So
 Tu, mihi qui imperitas, aliis servis miser, atque
 Duceris, ut nervis alienis mobile lignum.

Quisnam igitur liber? Sapiens, sibi qui imperiosus:
 Quem neque pauperies, neque mors, neque vincula terrent:
 Responfare cupidinibus, contemnere honores 85
 Fortis, et in seipso totus teres atque rotundus;
 Externi ne quid valeat per leve morari:
 In quem manca ruit semper fortuna. Potestne
 Ex his, ut proprium, quid noscere? quinque talenta
 Poscit te mulier, vexat, foribusque repulsum 90
 Perfundit gelida; rursus vocat. Eripe turpi
 Colla iugo: liber, liber sum, dic age. Non quis:
 Urget enim mentem dominus non lenis, et acres
 Subjacet lasso stimulos, versatque negantem.

Vel

SERMONUM LIB. II. 3. 185

Vel cum Pauſiaca torpes, infane, tabella; 95
 Quî peccas minus atque ego, cum Fulvî Rutubæque
 Aut Placideiani contento poplite miror
 Prælia, rubrica picta aut carbone, velut ſi
 Revera pugnent, feriant, vitentque moventes
 Arma viri? nequam et ceſſator Davus: at ipſe 100
 Subtilis veterum judex, et callidus audis.
 Nil ego, ſi ducor libo fumante: tibi ingens
 Virtus atque animus cœnis reſponſat optimis.
 Obſequium ventris mihi pernicioſius eſt: cur?
 Tergo plector enim: quî tu impunitior illa, 105
 Quæ parvo fumi nequeunt, obſonia captas?
 Nempe inamareſcunt epulæ ſine fine petitæ;
 Illuſique pedes vitioſum ferre recuſant
 Corpus. An hic peccat, ſub noctem qui puer uvam
 Furtiva mutat ſtrigili? qui prædia vendit, 110
 Nil ſervile gulæ parens habet? adde, quod idem
 Non horam tecum eſſe poteſ, non otia recte
 Ponere; teque ipſum vitas fugitivus et erro,
 Jam vino quærens, jam ſomno fallere curam:
 Fruſtra: nam comes atra premit, ſequiturque fugacem. 115
 Unde mihi lapidem? Quorſum eſt opus? Unde ſagittas?
 Aut inſanit homo, aut verſus facit. Ocius hinc te
 Ni rapis, accedes opera agro nona Sabino.

VIII.

UT Naſidieni juvit te cœna beati?
 Nam mihi quærenti convivam, dictus here illic
 De medio potare die. Sic, ut mihi nunquam
 In vita fuerit melius. Da (ſi grave non eſt)
 Quæ prima iratum ventrem placaverit eſca. 5
 In primis Lucanus aper: leni fuit Auſtro
 Captus, ut aiebat cœnæ pater; acia circum
 Rapula, lactucæ, radices, qualia laſſum

A a

Pervellun

Pervellunt stomachum, fiser, alec, fæcula Coa.
 His ubi sublatis, puer alte cinctus acernam 10
 Gauſape purpureo menſam perterſit, et alter
 Sublegit quodcunque jaceret inutile, quodque
 Poſſet cœnantes offendere; ut Attica virgo
 Cum ſacris Cereris, procedit fuſcus Hydaſpes
 Cæcuba vina ferens; Alcon, Chium maris expers. 15
 Hic herus; Albanum, Mæcenas, ſive Falernum
 Te magis appoſitis delectat; habemus utrumque.
 Divitias miſeras! ſed quæ cœnantibus una,
 Fundani, pulchre fuerit tibi, noſſe laboro.
 Summus ego, et prope me Viſcus Turinus, et infra 20
 (Si memini) Varius; cum Servilio Balatrone
 Vibidius, quos Mæcenas adduxerat umbras:
 Nomentanus erat ſuper ipſum, Porcius infra,
 Ridiculus totas ſimul abſorbere placentas:
 Nomentanus ad hoc, qui, ſi quid forte lateret, 25
 Indice monſtraret digito. Nam cætera turba,
 Nos, inquam, cœnamus aves, conchylia, piſces,
 Longe diſſimilem noto celantia ſuccum:
 Ut vel continuo patuit, cum paſſeris aſſi, atque
 Inguſtata mihi porrexerat ilia rhombi. 30
 Poſt hoc me docuit melimela rubere, minorem
 Ad lunam delecta. Quid hoc interſit, ab ipſo
 Audieris melius. Tum Vibidius Balatroni;
 Nos, niſi damnoſe bibimus, moriemur inulti:
 Et calices poſcit maiores. Vertere pallor 35
 Tum paſſochi faciem, niſi ſic metuentis ut acres
 Potores: vel quod maledicunt liberius; vel
 Fervida quod ſubtile exſurdant vina palatum.
 Invertunt Aliphanis vinaria tota
 Vibidius Balatroque, ſecutis omnibus: imi 40
 Convivæ lecti nihilum nocuere lagenis.
 Aſſertur ſquillas inter muræna natantes

In

In patina porrecta. Sub hoc herus, Hæc gravida, inquit,
Capta est; deterior post partum carne futura.

His mistum jus est oleo, quod prima Venafri 45

Pressit cella; garo de succis piscis Iberi;

Vino quinquenni, verum citra mare nato,

Dum coquitur (cocto Chium sic convenit, ut non

Hoc magis ullum aliud) pipere albo; non sine aceto,

Quod Methymnæam vitio mutaverit uvam: 50

Erucas virides, inulas ego primus amaras

Monstravi incoquere; illutos Curtillus echinos,

Ut melius muria, quam testa marina remittit.

Interea suspensa graves aulæa ruinas

In patinam fecere, trahentia pulveris atri 55

Quantum non Aquilo Campanis excitat agris.

Nos majus veriti, postquam nihil esse pericli

Sensimus, erigimur. Rufus posito capite, ut si

Filius immaturus obisset, flere: quis esset

Finis, ni sapiens sic Nomentanus amicum 60

Tolleret? Heu, Fortuna, quis est crudelior in nos

Te Deus? ut semper gaudes illudere rebus

Humanis! Varius mappa compescere risum

Vix poterat. Balatro suspendens omnia naso,

Hæc est conditio vivendi, aiebat: eoque 65

Responsura tuo nunquam est par fama labori.

Tene, ut ego accipiar laute, torquier omni

Solicitudine districtum, ne panis adustus,

Ne male conditum jus apponatur; ut omnes

Præcincti recte pueri comique ministrent? 70

Adde hos præterea casus; aulæa ruant si,

Ut modo; si patinam pede lapsus frangat agaso.

Sed convivoris, uti ducis, ingenium res

Adversæ nudare solent, celare secundæ.

Nasidienus ad hæc: Tibi Dî, quæcunque preceris, 75

Commoda dent; ita vir bonus es, convivaque comis:

Et soleas poscit. Tum in lecto quoque videres
Stridere secreta divisos aure susurros.

Nullos his mallem ludos spectasse. Sed illa
Redde, age, quæ deinceps risisti. Vibidius dum 80
Quærit de pueris, num sit quoque fracta lagena,
Quod sibi poscenti non dentur pocula; dumque
Ridetur fictis rerum, Balatrone secundo;
Nasidiene, redis mutatæ frontis, ut arte
Emendaturus fortunam. Deinde secuti 85
Mazonomo pueri magno discerpta ferentes
Membra gruis sparfi sale multo, non sine farre,
Pinguibus et ficis pastum jecur anseris albi,
Et leporum avulsos, ut multo suavius, armos,
Quam si cum lumbis quis edit. Tum pectore adusto 90
Vidimus et merulas poni, et sine clune palumbes;
Suaves res, si non causas narraret earum, et
Naturas dominus: quem nos sic fugimus ulti,
Ut nihil omnino gustaremus; velut illis
Canidia afflasset pejor serpentibus Afris. 95

Q. HORATII FLACCI EPISTOLARUM

LIBER PRIMUS.

I. AD MÆCENATEM.

PRIMA dicte mihi, summa dicende camena,
Spectatum fatis, et donatum jam rude, quæris,
MÆCENAS, iterum antiquo me includere ludo.
Non eadem est ætas, non mens. Veianius, armis
Herculis ad postem fixis, latet abditus agro ; 5
Ne populum extrema toties exoret arena.
Est mihi purgatam crebro qui perfonet aurem ;
Solve senescentem mature fanus equum, ne
Peccet ad extremum ridendus, et ilia ducat.
Nunc itaque et versus et cætera ludicra pono ; 10
Quid verum atque decens curo et rogo, et omnis in hoc sum ;
Condo, et compono, quæ mox depromere possim.
Ac ne forte roges, quo me duce, quo Lare tuter :
Nullius addictus jurare in verba magistri,
Quo me cunque rapit tempestas, deferor hospes. 15
Nunc agilis fio, et merfor civilibus undis,
Virtutis veræ custos, rigidusque satelles :
Nunc in Aristippi furtim præcepta relabor,
Et mihi res, non me rebus, subjungere conor.
Ut nox longa, quibus mentitur amica ; diesque 20
Longa videtur opus debentibus : ut piger annus
Pupillis, quos dura premit custodia matrum :
Sic mihi tarda fluunt ingrataque tempora, quæ spem
Consiliumque morantur agendi gnaviter id, quod

Æque

Æque pauperibus prodest, locupletibus æque ; 25
 Æque neglectum pueris senibusque nocebit.
 Restat, ut his ego me ipse regam solerque elementis :
 Non possis oculo quantum contendere Lynceus ;
 Non tamen idcirco contemnas lippus inungi :
 Nec, quia desperes invicti membra Glyconis, 30
 Nodosa corpus nolis prohibere chiragra.
 Est quodam prodire tēnus, si non datur ultra.
 Fervet avaritia, miseroque cupidine pectus ?
 Sunt verba et voces, quibus hunc lenire dolorem
 Possis, et magnam morbi deponere partem. 35
 Laudis amore tumes ? sunt certa piacula, quæ te
 Ter pure lecto poterunt recreare libello.
 Invidus, iracundus, iners, vinosus, amator ;
 Nemo adeo ferus est, ut non mitescere possit,
 Si modo culturæ patientem commodet aurem. 40
 Virtus est, vitium fugere ; et sapientia prima,
 Stultitia caruisse. Vides, quæ maxima credis
 Esse mala, exiguum censum, turpemque repulsam,
 Quanto devites animi capitisque labore ?
 Impiger extremos curris mercator ad Indos, 45
 Per mare pauperiem fugiens, per saxa, per ignes :
 Ne cures ea, quæ stulte miraris et optas,
 Discere, et audire, et meliori credere non vis ?
 Quis circum pagos et circum compita pugnax
 Magna coronari contemnat Olympia, cui spes, 50
 Cui sit conditio dulcis sine pulvere palmæ ?
 Vilius est argentum auro, virtutibus aurum.
 O cives, cives, quærenda pecunia primum ;
 Virtus post nummos : hæc Janus summus ab imo
 Prodocet ; hæc recinunt juvenes dictata senesque. 55
 Est animus tibi, sunt mores, est lingua, fidesque :
 Si quadringentis sex septem millia desunt ;
 Plebs eris. At pueri ludentes, Rex eris, aiunt,

Si

Si recte facies. Hic murus aheneus esto, 60

Nil conscire sibi, nulla pallescere culpa.

Roscia, dic sodes, melior lex, an puerorum

Nænia, quæ regnum recte facientibus offert,

Et maribus Curiis, et decantata Camillis?

Isne tibi melius suadet, qui, rem facias; rem, 65

Si possis, recte; si non, quocunque modo rem;

Ut propius spectes lacrymosa poemata Puppi:

An qui, fortunæ te responsare superbæ

Liberum et erectum præfens hortatur, et aptat?

Quod si me populus Romanus forte roget, cur 70

Non, ut porticibus, sic judiciis fruar iisdem;

Nec sequar aut fugiam, quæ diligit ipse vel odit:

Olim quod vulpes ægroto cauta leoni

Respondit, referam: Quia me vestigia terrent,

Omnia te adversum spectantia, nulla retrorsum. 75

Bellua multorum es capitum. Nam quid sequar, aut quem?

Pars hominum gestit conducere publica: sunt qui

Crustis et pomis viduas venentur avaras,

Excipiantque senes, quos in vivaria mittant:

Multis occulto crescit res fenore. Verum 80

Esto, aliis alios rebus studiisque teneri:

Iidem eadem possunt horam durare probantes?

Nullus in orbe finus Baiis prælucet amœnis,

Si dixit dives; lacus et mare sentit amorem

Festinantis heri: cui si vitiosa libido 85

Fecerit auspicium; cras ferramenta Teanum

Tolletis fabri. Lectus genialis in aula est?

Nil ait esse prius, melius nil cœlibe vita:

Si non est, jurat bene solis esse maritis.

Quo teneam vultus mutantem Protea nodo? 90

Quid pauper? ride: mutat cœnacula, lectos,

Balnea, tonsores; conducto navigio æque

Nauseat ac locuples, quem ducit priva triremis.

Si

Si curtatus inæquali tonfore capillos
 Occurri; rides. Si forte subucula pexæ 95
 Trita subest tunicæ, vel si toga diffidet impar;
 Rides. Quid, mea cum pugnat sententia secum;
 Quod petiit, spernit; repetit quod nuper omisit;
 Æstuat, et vitæ disconvenit ordine toto;
 Diruit, ædificat, mutat quadrata rotundis? 100
 Infanire putas solennia me, neque rides,
 Nec medici credis, nec curatoris egere
 A prætore dati; rerum tutela mearum
 Cum sis, et prave sectum stomacheris ob unguem
 De te pendentis, te respicientis amici. 105
 Ad summam, sapiens uno minor est Jove, dives,
 Liber, honoratus, pulcher, rex denique regum;
 Præcipue sanus, nisi cum pituita molesta est.

II. AD LOLLIVM.

TROJANI belli scriptorem, maxime LOLLIVM,
 Dum tu declamas Romæ, Præneste relegi:
 Qui, quid sit pulchrum, quid turpe, quid utile, quid non,
 Plenius ac melius Chrysippo et Crantore dicit.
 Cur ita crediderim, nisi quid te detinet, audi. 5
 Fabula, qua Paridis propter narratur amorem
 Græcia Barbariæ lento collisa duello,
 Stultorum regum, et populorum continet æstus.
 Antenor censet belli præcidere causam:
 Quid Paris, ut salvus regnet vivatque beatus, 10
 Cogi posse negat. Nestor componere lites
 Inter Peliden festinat et inter Atriden:
 Hunc amor, ira quidem communiter urit utrumque:
 Quidquid delirant reges, plectuntur Achivi.
 Seditio, dolis, scelere, atque libidine, et ira, 15
 Iliacos intra muros peccatur et extra.

Rursus quid virtus, et quid sapientia possit

Utile

Utile proposuit nobis exemplar Ulyssēm :
 Qui domitor Trojæ, multorum providus urbes
 Et mores hominum inspexit; latumque per æquor, 20
 Dum sibi, dum fociis reditum parat, aspera multa
 Pertulit, adversis rerum immerfabilis undis.
 Sirenium voces, et Circes pocula nosti :
 Quæ si cum fociis stultus cupidusque bibisset ;
 Sub domina meretrice fuisset turpis et excors ; 25
 Vixisset canis immundus, vel amica luto fus.

Nos numerus fumus, et fruges consumere nati,
 Sponsi Penelopes, nebulones, Alcinoique
 In cute curanda plus æquo operata juvenus ;
 Cui pulchrum fuit in medios dormire dies, et 30
 Ad strepitum citharæ cessatum ducere curam.
 Ut jugulent homines, surgunt de nocte latrones:
 Ut teipsum serves, non expergisceris? atqui
 Si noles sanus, curres hydropicus: et ni
 Posces ante diem librum cum lumine; si non 35
 Intendes animum studiis et rebus honestis;
 Invidia vel amore vigil torquebere. Nam cur
 Quæ lædunt oculos festinas demere; si quid
 Est animum, differs curandi tempus in annum?
 Dimidium facti, qui cœpit, habet. Sapere aude: 40
 Incipe. Vivendi recte qui prorogat horam,
 Rusticus expectat dum defluat amnis: at ille
 Labitur, et labetur in omne volubilis ævum.

Quæritur argentum, puerisque beata creandis
 Uxor; et incultæ pacantur vomere silvæ. 45
 Cui fatis est quod contingit, nihil amplius optet.
 Non domus, et fundus, non æris acervus et auri
 Ægroto domini deduxit corpore febres,
 Non animo curas. Valeat possessor oportet,
 Si comportatis rebus bene cogitat uti. 50
 Qui cupit aut metuit; juvat illum sic domus et res,

Ut lippum pictæ tabulæ, fomenta podagram,
 Auriculas citharæ collecta forde dolentes.
 Sincerum est nisi vas; quodcunque infundis, acescit.
 Sperne voluptates: nocet emta dolore voluptas. 55
 Semper avarus eget: certum voto pete finem.
 Invidus alterius macrescit rebus opimis:
 Invidia Siculi non invenere tyranni
 Majus tormentum. Qui non moderabitur iræ,
 Infectum volet esse, dolor quod suaserit et mens, 60
 Dum pœnas odio per vim festinat inulto.
 Ira furor brevis est. Animum rege; qui, nisi paret,
 Imperat: hunc frenis, hunc tu compeſce catena.
 Fingit equum tenera docilem cervice magister
 Ire viam, quam monstrat eques: venaticus, ex quo 65
 Tempore cervinam pellem latravit in aula,
 Militat in filvis catulus. Nunc adhibe puro
 Pectore verba, puer; nunc te melioribus offer.
 Quo semel est imbuta recens, servabit odorem
 Testa diu. Quod si cessas, aut strenuus anteis; 70
 Nec tardum opperior, nec præcedentibus insto.

III. AD JULIUM FLORUM.

JULI Flore, quibus terrarum militet oris
 Claudius Augusti privignus, scire laboro.
 Thracane vos Hebrusque nivali compede vinctus;
 An freta vicinas inter currentia turres;
 An pingues Asiæ campi collesque morantur? 5
 Quid studiosa cohors operum fruit? hæc quoque curo.
 Quis sibi res gestas Augusti scribere sumit?
 Bella quis et paces longum diffundit in ævum?
 Quid Titius, Romana brevi venturus in ora?
 Pindarici fontis qui non expalluit haustus, 10
 Fastidire lacus et rivos ausus apertos:
 Ut valet? ut meminit nostri? fidibusne Latinis
 Thebanos

Thebanos aptare modos studet, auspice Musa?
 An tragica desævit et ampullatur in arte?
 Quid mihi Celsus agit? monitus, multumque monendus,
 Privatas ut quærat opes, et tangere vitet 16
 Scripta, Palatinus quæcunque recepit Apollo:
 Ne, si forte suas repetitum venerit olim
 Grex avium plumas, moveat cornicula risum
 Furtivis nudata coloribus. Ipse quid audes? 20
 Quæ circumvolitas agilis thyma? non tibi parvum
 Ingenium, non incultum est nec turpiter hirtum.
 Seu linguam caufis acuis; seu civica jura
 Respondere paras; seu condis amabile carmen:
 Prima feres ederae victricis præmia. Quod si 25
 Frigida curarum fomenta relinquere posses;
 Quo te cœlestis sapientia duceret, ires.
 Hoc opus, hoc studium parvi properemus et ampli;
 Si patriæ volumus, si nobis vivere cari.
 Debes hoc etiam rescribere, si tibi curæ est, 30
 Quantæ conveniat, Munatius; an male facta
 Gratia nequicquam coit, et rescinditur: at vos
 Heu calidus sanguis, heu rerum inscitia vexat,
 Indomita cervice feros. Ubicunque locorum
 Vivitis, indigni fraternum rumpere foedus, 35
 Pascitur in vestrum reditum votiva juvenca.

IV. AD ALBIUM TIBULLUM.

ALBI, nostrorum sermonum candide iudex,
 Quid nunc te dicam facere in regione Pedana?
 Scribere quod Cassi Parmensis opuscula vincat;
 An tacitum silvas inter reptare salubres,
 Curantem quidquid dignum sapiente bonoque est? 5
 Non tu corpus eras sine pectore. Dî tibi formam,
 Dî tibi divitias dederant, artemque fruendi.

Quid voveat dulci nutricula majus alumno,
 B b 2 Quam

Quam ut sapere, et fari possit quæ sentiat ; utque
 Gratia, fama, valetudo contingat abunde, 10
 Et mundus victus, non deficiente crumena?

Inter spem curamque, timores inter et iras,
 Omnem crede diem tibi diluxisse supremum.
 Grata superveniet, quæ non sperabitur, hora.

Me pinguem et nitidum bene curata cute vifes, 15
 Cum ridere voles Epicuri de grege porcum.

V. AD TORQUATUM.

SI potes archaicis conviva recumbere lectis,
 Nec modica cœnare times ôlus omne patella ;
 Supremo te sole domi, Torquate, manebo.
 Vina bibes iterum Tauro diffusa, palustres
 Minturnas inter Sinuessanumque Petrinum. 5

Si melius quid habes, arcesse ; vel imperium fer.
 Jamdudum splendet focus, et tibi munda supellex.
 Mitte leves spes, et certamina divitiarum,
 Et Moschi causam. Cras nato Cæsare festus
 Dat veniam somnumque dies. Impune licebit 10
 Æstivam sermone benigno tendere noctem.

Quo mihi fortuna, si non conceditur uti ?
 Parcus ob heredis curam nimiumque severus
 Assidet infano. Potare et spargere flores
 Incipiam, patiarque vel inconsultus haberi. 15
 Quid non ebrietas designat ? operata recludit,
 Spes jubet esse ratas, ad prælia trudit inertem,
 Sollicitis animis onus eximit, addocet artes.
 Fecundi calices quem non fecere disertum ?

Contracta quem non in paupertate solutum ? 20

Hæc ego procurare et idoneus imperor, et non
 Invitus ; ne turpe toral, ne fordida mappa
 Corruget nares ; ne non et cantharus et lanx
 Ostendat tibi te ; ne fidos inter amicos.

Sit,

Sit, qui dicta foras eliminet ; ut coeat par, 25
 Jungaturque pari. Brutum tibi, Septimiumque,
 Et, nisi cœna prior potiorve puella Sabinum
 Detinet, assumam. Locus est et pluribus umbris :
 Sed nimis arcta premunt olidæ convivia capræ.
 Tu, quotus esse velis, rescribe ; et rebus omissis 30
 Atria servantem postico falle clientem.

VI. AD MUMICIUM.

NIL admirari, prope res est una, Numici,
 Solaque quæ possit facere et servare beatum.
 Hinc solem, et stellas, et decedentia certis
 Tempora momentis, sunt qui formidine nulla
 Imbuti spectant. Quid censes munera terræ ? 5
 Quid maris extremos Arabas ditantis et Indos ?
 Ludicra quid, plausus et amici dona Quiritis ?
 Quo spectanda modo, quo sensu credis et ore ?
 Qui timet his adversa, fere miratur eodem
 Quo cupiens pacto. Pavor est utrobique molestus : 10
 Improvisa simul species exterret utrumque :
 Gaudeat, an doleat ; cupiat, metuatne ; quid ad rem :
 Si, quidquid vidit melius pejuse sua spe,
 Defixis oculis, animoque et corpore torpet ?
 Infani sapiens nomen ferat, æquus iniqui ; 15
 Ultra quam satis est, virtutem si petat ipsam.

Inunc, argentum et marmor vetus, æraque et artes
 Suspice : cum gemmis Tyrios mirare colores :
 Gaude, quod spectant oculi te mille loquentem :
 Gnavus mane forum ; et vespertinus pete tectum, 20
 Ne plus frumenti dotalibus emetat agris
 Mucius (indignum quod sit) pejoribus ortus :
 Hic tibi sit potius, quam tu mirabilis illi ?
 Quidquid sub terra est in apricum proferet ætas ;
 Defodiet condetque nitentia. Cum bene notum 25
 Porticus

Porticus Agrippæ, et via te conspexerit Appi;
 Ire tamen reflat Numa quo devenit et Ancus.
 Si latus aut renes morbo tentantur acuto,
 Quære fugam morbi. Vis recte vivere? quis non?
 Si virtus hoc una potest dare, fortis omiſſis 30
 Hoc age deliciis, Virtutem verba putas, ut
 Lucum ligna? cave ne portus occupet alter,
 Ne Cibyrica, ne Bithyna negotia perdas:
 Mille talenta rotundentur, totidem altera; porro
 Tertia succedant, et quæ pars quadret acervum. 35
 Scilicet uxorem cum dote, fidemque, et amicos,
 Et genus, et formam, regina pecunia donat;
 Ac bene nummatum decorat Suadela Venusque.
 Mancipiis locuples eget æris Cappadocum rex:
 Ne fueris hic tu. Chlamydes Lucullus, ut aiunt, 40
 Si posset centum scenæ præbere rogatus,
 Qui possum tot? ait: tamen et quæram, et quot habeo,
 Mittam. Post paulo scribit, sibi millia quinque
 Esse domi chlamydum; partem, vel tolleret omnes.
 Exilis domus est; ubi non et multa supersunt, 45
 Et dominum fallunt, et profunt furibus. Ergo,
 Si res sola potest facere et servare beatum;
 Hoc primus repetas opus, hoc postremus omittas.
 Si fortunatum species, et gratia præstat;
 Mercemur servum, qui dicet nomina, lævum 50
 Qui fodiat latus, et cogat trans pondera dextram
 Porrigere. Hic multum in Fabia valet, ille Velina:
 Cui libet hic fasces dabit; eripietque curule
 Cui volet importunus ebur. Frater, Pater, adde:
 Ut cuique est ætas, ita quemque facetus adopta. 55
 Si bene qui cœnat, bene vivit: lucet, eamus
 Quo ducit gula; piscemur, venemur: (ut olim
 Gargilius, qui mane plagas, venabula, servos
 Differtum transire forum populumque jubebat:

Unus ut e multis populo spectante referret 60
 Emtum mulus aprum.) Crudi tumidique lavemur,
 Quid deceat, quid non, obliti; Cærite cera
 Digni; remigium vitiosum Ithacensis Ulyssæi;
 Cui potior patria fuit interdicta voluptas.
 Si, Mimnermus uti censet, sine amore jocisque 65
 Nil est jucundum; vivas in amore jocisque.
 Vive: vale. Si quid novisti rectius istis;
 Candidus imperti: si non, his utere mecum.

VII. AD MÆCENATEM.

QUINQUE dies tibi pollicitus me rure futurum,
 Sextilem totum mendax desideror: atqui,
 Si me vivere vis sanum recteque valentem;
 Quam mihi das ægro, dabis ægrotare timenti,
 Mæcenas, veniam; dum ficus prima calorque 5
 Designatorem decorat lictoribus atris:
 Dum pueris omnis pater, et matercula pallet:
 Officiosaque sedulitas, et opella forensis
 Adducit febres, et testamenta resignat.
 Quod si bruma nives Albanis illinet agris; 10
 Ad mare descendet vates tuus, et sibi parcat,
 Contractusque leget; te, dulcis amice, reviset
 Cum Zephyris, si concedes, et hirundine prima.
 Non, quo more pyris vesci Calaber jubet hospes,
 Tu me fecisti locupletem. Vescere fodes. 15
 Jam satis est. At tu quantum vis tolle. Benigne.
 Non invisa feres pueris munuscula parvis.
 Tam teneor dono, quam si dimittar onustus.
 Ut libet: hæc porcis hodie comedenda relinques.
 Prodigus et stultus donat quæ spernit et odit: 20
 Hæc seges ingratos tulit et feret omnibus annis.
 Vir bonus et sapiens dignis ait esse paratum;
 Nec tamen ignorat, quid distent æra lupinis.

Dignum

Dignum præstabo me etiam pro laude merentis.
 Quod si me noles usquam discedere ; reddes 25
 Forte latus, nigros angusta fronte capillos :
 Reddes dulce loqui : reddes ridere decorum, et
 Inter vina fugam Cynaræ mœrere protervæ.

Forte per angustam tenuis vulpecula rimam
 Repserat in cumeram frumenti ; pastaque, rursus 30
 Ire foras pleno tendebat corpore frustra.

Cui mustela procul, Si vis, ait, effugere istinc ;
 Macra cavum repetes arctum, quem macra subisti.
 Hac ego si compellor imagine, cuncta resigno ;
 Nec somnum plebis laudo satur altilium, nec 35
 Otia divitiis Arabum liberrima muto.

Sæpe verecundum laudasti : Rexque, Paterque
 Audisti coram, nec verbo parcius absens :
 Inspice, si possum donata reponere lætus.

Haud male Telemachus proles patientis Ulyssæi ; 40
 Non est aptus equis Ithacæ locus, ut neque planis
 Porrectus spatii, neque multæ prodigus herbæ :
 Atride, magis apta tibi tua dona relinquam.

Parvum parva decent. Mihi jam non regia Roma,
 Sed vacuum Tibur placet, aut imbellè Tarentum. 45

Strenuus et fortis, causisque Philippus agendis
 Clarus, ab officiis octavam circiter horam
 Dum redit, atque foro nimium distare Carinas
 Jam grandis natu queritur ; conspexit, ut aiunt,
 Araſum quandam vacua tonſoris in umbra 50
 Cultello proprios purgantem leniter unguēs.

Demetri, (puer hic non lævus jussu Philippi
 Accipiebat) abi, quære, et refer ; unde domo, quis,
 Cujus fortunæ, quo sit patre, quove patrono.

It, redit, et narrat, Vulteium nomine Menam, 55
 Præconem, tenui censu, sine crimine notum,
 Et properare loco, et cessare, et quærere et uti

Gaudentem

Gaudentem parvisque fodalibus, et lare certo,
 Et ludis, et, post decisa negotia, Campo.
 Scitari libet ex ipso, quodcunque refers. Dic 60
 Ad cœnam veniat. Non sane credere Mena:
 Mirari secum tacitus. Quid multa? Benigne,
 Respondet. Negat ille mihi? Negat improbus, et te
 Negligit, aut horret. Vulteiū mane Philippus
 Vilia vendentem tunicato scruta popello 65
 Occupat, et salvere jubet prior. Ille Philippo
 Excusare laborem et mercenaria vincla,
 Quod non mane domum venisset; denique quod non
 Providisset eum. Sic ignovisse putato
 Me tibi, si cœnas hodie mecum. Ut libet. Ergo 70
 Post nonam venies; nunc i, rem strenuus auge.
 Ut ventum ad cœnam est; dicenda, tacenda locutus,
 Tandem dormitum dimittitur. Hic ubi sæpe
 Occultum visus decurrere piscis ad hamum,
 Mane cliens, et jam certus conviva; jubetur 75
 Rura suburbana indictis comes ire Latinis.
 Impositus mannīs arvum cœlumque Sabinum
 Non cessat laudare. Videt, ridetque Philippus:
 Et sibi dum requiem, dum risus undique quærit,
 Dum septem donat sestertia, mutua septem 80
 Promittit; persuadet uti mercetur agellum:
 Mercatur. Ne te longis ambagibus ultra
 Quam satis est morer; ex nitido fit rusticus, atque
 Sulcos et vineta crepat mera, præparat ulmos,
 Immoritur studiis, et amore fenescit habendi. 85
 Verum ubi oves furto, morbo periere capellæ,
 Spem mentita seges, bos est enectus arando;
 Offensus damnis, media de nocte caballum
 Arripit, iratusque Philippi tendit ad ædes.
 Quem simul aspexit scabrum intonsumque Philippus;
 Durus, ait, Vultei, nimis attentusque videris 91

Esse mihi. Pol, me miserum, patrone, vocares,
 Si velles, inquit, verum mihi ponere nomen.
 Quod te per Genium, dextramque, Deosque Penates,
 Obsecro, et obtestor; vitæ me redde priori. 95
 Qui semel aspexit, quantum dimissa petitis
 Præstent; mature redeat, repetatque relicta.
 Metiri se quemque suo modulo ac pede, verum est.

VIII. AD CELSUM ALBINOVANUM.

CELSE gaudere et bene rem gerere Albinovano,
 Musa rogata, refer, comiti scribæque Neronis.
 Si quæret, quid agam; dic, multa et pulchra minantem,
 Vivere nec recte, nec suaviter: haud quia grando
 Contuderit vites, oleamve momorderit æstus; 5
 Nec quia longinquis armentum ægrotet in agris:
 Sed quia mente minus validus, quam corpore toto,
 Nil audire velim, nil discere, quod levet ægrum;
 Fidis offendar medicis, irascat amicus;
 Cur me funesto properent arcere veterno? 10
 Quæ nocuere sequar; fugiam quæ profore credam;
 Romæ Tibur amem ventosus, Tibure Romam.
 Post hæc, ut valeat; quo pacto rem gerat et se;
 Ut placeat Juveni, percontare, utque cohorti.
 Si dicet, recte; primum gaudere, subinde 15
 Præceptum auriculis hoc instillare memento:
 Ut tu fortunam, sic nos te, Celse, feremus.

IX. AD CLAUDIUM NERONEM.

SEPTIMIUS, Claudii, nimirum intelligit unus,
 Quanti me facias. Nam cum rogat, et prece cogit
 Scilicet, ut tibi se laudare, et tradere coner,
 Dignum mente domoque legentis honesta Neronis,
 Munere cum fungi propioris censet amici; 5
 Quid possim videt ac novit me valdius ipso.

Multa

Multa quidem dixi, cur excusatus abirem :
 Sed timui, mea ne finxisse minora putarer,
 Dissimulator opis propriæ, mihi commodus uni.
 Sic ego, majoris fugiens opprobria culpæ, 10
 Frontis ad urbanæ descendi præmia. Quod si
 Depositum laudas ob amici iussa pudorem ;
 Scribe tui gregis hunc, et fortem crede bonumque.

X. AD FUSCUM ARISTIUM.

URBIS amatorem Fuscum salvere jubemus
 Ruris amatores ; hac in re scilicet una
 Multum dissimiles, ad cætera pene gemelli :
 Fraternalis animis : quidquid negat alter, et alter :
 Annuimus pariter, vetuli notique columbi. 5
 Tu nidum servas : ego laudo ruris amœni
 Rivos, et musco circumlita saxa, nemusque.
 Quid quæris ? vivo et regno, simul ista reliqui
 Quæ vos ad cælum effertis rumore secundo.
 Utque sacerdotis fugitivus, liba recuso, 10
 Pane egeo, jam mellitis potiore placentis.

Vivere naturæ si convenienter oportet,
 Ponendæque domo quærenda est area primum ;
 Novistine locum potiore rure beato ?
 Est, ubi plus tepeant hiemes ? ubi gratior aura 15
 Leniat et rabiem Canis et momenta Leonis,
 Cum semel accepit solem furibundus acutum ?
 Est, ubi depellat somnos minus invida cura ?
 Deterius Libycis olet aut nitet herba lapillis ?
 Purior in vicis aqua tendit rumpere plumbum, 20
 Quam quæ per pronum trepidat cum murmure rivum ?
 Nempe inter varias nutritur silva columnas,
 Laudaturque domus, longos quæ prospicit agros.
 Naturam expellas furca ; tamen usque recurret,
 Et mala perumpet furtim fastidia victrix. 25

Non, qui Sidonio contendere callidus ostro
 Nescit Aquinatem potantia vellera fucum,
 Certius accipiet damnum, propiusve medullis,
 Quam qui non poterit vero distinguere falsum. 30
 Mutatæ quatient. Si quid mirabere, pones
 Invitus. Fuge magna: licet sub paupere tecto
 Reges et regum vita præcurrere amicos.

Cervus equum pugna melior communibus herbis
 Pellebat: donec minor in certamine longo 35
 Imploravit opes hominis, frenumque recepit:
 Sed postquam victor violens discessit ab hoste,
 Non equitem dorso, non frenum depulit ore.
 Sic qui pauperiem veritus, potiore metallis
 Libertate caret; dominum vehet improbus, atque 40
 Serviet æternum, quia parvo nesciet uti.
 Cui non conveniet sua res; ut calceus olim,
 Si pede major erit, subvertet; si minor, uret.
 Lætus forte tua vives sapienter, Aristi:
 Nec me dimittes incastigatum, ubi plura 45
 Cogere, quam satis est, ac non cessare videbor.
 Imperat aut servit collecta pecunia cuique,
 Tortum digna sequi potius quam ducere funem.

Hæc tibi dictabam post fanum putre Vacunæ;
 Excepto quod non simul esses, cætera lætus. 50

XI. AD BULLATIUM.

QUID tibi visa Chios, Bullati, notaque Lesbos?
 Quid concinna Samos? quid Cræsi regia Sardis?
 Smyrna quid, et Colophon? majora minorane fama?
 Cunctane præ Campo et Tiberino flumine fordent?
 An venit in votum Attalicis ex urbibus una? 5
 An Lebedum laudas, odio maris atque viarum?
 Scis Lebedus quid sit? Gabiis desertior atque

Fidenis

Fidenis vicus: tamen illic vivere vellem,
 Oblitusque meorum, obliviscendus et illis,
 Neptunum procul e terra spectare furentem. 10
 Sed neque, qui Capua Romam petit imbre lutoque
 Adpersus, volet in caupona vivere; nec, qui
 Frigus collegit, furnos et balnea laudat,
 Ut fortunatam plene præstantia vitam:
 Nec si te validus jactaverit Auster in alto, 15
 Idcirco navem trans Ægæum mare vendas.
 Incolumi Rhodos et Mitylene pulchra facit, quod
 Pænula solstitio, campestre nivalibus auris,
 Per brumam Tiberis, Sextili mense caminus.
 Dum licet, ac vultum servat fortuna benignum, 20
 Romæ laudetur Samos, et Chios, et Rhodos absens.
 Tu, quamcunque Deus tibi fortunaverit horam,
 Grata sume manu; nec dulcia differ in annum:
 Ut, quocunque loco fueris, vixisse libenter
 Te dicas. Nam si ratio et prudentia curas, 25
 Non locus effusi late maris arbiter, aufert;
 Cælum, non animum mutant qui trans mare currunt;
 Strenua nos exercet inertia: navibus atque
 Quadrigis petimus bene vivere. Quod petis, hic est,
 Est Ulubris; animus si te non deficit æquus. 30

XII. AD ICCIUM.

FRUCTIBUS Agrippæ Siculis, quos colligis, Icci
 Si recte frueris; non est ut copia major
 Ab Jove donari possit tibi. Tolle querelas:
 Pauper enim non est, cui rerum suppetit usus.
 Si ventri bene, si lateri est, pedibusque tuis; nil 5
 Divitiæ poterunt regales addere majus.
 Si forte in medio positorum abstemius herbis
 Vivis, et urtica; sic vives protinus, ut te
 Confestim liquidus fortunæ rivus inauret:

Vel

Vel quia naturam mutare pecunia nescit, 10
 Vel quia cuncta putas una virtute minora.
 Miramur, si Democriti pecus edit agellos
 Cultaque, dum peregre est animus sine corpore velox?
 Cum tu inter scabiem tantam et contagia lucri,
 Nil parvum sapias, et adhuc sublimia cures; 15
 Quæ mare compeſcant cauſæ; quid temperet annum;
 Stellæ ſponte ſua, juſſæne vagentur et errent;
 Quid premat obſcurum lunæ, quid proferat orbem;
 Quid velit et poſſit rerum concordia diſcors;
 Empedocles, an Stertinium deliret acumen. 20
 Verum, ſeu piſces, ſeu porrum et cæpe trucidas,
 Utere Pompeio Groſpho; et, ſi quid petet, ultro
 Defer: nil Groſphus niſi verum orabit, et æquum.
 Vilis amicorum eſt annona, bonis ubi quid deeſt.
 Ne tamen ignores quo res Romana loco ſit: 25
 Cantaber Agrippæ, Claudî virtute Neronis
 Armenius cecidit: juſ imperiumque Phraates
 Cæſaris accepit genibus minor. Aurea fruges
 Italiæ pleno diffudit copia cornu.

XIII. AD VINNIUM ASELLAM.

UT profiſcentem docui te ſæpe diuque,
 Auguſto reddes ſignata volumina, Vinni,
 Si validus, ſi lætus erit, ſi denique poſcet:
 Ne ſtudio noſtri pecces, odiumque libellis
 Sedulus importes, opera vehemente miniſter. 5
 Si te forte meæ gravis uret ſarcina chartæ;
 Abjicito potius, quam, quo perferre juberis,
 Clitellas ferus impingas, Aſinæque paternum
 Cognomen vertas in riſum, et fabula fias.
 Viribus uteris per clivos, flumina, lamas. 10
 Viſtor propoſiti ſimul ac perveneris illuc,
 Sic poſitum ſervabis onus, ne forte ſub ala

Fasciculum

Fasciculum portes librorum, ut rusticus agnum,
 Ut vinosa glomos furtivæ Pyrrhia lanæ,
 Ut cum pileolo soleas conviva tribulis. 15
 Ne vulgo narres te sudavisse ferendo
 Carmina, quæ possint oculos auresque morari
 Cæsaris. Oratus multa prece, nitere porro.
 Vade, vale : cave ne titubes, mandataque frangas.

XIV. AD VILlicum suum.

VILLICE silvarum et mihi me reddentis agelli,
 Quem tu fastidis, habitatum quinque focis, et
 Quinque bonos solitum Variam dimittere Patres ;
 Certemus, spinas animone ego fortius, an tu
 Evellas agro ; et melior sit Horatius, an res. 5
 Me quamvis Lamiae pietas et cura moretur
 Fratrem mœrentis, rapto de fratre dolentis
 Insolabiliter ; tamen istuc mens animusque
 Fert, et amat spatiis obstantia rumpere claustra.
 Rure ego viventem, tu dicis in urbe beatum : 10
 Cui placet alterius, sua nimirum est odio fors.
 Stultus uterque locum immeritum causatur inique ;
 In culpa est animus, qui se non effugit unquam.
 Tu mediastinus tacita prece rura petebas :
 Nunc urbem, et ludos, et balnea villicus optas. 15
 Me constare mihi scis, et discedere tristem,
 Quandocunque trahunt invisâ negotia Romam.
 Non eadem miramur : eo disconvenit inter
 Meque et te. Nam quæ deserta et inhospita tesqua
 Credis, amœna vocat, mecum qui sentit ; et odit 20
 Quæ tu pulchra putas. Fornix tibi et uncta popina
 Incutiunt urbis desiderium, video ; et quod
 Angulus iste feret piper et thus ocus uva ;
 Nec vicina subest vinum præbere taberna
 Quæ possit tibi ; nec meretrix tibicina, cujus 25

Ad

Ad strepitum falias terræ gravis: et tamen urges
 Jampridem non tacta ligonibus arva, bovemque
 Disjunctum curas, et strictis frondibus explēs.
 Addit opus pigro rivus, si decidit imber,
 Multa mole docendus aprico parcere prato. 30

Nunc, age, quid nostrum concentum dividat, audi.
 Quem tenues decuere togæ nitidique capilli,
 Quem scis immunem Cynaræ placuisse rapaci,
 Quem bibulum liquidi media de luce Falerni;
 Cœna brevis juvat, et prope rivum somnus in herba: 35
 Nec luisse pudet, sed non incidere ludum.
 Non istic obliquo oculo mea commoda quisquam
 Limat, non odio obscuro morfuque venenat:
 Rident vicini, glebas et saxa moventem.
 Cum servis urbana diaria rodere mavis: 40
 Horum tu in numerum voto ruis. Invidet usum
 Lignorum et pecoris tibi calo argutus, et horti.
 Optat ephippia bos piger: optat arare caballus.
 Quam scit uterque, libens, censebo, exerceat artem.

XV. AD C. NUMONIUM VALAM.

QUÆ sit hiems Veliaë, quod cœlum, Vala, Salerni,
 Quorum hominum regio, et qualis via: (nam mihi Baias
 Musa supervacuas Antonius: et tamen illis
 Me facit invisum, gelida cum perluor unda
 Per medium frigus. Sane myrteta relinqui, 5
 Dictaque cessantem nervis elidere morbum
 Sulfura contemni, vicus gemit, invidus ægris,
 Qui caput et stomachum supponere fontibus audent
 Clusinis, Gabiosque petunt, et frigida rura.
 Mutandus locus est, et diversoria nota 10
 Præteragendus equus. Quo tendis? non mihi Cumas
 Est iter, aut Baias, læva stomachosus habena
 Dicet eques: sed equi frenato est auris in ore.)

Major

Major utrum populum frumenti copia pascat;
 Collectosne bibant imbres, puteosne perennes 15
 Dulcis aquæ: (nam vina nihil moror illius oræ:
 Rure meo possum quidvis perferre patique:
 Ad mare cum veni, generosum et lene requiro,
 Quod curas abigat, quod cum spe divite manet
 In venas animumque meum, quod verba ministret, 20
 Quod me Lucanæ juvenem commendet amicæ.)
 Tractus uter plures lepores, uter educet apros;
 Utra magis pisces et echinos æquora celent;
 Pinguis ut inde domum possim Phæaxque reverti:
 Scribere te nobis, tibi nos accredere, par est. 25
 Mænius, ut rebus, maternis atque paternis
 Fortiter absumtis urbanus cœpit haberi;
 Scurra vagus, non qui certum præsepe teneret;
 Impransus non qui civem dignosceret hoste;
 Quælibet in quemvis opprobria fingere sævus, 30
 Pernicies et tempestas barathrumque macelli,
 Quidquid quæsierat, ventri donabat avaro:
 Hic, ubi nequitix fautoribus et timidis nil
 Aut paulum abstulerat, patinas cœnabat omasi,
 Vilis et agninæ; tribus urfis quod satis effæt: 35
 Scilicet ut ventres lamna candente nepotum
 Diceret urendos corrector Bestius. Idem,
 Quidquid erat nactus prædæ majoris, ubi omne
 Verterat in fumum et cinerem; Non hercule miror,
 Aiebat, si qui comedunt bona: cum sit obeso 40
 Nil melius turdo, nil vulva pulchrius ampla.
 Nimirum hic ego sum: nam tuta et parvula laudo,
 Cum res deficiunt; satis inter vilia fortis:
 Verum ubi quid melius contingit et unctius; idem
 Vos sapere et solos aio bene vivere, quorum 45
 Conspicitur nitidis fundata pecunia villis.

XVI. AD QUINTIUM.

NE perconteris, fundus meus, optime Quinti,
Arvo pascat herum, an baccis opulentet olivæ,
Pomisne, an pratis, an amicta vitibus ulmo;
Scribetur tibi forma loquaciter et situs agri.

Continui montes; ni diffocientur opaca 5
Valle: sed ut veniens dextrum latus aspiciat Sol,
Lævum decedens curru fugiente vaporet.

Temperiem laudes. Quid, si rubicunda benigne
Corna vepres et pruna ferunt? si quercus et ilex
Multa fruge pecus, multa dominum juvat umbra? 10
Dicas adductum propius frondere Tarentum.

Fons etiam rivo dare nomen idoneus, ut nec
Frigidior Thracam nec purior ambiat Hebrus,
Infirmo capiti fluit utilis, utilis alvo.

Hæ latebræ dulces, etiam (si credis) amœnæ, 15
Incolumem tibi me præstant Septembribus horis.

Tu recte vivis, si curas esse quod audis.
Jactamus jampridem omnis te Roma beatum:
Sed vereor, ne cui de te plus quam tibi credas;
Neve putes alium sapiente bonoque beatum: 20
Neu, si te populus sanum recteque valentem
Diçtitet, occultam febrem sub tempus edendi
Dissimules; donec manibus tremor incidat unctis.
Stultorum incurata pudor malus ulcera celat.

Si quis bella tibi terra pugnata marique 25
Dicat, et his verbis vacuas permulceat aures;
Tene magis salvum populus velit, an populum tu,
Servet in ambiguo, qui consulit et tibi et Urbi,
Jupiter: Augusti laudes agnoscere possis.

Cum pateris sapiens emendatusque vocari; 30
Respondesne tuo, dic sodes, nomine? nempe
Vir bonus et prudens dici delector ego, ac tu.

Qui

Qui dedit hoc hodie, cras, si volet, auferet: ut si
 Detulerit fasces indigno, detrahet idem.
 Pone, meum est; inquit: pono, tristisque recedo. 35
 Idem si clamet furem, neget esse pudicum,
 Contendat laqueo collum preffisse paternum,
 Mordeat opprobriis falsis, mutemve colorem?
 Falsus honor juvat, et mendax infamia terret 39
 Quem, nisi mendosum et mendacem? vir bonus est quis?
 Qui consulta Patrum, qui leges juraque servat;
 Quo multæ magnæque secantur judice lites;
 Quo responfore, et quo causæ teste teneatur.
 Sed videt hunc omnis domus et vicinia tota
 Introrsum turpem, speciosum pelle decora. 45
 Nec furtum feci, nec fugi, si mihi dicat
 Servus: Habes pretium; loris non ureris, aio.
 Non hominem occidi: Non pasces in cruce corvos.
 Sum bonus, et frugi: Renuit negat atque Sabellus.
 Cautus enim metuit foveam lupus, accipiterque 50
 Suspectos laqueos, et opertum miluus hamum.
 Oderunt peccare boni, virtutis amore:
 Tu nihil admittes in te, formidine pœnæ.
 Sit spes fallendi, miscebis sacra profanis.
 Nam de mille fabæ modiis cum furripis unum; 55
 Damnum est, non facinus, mihi pacto lenius isto.
 Vir bonus, omne forum quem spectat, et omne tribunal,
 Quandocunque Deos vel porco vel bove placat,
 Jane pater, clare, clare cum dixit, Apollo;
 Labra movet metuens audiri: Pulchra Laverna, 60
 Da mihi fallere; da justo sanctoque videri:
 Noctem peccatis, et fraudibus objice nubem.
 Quî melior servo, quî liberior sit avarus,
 In triviis fixum cum se demittit ob assem,
 Non video. Nam qui cupiet, metuet quoque: porro 65
 Qui metuens vivet, liber mihi non erit unquam.

Perdidit arma, locum virtutis deferuit, qui
 Semper in augenda festinat et obruitur re.
 Vendere cum possis captivum, occidere noli :
 Serviet utiliter : sine pascat durus aretque ; 70
 Naviget, ac mediis hiemet mercator in undis :
 Annonæ profit, portet frumenta penusque.
 Vir bonus et sapiens audebit dicere, Pentheu
 Rector Thebarum, quid me perferre patique
 Indignum coges ? Adimam bona : Nempe pecus, rem,
 Lectos, argentum : tollas licet. In manicis et 76
 Compedibus sævo te sub custode tenebo.
 Ipse Deus, simul atque volam, me solvet. Opinor,
 Hoc sentit ; moriar. Mors ultima linea rerum est.

XVII. AD SCÆVAM.

QUAMVIS, Scæva, fatis per te tibi consulis, et fcis
 Quo tandem pacto deceat majoribus uti ;
 Disce docendus adhuc quæ censet amicus : ut si
 Cæcus iter monstrare velit : tamen aspice, si quid
 Et nos, quod cures proprium fecisse, loquamur. 5
 Si te grata quies et primam somnus in horam
 Delectat ; si te pulvis strepitusque rotarum,
 Si lædit caupona ; Ferentinum ire jubebo,
 Nam neque divitibus contingunt gaudia solis ;
 Nec vixit male, qui natus moriensque fefellit. 10
 Si prodesse tuis, pauloque benignius ipsum
 Te tractare voles ; accedes ficcus ad unctum.
 Si pranderet olus patienter ; regibus uti
 Nollet Aristippus. Si sciret regibus uti ;
 Fastidiret olus, qui me notat. Utrius horum 15
 Verba probes et facta, doce : vel junior, audi
 Cur sit Aristippi potior sententia. Namque
 Mordacem Cynicum sic eludebat, ut aiunt :
 Scurror ego ipse mihi, populo tu : rectius hoc et
 Splendidus

Splendidus multo est. Equus ut me portet, alat rex: 20

Officium facio: tu poscis vilia rerum,

Dante minor; quamvis fers te nullius egentem.

Omnis Aristippum decuit color et status et res,

Tentantem majora, fere præsentiis æquum:

Contra, quem duplici panno patientia velat, 25

Mirabor, vitæ via si conversa decebit.

Alter purpureum non expectabit amictum;

Quidlibet indutus celeberrima per loca vadet;

Personamque feret non inconcinnus utramque.

Alter Miletii textam cane pejus et angue 30

Vitabit chlamydem; morietur frigore, si non

Rettuleris pannum: refer, et sine vivat ineptus.

Res gerere et captos ostendere civibus hostes,

Attingit solium Jovis et cœlestia tentat.

Principibus placuisse viris, non ultima laus est. 35

Non cuivis homini contingit adire Corinthum.

Sedit, qui timuit ne non succederet: esto:

Quid? qui pervenit, fecitne viriliter? atqui

Hic est, aut nusquam, quod quærimus. Hic onus horret,

Ut parvis animis, et parvo corpore majus; 40

Hic subit, et perfert. Aut virtus nomen inane est,

Aut decus et pretium recte petit experiens vir.

Coram rege suo de paupertate tacentes

Plus poscente ferent. Distat, sumasne pudenter,

An rapias. Atqui rerum caput hoc erat, hic fons. 45

Indotata mihi soror est, paupercula mater,

Et fundus nec vendibilis nec pascere firmus,

Qui dicit; clamat, Victum date: succinit alter,

Et mihi dividuo findetur munere quadra.

Sed tacitus pasci si posset corvus, haberet 50

Plus dapis, et rixæ multo minus invidiæque.

Brundisium comes aut Surrentum ductus amœnum,

Qui queritur salebras et acerbum frigus et imbres,

Aut

Aut cistam effractam et subducta viatica plorat ;
 Nota refert meretricis acumina, sæpe catellam, 55
 Sæpe periscelidem raptam sibi flentis : uti mox
 Nulla fides damnis verisque doloribus adsit.
 Nec semel irrisus triviis attollere curat
 Fracto crure planum : licet illi plurima manet
 Lacryma ; per sanctum juratus dicat Osirim, 60
 Credite ; non ludo : crudeles, tollite claudum.
 Quære peregrinum vicinia cauta reclamat.

XVIII. AD LOLLIIUM.

SI bene te novi, metues, liberrime Lolli,
 Scurrantis speciem præbere, professus amicum.
 Ut matrona meretrici dispar erit atque
 Discolor, infido scurræ distabit amicus.
 Est huic diversum vitio vitium prope majus ; 5
 Asperitas agrestis et inconcinna gravisque,
 Commendat quæ se in tonsa cute, dentibus atris ;
 Dum vult libertas mera dici, veraque virtus.
 Virtus est medium vitiorum, et utrinque reductum.
 Alter in obsequium plus æquo pronus, et imi 10
 Derisor lecti, sic nutum divitis horret,
 Sic iterat voces, et verba cadentia tollit ;
 Ut puerum credas sævo dictata magistro
 Reddere, vel mimum partes tractare secundas :
 Alter rixatur de lana sæpe caprina ; 15
 Propugnat nugis armatus : Scilicet, ut non
 Sit mihi prima fides ? et, vere quod placet, ut non
 Acriter elatrem ? pretium ætas altera sordet.
 Ambigitur quid enim ? Castor sciat an Docilis plus ;
 Brundusium Minutî melius via ducat, an Appi. 20
 Quem damnosa Venus, quem præceps alea nudat,
 Gloria quem supra vires et vestit et ungit,
 Quem tenet argenti fitis importuna fameseque,

Quem

EPISTOLARUM LIB. I. 18. 215

Quem paupertatis pudor et fuga; dives amicus,
 Sæpe decem vitiis instructior, odit et horret: 25
 Aut si non odit, regit; ac, veluti pia mater,
 Plus quam se sapere et virtutibus esse priorem
 Vult: et ait prope vera; Meæ (contendere noli)
 Stultitiam patiuntur opes: tibi parvula res est:
 Arcta decet fanum comitem toga: define mecum 30
 Certare. Eutrapelus, cuicunque nocere volebat,
 Vestimenta dabat pretiosa. Beatus enim jam
 Cum pulehris tunicis sumet nova consilia et spes;
 Dormiet in lucem; scorto postponet honestum
 Officium; nummos alienos pascet; ad imum 35
 Thrax erit, aut olitoris aget mercede caballum.
 Arcanum neque tu scrutaberis ullius unquam;
 Commissumque teges et vino tortus et ira.
 Nec tua laudabis studia, aut aliena reprendes:
 Nec, cum venari volet ille, poemata panges. 40
 Gratia sic fratrum geminorum Amphionis atque
 Zethi dissiluit; donec suspecta severo
 Conticuit lyra. Fraternalis cessasse putatur
 Moribus Amphion: tu cede potentis amici
 Lenibus imperiis: quotiesque educet in agros 45
 Ætolis onerata plagis jumenta canesque;
 Surge, et inhumanæ senium depone Camenæ,
 Cœnes ut pariter pulmenta laboribus emta;
 Romanis solenne viris opus, utile famæ,
 Vitæque, et membris: præsertim cum valeas, et 50
 Vel cursu superare canem, vel viribus aprum
 Possis. Adde, virilia quod speciosius arma
 Non est qui tractet. Scis quo clamore coronæ
 Prœlia sustineas campestria: denique sævam
 Militiam puer et Cantabrica bella tulisti 55
 Sub duce, qui templis Parthorum signa refixit,
 Et nunc si quid abest, Italiam adjudicat armis.

Ac,

Ac, ne te retrahas, et inexcusabilis absis;
 Quamvis nil extra numerum fecisse modumque
 Curas, interdum nugaris rure paterno. 60
 Partitur lintres exercitus: Actia pugna,
 Te duce, per pueros hostili more refertur:
 Adversarius est frater; lacus Adria: donec
 Alterutrum velox victoria fronde coronet.
 Consentire suis studiis qui crediderit te, 65
 Fautor utroque tuum laudabit pollice ludum.

Protinus ut moneam (si quid monitoris eges tu)
 Quid de quoque viro, et cui dicas, sæpe videto.
 Percontatorem fugito, nam garrulus idem est:
 Nec retinent patulæ commissa fideliter aures; 70
 Et semel emissum volat irrevocabile verbum.

Non ancilla tuum jecur ulceret ulla puerve,
 Intra marmoreum venerandi limen amici;
 Ne dominus pueri pulchri caræve puellæ
 Munere te parvo beet, aut incommodus angat. 75

Qualem commendes, etiam atque etiam aspice: ne mox
 Incutiant aliena tibi peccata pudorem.
 Fallimur, et quondam non dignum tradimus: Ergo,
 Quem sua culpa premet, deceptus omitte tueri.
 Ut penitus notum si tentent crimina, serves 80
 Tuterisque tuo fidentem præsidio: qui
 Dente Theonino cum circumroditur, ecquid
 Ad te post paulo ventura pericula sentis?
 Nam tua res agitur, paries cum proximus ardet:
 Et neglecta solent incendia fumere vires. 85

Dulcis inexpertis cultura potentis amici:
 Expertus metuit. Tu, dum tua navis in alto est,
 Hoc age, ne mutata retrorsum te ferat aura.

Oderunt hilarem tristes, tristemque jocosum,
 Sedatum celeres, agilem gnavumque remissi: 90
 Potiores bibuli media de nocte Falerni

Oderunt

Oderunt porrecta negantem pocula; quamvis
 Nocturnos jures te formidare vapores.
 Deme supercilio nubem: plerumque modestus
 Occupat obscuri speciem, taciturnus acerbi. 95

Inter cuncta leges et percontabere doctos,
 Qua ratione queas traducere leniter ævum;
 Ne te semper inops agitet vexetque cupido,
 Ne pavor, et rerum mediocriter utilium spes:
 Virtutem doctrina paret, naturane donet: 100
 Quid minuatur curas, quid te tibi reddat amicum:
 Quid pure tranquillet; honos, an dulce lucellum,
 An secretum iter et fallentis femita vitæ.

Me quoties reficit gelidus Digentia rivus,
 Quem Mandela bibit, rugosus frigore pagus; 105
 Quid sentire putas, quid credis, amice, precari?
 Sit mihi, quod nunc est, etiam minus; et mihi vivam
 Quod superest ævi, si quid superesse volunt Dî:
 Sit bona librorum et provisæ frugis in annum
 Copia: ne fluitem dubiæ spe pendulus horæ. 110
 Sed satis est orare Jovem, quæ donat et aufert:
 Det vitam, det opes: æquum mihi animum ipse parabo.

XIX. AD MÆCENATEM.

PRISCO si credis, Mæcenas docte, Cratino;
 Nulla placere diu nec vivere carmina possunt,
 Quæ scribuntur aquæ potioribus. Ut male sanos
 Adscripsit Liber Satyris Faunisque poetas;
 Vina fere dulces oluerunt mane Camenæ. 5
 Laudibus arguitur vini vinosus Homerus.
 Ennius ipse pater nunquam nisi potus ad arma
 Profiluit dicenda. " Forum, putealque Libonis
 " Mandabo ficcis, adimam cantare severis."

Hoc simul edixit; non cessavere poetæ 10
 Nocturno certare mero, putere diurno.

E e

Quid?

Quid? si quis vultu torvo ferus, et pede nudo,
 Exiguæque togæ simulet textore Catonem;
 Virtutemne repræsentet moresque Catonis?
 Rupit Hyarbitam Timagenis æmula lingua; 15
 Dum studet urbanus, tenditque disertus haberi.
 Decipit exemplar vitiis imitabile. Quod si
 Pallerem casu, biberent exsangue cuminum.
 O imitatores, servum pecus; ut mihi bilem,
 Ut mihi sæpe jocum vestri movere tumultus! 20
 Libera per vacuum posui vestigia princeps,
 Non aliena meo pressi pede. Qui sibi fidit
 Dux, regit examen. Parios ego primus iambos
 Ostendi Latio, numeros animosque secutus
 Archilochi, non res et agentia verba Lycamben. 25
 At ne me foliis ideo brevioribus ornes,
 Quod timui mutare modos et carminis artem:
 Temperat Archilochi Musam pede mascula Sappho;
 Temperat Alcæus, sed rebus et ordine dispar:
 Nec focerum quærit, quem versibus oblinat atris; 30
 Nec sponsæ laqueum famoso carmine nectit.
 Hunc ego, non alio dictum prius ore, Latinus
 Vulgavi fidicen. Juvat immemorata ferentem
 Ingenuis oculisque legi, manibusque teneri.
 Scire velis, mea cur ingratus opuscula lector 35
 Laudet ametque domi, premat extra limen iniquus?
 Non ego ventosæ plebis suffragia venor
 Impensis cœnarum, et tritæ munere vestis:
 Non ego, nobilium scriptorum auditor et ultor,
 Grammaticas ambire tribus et pulpita dignor. 40
 Hinc illæ lacrymæ. Spissis indigna theatris
 Scripta pudet recitare, et nugis addere pondus,
 Si dixi; Rides, ait, et Jovis auribus ista
 Servas: fidis enim manare poetica mella
 Te solum, tibi pulcher. Ad hæc ego naribus uti 45
 Formido;

Formido ; et, luctantis acuto ne fecer ungui,
 Displicet iste locus, clamo, et diludia posco.
 Ludus enim genuit trepidum certamen, et iram;
 Ira truces inimicitias, et funebre bellum.

XX. AD LIBRUM SUUM.

VERTUMNUM Janumque, liber, spectare videris;
 Scilicet ut prostes Sosiorum pumice mundus.
 Odisti claves, et grata sigilla pudico ;
 Paucis ostendi gemis, et communia laudas ;
 Non ita nutritus. Fuge quò discedere gestis: 5
 Non erit emissio redditus tibi. Quid miser egi?
 Quid volui? dices, ubi quis te læserit ; et scis
 In breve te cogi, cum plenus languet amator.
 Quod si non odio peccantis desipit augur,
 Carus eris Romæ, donec te deferet ætas. 10
 Contrectatus ubi manibus fordescere vulgi
 Cœperis ; aut tineas pasces taciturnus inertes,
 Aut fugies Uticam, aut vinctus mitteris Ilerdam.
 Ridebit monitor non exauditus : ut ille,
 Qui male parentem in rupes protrusit asellum 15
 Iratus. Quis enim invitum servare laboret?
 Hoc quoque te manet, ut pueros elementa docentem
 Occupet extremis in vicis balba senectus.
 Cum tibi sol tepidus plures admoverit aures ;
 Me libertino natum patre, et in tenui re 20
 Majores pennas nido extendisse loqueris ;
 Ut quantum generi demas, virtutibus addas:
 Me primis Urbis belli placuisse domique ;
 Corporis exigui, præcanum, solibus aptum,
 Irasci celerem, tamen ut placabilis essem. 25
 Forte meum si quis te percontabitur ævum ;
 Me quater undenos sciat implevisse Decembres,
 Collegam Lepidum quo duxit Lollius anno.

Q. HORATII FLACCI EPISTOLARUM

LIBER SECUNDUS.

I. AD AUGUSTUM.

CUM tot sustineas et tanta negotia solus,
Res Italas armis tuteris, moribus ornes,
Legibus emendes; in publica commoda peccem,
Si longo sermone morer tua tempora, Cæsar.
Romulus, et Liber pater, et cum Castore Pollux, 5
Post ingentia facta Deorum in templa recepti,
Dum terras hominumque colunt genus, aspera bella
Componunt, agros assignant, oppida condunt;
Ploravere suis non respondere favorem
Speratum meritis. Diram qui contudit hydram, 10
Notaque fatali portenta labore subegit,
Comperit invidiam supremo fine domari.
Urit enim fulgore suo, qui prægravat artes
Infra se positas: extinctus amabitur idem.
Præsentī tibi maturos largimur honores, 15
Jurandasque tuum per nomen ponimus aras,
Nil oriturum alias, nil ortum tale fatentes.
Sed tuus hic populus, sapiens et justus in uno,
Te nostris ducibus, te Graiis anteferendo,
Cætera nequaquam simili ratione modoque 20
Æstimat; et, nisi quæ terris semota suisque
Temporibus defuncta videt, fastidit et odit:
Sic fautor veterum, ut Tabulas peccare vetantes,
Quas bis quinque viri sanxerunt, Foedera Regum

Vel

Vel Gabiis vel cum rigidis æquata Sabinis, 25
 Pontificum libros, annosa volumina vatum,
 Dictitet Albano Musas in monte locutas.

Si, quia Græcorum sunt antiquissima quæque
 Scripta vel optima; Romani pensantur eadem
 Scriptores trutina; non est quod multa loquamur: 30
 Nil intra est oleam, nil extra est in nuce duri.
 Venimus ad summum fortunæ: pingimus, atque
 Pfallimus, et luctamur Achivis doctius unctis.

Si meliora dies, ut vina, poemata reddit;
 Scire velim, chartis pretium quotus arroget annus. 35
 Scriptor ab hinc annos centum qui decedit, inter
 Perfectos veteresque referri debet, an inter
 Viles atque novos? excludat jurgia finis.

Est vetus atque probus, centum qui perficit annos.
 Quid? qui deperiit minor uno mense vel anno; 40

Inter quos referendus erit? veteresne poetas,
 An quos et præsens et postera respuet ætas?
 Iste quidem veteres inter ponetur honeste,
 Qui vel mense brevi, vel toto est junior anno.

Utor permissio, caudæque pilos ut equinæ 45
 Paulatim vello; et demo unum, demo etiam unum;
 Dum cadat elusus ratione ruentis acervi,
 Qui redit ad fastos, et virtutem æstimat annis,
 Miraturque nihil, nisi quod Libitina sacra vit.

Ennius et sapiens, et fortis, et alter Homerus, 50
 Ut critici dicunt, leviter curare videtur

Quo promissa cadant, et somnia Pythagorea.
 Nævius in manibus non est, et mentibus hæret
 Pene recens. Adeo sanctum est vetus omne poema!

Ambigitur quoties, uter utro sit prior; aufert 55
 Pacuvius docti famam senis, Accius alti:

Dicitur Afranî toga convenisse Menandro:
 Plautus ad exemplar Siculi properare Epicharmi:

Vincere

Vincere Cæcilius gravitate, Terentius arte.
 Hos ediscit, et hos arcto stipata theatro 60
 Spectat Roma potens; habet hos numeratque poetas
 Ad nostrum tempus Livî scriptoris ab ævo.
 Interdum vulgus rectum videt: est ubi peccat.
 Si veteres ita miratur laudatque poetas,
 Ut nihil anteferat, nihil illis comparet; errat: 65
 Si quædam nimis antique, si pleraque dure
 Dicere credit eos, ignave multa fatetur;
 Et sapit, et mecum facit, et Jove judicat æquo.
 Non equidem insector, delendave carmina Livî
 Esse reor, memini quæ plagosum mihi parvo 70
 Orbilius dictare; sed emendata videri
 Pulchraque, et exactis minimum distantia, miror:
 Inter quæ verbum emicuit si forte decorum,
 Si versus paulo concinnior unus et alter;
 Injuste totum ducit venditque poema. 75
 Indignor quidquam reprehendi, non quia crasse
 Compositum illepideve putetur, sed quia nuper:
 Nec veniam antiquis, sed honorem et præmia posci.
 Recte necne crocum floresque perambulet Attæ
 Fabula, si dubitem; clamant periisse pudorem 80
 Cuncti pene patres; ea cum reprehendere coner,
 Quæ gravis Æsopus, quæ doctus Roscius egit.
 Vel quia nil rectum, nisi quod placuit sibi, ducunt;
 Vel quia turpe putant parere minoribus, et quæ
 Imberbes didicere, senes perdenda fateri. 85
 Jam Saliare Numæ carmen qui laudat, et illud
 Quod mecum ignorat, solus vult scire videri;
 Ingeniis non ille favet plauditque sepultis,
 Nostra sed impugnat, nos nostraque lividus odit.
 Quod si tam Græcis novitas invisa fuisset, 90
 Quam nobis; quid nunc esset vetus? aut quid haberet,
 Quod legeret tereretque viritum publicus usus?
 Ut

Ut primum positis nugari Græcia bellis
 Cœpit, et in vitium fortuna labier æqua ;
 Nunc athletarum studiis, nunc arsit equorum: 95
 Marmoris aut eboris fabros aut æris amavit:
 Suspendit picta vultum mentemque tabella:
 Nunc tibicinibus, nunc est gavisa tragædis:
 Sub nutrice puella velut si luderet infans,
 Quod cupide petiit, mature plena reliquit. 100
 Quid placet, aut odio est, quod non mutabile credas?
 Hoc paces habuere bonæ, ventique secundi.

Romæ dulce diu fuit et solenne, reclusa
 Mane domo vigilare, clienti promere jura ;
 Cautos nominibus certis expendere nummos ; 105
 Majores audire, minori dicere, per quæ
 Crescere res possit, minui damnosa libido.
 Mutavit mentem populus levis, et calet uno
 Scribendi studio: pueri patresque severi
 Fronde comas vincti cœnant, et carmina dictant. 110
 Ipse ego, qui nullos me affirmo scribere versus,
 Invenior Parthis mendacior ; et prius orto
 Sole vigil calamum et chartas et scrinia posco.
 Navem agere ignarus navis timet: abrotonum ægro
 Non audet, nisi qui didicit, dare: quod medicorum est,
 Promittunt medici: tractant fabrilia fabri: 116
 Scribimus indocti doctique poemata passim.

Hic error tamen et levis hæc infania quantas
 Virtutes habeat, sic collige: vatis avarus
 Non temere est animus: versus amat, hoc studet unum:
 Detrimenta, fugas servorum, incendia ridet; 121
 Non fraudem socio, puerove incogitat ullam
 Pupillo; vivit filiquis, et pane secundo;
 Militiæ quanquam piger et malus, utilis urbi;
 Si das hoc, parvis quoque rebus magna juvari. 125
 Os tenerum pueri balbumque poeta figurat:

Torquet

Torquet ab obscœnis jam nunc sermonibus aurem :
 Mox etiam pectus præceptis format amicis,
 Asperitatis et invidiæ corrector et iræ :

Recte facta refert : orientia tempora notis 130
 Instruit exemplis : inopem solatur et ægrum.

Castis cum pueris ignara puella mariti
 Disceret unde preces, vatem ni Musa dedisset?
 Poscit opem chorus, et præsentia numina sentit :
 Cœlestes implorat aquas docta prece blandus : 135

Avertit morbos, metuenda pericula pellit :
 Impetrat et pacem, et locupletem frugibus annum :
 Carmine Dî superi placantur, carmine Manes.

Agricolæ prisci, fortes, parvoque beati,
 Condita post frumenta, levantes tempore festo 140

Corpus et ipsum animum spe finis dura ferentem,
 Cum fociis operum pueris et conjuge fida,
 Tellurem porco, Silvanum lacte piabant,
 Floribus et vino Genium memorem brevis ævi.

Fescennina per hunc inventa licentia morem 145
 Versibus alternis opprobria rustica fudit ;

Libertasque recurrentes accepta per annos
 Lusit amabiliter : donec jam sævus apertam
 In rabiem verti cœpit jocus, et per honestas
 Ire domos impune minax. Doluere cruento 150

Dente laceffiti : fuit intactis quoque cura
 Conditione super communi : quin etiam lex
 Pœnaque lata, malo quæ nollet carmine quemquam
 Describi. Vertere modum, formidine fustis
 Ad bene dicendum delectandumque reducti. 155

Græcia capta ferum victorem cepit, et artes
 Intulit agresti Latio. Sic horridus ille
 Defluxit numerus Saturnius, et grave virus
 Munditiæ pepulere : sed in longum tamen ævum
 Manferunt, hodieque manent, vestigia ruris. 160
 Serus

Serus enim Græcis admovit acumina chartis ;
 Et post Punica bella quietus quærere cœpit,
 Quid Sophocles et Thespis et Æschylus utile ferrent :
 Tentavit quoque rem si digne vertere possêt ;
 Et placuit sibi, natura sublimis et acer :

165

Nam spirat tragicum fatis, et feliciter audet :
 Sed turpem putat in scriptis metuitque lituram.

Creditur, ex medio quia res arcessit, habere
 Sudoris minimum ; sed habet comœdia tanto
 Plus oneris, quanto veniæ minus. Aspice, Plautus 170
 Quo pacto partes tutetur amantis ephebi ;
 Ut patris attenti, lenonis ut insidiosi :

Quantus sit Dossennus edacibus in parasitis ;
 Quam non astricto percurrat pulpita focco :
 Gestit enim nummum in loculos demittere ; post hoc 175
 Securus, cadat an recto stet fabula talo.

Quem tulit ad scenam ventoso gloria curru,
 Exanimat lentus spectator, sedulus inflat.
 Sic leve, sic parvum est, animum quod laudis avarum
 Subruit aut reficit. Valeat res ludicra, si me 180
 Palma negata macrum, donata reducit opimum.

Sæpe, etiam audacem, fugat hoc terretque poetam ;
 Quod numero plures, virtute et honore minores,
 Indocti, stolidique, et depugnare parati
 Si discordet eques, media inter carmina poscunt 185
 Aut ursum aut pugiles : his nam plebecula gaudet.
 Verum equitis quoque jam migravit ab aure voluptas
 Omnis, ad incertos oculos, et gaudia vana.

Quattuor aut plures aulæa premuntur in horas ;
 Dum fugiunt equitum turmæ, peditumque catervæ : 190
 Mox trahitur manibus regum fortuna retortis ;
 Effeda festinant, pilenta, petorrita, naves ;
 Captivum portatur ebur, captiva Corinthus.
 Si foret in terris, rideret Democritus ; seu

Diverſum confuſa genus panthera camelo, 195
 Sive elephas albus vulgi converteret ora :
 Spectaret populum ludis attentius ipſis,
 Ut ſibi præbentem mimo ſpectacula plura :
 Scriptores autem narrare putaret aſello
 Fabellam ſurdo. Nam quæ pervincere voces 200
 Evaluere ſonum, referunt quem noſtra theatra ?
 Garganum mugire putes nemus, aut mare Tuſcum ;
 Tanto cum ſtrepitu ludi ſpectantur, et artes,
 Divitiæque peregrinæ : quibus oblitus actor
 Cum ſtetit in ſcena, concurrit dextera lævæ. 205
 Dixit adhuc aliquid ? Nil ſane. Quid placet ergo ?
 Lana Tarentino violas imitata veneno.

Ac ne forte putes me, quæ facere ipſe recuſem,
 Cum recte tractent alii, laudare maligne :
 Ille per extentum funem mihi poſſe videtur 210
 Ire poeta ; meum qui pectus inaniter angit,
 Irritat, mulcet, falſis terroribus implet,
 Ut magus ; et modo me Thebis, modo ponit Athenis.
 Verum age, et his, qui ſe lectori credere malunt,
 Quam ſpectatoris faſtidia ferre ſuperbi, 215
 Curam redde brevem : ſi munus Apolline dignum
 Viſ complere libris, et vatibus addere calcar,
 Ut ſtudio majore petant Helicon virentem.

Multa quidem nobis facimus mala sæpe poetæ,
 (Ut vineta egomet cædam mea) cum tibi librum 220
 Solicito damus, aut feſſo : cum lædimur, unum
 Si quis amicorum eſt auſus reprehendere verſum :
 Cum loca jam recitata revolvimus irrevocati :
 Cum lamentamur non apparere labores
 Noſtros, et tenui deducta poemata filo : 225
 Cum ſperamus eo rem venturam, ut, ſimul atque
 Carmina reſcieris nos fingere, commodus ultro
 Arceſſas, et egere vetes, et ſcribere cogas.

Sed tamen est operæ pretium cognoscere, quales
 Ædituos habeat belli spectata domique 230
 Virtus, indigno non committenda poetæ.
 Gratus Alexandro regi Magno fuit ille
 Choerilus, incultis qui versibus et male natis
 Rettulit acceptos, regale numisma, Philippos.
 Sed veluti tractata notam labemque remittunt 235
 Atramenta, fere scriptores carmine sædo
 Splendida facta linunt. Idem rex ille, poema
 Qui tam ridiculum tam care prodigus emit,
 Edicto vetuit; ne quis se præter Apellem,
 Pingeret, aut alius Lyfippo duceret æra 240
 Fortis Alexandri vultum simulantia. Quod si
 Judicium subtile videndis artibus illud
 Ad libros et ad hæc Musarum dona vocares;
 Bæotum in crasso jurares aere natum.
 At neque dedecorant tua de se judicia, atque 245
 Munera, quæ multa dantis cum laude tulerunt
 Dilecti tibi Virgilius Variusque poetæ:
 Nec magis expressi vultus per ahenea signa,
 Quam per vatis opus mores animique virorum
 Clarorum apparent. Nec Sermones ego mallem 250
 Repentes per humum, quam res componere gestas,
 Terrarumque situs et flumina dicere, et arces
 Montibus impositas, et barbara regna, tuisque
 Auspiciis totum confecta duella per orbem,
 Claustraque custodem pacis cohibentia Janum, 255
 Et formidatam Parthis, te Principe, Romam;
 Si quantum cuperem, possem quoque. Sed neque parvum
 Carmen majestas recipit tua, nec meus audet
 Rem tentare pudor, quam vires ferre recusent.
 Sedulitas autem stulte, quem diligit, urget; 260
 Præcipue cum se numeris commendat et arte. :
 Discit enim citius, meminitque libentius illud

Quod quis deridet, quam quod probat et veneratur,
 Nil moror officium quod me gravat: ac neque ficto
 In pejus vultu proponi cereus usquam, 265
 Nec prave factis decorari versibus opto:
 Ne rubeam pingui donatus munere, et una
 Cum scriptore meo capsa porrectus aperta,
 Deferar in vicum vendentem thus et odores,
 Et piper, et quidquid chartis amicitur ineptis. 270

II. AD JULIUM FLORUM.

FLORE, bono claroque fidelis amice Neroni,
 Si quis forte velit puerum tibi vendere natum
 Tibure vel Gabiis, et tecum sic agat: "Hic, et
 "Candidus, et talos a vertice pulcher ad imos,
 "Fiet eritque tuus nummorum millibus octo; 5
 "Verna ministeriis ad nutus aptus heriles,
 "Literulis Græcis imbutus, idoneus arti
 "Cuilibet: argilla quidvis imitaberis uda:
 "Quin etiam canet indoctum, sed dulce bibenti:
 "Multa fidem promissa levant, ubi plenius æquo 10
 "Laudat venales, qui vult extrudere, merces.
 "Res urget me nulla: meo sum pauper in ære.
 "Nemo hoc mangonum faceret tibi: non temere a me
 "Quivis ferret idem. Semel hic cessavit, et (ut fit)
 "In scalis latuit metuens pendentis habenæ. 15
 "Des nummos, excepta nihil te si fuga lædit.
 Ille ferat pretium, pœnæ securus, opinor.
 Prudens emisti vitiosum: dicta tibi est lex.
 Insequeris tamen hunc, et lite moraris iniqua.
 Dixi me pigrum proficiscenti tibi, dixi 20
 Talibus officiis prope mancum: ne mea sævus
 Jürgares ad te quod epistola nulla veniret.
 Quid tum profeci, mecum facientia jura
 Si tamen attentas? quereris super hoc etiam, quod
 Expectata

Expectata tibi non mittam carmina mendax. 25

Luculli miles collecta viatica multis
Ærunnis, iassus dum noctu stertit, ad assen
Perdiderat : post hoc, vehemens lupo ut sibi et hosti
Iratus pariter, jejunis dentibus acer,
Præsidium regale loco dejecit, ut aiunt, 30

Summe munito, et multarum divite rerum.
Clarus ob id factum, donis ornatur honestis,
Accipit et bis dena super festertia nummum.
Forte sub hoc tempus castellum evertere prætor
Nescio quod cupiens, hortari cœpit eundem 35

Verbis, quæ timido quoque possent addere mentem :
I, bone, quo virtus tua te vocat : i pede fausto,
Grandia laturus meritorum præmia : Quid stas?
Post hæc ille catus, quantumvis rusticus ; Ibit,
Ibit eo quo vis, qui zonam perdidit, inquit. 40

Romæ nutriri mihi contigit, atque doceri
Iratus Graiis quantum nocuisset Achilles.
Adjecere bonæ paulo plus artis Athenæ :
Scilicet ut possem curvo dignoscere rectum,
Atque inter silvas Academi quærere verum. 45

Dura sed emovere loco me tempora grato ;
Civilisque rudem belli tulit æstus in arma,
Cæsaris Augusti non responsura lacertis.
Unde simul primum me dimisere Philippi
Decisis humilem pennis, inopemque paterni 50

Et laris et fundi, paupertas impulit audax
Ut versus facerem : sed, quod non desit, habentem
Quæ poterunt unquam fatis expurgare cicuta,
Ni melius dormire putem, quam scribere versus ?

Singula de nobis anni prædantur euntes ; 55
Eripuerè jocos, venerem, convivium, ludum ;
Tendunt extorquere poemata. Quid faciam vis ?

Denique non omnes eadem mirantur amantque.

Carmine

Carmine tu gaudes: hic delectatur iambis;
 Ille Bioneis sermonibus, et sale nigro. 60
 Tres mihi convivæ prope dissentire videntur,
 Poscentes vario multum diversa palato.
 Quid dem? quid non dem? renuis tu, quod jubet alter:
 Quod petis, id sanè est invisum acidumque duobus.

Præter cætera, me Romæne poemata censes 65
 Scribere posse, inter tot curas totque labores?
 Hic sponsum vocat, hic auditum scripta, relictis
 Omnibus officiis: cubat hic in colle Quirini,
 Hic extremo in Aventino; visendus uterque.
 Intervalla vides humane commoda. Verum 70
 Puræ sunt plateæ, nihil ut meditantibus obstat.
 Festinat calidus mulis gerulisque redemptor:

Torquet nunc lapidem, nunc ingens machina tignum:
 Tristia robustis luctantur funera plaustris:
 Hac rabiosa fugit canis, hac lutulenta ruit sus. 75
 Inunc, et versus tecum meditare canoros.

Scriptorum chorus omnis amat nemus, et fugit urbes,
 Rite cliens Bacchi somno gaudentis et umbra.
 Tu me inter strepitus nocturnos atque diurnos
 Vis canere, et contracta sequi vestigia vatum. 80
 Ingenium, sibi quod vacuas desumpsit Athenas,
 Et studiis annos septem dedit, insenuitque
 Libris et curis, statua taciturnius exit
 Plerumque, et risu populum quatit: hic ego rerum
 Fluctibus in mediis, et tempestatibus Urbis, 85
 Verba lyræ motura sonum connectere digner?

Frater erat Romæ consulti rhetor; ut alter
 Alterius sermone meros audiret honores:
 Gracchus ut hic illi, foret huic ut Mutius ille.
 Qui minus argutos vexat furor iste poetas? 90
 Carmina compono, hic elegos; mirabile visu,
 Cælatumque novem Musis opus. Aspice primum

Quanto

Quanto cum fastu, quanto molimine circum-
 spectemus vacuam Romanis vatibus ædem.
 Mox etiam (si forte vacas) sequere, et procul audi 95
 Quid ferat, et quare sibi nectat uterque coronam.
 Cædimur, et totidem plagis consumimus hostem,
 Lento Samnites ad lumina prima duello.
 Discedo Alcæus puncto illius; ille meo quis?
 Quis, nisi Callimachus? si plus adposcere visus; 100
 Fit Mimnermus, et optivo cognomine crescit.
 Multa fero, ut placem genus irritabile vatum,
 Cum scribo, et supplex populi suffragia capto:
 Idem, finitis studiis, et mente recepta,
 Obrurem patulas impune legentibus aures. 105
 Ridentur mala qui componunt carmina: verum
 Gaudent scribentes, et se venerantur, et ultro,
 Si taceas, laudant; quidquid scripsere, beati.
 At qui legitimum cupiet fecisse poema,
 Cum tabulis animum censoris sumet honesti: 110
 Audebit quæcunque parum splendoris habebunt,
 Et sine pondere erunt, et honore indigna ferentur,
 Verba movere loco; quamvis invita recedant,
 Et versentur adhuc intra penetralia Vestæ.
 Obscurata diu populo bonus eruet, atque 115
 Proferet in lucem speciosa vocabula rerum,
 Quæ priscis memorata Catonibus atque Cethegis
 Nunc situs informis premit et deserta vetustas:
 Adsciscet nova, quæ genitor produxerit usus:
 Vehemens, et liquidus, puroque simillimus amni, 120
 Fundet opes, Latiumque beabit divite lingua:
 Luxuriantia compescet: nimis aspera sano
 Levabit cultu, virtute carentia tollet:
 Ludentis speciem dabit, et torquebitur; ut qui
 Nunc Satyrum, nunc agrestem Cyclopa movetur. 125
 Prætulerim scriptor delirus inersque videri,

Dum

Dum mea delectent mala me, vel denique fallant,
 Quam sapere, et ringi. Fuit haud ignobilis Argis,
 Qui se credebat miros audire tragœdos,
 In vacuo lætus fessor plausorque theatro : 130
 Cætera qui vitæ servaret munia recto
 More; bonus sane vicinus, amabilis hospes,
 Comis in uxorem, posset qui ignoscere servis,
 Et signo læso non insanire lagenæ :
 Posset qui rupem et puteum vitare patentem : 135
 Hic ubi cognatorum opibus curisque refectionis
 Expulit elleboro morbum bilemque meraco,
 Et redit ad sese : Pol me occidistis, amici,
 Non servastis, ait; cui sic extorta voluptas,
 Et demtus per vim mentis gratissimus error. 140
 Nimirum sapere est abjectis utile nugis,
 Et tempestivum pueris concedere ludum;
 Ac non verba sequi fidibus modulanda Latinis,
 Sed veræ numerosque modosque ediscere vitæ.
 Quocirca mecum loquor hæc, tacitusque recordor : 145
 Si tibi nulla sitim finiret copia lymphæ,
 Narrares medicis : quod quanto plura parasti,
 Tanto plura cupis, nulline faterier audes?
 Si vulnus tibi monstrata radice vel herba
 Non fieret levius, fugeres radice vel herba 150
 Proficiente nihil curarier? Audieras, cui
 Rem Dî donarint, illi decedere pravam
 Stultitiam; et cum sis nihilo sapientior, ex quo
 Plenior es, tamen uteris monitoribus iisdem?
 At si divitiæ prudentem reddere possent, 155
 Si cupidum timidumque minus, tu nempe ruberes,
 Viveret in terris te si quis avarior uno.
 Si proprium est, quod quis libra mercatus et ære est,
 Quædam (si credis consultis) mancipat usus:
 Qui te pascit ager, tuus est; et villicus Orbî, 160
 Cum

Cum segetes occat tibi mox frumenta daturas,
 Te dominum sentit. Das nummos; accipis uvam,
 Pullos, ova, cadum temeti: nempe modo isto
 Paullatim mercaris agrum, fortasse trecentis,
 Aut etiam supra, nummorum millibus emtum. 165
 Quid refert, vivas numerato nuper, an olim?

Emtor Aricini quondam Veientis et arvi
 Emtum cœnat olus, quamvis aliter putat; emtis
 Sub noctem gelidam lignis calefactat ahenum.
 Sed vocat usque suum, qua populus adsita certis 170
 Limitibus vicina refugit jurgia: tanquam
 Sit proprium quidquam, puncto quod mobilis horæ
 Nunc prece, nunc pretio, nunc vi, nunc forte suprema
 Permutet dominos, et cedat in altera jura.

Sic, quia perpetuus nulli datur usus, et heres 175
 Heredem alterius, velut unda supervenit undam;
 Quid vici profunt, aut horrea? quidve Calabris
 Saltibus adjecti Lucani? si metit Orcus
 Grandia cum parvis, non exorabilis auro.

Gemmas, marmor, ebur, Tyrrhena sigilla, tabellas,
 Argentum, vestes Gætulo murice tinctas, 181
 Sunt qui non habeant; est qui non curet habere.
 Cur alter fratrum cessare, et ludere, et ungi
 Præferat Herodis palmetis pinguibus; alter,
 Dives et importunus, ad umbram lucis ab ortu 185
 Silvestrem flammis et ferro mitiget agrum:
 Scit Genius, natale comes qui temperat astrum,
 Naturæ Deus humanæ, mortalis in unum-
 quodque caput, vultu mutabilis, albus et ater.

Utar, et ex modico, quantum res poscet, acervo 190
 Tollam: nec metuam, quid de me judicet heres,
 Quod non plura datis invenerit. Et tamen idem
 Scire volam, quantum simplex hilarisque nepoti
 Discrepet, et quantum discordet parvus avaro.

Distat enim, spargas tua prodigus, an neque sumtum 195
 Invitus facias, neque plura parare labores;
 Ac potius, puer ut festis Quinquatribus olim,
 Exiguo gratoque fruaris tempore raptim.

Pauperies immunda domus procul absit: Ego, utrum
 Nave ferar magna an parva; ferar unus et idem. 200
 Non agimur tumidis velis Aquilone secundo;
 Non tamen adversis ætatem ducimus Austris:
 Viribus, ingenio, specie, virtute, loco, re,
 Extremi primorum, extremis usque priores.

Non es avarus: abi. Quid? cætera jam simul isto 205
 Cum vitio fugere? caret tibi pectus inani
 Ambitione? caret mortis formidine et ira?
 Somnia, terrores magicos, miracula, sagas,
 Nocturnos lemures, portentaque Theffala rides?
 Natales grate numeras? ignoscis amicis? 210
 Lenior et melior sis accedente senecta?
 Quid te exemta juvat spinis de pluribus una?
 Vivere si recte nescis, decede peritis:
 Lulisti satis, edisti satis, atque bibisti:
 Tempus abire tibi est: ne potum largius æquo 215
 Rideat et pulset lasciva decentius ætas.

Q. HORATII FLACCI ARS POETICA.

EPISTOLA AD PISONES.

HUMANO capiti cervicem pictor equinam
Jungere si velit, et varias inducere plumas
Undique collatis membris, ut turpiter atrum
Definat in piscem mulier formosa superne;
Spectatum admissi risum teneatis amici? 5
Credite, Pisones, isti tabulæ fore librum
Perfimilem, cujus, velut ægri somnia, vanæ
Fingentur species; ut nec pes, nec caput uni
Reddatur formæ. Pictoribus atque poetis
Quidlibet audendi semper fuit æqua potestas: 10
Scimus, et hanc veniam petimusque damusque vicissim
Sed non ut placidis coeant immitia; non ut
Serpentes avibus gementur, tigribus agni.

Inceptis gravibus plerumque et magna professis,
Purpureus, late qui splendeat, unus et alter 15
Assuitur pannus; cum lucus et ara Dianæ,
Et properantis aquæ per amœnos ambitus agros,
Aut flumen Rhenum, aut pluvius describitur arcus.
Sed nunc non erat his locus: et fortasse cupressum
Scis simulare: quid hoc, si fractis enatat exspes 20
Navibus, ære dato qui pingitur? amphora cœpit
Institui; currente rota cur urceus exit?
Denique sit quod vis, simplex duntaxat et unum.

Maxima pars vatum (pater, et juvenes patre digni)
Decipimur specie recti. Brevis esse laboro, 25
Obscurus fio: sectantem levia nervi
Deficiunt animique: professus grandia turgent:

Serpit humi tutus nimium timidusque procellæ:
 Qui variare cupit rem prodigialiter unam,
 Delphinum filvis appingit, fluctibus aprum. 30
 In vitium ducit culpæ fuga, si caret arte.

Æmilium circa ludum faber imus et ungues
 Exprimet, et molles imitabitur ære capillos;
 Infelix operis summa, quia ponere totum
 Nesciet. Hunc ego me, si quid componere curem, 35
 Non magis esse velim, quam pravo vivere naso,
 Spectandum nigris oculis, nigroque capillo.

Sumite materiam vestris, qui scribitis, æquam
 Viribus; et versate diu, quid ferre recusent,
 Quid valeant humeri. Cui lecta potenter erit res, 40
 Nec facundia deferet hunc, nec lucidus ordo.

Ordinis hæc virtus erit et venus, aut ego fallor;
 Ut jam nunc dicat, jam nunc debentia dici
 Pleraque differat; et præsens in tempus omittat.

In verbis etiam tenuis cautusque serendis,
 Hoc amet, hoc spernat promissi carminis auctor. 45
 Dixeris egregie, notum si callida verbum
 Reddiderit junctura novum. Si forte necesse est
 Indiciis monstrare recentibus abdita rerum;
 Fingere cinctutis non exaudita Cethegis 50

Continget; dabiturque licentia sumta pudenter.
 Et nova fictaque nuper habebunt verba fidem; si
 Græco fonte cadent, parce detorta. Quid autem?
 Cæcilio Plautoque dabit Romanus, ademtum
 Virgilio Varioque? ego cur, acquirere pauca 55
 Si possum, invideor? cum lingua Catonis et Ennī
 Sermonem patrium ditaverit, et nova rerum
 Nomina protulerit. Licuit, semperque licebit
 Signatum præsentem nota producere nomen.

Ut silvæ foliis pronos mutantur in annos; 60
 Prima cadunt: ita verborum vetus interit ætas,
 Et juvenum ritu florent modo nata, vigentque.

Debemur

Debemur morti nos nostraque : five receptus
 Terra Neptunus classes Aquilonibus arcet,
 Regis opus ; sterilisve diu palus, aptaque remis 65
 Vicinas urbes alit, et grave sentit aratrum :
 Seu cursum mutavit iniquum frugibus amnis,
 Doctus iter melius : mortalia facta peribunt :
 Nedum sermonum stet honos, et gratia vivax.
 Multa renascuntur, quæ jam cecidere ; cadentque, 70
 Quæ nunc sunt in honore vocabula ; si volet usus :
 Quem penes arbitrium est, et jus, et norma loquendi.
 Res gestæ regumque ducumque, et tristia bella
 Quo scribi possent numero, monstravit Homerus.
 Versibus impariter junctis querimonia primum, 75
 Post etiam inclusa est voti sententia compos.
 Quis tamen exiguos elegos emisit auctor,
 Grammatici certant, et adhuc sub judice lis est.
 Archilochum proprio rabies armavit iambo :
 Hunc focci cepere pedem grandæque cothurni, 80
 Alternis aptum sermonibus, et populares
 Vincentem strepitus, et natum rebus agendis.
 Musa dedit fidibus Divos, puerosque Deorum,
 Et pugilem victorem, et equum certamine primum,
 Et juvenum curas, et libera vina referre. 85
 Descriptas servare vices operumque colores,
 Cur ego, si nequeo ignoroque, poeta salutor ?
 Cur nescire, pudens prave, quam discere malo ?
 Versibus exponi tragicis res comica non vult :
 Indignatur item privatis ac prope focco 90
 Dignis carminibus narrari cœna Thyestæ.
 Singula quæque locum teneant fortita decenter.
 Interdum tamen et vocem comœdia tollit,
 Iratusque Chremes tumido delitigat ore :
 Et tragicus plerumque dolet sermone pedestri 95
 Telephus et Peleus ; cum pauper et exsul uterque
 Projicit ampullas et sesquipedalia verba,
 Si

Si curat cor spectantis tetigisse querela,
 Non fatis est pulchra esse poemata; dulcia funto,
 Et quocunque volent animum auditoris agunto. 100
 Ut ridentibus arrident, ita flentibus adsunt
 Humani vultus: si vis me flere, dolendum est
 Primum ipsi tibi: tunc tua me infortunia lædent.
 Telephe, vel Peleu, male si mandata loqueris,
 Aut dormitabo, aut ridebo. Tristitia mœstum 105
 Vultum verba decent; iratum, plena minarum;
 Ludentem, lasciva; severum, seria dictu.
 Format enim Natura prius nos intus ad omnem
 Fortunarum habitum; juvat, aut impellit ad iram,
 Aut ad humum mœrore gravi deducit, et angit: 110
 Post effert animi motus interprete lingua.
 Si dicentis erunt fortunis ablona dicta,
 Romani tollent equites peditesque cachinnum.
 Intererit multum, Divusne loquatur, an heros;
 Maturusne senex, an adhuc florente juventa 115
 Fervidus; an matrona potens, an sedula nutrix;
 Mercatorne vagus, cultorne virentis agelli;
 Colchus, an Assyrius; Thebis nutritus, an Argis.
 Aut famam sequere, aut sibi convenientia finge,
 Scriptor. Honoratum si forte reponis Achillem; 120
 Impiger, iracundus, inexorabilis, acer,
 Jura neget sibi nata, nihil non arroget armis.
 Sit Medea ferox invictaque, flebilis Ino,
 Perfidus Ixion, Io vaga, tristis Orestes.
 Si quid inexpertum scenæ committis, et audes 125
 Personam formare novam; fervetur ad imum
 Qualis ab incepto processerit, et sibi constet.
 Difficile est proprie communia dicere: tuque
 Rectius Iliacum carmen deducis in actus,
 Quam si proferres ignota indictaque primus. 130
 Publica materies privati juris erit, si
 Non circa vilem patulumque moraberis orbem;
 Nec

Nec verbum verbo curabis reddere fidus
 Interpres ; nec desilies imitator in arctum,
 Unde pedem proferre pudor vetet aut operis lex. 135

Nec sic incipies, ut scriptor cyclicus olim :
 " Fortunam Priami cantabo, et nobile bellum."
 Quid dignum tanto feret hic promissor hiatu?
 Parturiunt montes : nascetur ridiculus mus.
 Quanto rectius hic, qui nil molitur inepte : 140
 " Dic mihi, Musa, virum, captæ post tempora Trojæ,
 " Qui mores hominum multorum vidit, et urbes."

Non fumum ex fulgore, sed ex fumo dare lucem
 Cogitat, ut speciosa dehinc miracula promat, 144
 Antiphaten, Scyllamque, et cum Cyclope Charybdim.
 Nec reditum Diomedis ab interitu Meleagri,
 Nec gemino bellum Trojanum orditur ab ovo :
 Semper ad eventum festinat ; et in medias res,
 Non secus ac notas, auditorem rapit : et quæ
 Desperat tractata nitescere posse, relinquit : 150
 Atque ita mentitur, sic veris falsa remiscet,
 Primo ne medium, medio ne discrepet inum.

Tu, quid ego et populus mecum desideret, audi.
 Si plausoris eges aulæa manentis, et usque
 Sessuri, donec cantor, Vos plaudite, dicat : 155
 Ætatis cujusque notandi sunt tibi mores,
 Mobilibusque decor naturis dandus et annis.
 Reddere qui voces jam scit puer, et pede certo
 Signat humum, gestit paribus colludere, et iram
 Colligit ac ponit temere, et mutatur in horas. 160
 Imberbis juvenis, tandem custode remoto,
 Gaudet equis canibusque et aprici gramine campi ;
 Cereus in vitium flecti, monitoribus asper,
 Utilium tardus provisor, prodigus æris,
 Sublimis, cupidusque, et amata relinquere pernix. 165
 Conversis studiis, ætas animusque virilis
 Quærit opes et amicitias, infervit honori ;

Commisisse

Commisisse cavet quod mox mutare laboret.
 Multa senem circumveniunt incommoda ; vel quod
 Quærit, et inventis miser abstinet, ac timet uti ; 170
 Vel quod res omnes timide gelideque ministrat,
 Dilator, spe longus, iners, avidusque futuri,
 Difficilis, querulus, laudator temporis acti
 Se puero, castigator cenforque minorum.
 Multa ferunt anni venientes commoda secum, 175
 Multa recedentes adimunt. Ne forte seniles
 Mandentur juveni partes, pueroque viriles ;
 Semper in adjunctis, ævoque morabimur aptis.

Aut agitur res in scenis, aut acta refertur :
 Segnius irritant animos demissa per aurem, 180
 Quam quæ sunt oculis subjecta fidelibus, et quæ
 Ipse sibi tradit spectator. Non tamen intus
 Digna geri promes in scenam : multaue tolles
 Ex oculis, quæ mox narret facundia præfens:
 Nec pueros coram populo Medea trucidet ; 185
 Aut humana palam coquat exta nefarius Atreus ;
 Aut in avem Progne vertatur, Cadmus in anguem.
 Quodcunque ostendis mihi sic, incredulus odi.

Neve minor, neu sit quinto productior actu
 Fabula, quæ posci vult, et spectata reponi. 190
 Nec Deus interfit, nisi dignus vindice nodus
 Inciderit : nec quarta loqui persona laboret.

Actoris partes chorus, officiumque virile
 Defendat : neu quid medios intercinat actus,
 Quod non proposito conducatur, et hæreat apte. 195
 Ille bonis faveatque et consilietur amice,
 Et regat iratos, et amet peccare timentes :
 Ille dapes laudet mensæ brevis : Ille salubrem
 Justitiam, legesque, et apertis otia portis :
 Ille tegat commissa, Deosque precetur et oret, 200
 Ut redeat miseris, abeat fortuna superbis.

Tibia non, ut nunc, orichalco vineta, tubæque
 Æmula

Æmula ; sed tenuis simplexque foramine paucō
 Aspirare et adesse choris erat utilis, atque
 Nondum spissa nimis complere sedilia flatu : 205
 Quo sane populus numerabilis, utpote parvus
 Et frugi castusque verecundusque coibat.
 Postquam cœpit agros extendere victor, et urbem
 Latior amplecti murus, vinoque diurno
 Placari Genius festis impune diebus ; 210
 Accessit numerisque modisque licentia major.
 Indoctus quid enim sciperet liberque laborum,
 Rusticus urbano confusus, turpis honesto ?
 Sic priscæ motumque et luxuriam addidit arti
 Tibicen, traxitque vagus per pulpita vestem : 215
 Sic etiam fidibus voces crevere severis,
 Et tulit eloquium insolitum facundia præceps :
 Utiliumque sagax rerum, et divina futuri,
 Sortilegis non discrepuit sententia Delphis.
 Carmine qui tragico vilem certavit ob hircum, 220
 Mox etiam agrestes Satyros nudavit, et asper
 Incolumi gravitate jocum tentavit : eo quod
 Illecebris erat et grata novitate morandus
 Spectator functusque sacris, et potus, et exlex.
 Verum ita riores, ita commendare dicaces 225
 Conveniet Satyros, ita vertere seria ludo ;
 Ne, quicumque Deus, quicumque adhibebitur heros
 Regali conspectus in auro nuper et ostro,
 Migret in obscuras humili fermone tabernas :
 Aut, dum vitat humum, nubes et inania captet. 230
 Effutire leves indigna tragœdia versus,
 Ut festis matrona moveri iussâ diebus
 Intererit Satyris paulum pudibunda protervis.
 Non ego inornata et dominantia nomina solum
 Verbaque, Pisones, Satyrorum scriptor amabo : 235
 Nec sic enitar tragico differre colori ;
 Ut nihil intersit, Davusne loquatur et audax

Pythias emuncto lucrata Simone talentum ;
 An custos famulusque Dei Silenus alumni.
 Ex noto fictum carmen sequar : ut sibi quisvis 240
 Speret idem ; fudet multum, frustra que laboret
 Ausus idem : tantum series juncturaque pollet :
 Tantum de medio sumtis accedit honoris.
 Silvis deducti caveant, me iudice, Fauni,
 Ne velut innati triviis, ac pene forenses, 245
 Aut nimium teneris juvenentur versibus unquam,
 Aut immunda crepent ignominiosa que dicta.
 Offenduntur enim, quibus est equus, et pater, et res :
 Nec, si quid fracti ciceris probat et nucis emtor,
 Æquis accipiunt animis, donantve corona. 250
 Syllaba longa brevi subjecta vocatur iambus,
 Pes citus : unde etiam trimetris accrescere jussit
 Nomen iambeis, cum fenos redderet ictus
 Primus ad extremum similis sibi. Non ita pridem,
 Tardior ut paulo graviorque veniret ad aures, 255
 Spondeos stabiles in jura paterna recepit
 Commodus et patiens ; non ut de sede secunda
 Cederet aut quarta socialiter. Hic et in Acci
 Nobilibus trimetris apparet rarus, et Enni.
 In scenam missus magno cum pondere versus, 260
 Aut operæ celeris nimium cura que carentis,
 Aut ignoratæ premit artis crimine turpi.
 Non quisvis videt immodulata poemata iudex :
 Et data Romanis venia est indigna poetis.
 Idcircone vager, scribamque licenter ? an omnes 265
 Visuros peccata putem mea ; tutus et intra
 Spem veniæ cautus ? vitavi denique culpam,
 Non laudem merui. Vos exemplaria Græca
 Nocturna versate manu, versate diurna.
 At nostri proavi Plautinos et numeros et 270
 Laudavere sales ; nimium patienter utrosque,
 (Non dicam stulte) mirati ; si modo ego et vos
 Scimus

Scimus inurbanum lepidò seponere dicto,
Legitimumque sonum digitis callemus et aure.

Ignotum tragicæ genus invenisse Camenæ 275

Dicitur, et plaustris vexisse poemata Thespis,

Quæ canerent agerentque peruncti fœcibus ora.

Post hunc personæ pallæque repertor honestæ

Æschylus et modicis instravit pulpita tignis, 280

Et docuit magnumque loqui, nitique cothurno.

Successit vetus his comœdia, non sine multa

Laude: sed in vitium libertas excidit, et vim

Dignam lege regi: lex est accepta: chorusque

Turpiter obticuit, sublato jure nocendi.

Nil intentatum nostri liquere poetæ: 285

Nec minimum meruere decus, vestigia Græca

Ausi deferere, et celebrare domestica facta,

Vel qui prætextas, vel qui docuere togatas.

Nec virtute foret clarifve potentius armis,

Quam lingua, Latium; si non offenderet unum- 290

quemque poetarum limæ labor et mora. Vos, ô

Pompilius sanguis, carmen reprehendite, quod non

Multa dies et multa litura coercuit, atque

Præfectum decies non castigavit ad unguem.

Ingenium misera quia fortunatius arte 295

Credit, et excludit sanos Helicone poetas

Democritus; bona pars non unguis ponere curat,

Non barbam: secreta petit loca, balnea vitat.

Nanciscetur enim precium nomenque poetæ,

Si tribus Anticyris caput insanabile nunquam 300

Tonfori Licino commiserit. O ego lævus,

Qui purgor bilem sub verni temporis horam!

Non alius faceret meliora poemata: verum

Nil tanti est. Ergo fungar vice cotis, acutum

Reddere quæ ferrum valet, exfors ipsa secandi. 305

Munus et officium, nil scribens ipse, docebo;

Unde parentur opes; quid alat formetque poetam;

Quid deceat, quid non ; quo virtus, quo ferat error.

Scribendi recte sapere est et principium et fons.

Rem tibi Socraticæ poterunt ostendere chartæ : 310

Verbaque provisam rem non invita sequentur.

Qui didicit patriæ quid debeat, et quid amicis,

Quo sit amore parens, quo frater amandus et hospes ;

Quod sit conscripti, quod iudicis officium ; quæ

Partes in bellum missi ducis ; ille profecto 315

Reddere personæ scit convenientia cuique.

Respicere exemplar vitæ morumque jubebo

Doctum imitatore, et veras hinc ducere voces.

Interdum speciosa locis, morataque recte

Fabula, nullius veneris, sine pondere et arte, 320

Valdius oblectat populum meliusque moratur,

Quam versus inopes rerum nugæque canoræ.

Gravis ingenium, Gravis dedit ore rotundo

Musa loqui, præter laudem nullius avaris.

Romani pueri longis rationibus assent 325

Discunt in partes centum diducere. Dicat

Filius Albini, si de quincunce remota est

Uncia, quid superat ? poteras dixisse---Triens. Eu !

Rem poteris fervare tuam. Redit uncia : quod sit ?

Semis. An, hæc animos ærugo et cura peculi 330

Cum semel imbuerit, speramus carmina fingi

Possè linenda cedro, et levi servanda cupressu ?

Aut prodesse volunt, aut delectare poetæ ;

Aut simul et jucunda et idonea dicere vitæ.

Quidquid præcipies, esto brevis : ut cito dicta 335

Percipiant animi dociles, teneantque fideles.

Omne supervacuum pleno de pectore manat.

Ficta voluptatis causa sint proxima veris :

Nec, quodcunque volet, poscat sibi fabula credi :

Neu pransæ Lamiæ vivum puerum extrahat alvo. 340

Centuriæ seniorum agitant expertia frugis :

Gelli prætereunt austera poemata Rhamnes.

Omne

Omne tulit punctum, qui miscuit utile dulci,
Lectorem delectando, pariterque monendo.
Hic meret æra liber Sosis; hic et mare transit, 345
Et longum noto scriptori prorogat ævum.

Sunt delicta tamen, quibus ignovisse velimus:
Nam neq; chorda sonum reddit quem vult manus et mens;
Poscentique gravem persæpe remittit acutum:
Nec semper feriet, quodcunque minabitur, arcus. 350
Verum ubi plura nitent in carmine, non ego paucis
Offendar maculis, quas aut incuria fudit,
Aut humana parum cavit natura. Quid ergo?
Ut scriptor si peccat idem librarius usque,
Quamvis est monitus, venia caret; et citharædus 355
Ridetur, chorda qui semper oberrat eadem:
Sic mihi qui multum cessat fit Chœrilus ille,
Quem bis terve bonum, cum risu miror, et idem
Indignor: Quandoque bonus dormitat Homerus
Verum opere in longo fas est obrepere somnum. 360

Ut pictura, poësis: erit quæ, si propius stes,
Te capiat magis; et quædam, si longius abstes:
Hæc amat obscurum; volet hæc sub luce videri,
Judicis argutum quæ non formidat acumen:
Hæc placuit semel; hæc decies repetita placebit. 365

O major juvenum, quamvis et voce paterna
Fingeris ad rectum, et per te sapias; hoc tibi dictum
Tolle memor: certis medium et tolerabile rebus
Recte concedi. Consultus juris, et actor
Causarum mediocris, abest virtute disertis 370
Messalæ, nec scit quantum Cassellius Aulus;
Sed tamen in pretio est: mediocribus esse poetis
Non homines, non Dî, non concessere columnæ.
Ut gratas inter mensas symphonia discors,
Et crassum ungentum, et Sardo cum melle papaver 375
Offendunt; poterat duci quia cœna sine istis:
Sic animis natum inventumque poema juvandis,

Si

Si paulum summo decessit, vergit ad imum.

Ludere qui nescit, campestribus abstinet armis;
Indoctusque pilæ, discive, trochive, quiescit; 380
Ne spissæ risum tollant impune coronæ:

Qui nescit versus, tamen audet fingere. Quid ni?
Liber et ingenuus, præsertim census equestrem
Summam nummorum, vitioque remotus ab omni.
Tu nihil invita dices faciesve Minerva: 385

Id tibi iudicium est, ea mens. Si quid tamen olim
Scripseris, in Meti descendat iudicis aures,
Et patris, et nostras; nonumque prematur in annum,
Membranis intus positis. Delere licebit

Quod non edideris: nescit vox missa reverti. 390

Silvestres homines facer interpretsque Deorum
Cædibus et victu fædo deterruit Orpheus;
Dictus ob hoc lenire tigres rabidosque leones.
Dictus et Amphion, Thebanæ conditor arcis,
Saxa movere sono testudinis, et prece blanda 395
Ducere quo vellet. Fuit hæc sapientia quondam,

Publica privatis secernere, sacra profanis:
Concubitu prohibere vago; dare jura maritis;
Oppida moliri; leges incidere ligno.

Sic honor et nomen divinis vatibus atque 400
Carminibus venit. Post hos insignis Homerus

Tyrtæusque mares animos in Martia bella
Versibus exacuit. Dictæ per carmina fortes,
Et vitæ monstrata via est, et gratia regum
Pieriis tentata modis, ludusque repertus, 405

Et longorum operum finis: ne forte pudori
Sit tibi Musa lyræ solers, et cantor Apollo.

Natura fieret laudabile carmen, an arte,
Quæsitum est. Ego nec studium sine divite vena,
Nec rude quid profit video ingenium: alterius sic 410
Altera poscit opem res et conjurat amice.

Qui studet optatam cursu contingere metam,

Multa

Multa tulit fecitque puer; sudavit et alfit;
 Abstinuit Venere et vino: qui Pythia cantat
 Tibicen, didicit prius, extimuitque magistrum. 415
 Nunc fatis est dixisse, Ego mira poemata pango:
 Occupet extremum scabies: mihi turpe relinqui est,
 Et, quod non didici, sane nescire fateri.

Ut præco, ad merces turbam qui cogit emendas;
 Assentatores jubet ad lucrum ire poeta 420
 Dives agris, dives positus in fenore nummis.
 Si vero est unctum qui recte ponere possit,
 Et spondere levi pro paupere, et eripere atris
 Litibus implicitum; mirabor, si sciet inter-
 noscere mendacem verumque beatus amicum. 425
 Tu seu donaris, seu quid donare voles cui;
 Nolito ad versus tibi factos ducere plenum
 Lætitiae, clamabit enim, Pulchre, bene, recte;
 Pallefcet super his; etiam stillabit amicis
 Ex oculis rorem; saliet; tundet pede terram. 430
 Ut qui conducti plorant in funere, dicunt
 Et faciunt prope plura dolentibus ex animo: sic
 Derisor vero plus laudatore movetur.
 Reges dicuntur multis urgere culullis,
 Et torquere mero, quem perspexisse laborant, 435
 An sit amicitia dignus. Si carmina condes,
 Nunquam te fallant animi sub vulpe latentes.

Quintilio si quid recitares, Corrige sodes
 Hoc, aiebat, et hoc: melius te posse negares,
 Bis terque expertum frustra: delere jubebat, 440
 Et male tornatos incudi reddere versus.
 Si defendere delictum, quam vertere, malles;
 Nullum ultra verbum, aut operam insumebat inanem,
 Quin sine rivali teque et tua solus amares.
 Vir bonus et prudens versus reprehendet inertes, 445
 Culpabit duos, incommis allinet atrum
 Transverso calamo signum; ambitiosa recidet

Ornamenta

Ornamenta ; parum claris lucem dare coget ;
 Arguet ambigue dictum ; mutanda notabit ;
 Fiet Aristarchus : non dicet, Cur ego amicum 450
 Offendam in nugis ? hæ nugæ seria ducent
 In mala derisum semel, exceptumque sinistre.

Ut mala quem scabies aut morbus regius urget,
 Aut fanaticus error, et iracunda Diana ;
 Vesanum tetigisse timent fugiuntque poetam, 455
 Qui sapiunt : agitant pueri, incautique sequuntur.
 Hic, dum sublimes versus ructatur, et errat,
 Si veluti merulis intentus decedit auceps
 In puteum, foveamve ; licet, Succurrite, longum
 Clamet, Io cives ; non fit qui tollere curet. 460
 Si quis curet opem ferre, et demittere funem ;
 Quî scis, an prudens huc se dejecerit, atque
 Servari nolit ? dicam, Siculique poetæ
 Narrabo interitum. Deus immortalis haberi
 Dum cupit Empedocles, ardentem frigidus Ætnam 465
 Infiluit. Sit jus, liceatque perire poetis.
 Invitum qui servat, idem facit occidenti.
 Nec semel hoc fecit ; nec, si retractus erit, jam
 Fiet homo, et ponet famosæ mortis amorem.
 Nec satis apparet, cur versus factitet ; utrum 470
 Minxerit in patrios cineres, an triste bidental
 Moverit incestus : certe furit, ac velut ursus
 Objectos caveæ valuit si frangere clathros,
 Indoctum doctumque fugat recitator acerbus.
 Quem vero arripuit, tenet, occiditque legendo, 475
 Non missura cutem, nisi plena cruoris, hirudo.

NOTÆ ad HORATIUM.

CARMINUM LIB. I.

1. 3. *Curriculo pulverem Olympium Collegisse*] Vim habet nominativi verbo *juvat*. Vocabulum *juvat* in eadem periodo modo personalis verbi, modo impersonalis potestatem habere non potest.

6. *Terrarum dominos*] Accusativus post *evehere*, non ad *Deos* referendus, sed ad *Romanos*; quos suaviter dicit *Terrarum dominos*, uti Virgilius *Rerum dominos*.

Evehere] Vulgatum *evehit* explicant interpretes per *evehere solet*, non tamen vident *evehere* esse respondendum.

16. *Oppidi—rura*] *Rura Nemausi* habet Lucanus, et Silius Italicus *Rura Casini*, quorum alterum est Galliæ oppidum, alterum Campaniæ in Italia. *Otia ut oppidi* Laudat *tuta* sui? certe infeliciter.

29. *Te doctarum*] Amorem suum erga Musas professus suavissime Patrono adblanditur, et dum immortalitatem a scriptis exoptat, hanc Mæcenate solum autore, utpote Poeta summo, sibi promittit. In libris editis usque adhuc legitur *Me doctarum*, sensu quidem nullo, aut saltem minus commodo. Si jam *Dis mistus* esset *superis* Horatius, cur se Mæcenatis suffragio coonestari cuperet? Huic vero lectioni *Te doctarum* favent certe Carm. III. 8, 5 *Docte sermones* utriusque linguae; et Epist. I. 19, 1 *Prisco si credis, Mæcenas docte*, Cratino; imo hanc solam esse geninam firmant unice.

2. 18 *Sinistra Labitur ripa*. Vetus Roma tota erat ad finistram Tiberis, et declivior cum esset inundationibus magis exposita.

31. *Candenti*, non *candenter*, epitheton enim ad *nubem* potius quam ad *humeros* referri debet; neque est cur quisquam de mensura sit anxius.

39. Terribilius certe *Mauri* nomen quam *Marfi*, qui erat vicinus populus, et Romanis socius. In re tali exteram gentem potius nominaret.

3. 18. Stet integra communis lectio *Siccis oculis*: recte quidem ponitur, timentium enim est lachrymare. Qui proposuit *fixis*, ad scripturam loci accedit prope, a mente vero distat quam longissime. Qui legit *rectis*, alios nescire qui Horatius sit, more suo, affirmat. Ignoscat mihi lector eruditus quod in firmando receptam vulgo lectionem poema Anglicano sermone scriptum citaverim; *Milton's Paradise Lost*, XI. 494. Sight so deform what heart of Rock could long *Dry-ey'd behold*? qui versus ex Horatii *siccis oculis*, sensu parum detorto, nasci videtur.

26. *Per vetitum et nefas*] Sic vetus MS. et bene interieritur conjunctio; *vetitum* enim et *nefas* differunt inter se. Quod leges civiles prohibent est *vetitum*; *nefas* vero quod est contra legem naturæ. Non male legitur *in nefas*, ut sensus sit "eo quod prohibentur homines in nefas ruunt."

4. 8. Vox *urit* huic loco sola convenit.

18. *Talis* omnino referatur ad *vini*: *fortiēre* satis innuit *talorum jactus*. Quæ cura fuit *vivis* — eadem sequitur tellure *repositos*. *Sortiēre regna vini*, sed non *talis vini*: hæc sublato in manum poculo proferenda.

5. 8. *Emirabitur*.] Emendatione non eget locus; varie autem legitur; *Et, ut, heu, mirabitur*, atque etiam *Et mutabitur*: invenuste omnia.

6. 2. *Mæonii carminis alite*] Minus placet. Quam vellem in MSS. existeret *æmulo*! Conjectura est, at Horatio digna, quippe vox unica quæ feliciter loci sensum exprimit. In contextum admisi *æmulo*. Si laudem non merui, vitavi culpam; nullum enim sensum exhibet vulgata lectio *Mæonii carminis alite*.

7. *Duplicis*] *Dolosi*, varii. Ferri non potest *reducis*; neque *duplicis*, quasi significaret duo, et hoc verbo Horatius designaret Agrippam et Messalam, qui duo in pugna Actia navibus præerant.

18. *Sectis*] Sensu caret Poetico qui malit *strictis*.

7. 7. *Decerptæ frondi* ut simplicior lectio mihi maxime arridet. *Decerptam fronti* videtur loco contraria. Num Latini dixerint *fronti præponere*? *Decerptam fonti* legat qui reconditiore doctrina delectatur.

17. Nisi probarem *Perpetuos*, mallet ipse *Perpetuus* potius quam *Perpetuo*. Horatianum est adjectivo etiam masculino uti adverbialiter.

27. *auspice Teucro*] Quid aliud est quam *Teucri auspicio*, consueta Hypallage? Quare igitur legamus *vel obside vel Phæbo*?

11. 1. *Scire nefas*] Stultum est timere quod vitare non potes.

12. 8. *Orphea Sylvæ*. In hæc strophe nonnullis displicet idem sonus sæpe repetitus. *Umbrosis Heliconis oris*; *Pindo gelido Hæmo*; *temere inscutæ sylvæ*; quæ inconcinnitas ut aliquatenus sanetur, proponunt *Orphea rupes*; quia Poetæ *Orphea* celebrantes de saxis et rupibus mentionem faciunt. Sic Phædrus de Orpheo *qui saxa cantu movit*; et ne in eadem sententia idem diceretur bis. 'Quomodo enim differunt, *Sylvæ vocalem Orphea inscutæ sunt*; et *Orpheus duxit ceruus fidibus canoris*?' Hoc nollem dictum, at neque volui inobservatum præterire. In re tam plana et aperta non aures delicatula, at membranæ consulendæ sunt. Qui conjecturis locus?

13. *Quid prius dicam solitis Parentis*] Varie legitur hic locus. *Parentum, Parentem, Parentis*. Placet unice posterior lectio, uti clarius, *Parentis* — qui res — *temperat*. Varia etiam datur interpunctio. *Quid prius dicam solitis Parentis Laudibus*? — *Quid prius dicam*? — *Quid prius*? *Dicam* — Est vero qui legeret, invitis licet omnibus membranis, *Quem prius dicam solitis parentum Laudibus*?

19. *Proximos illi*] ut haud satis Latinum respuit qui legit *Cæli*.

35. *Tarquini* — *Catonis*. Sic MSS. Legitur ex conjectura, quæ ferri forsan potest, *Junii fascēs*. *Anne Curti* infelicitèr audax. *Dubito* ut invenustum et infra carminis Lyrici dignitatem rejeci; magis arridet repetitum *prius*. *Dubito* minus certe necessarium est, quia immediate sequitur *an vel aut*.

13. 2. Nescit quid vult Horatius qui reponit *lactea Telephi Laudas brachia*. —

16. 14. *Coactus*] Compulsus. Qui

Qui legunt *coactam* interpretantur *collectam*; at *coactam* undique *delectam* est *coactam* undique *coactam*; neque bene ponitur colon [:] post *undique*.

17. 5. *Tutum* quia *nemus*, ideo *impune quærun*, *totum* male ponitur.

9. Loco non convenit vox *hædilia*; at diminutivum *hæduli* ab *hædo* (sicut Carm. I. 23. 1. *hinnulei* ab *hinnulo*) non minus sensui quam metro competit. At quibus displicet masculinum, placeat genus femininum, et per me legant, *hæduleæ*. Unde autem *filiole*?

14. Sive legas *hinc* cum MSS. sive *hic* ex conjectura, nil tanti est. *Hinc* commodius videtur, uti verbo *manabit* magis conveniens.

20. 5. *Care Mæcenas*] *Care* familiare est, et propterea magis congruum; at quidem *Clare*, ut mihi videtur, loco non convenit.

Paterni] Blande adulatur Mæcenari, dum Tiberim ab Etruria fluentem docet.

21. 5. *Vos lætam fluvii*.] Hæc Ode pars Carminis Secularis rectius statuitur. Hinc forsân illa lectio *Vos lætæ fluvios*; at certe infeliciter ducta ex strophe illa *Quo Sibyllini monuere versus* Virgines lætas —

22. 11. *Expeditis* et *Expeditus* legitur; tuto poteris utramlibet admittere; at prior lectio videtur elegantior, ideo verior.

23. 5. *Nam si mobilibus veris inborruit Adventus foliis*. Pro *veris adventu folia mota inborruerunt*, anni scilicet superioris folia jam vento facta arida. Quis nescit Horatianam Hypallagan? Qui vero conjecturis delectantur, legunt *Vitis*, *Vepri*, *Adventu*, *ad Ventum*. Quare autem *Vepri*, quod idem significat ac *Rubus* versu proxime sequenti? Qui legunt *ad Ventum inter-*

pretantur per Zephyrum Veris comitem: sic qui *adventu* malunt, Zephyrum Veris adventu flantem intelligunt. At qui de Zephyro locuti sunt, nugantur.

24. 13. *Non vana redeat*] Admittenda forsân est *Num vana* ne offendantur aures, si bis in eadem sententia, idque versus initio, repetatur par icula *non*; Et *Quod — Non*; et *Quid — Num* habent editiones, placet tamen prior lectio, ut quæ plurium MSS. auctoritate fulcitur.

26. 9. *Pimplea*, seu mons, seu fons, seu oppidum sit, Locus est; Musa autem *Pimpleis*. Legas ergo *Pimplei*.

27. 3. *Verecundumque Bacchum*] Unde *verecundique*? Verecundus est Liber Pater, inverecundus autem is est, qui illo nomine Bacchum spoliât.

19. Male ponitur *laborabas*.

24. *Chimæra*, ut et *Chimæra* recte ponitur: si ad *illigatum* referas, *Chimæra*, fin autem ad *expediat*, legas *Chimæra*.

28. 30. *Negligis — committere*] *Securus* audes committere, non times committere.

31. Legas *forsân*, non *fors et* ut apud nonnullos occurrit. Forte etiam apponenda est Interrogandi nota. *Debita jura vicesque superbæ* versu proximo requirit *forsân* ad finem precedentis sententiæ, aut datur nulla imprecatio. Confirmatur etiam ex sequentibus *precibus non linquar inultis*. Male ergo sententiam inchoaret *Forsân*.

27. *Plectantur sylvæ*.] Ex veteri opinione pœnas condonari non posse, in alia diverti posse.

34. *Tique Piacula nulla resistent*] Sic Epod. 5. 89. *Divis agam vos; dira detestatio Nulla expiatur victima*; quod est juxta jus Pontificium.

31. 9. *Seu Calena seu Calenam* legas

legas, nihil interest. Ex conjectura sola *Promant Calenam a fæce*. Quis unquam *vinum testa conditum* nuncupavit *vitem*?

12. *Syra reparata merce*] per conjecturam quoque immutata est in *Syræ ære parata mercis*. At frustra, ut ego arbitror.

32. 1. *Sub umbra*] Quis autem prætulit *antro*? Quæ rara cara!

15. *cunque*] Quotiescunque, Quandocunque. *Salve mihi Te vocanti, quotiescunque Te rite vocabo*. *Salve* pro *fave*; quod, ut insolitum, notatu dignum est. *Rite* pro *Ritu*.

33. 11. *Sub iuga abenea*] Proposuit nescio quis, modeste quidem et ingeniose, hunc locum, quasi ab interpretibus adhuc frustra tentatum, illustrare argumento ex Aristæneti epistolis citato, ubi agit de Acontio et Cydippa. 'Apud veteres, inquit ille, felices nuptiæ audiunt *ἡρώες γάμους*, recte igitur Horatius *impares formas atque animos mittit sub iuga abenea*.' Forſan aliter sentiret, si ſcribenti in animum venisset *Carm. III. 9. 18*. Quid si prisca redit *Venus Diductosque iugo cogit abeneo*.

34. 5. Quis dicat *curſus Relectos* esse, antiquam *relecti* fuerant? Et *Relectos* pro *Religendos* ferri non potest.

13. *Inſignia* omnino reponendum est, quum nec *inſigne*, nec commu-

nis lectio *inſignem* Poetæ menti congruunt.

35. 17. *Sæva Neceſſitas*] Legitur etiam *Serva*, quæ lectio mihi quidem videtur minus probabilis. Veriſimilius est Horatium, cum fit perpetuus Græcorum imitator, Euripidis *Διὸς δ' ἄλγε' ἔσται* potius in animo habuisse.

29. *in ultimos Orbis Britannos*.] Qui conjecturis locus? aut quæ neceſſitas ut legamus *Oro*, quod invenustum est, cum orationem et preces verbum *Serves* fatis innuit. *Ultimi* ſine autoritate, uti etiam ſine fundamento.

33. *Eheu, cicatricum et ſcleris pudet, Fratrumque*] hoc est, pudet vulnere quæ icelere fraterno illata ſunt.

39. *Defingas* inutiliter reponitur, uti etiam *mox recoctum*. Forſan *refuſum*. Quare autem *recuſum*? cum *nova incude diffingere*, proſus idem ſit ac *recudere*. At nihil est mutandum. *Diffingas retuſum* vera lectio.

37. 10. *Opprobriorum*] Monſtri ſimile est proſecto.

24. *Reparavit oras*. Forſan bene in textum admittas *ire paravit oras*. *Ire Oras*, ut Virgilius — *ibimus Afros*.

38. 6. *Sedulus curæ*] Elegans constructio. Falsa proculdubio est *curo*, et *cura* non ſanat mendum.

Notæ ad Carminum Lib. II.

1. 5. *Tincta* vix loci ſenſum exprimit, certe *uncta* vox efficacior; Enſem cruore madidum plene etiam ante oculos ponit, cum *tincta* eandem ideam menti vix ac ne vix quidem repræſentet.

21. *Audire magnos jam videor duces*] Mira Enargia! hanc vero elegantiam non videt niſi qui ſentit intume, niſi qui et ipſe enthuſiaſtico

raptus ſpiritu, Pierio recreatur antro. Male certe iudicat de Poetica cui Frigidus obſtiterit circum præcordia ſanguis. *Audire* est omnium MSS. Lectio. Et cæcutit plane qui legeret *Videre*.

2. 1. *Nullus argento color*] Quare *Honor*, repugnat metrum. *Abdito* abjiciendum est. Quis enim uſus est *argenti additi terris*?

Lammæ

Lamna vero recte additur epitheton.

4. 13. Nil interest five legas *dilectam* seu *delectam*; eodem redit. *Scelestas* et *pu'denda* idem significant; utrumque verbum non ad *mores* sed ad *vita'e conditionem* referendum.

24. In Latinis literis, si non hospes, ignarus est, qui *Claudere* quod pulchrum est respuit, et mavult *Condere* quod inficetum est. Male equidem probationis loco profertur quod nihil ad rem, Carm. IV. 5. 29. *Condit quisque diem collibus in suis*.

5. 12. *Purpureo varius*] Legitur etiam ex conjectura *varios* instar loci in Ovidio. Num ex Ovidio corrigendus est Horatius?

14. *Quos — Adponet annos*] Ex conjectura proponitur *Quod — annus*. Quæ lectio, quanquam ab Horatii mente non multum ablu'dit, non est probanda. *Adponet annos* vix mihi videtur Horatianum esse.

6. 18. *Amicus Aulon fertili Baccho*] *Baccho* jam pro ipsa *vineâ* ponitur. At quid reponunt Editores? *Apricus Aulon Fertilis Baccho*; et *Amictus Aulon Verticem Baccho*; Hæc omnia, ut leviter dicam, infelicitur.

8. 24. *Aura*] Sic Carm. I. 5. *nescius Auræ Fallacis*. Male *Aula*, *Cura* pessime. Proposuit Derisor quidam *Cæna*, *Sura*.

10. 9. Nil opus est ut legamus *Sævius*, quo magis cum sequentibus cohæreat.

12. Velle suum cuique est; mihi vero vix placet *Fulgura*, nostris auribus modulatius sonat *Fulmina*.

18. *Cithara tacentem Suscitât Musam*] Nihil muto. Quod si reciperem *citharæ*, legerem etiam *tacentis*; ut *Musa Citharæ* sit pro ipsa *cithara*, uti Carm. II. 1. 9. *Musa Tragædia* pro *Tragædia* ponitur.

11. 23. Eodem redit five legas conjunctim *incontum*; seu divisim *in contum*; si vero malis *incontam*, quæ forsan est vera lectio, necesse est ut legas in sequenti versu *nodo*.

12. 12. *Minantium*] malim ut fortius epitheton. Minus certe est *minax* quam *minans*. *Minacium* igitur rejicio.

25. *Flagrantia* magis placet quam *Fragantia*. At cum tuto poteris utramlibet admittere, quænam lectio uti potior admittenda est? *Ut cuique est ætas, ita quamque facetus adoptet*.

Detorquet, negat; necessarium ergo est v. 28. *Occupat*.

13. 1. *Ille et nefasto*] *Illum* ô est correctio temeraria, infelix et inutilis, ut quæ nec MSS. nec editionum autoritate fulcitur. Imaginarie enim ambiguitatis loco veram subsistit. Forsan rectius statuatur, *Ille nefasto posuit die Quicumque primum sacrilega manu Produxit, arbos, te nepotum in Perniciem opprobriumque pagi*;

17. *celerem fugam Parthi*] *Parthi* celeriter fugientis; at quo fuga celerior eo insidiosior. Nihil elegantius excogitari potest. Quid igitur fiet de male natis istis correctionibus, *refugam, reducem, celebrem*.

23. *Descriptas ferri* non potest. *Descriptas priorum* multo infelicius tamen.

32. *Densum humeris*] pulcherrima Enargia! At *avida, hilari, humili*, ex conjectura, uti etiam *Tensa humilis*.

38. *Dulci laborum decipitur*. Hellenismus. Sic Ode proxima v. 19. *Damnatusque longi Sisyphus Æolides laboris*. Datur etiam Hellenismus in *Decipitur laborem*, displicet tamen hæc lectio; at minus placet *Dulci laborum decipitur sono*.

14. 25. *Heres dignior*] *Dignior* pulcherrimum est epitheton. Qui enim non utitur fortunæ bonis, indignus

indignus est et qui possideat. Postumum etiam tacite hortatur ne defraudet Genium.

27. *Superbus.*] Varie legitur hic versus in libris editis et MSS. *Superbus, superbum, superbo, superbis*, atque etiam *sapore*. Genium ergo Criticum consulamus, et mox licebit respondere, quæ sit vera lectio, qualis loci mens. *Superbum* usque adhuc interpretantur editores ut pavimenti epitheton; cui autem bono? Qui legunt *superbo* agnoscunt Hypallagen pro *Ipse superbus*; at libenter fateor mihi unice placere *superbus*, ut adverbium; Horatianum enim est adjectivo masculino uti adverbialiter. Sic I. Epist. 17. 50. Sed *tacitus pasci* si posset corvus haberet Plus dapis. II. Epist. 1. 161. *Serus* enim Græcis admovit lumina chartis; et passim alibi. Labet tamen aliorum conjecturas adjicere. Proponitur *superbum* ut adverbium, ex Homeri *ὐνιπύκιον* ductum. *Superbū* etiam pro *Superborum*, juxta illud Virgilii *Magnanimū Heroum*. *Superbis* ut cum *cænis* conveniret. Qui hanc lectionem proposuit, ait se putare Horatium scripsisse *Pontificis*; quare ergo non proposuit *Superbi*? ni forsitan datur *Pontificis*, pro *Pontificiis*. At *Pontificis* pro *Pontificiis* duriusculum est, ubi alterum *i* elidendum est, non ex autoritate, sed ex ingenio tantum. Quis enim *Dis* vel *isdem* pro *Deis* aut *iisdem* in suis scriptis reponeret, nisi etiam exstarent apud antiquos? *Sapore*, id est, mero quod præditum est 'sapore. Elegantissime.' Num agnoscis Horatii Genium? *Superbum, Superbo, Superbus* clare exhibent MSS. et quam quisque probat lectionem eam reponit. Quod si ex conjectura petenda sit vera lectio, legerem potius more antiquo *Supervom*. Ecce autem quan-

tas veneres nostræ paginæ, minus forsitan eruditæ, addere: Italico characterè expressa nota *Supervom. Vet. Orthogr!*

16. 1. *Rogat impotenti*] *Mare* impotens est mare turbidum, violentè agitaturn. Sic Carm. III. 30. 3. *Aquilo impotens*, et Epod. 16. 52. *Gregem æstuosa torret impotentia*. Vulgatum *patenti* *Ægeo* mari vix competit. Sic enim Virgilius de *Ægeo*, *variis freta confusa terris*. Qui præpositionem *in* desiderari putant, si legatur *impotenti*, obliti sunt Virgiliani istius *Argolico mari deprensus*.

23. *Ociior cervis.*] An Horatius huic versui daret Venerem? si scripsisset *Ociior nimbis et agente nimbos Ociior Euro*. Ego vix crediderim. Ovidium cerno. Num tu Horatium vides?

20. *amara læto*] *Læto* mihi placet etiam repetita. *Lenti*, ut et *Lento*, minus convenit. Qui *lente* ridet, parce ridet et frigidiuscule. Nollem vero *amarulenta*.

17. 24. *Volucrisque fati Tardavit alas.*] Hypallage pro *volucres alas fati*. Sic inferius in hac ipsa ode, *Nos humilem feriemus agnam*, pro *Nos humiles*.

18. 3. *Hymettias — recisæ.*] Ex conjectura, quæ minus placet; si hanc emendationem admittas, verborum ordo certe fiet non modo impeditior, quod vitandum est, sed et invenustior.

30. *Sede*] Quæ lectio vulgata illa *Fine* non solum apertior, sed in hunc locum multo convenientior est, et ad *Sedem*, sive *Aulam*, diviti a se in terris, a fato autem apud inferos destinatum referatur; cum superius v. 17. dixerat poeta Tu secunda marmora Locas sub ipsum funus, et *sepulchri* Immemor struis domos.

40. *Vocatus — non vocatus,*] postulant *auditi*; nec verisimile est Horatium

CARMINUM LIB. III.

7

Horatium scripsisse vel *adstat*, vel *audet*, vel *odit*.

19. 7. *Lymbatur* male, omnino reponendum est *Lætatur*. *Turbidum Lætatur*, lætitia metu permista.

20. 6. *Vocant*] Contra loci sensum, qui requirit *vocas*. *Dilecte* non ad Mæcenatem referendus; ponas subdistinctionis notam [,]

post *Dilecte*, ut sensus sit, Quem tu, o Mæcenas, amicū vocas.

13. *ocior Icaro*] Male ponitur *tutior*, quod e *gloisemate*; ideo *tutior* quia *ocior*. Infelix est qui malit *notior*.

21. *Absint* — *næniæ Luctusque*.] Quid igitur fiet de Carm. II. 6.

22. — ibi tu calentem *Debita* sparges *Lachryma* favillam Vatis amici.

Notæ ad Carminum Lib. III.

1. 40. *Post equitem sedet atra Cura*] Sic Libri MSS. omnes. At qui eruditus habet aures legit syllaba liquefacta *Postque equitem sedet atra Cura*, ut versus fluere mollius. ‘Paucis a natura datum est habere Aures’ fatemur ultro; et simul rogamus An cuicunque datur habere Nasum? Aures vero consulamus, et quibus demum placeret horrifonum illud *Postque*? vere eruditus placere non potest.

3. 53. *Mundi apertior lectio*, at *Mundo* longe venustior; *quacunque* inutiliter.

4. 10. *Altrici extra limen Apulia*] Varie legitur hic versus. Quis probet *Nutricis extra limina sedula* — *limina villula*? Non Ego.

11. *fatigatumque somno*] propter somnum obrepentem; *fatigatum* quia somno carebat.

31. *Urentes arenas*] Quibus placuit *arentes*, ii sane videntur vocis *arenæ* etymon magis quam Euphoniā Horatio fere solemnem respicere.

38. *abdedit oppidis*.] Sic I. Epist. 1. 5. *latet abditus agro*. Reddidit male ponitur.

46. *Umbrarum regnaque tristia*] In vulgatis legitur et *urbes*, *regnaque tristia*. At vox *urbes* huic loco sane minus est conveniens,

quod versu proximo sequitur *mortalesque turbas*. Orbis ideam exhibet eandem, ergo non admitenda; satis probabili ratione legitur et *umbras regnaque tristia*; at ex particulis, ut mihi videtur, una saltem redundat; *Ventosque et imbres* valde placet, et libenter in textum reciperem, si modo *regna tristia* per se nude posita *Umbrarum regna tristia* significare crediderim. Ignoscat mihi lector eruditus quod contra Codicum fidem repono — *qui mare temperat Ventosum*, *umbrarum regnaque tristia*.

5. 7. Exstat in vetere MS. *Proh Patria*, quæ forsā est verior lectio. Judicent doctiores.

15. *exemplo trabenti*.] Male ponitur *trabentis*, quasi ad Regulum spectaret.

33. *Qui perfidis se credidit hostibus*] *Dedit* frigidiusculum est. *Credidit* magis certe est quam *Dedit*; Carthaginiensium perfidiam notat. Cum jam dixerat *perfidis*, quis unquam sanæ mentis *Dedit* ut verbum aptius prætulit?

37. *unde vitam sumeret inscius*.] Ad hunc locum ita vir doctus.

‘Horatius forsā scripsit *anscius*, unde nata sunt *aptius* et *inscius*, quæ sunt exscriptoris qui vim verbi *anscius* ignorabat: at *anscius* est ab *an* et *scio*, uti *anceps* ab

‘ab am et capio.’ Hanc observationem dedi, quanquam mihi, libere profiteor aut incuriam aut indiligentiam aut inscitiam meam, tale verbum legenti nunquam, nec nuper Lexicographos ea de causa sedulo evolventi occurrit.

6. 20. *In patriam populumque fluxit*] Stet integra communis lectio. Nil opus est ut legas *populos* pro *populum*. Inque *Patres* minus apte. *In proceres* est insolita, aut potius inusitata dictio.

8. 27. *Rape latus*.] Sic Epod.

13. 3. *rapiamus amici Occasionem de die*.

9. 5. *Donec non alia magis Arfisi*] In quibusdam legitur *aliam*, at magis verisimile est *alia* esse veram lectionem. Sic enim Carm. II. 4. *Arfit Atrides medio in triumpho* Virgine rapta. Et Epod. 14. — dicunt *arfisse Bathyllo* Anacreonta Teium.

10. 5. — *nemus* — *remugiat Ventis*.] Monstro simile est *Ventorum*. *Remugiat Ventis*, recte quidem; ita etiam Epod. 10. 19. *Sinus remugiens Noto*. Omnem adimis elegantiam si legas *Sentis*. Est qui infelicitate reponit cum Admirationis nota *At! Di, quo strepitu — at! positas* — Fallitur proculdubio qui orationem velit in hunc modum procedere, *Audi quo strepitu — En positas* — Num sine sensu est qui dicit ‘*absurdum*’ et ἀναξάντων in hac sententia non ‘*latere, sed plane exflare*. Audis ‘*ut Jupiter glaciet nives! Quid audio? an gelu et frigus auditu percipiuntur*.’ Hoc non est intelligere Horatium, sed Poeticam nescire.

8. Quis ferat duro numine pro puro? Quo magis noctes frigescent purior est æther. Ineptus est qui loquitur de *limine*, vel *lumine*, pro *numine*.

11. 18. Nihil muto, quamvis

ut Critici dicunt ‘Totum hoc carmen dehonestat vocula *ejus*.’ Ex conjectura legunt, nulli autem ad MSS. provocant, *caput et jubam, estque; caput, æstuatque; caput, efflat atque Spiritus teter*. Et quod omnium est infelicitissimum exeatque *Halitus teter*.

52. *Sculpe seu Scalpe* legas parum aut nihil interest, forsan vera lectio est *Insculpe*.

14. 5. Qui legunt *Unice* id *Liviæ* adponunt quod Horatius de Augusto dixerat.

10. *Jam virum expertes*] Vera lectio. Proposuit quidam *Non virum expertæ*; oblitus forsan istius, *Quæ laborantes utero puellas Ter vocata audis*. Carm. III. 22. *ab inominatis Parcite* ne Latinum quidem est: *male o ominatis, male inominatis, et male nominatis*, omnia infelicitate.

22. *nodo cohibere crinem*] MSS. omnes. Qui vero vel invitis exemplaribus legit *cohibente* dicit ‘sic corrigendum est. Certissima hæc est emendatio.’ O quem te memorem!

16. 25. *Contemptæ dominus splendidior rei*.] Venusta est oppositio inter *Splendidior* et *Contemptæ*. *Contentæ* loco certe non convenit.

31. *Fulgentem imperio fertilis Africa Fallit*.] *Fulgente* ex infelicitati conjectura.

17. 2. Quando et priores — &c. Hi quatuor versus, qui in omnibus fere editis per Parenthesin inferuntur, invenusti sunt, prosaici, obscuri, imo inutiles; rejiciendi ergo, ut Horatio plane indigni.

17. *Emissa tempestas* forsan vera lectio.

19. 28. *Lentus — amor*] Sic Carm. I. 13. 8. *Quam lentis penitus maceror* ignibus.

21. 5. *Quocunque lectum nomine*] Sic libri omnes, MSS. editique. *Factum* numine ex conjectura; quæ adeo

adeo inepta est, ut etiam si a MS. aliquo alicunde prodiret, rejicienda foret.

6. *Moveri* nihil aliud significat nisi quod cadus in promendo vertebatur. Sic Carm. III. 29. 2.

Non ante verso lene merum cado.

7. *Descende*] quia veteres vina sua reposuerunt in superiore ædium parte sub ipsis tegulis.

8. *Languidiora* vetustate lenita. 12. *Sæpe mero caluisse.*] Omnium MSS lectio. *Incaluisse* immodulatam sonat.

23. 12. *Pontificum secures.*] Si *securim* legendum sit, quia *victimæ* in singulari est, legeres etiam in singulari *Pontificis*.

17. *Immunis aram si tetigit manus.*] Poetæ mentem non intelligunt qui *Immunis* interpretantur *sine munere*. *Manus* quæ fert *pium* *far* et *salientem micam* non est *sine munere*. *Hostia* in nominativo.

24. 24. *Et peccare nefas, et pretium mori.*] Sensus requirit conjunctionem copulativam, aut *pretium* ergo male ponitur: *Est* ante *mori* inutile. Scytharum nuptias felices prædicat, cujus felicitatis cause sunt, 1. Parentum virtus. 2. Fœminarum erga maritos fides. 3. Læx pudicitie horror et metus. 4. Justa legum severitas, quæ hoc crimen morte punirent. Omnino igitur legendum est *Et peccare nefas, et pretium mori*. Ut sit poetæ mens; Fidem conjugalem violare nefas est, peccanti mors certa est. *Pretium* ponitur pro *pæna*, *mori* pro *mors*, *peccare* pro *peccatum*, et pendent omnia a verbo *est* v. 21. *Dos est*—&c.

52. *Eradenda cupidinis Prævi sunt elementa.*] Qui conjecturis locus? Sensus minus proprium dabit *prævi*; at cui bono infervit *prævis*? Quid velit prius vix intelligo, et *teneræ nimis* exhibet posterius.

54. *Et teneræ nimis Mentis asperioribus Formandæ studiis.*] *S* nus fere idem est sive legas *Formandæ* seu *Firmandæ*. Prius tamen malim. Videamus autem quo sensu his verbis utatur alibi Horatius. *Donec labantes consilio Patres Firmaret autor nunquam alias dato.* Carm. III. 5. 45.—*pectus præceptis format amicis* II. Epist. 1. 128. Vulgo receptam lectionem vero firmat unice I. Serm. 4. 120. *Sic me Formabat puerum dictis.* Jam demum censeas quod verbum huic loco aptius.

25. 2. *Quæ memora, quos agor in specus*] In quibusdam male legitur aut quos agor—particula vero aut sublata, ipsi numeri efficiunt ut Horatium raptum veluti cernamus.

9. *Exsomnia stupet Evias*] *Edonis* audacter nimis. *Exanima* Horatianum non est. *E somnis* inutiliter.

12. *Ut mihi devio*] Qui legunt ac mihi locum non intelligunt; nec sciunt vel quid est *Pœtica*, vel quod postulant *Dithyrambi* leges

26. 6. *Hic ponite—vectes et arcus*] Ut sapit qui legeret *securesque*, et *arcus* rejiceret! *Quidquid sagittæ non erant arma amanti—bus apta, cum sine cædis periculo mitti non possent.*

27. 34. *Pater ô relictum*] Nil opus est ut legas ex conjectura *O patris*, neque *relictum ô*. Dixit *Pater ô relictum* *Filiæ* nomen, pietasque cum jam non valeat ulterius furorem coninere. Neque enim cum quibusdam puto *Furorem* significare *Amorem*.

41. *Imago Vana, quam e porta.*] Vulgata lectio quæ contra loci sensum. Somnium enim ducit imaginem, non Imago somnium.

48. *Cornua Tauri.*] In quibusdam nuperis edd.—*cornua Monstri.* Utcunque *Monstri* appellatio conveniat iratæ, vix tamen crediderim Horatium posuisse *Monstri*, cum prius dixerat *multum amati.*

29. 26. *Orbi sollicitus*] Cum jam nominarat *Civitatem*, *urbi*, vel *urbis* esset inutile; at recte ponitur *orbi*, id est, *sollicitus orbis causa.*

63. *Tutum per Ægeos tumultus*]

Legitur etiam *Nudum*, i. e. bonis omnibus nudatum, ad pauperiem redactum. Eodem sensu dicit alibi *Nudus navita.* Quî *Nudum* loco *Tutum* reponit lectionem suam tuetur ex v. 56.—*probamque Pauperiem sine dote quaero.*

30. 12. *Regnavit populorum.*] Si cum vulgatis legas *Regnator*, verbum *obstrepi* ex æquo convenit et *violenti Aufido* et *Dauno aquæ pauperi.* Rejicias ergo *Regnator.*

Notæ ad Carminum Lib. IV.

1. 34. *Manat rara meas lacryma per genas*] *Rara* mire exprimit vim Amoris. Sic Carm. I. 13. *Humor et in genas Furtim labitur, arguens quam lentis penitus maceror ignibus.*

2. 29. *Male Plurimum nemus*; nec magis apposite *Florum nemus.* Patet ex ipsa strophe *Plurimum* ad laborem referri oportere. Ego, *apis Matinæ More mod que Grata carpentis thyma per laborem Plurimum, circa nemus*—operosa parvus Carmina fingo.

49. *Tuque dum procedis Io Triumphæ*] Ipsum Triumphum alloquitur. Sic Epod. 9. *Io Triumphæ, tu moraris aureos Currus et intactas boves.*

59. *Non male legitur Quam notam dicit.*

4. 15. *Jam lacte depulsum*] Sic MSS omnes; at ex conjectura *Jam jamque, nocte, mane, sponte*, uti etiam versu proximo *uberum.* *Uberum* inutile est: *Jam jamque* certe minus aptum: *nocte et mane* infelicitur: Et *sponte depulsum* nemo diceret, si mens non læva fuisset.

18. — quibus Mos unde deductus per omne Tempus Amazonia

securi Dextras obarmet, quævere distuli, Nec scire fas est omnia—] Sive hi versus sunt ipsius Horatii, aut alicujus sui temporis poeta, lis est; quem sensum exhibent, lis etiam est. Dissentiunt interpretes. Plerique existimant plane necessarios esse ad indicandum hostis ferociam; ut alii putant, Horatius cyclium quandam poetam vaser tangit; et non desunt qui versus integros, ut Horatio plane indignos, damnant et rejiciunt. Nos certe aliam insisteremus viam. Horatiani sunt, ut arbitramur, ergo non rejiciendi prorsus; at cum loco plane non conveniunt, in textum ipsum vix sunt admitteendi. At non adeo audaces sumus, tantum minori typo expressimus. Horatium quidem videmus, jocantem vero et satyricum: sumit Lyram, sed, dum præcipitatur liber spiritus, erumpit naturalis Genius, et ineptum quandam poetam, æmulum forsan, proscindit sæve, et deridendum proponit. Prius vero limæ laborem feliciter adhibuit, quam in Augusti manus Oden ipsam dedit, et versus hosce, quibus nunc non erat locus, è sede sua prudens ejecit. Huic conjectura

jecturæ favet vel ipsius sententiæ feries et junctura. *Quævere distuli, Nec scire fas est omnia*, quæ sunt longe infra carminis Lyrici dignitatem, ridentem Satyram decent.

5. 18. *Nutrit rura Ceres.*] Inscite legitur *Farra*: nec magis feliciter *Culta* vel *Prata*.

6. 25. *Doctor arguta fidicen Thalia*] Legitur etiam *Argeæ* seu *Argivæ*. Hæc Ode rectius statuitur ut pars *Carminis* Secularis. Certum est Chorum ter novem Nobilium Puerorum, et totidem Puellarum, in Ludis Secularibus Hymnos et Pæanas Græca Latinaque lingua cecinisse. Non tamen idcirco *Argeæ* seu *Argivæ* reponerem; quam lectionem, ex conjectura sola licet ductam, in contextum ipsum lubens recipere, si per *Dauniæ* *Camenæ* Musas Italas significari crederem. At Horatius, ut puto, per *Dauniæ* *Camenæ* dixit solum sui carminis famam, *Carminis* scilicet *Secularis*, quod Augusti jussu scripsit, et ideo suum *Decus* vocat.

7. 19. *Cuncta manus avidas fugient heredis*] *Manus avidi hæredis* certe minus poeticum: cuius igitur iudicio suavior erit compositio?

8. 17. *Non incendia Carthaginis impiæ*] Hic versus non est spurcius; at legendum forsan *Impendia*,

quo magis cohæreat cum sequentibus *Calabræ Pierides*. Ante Carthaginem deletam diem obliit supremum Ennius.

10. 2. *Cum veniet pluma*] *Pluma* nihil aliud est quam *barbæ lanugo prima*: locum plane non intelligit qui ætatis senectutem innui contendit, et idcirco legit *Bruma*.

13. 17. *Quo fugit Venus? heu! quæve color decens?* Minus placeat repetitum *heu!* verum inflavem reddit; neque velim *decens* ad *motus* referri. Ut sit *quo fugit Venus? heu! quo color? heu! decens Quo motus*.

14. 20. *Indomitas prope qualis undas Exercet Auster.*] *Indomitus* nequaquam admittendus.

28. *Diluvium meditatur agris.*] *Meditatur* recte. *Minitatur* enim vix satis argumenti hujus aut *Carminis* dignitati respondet.

52. *Compositis ænerantur armi.*] Certe minus concinnum est *Depositis*, quod nonnullis valde placere video.

15. 18. Omnino reponendum est *exiget*. Sic Carm. II. 13. *exactos tyrannos*. Minus convenit *eximet*, cum jam præcesserant *Furor Civilis et Vis*.

24. *Nosque profestis lucibus et sacris.*] Legitur etiam *in profestis*, at certe minus eleganter; neque opus est ut legamus *et profestis*.

Notæ ad Librum Epodon.

I. 5. *Sit recte* ponitur. Quæ autem singularis elegantia fuerit in *si*, plane non intelligo.

21. *Ut adfit*] Quamvis parata fit ad opem ferendam. Rejicias ergo *uti fit*. Quis nescit vim *verbe adesse*?

26. *Aratra nitantur mea*] Sic constructio erit et apertior et elegantior, quam si legas *meis*.

28. Malim *pascuis* quam *pascua*. *Lucena* *Calabris pascuis* Hypallage pro *Calabra pascua* *Lucanis*. Nam Calabria æstuosior Lucania.

29. *Superni*] quia Tusculum in loco edito sit situm. Non male legitur *supini*, ut Carm. IV. 3. — seu *Tibur supinum*.

34. *Nepos* cum litera majuscula, ut sit nomen proprium; et opponatur *Chremes*: sic per totum oppositio et planior et plenior. *Avarus* — *Discinctus*. *Chremes* — *Nepos*. Terra *premam* — *perdam*.

II. 11. *Inutilesce*] 'Horum versuum ordo inverius est, idque ex sola conjectura contra omnium codicum auctoritatem, ne duo disticha illa de arborum cultu separentur, ut vulgo fit, ac divellantur, interveniente illo aut in *reducta valle* — quod utrum recte factum sit nec ne non cujusvis est dijudicare. Post versus, *ingunt*, de *maritamine* vitis, contra 10 sequi debent alteri de *infitione*, propter argumenti cognationem. Recte quidem, si eodem tempore vel continenter utrumque opus per rusticos fieret. Atqui *maritatio* fit mense Octobri, *putatio* et *infisio* mense Martio. Columella Lib. XI. 2. Similia habes apud *Catonem* et *Palladium*. Quid tam magnum itaque, si in carmine separantur *duobus versiculis* quæ in opere ipso dividuntur toto *quinque mensium* intervallo. *Dii* *vostram fidem*! *Quanti est sapere*! *Nunquam accedo, quin abs te abeam doctior*.

69. Cum is *pecuniam redigere* dicitur, qui summam inde conficit, magis videtur loco convenire *Relegit*: nam *relegere* est *recolligere*.

III. 21. *Manum puella savior* *opponat tuo*] In nonnullis legitur *pravior*; at nos prætulimus *savior*, uti a molliculis et delicatulis proferebatur. Habet Satyricum quid; vaser tangit Mæcenatem.

IV. 8. *Bis ter ulnarum toga*]

Sic MSS omnes. *Bis trium* vix puto ab Horatio esse.

18. *Rostra navium* — *Ærata*] In vulgatis legitur *ora navium rostrata*. *Ora navium* significat idem quod *rostra navium*: *Ora rostrata* igitur est *Rostra rostrata*. *Æra rostrata* loco male affecto remedium offert, quod per *Rostra Ærata* feliciter adhibetur. Quid vero sibi velit *tot, oro, navium Rostrata*? An *navium rostrata* idem significant ac *Naves rostrate*? Illud *Oro* certe minus aptum est.

37. Mira lectionum varietas. *Exacta*; *extracta*; *exesa*; *exerta*; *execta*; *exfecta*; *exhausta*; *exucta*; *exugta*; *exulta*; *exuta*; *exfucta*; *exfuca*; et *exusta*. E quibus duæ tantum posteriores placent; unice vero *exusta*. Firmatur hæc lectio ex sequentibus *medulla et aridum jecur*. Notum est *Medullam et jecur* Amoris esse sedes. Carm. IV. 1. 12. Si torrere *jecur quæris* — dicitur de Venere: rectissime ergo hic ponitur *Exusta medulla et aridum jecur*, ut *Amoris esiet poculum*.

80. *Projecta*] consuetudo Latini sermonis omnino respuit.

IX. 17. *Ad hoc*] adverbialiter sumptum, quasi diceretur *conspicere hoc*.

X. 8. *Fregit, vertit, sternit*; Male omnia.

22. *Projecta* fautores suos habet, licet *Porrecta* sit omnium MSS lectio.

XV. 15. *Offensa*] Active sumitur. *Tui offense* non *formæ offense*. Nihil est mutandum. *Offensi, offensum, ostense, infense* ex conjectura, at infelicitate. *Formæ* est Dativus, *offense* vero in Genitivo ponitur.

XVI. 33. MSS. habent *fulvos, sævos, flavos, rivos*, at cum diversus est Leonum et Luporum color;

color; et Horatius Carm. III. 27. 3. dicit — *Rava* decuriens *Lupa*, male certe convenit *Leonibus ravaus color*; maiim ergo *flavos*.

41. *Oceanus circumvagus arva beata*] Quid si huic verui adderetur, *hæc*! forsan necessaria est, videtur enim aliquid deesse. *Nos manet Oceanus circumvagus arva beata*, hæc *Petamus arva* — Vocabulum *hæc* non insuavem sonum exhibet, et sensum plenum facit. Ita hanc lectionem ex conjectura dedit Criticus eximius, quam aliis perpendendam relinquo.

50. *Refertque tenta grex amicus ubera*] Post hunc verbum in suam sedem revocavi duos illos *Nulla nocent pecori contagia*: *nullius astri Gregem æstuosu torret impotentia*, qui in vulgatis minus apte collocantur post v. 60. *Laboriosa nec cohors Ulysei*, ut vel legenti facile apparebit.

Nulla nocent pecori contagia] An ideo non huc *Argo* contendit remige *Pinus*? Bella ratio. Quanto rec-

tius procedit sententia? *Non huc — torserunt cornua nautæ* quod *Jupiter illa pia secrevit litora genti*.

XVII. 11. Parum interest seu legas *Unxère* five *Luxère*; at magis arridet prius, quod spectat ad Ritus Funebres.

22. Per Ellipsin Horatio consuetam post reliquit omittitur *me*, uti post *osia* verbum sunt. *Amictus*, ut subintelligatur *sum*; uti et *ora* pro *osia*; ferri nequeunt.

50. *Partumeius*] Scilicet *partui aptus*. Valeant qui *Pæclumeius* volunt, quod est contra loci sensum.

65. Epitheton potius ad Patrem Tantalum referatur, quare *insidi* loco male convenit.

67. *Prometheus alligatus aliti*.] Nonnulli legunt *Obligatus*. At quo sensu hac voce utitur Horatius vide Carm. II. 7. 17. Ergo obligatam redde *Jovi dapem*; *Obligatam*, voto debitam. *Obligatus aliti* ergo male ponitur.

Notæ ad Carmen Seculare.

4. *Tempore sacro*] sic codices omnes, MSS. editique; uno tantum excepto, qui legit *prisco*.

16. *Πρωτολλης* in Græca versione recte poneretur, at in ipso Horatii carmine non item.

21. *Ut denos — et cantus*] malè.

26. *Stabilisque rerum*] *Stabilis per ævum*, intolerabile est. *Stabile usque rerum* ex conjectura, quæ aliis forsan placebit.

49. *Quæque — Impetret*] Ab

Horatii manu ego vix crediderim.

68. *Proroget ævum*. 71. *Curet*.

72. *Applicet aures*. Qui contendit legi oportere *Prorogat*, *Curat*, *Applicat*, ad hunc locum sic scribit, *Hinc quoque, ut ex multis aliis locis, apparet permultum interpretis interesse, iudicium simul afferat an solam eruditionem*. Judicet æquus lector et videat, malitne in isto interprete iudicium an eruditionem desiderare.

Notæ

Notæ ad Sermonum Lib. I.

1. 4. *Gravis annis*] magis convenit sequentibus, quam *gravis armis*; quod ingeniose magis quam vere ex conjectura datur.

8. *Momento cita mors venit*] aut *cita mors* minus eleganter.

12. *Vox clamat vociferantis rustici morem belle exprimit.*

29. *Perfidus hic Caupo*] Sic MSS. omnes; ex ductu literarum facit quidam *Causfidicus vaser hic*; quod ego improbandum censeo. At nō *juris legumque peritus* (v. 9. *memoratus*) hic per *Cauponem* innuitur, Horatius characterem novum inducit, et quum prius nominâret quatuor, jam de tribus tantum disserit. Proscindit forsan quendam sui temporis *Causfidicum*, *causas* non agentem, sed *cauponantem*.

38. *Sapiens* longe melius videtur quam *patiens*. Avaro enim exprobat *Stultitiam*.

46. *Legas capiat*, quæ lectio firmatur ex sequentibus *nihil plus accipias*.

50. Omnino reponendum est *Viventis*; nam *referat viventi ne Latinum* quidem est.

63. *Miserum esse*] Sic legendum sentient omnes qui vident locum integrum. *Miseram esse* ex conjectura est, quæ illi ipsi, qui eam primus protulit, jure displicuit.

81. *Affixit* longe melius quam *Affixit*; quia versu fere proximo sequitur *Suscitet*.

88. *At si cognatos*] Non infelix sane est conjectura quæ legit *Et*. Male vero *An* cum interrogandi puncto ad finem v. 91.

95. *Umidius quidam*. Legitur satis deridicule *qui tam*, parenthesi inter *tam* et *dives* ineleganter interposita. Debetur hæc lectio ne-

que MSS, neque Rationi, neque Conjecturæ; verum Auri certe minus eruditæ.

118. *exacto tempore* satis plenum existimo, repono igitur *vita*: neque enim bene ponitur absolute, sine casu sequente, verbum *cedat*. Magis proprie dicitur *vita cedat*, quam *exacto tempore vita*. Pro hac lectione faciunt plures MSS, iique optimi.

120. *Crispinum* tangit non *seipsum*. Quid? An magnum putavit Crispini scrinia a se lippo compilari posse? *Lippum* ex ingenio crasso hebetique et insulso.

11. 64. *Villius in Fausta Sylle gener*] Proposuit quidam *genere*, at vulgatam lectionem genuinam esse probat *Tum Gener hoc faciet* II. Serm. 5. 66.

86. *Apertos*, ut in vulgatis legitur, loco contrarium.

121. Distinguendum est post *Gallis*.

III. 7. *Iteraret* ex conjectura tantum. De metro nimium cavet, qui legit *Io Bacche!* Si legas *Io Bacche!* servatur metrum, syllaba enim ultima producitur ob paulam: at parum interest utrum reponas.

20. Locus requirit *Haud*. *Et* vel *At*, ut mihi videtur, sensum vitiant.

26. *Pervideas — mala*.] Mire posuit de Lippo. Nam *pervidere* est quasi de longinquo videre. Placeat tamen nonnullis *Prævideas*, ut idem sic ac *prætervideas*. Quænam ex his pro vera lectione accipienda sit, statuunt doctiores. Quam quisque probat eam reponit. Proponitur etiam *Prætereas*, quod ab Horatio esse ego vix crediderim.

58. Quis ferat *Homo* ille, uti versu proximo *Tardo* ac? Indefinita sunt *Quis, illi, hic*.

67. *Communi sensu*] Quæ sit huius loci mens discas ex Serm. I. 4. 77. Num sine sensu, Tempore num faciant alieno.

116. Si loco *fregerit* legas *in-fregerit*, quibus auribus hic versus dulcior et numerosior incedit? Magis placet simplex quam compositum, molliusque fluit et rotundius. Proponitur etiam *strinxerit*; at male proculdubio; uti etiam *sacra Dis sublegerit*; et, *sacra Deum nocturnus legerit*; quæ ex sola conjectura.

127. Quare contra MSS. fidem legamus *Sapiens crepidas neque fecit, Nec soleas unquam*. Cui autem bono? Nec rationi neque venustati inservit. Vulgata lectio *Sapiens crepidas sibi nunquam, Nec soleas fecit* simplicior, elegantior, omnibus numeris absolutior; ideo verior.

132. Parum ad illustrandam Horatii mentem refert, sive *Sutor*, sive *Tonsor* legas: utrum enim accipias eodem reddit. At nulla urgente necessitate Ego a MSS. non recederem.

IV. 3. Displacet, imo ferri non potest, *malus ac fur*. Cur non poni absolute potest *malus*? Latini sermonis indoles non repugnat. Ipsum Horatium adhibemus testem — in malos *asperrimus Parata tollo cornua*. Epod. 6. 11.

14. *Minimo me provocat*] Ridiculum est vel *mimo* vel *nummo* legere. Si prius malis, quid ineptius? sin posterius, nihil certe infelicius. *Nummo* hic legendum esse non probat versus ille ex Plauti Epidico sumptus, *In meum nummum in tuum talentum pignus da*. Neque magis utiliter adductus est locus ex Serm. II. 5 108.

Dic, ex parte tua, seu fundi, sive domi sit Emtor, gaudentem nummo te addicere. Nummo addicere est ex legis formula. Quis autem bonæ Latinitatis scriptor dixit *Nummo provocare*? Ergo *veram Horatii manum in hac conjectura non agnoscimus*.

17. Quare, si Musis placet, contra omnium codicum fidem *inopis* nos reponendum est. Procedit certe ex solo novandi studio. Versu proximo *loquentem*, uti et *loquentes*, minus concinere.

20. Communem lectionem *dum ferrum molliat* unice probo; minus placet *ferrum dum*, neque mollius leniusve fluit literula interjecta *dum ferrum emolliat*. Quod si male iudico, quam vellem et mihi *elise aures eruditas!*

26. *Miser* minus aptum censeo.

79. Omnino legendum est *inquis*, quod dialogismo magis convenit.

109. Quid hoc monstri est *Ut qui Farris inops*? Quasi de duobus exemplis non commode diceretur *magnum documentum*.

125. Quid opus est ut legamus *Fragret*? Communis lectio *Flagret* certe magis convenit cum *rumore malo*.

V. 3. Quare longe in *linguæ* mutetur? *Græcorum linguæ doctissimus* vix Latinum esse censeo.

6. *Nimis est gravis Appia tardis*] Vulgata lectio *minus gravis* viis omnibus æque conveniret ac *Via Appiæ*. Eodem fere reddit, utrum reponas; at *nimis gravis* (ut mihi videtur) est magis elegans; ergo Horatianum magis.

15. Male interseritur *ut. Absentem ut cantat amicam*.

90. Qui legunt *ultra* conjecturam secuti sunt non codices. *Ultrō* codices omnes uno consensu exhibent.

92. Non

92. Non de sapore sed de aquæ penuria hic agitur; male ergo *dul-*
cior loco ditior ponitur.

93. *Qui locus a forti Diomede est conditus olim*] Hic versus existat in MSS. retinendus ergo; licet rejiciant critici, ut illepidum et ne Latinum quidem. Horatius perpetuus Græcorum imitator dicit *locus conditus*, ut Euripides *ἡδίστος* *Ἀσιαδῶν* *ἡδίστος*, et Lycophron *ἡδίστος* *τόπων*.

VI. 31. *Et cupiat formosus*] multo concinnius quam *Ut*.

51. *Præva Ambitione procul, felicem — possum*] Ita distinguendum est. Sic Serm. I. 10. 84. *Ambitione relegata te dicere possum*. Valeant qui malunt *posim*, *possit*, vel etiam *possunt*.

97. Male legitur *Onustos*, quod videtur sumtum esse ex sequentibus, *Nollem onus* — portare molestum.

126. *Fugio rabiosi tempora signi*] Vera lectio. Unde autem hoc monstrum, informe, ingens, *Fugio Campum Lufumque Trigona*? Prodiit certe ab incerto quodam auctore, artis criticæ ignaro: et qui primus in contextum admisit imperite mutuatus est ab enarratore, modesto et probo quidem, in quo vero judicium et eruditionem sæpe desiderari ipse profitetur et queritur. *Lufum Trigona* primus omnium ex poetis Martialis, et forsitan solus, memorat. 'Credat itaque qui volet hoc ab Horatio profectum, mihi quidem Librariorum hoc facinus esse verisimilius videtur.'

VII. 2. Veteribus Italis *iber* furculus erat infititius: hinc bigenera omnia dicuntur *Ibride*. Hic Perlius erat parentibus Romano et Græca.

VIII. 20. Felix sane conjectura est *Pellere*, quam in contextum admisi; imo, nisi mihi Diva Critice illudis, vera lectio est, utpote

quæ sola loco accommodata sit. Quam belle inter se conveniunt — *has nullo pellere possum*, *Nec prohibere modo*! *Perdere* minus apte diceretur.

25. *Utramque* irridendum est.

28. *Cum* *suus* sententiam pervertit. *Diffusus* forsitan vera lectio.

32. *Ut quæ* magis proprium quam *utque*, quod exscriptoris error esse videatur.

IX. 1. Veniam impetranti libenter damus. *Ibam ut forte via Sacra* quantumvis absurdum condonamus facile. Consenti Reo quis non condonaret?

3. Vulgata lectio *Occurrit officio* et importuno non convenit.

16. *Persequar* magis placet, utpote vox efficacior, quam *Prosequar*. *Usque sequar te* v. 19, quod sane plus est quam *Prosequar*, indicat veram lectionem esse *Persequar*.

30. Infelicitèr transponuntur verba in hunc modum *nota divina anus urna*, ut *divina* sit nominativus, cum melius ad *urna* referatur.

36. *Vadatus* ex ingenio tantum. *Causa vadato* est in *causa vadata*: is in quem lis intenditur, dicitur *Respondere*.

50. *Nil mihi officit unquam*] Frigidiusculum mihi videtur *inquam*: cui bono inservit? Si quam habeat elegantiam, ipse quidem non video. Ineptam nostratium minus sapientium repetitionem refert *I say*. Hanc lectionem nulli, nisi Batavi sagaciores, aut ipsi Batavis Bataviores, genuinam agnoscerent.

64. *Nutans*. Nil opus est ut legas *Nictans*; cum immediate sequitur *Distorquens oculos*.

X. 27. Sudat multum frustra-que laborat qui *Latini* hic legendum esse acriter contendit. Durum proculdubio est *oblitos*, neque ex fide Codicum. *Causas Latinæ*

tine exsudare, id est Latina lingua, et Latinitas et ratio et codices concessere. Si enim 'recte dixeris, qua Satyram decet metaphora, *causas exsudare*' cur non recte etiam dicitur *Causas Latine exsudare*? Audi vero etiam alteram partem. 'Quicquid verbo proprio convenit, non idem quoque verbo translato. *Latine causas orare* recte dicitur, *Latine exsudare* portentum plane est; et in ignotas terras deportandum, ubi incolae Latine vomunt et La-

'tine ventrem exonerant.' En subactum iudicium! En puri sermonis amatorem! En styli casti simplices munditias! Quas in terras deportandus est hic imperitus iudex? Petat *Divites illas insulas*, loci deliciis usque ingurgitandus.

59. *An sit qui*] Omnino legendum; vulgatæ lectiones loco non conveniunt.

78. Communis lectio *Cruciet* minime sollicitanda est; *Cruciet* loco per se satis claro tenebras ofundit.

Notæ ad Sermonum Lib. II.

I. 1. *Videor* melior lectio, quamvis non permultum interest si legas *videar*.

10. *Capit* certe minus efficax. *Rapit* habet MSS. major pars.

31. *Si male gesserat* unquam. Est qui legit *Ceaserat*, contra omnium MSS. fidem. *Ceaserat* ex Typographi errore, vel infelici conjectura natum nemo sanus reponeat; præsertim quum ipse prius dixerat: '*Gesserat* quidem omnes quos vidi codices uno consensu exhibent.' Post *gesserat* pronomen *se* supprimitur, per Elipsin Horatio consuetam. Vide Epod. XVII. 22. Vera lectio probatur ex sequentibus — *quo fit ut omnis* — *pateat* — *Vita senis*; quæ vix vidit qui in hunc locum ita commentatus est: '*Nusquam alio præterquam ad libros decurrens, seu bene ei ceaserat* in scribendo, seu male.'

49. Minus placet *Si quid* — *certes*, quod in nuperis quibusdam editis exstare vidimus. Revocetur ergo vetus lectio, quæ simplex magis et naturalis, imo verior est et elegantior. *Si quis* — *certet*.

63. Parum cautus est qui malit *hanc* — *formam*.

79. *Diffindere* Forense verbum magis convenit Trebatio Jurisconsulto quam vulgatum *Diffingere*.

II. 14. *Extuderit* vera lectio: *extulerit* excipitoris error; *expulerit* e glossæ.

61. *Ipse* Avidiendi avaritiam mire denotat. *Ipse* instillat, ne convivæ forsan plus æquo consumerent.

95. *Occupet* Poetæ menti adversatur. Recte ponitur *occupat*.

108. *Qui species alias veri scelerisque tumultu Permistas capiet*] *Alias*, diversas: *tumultu*, spirituum tumultu. Male legitur *alias veris*. Infelix est qui ponit subdistinctionis notam post *alias*, quasi species essent permixtæ veri et sceleris tumultu.

113. *Latius* posuit, quia jam dicturus erat *accisis*.

123. Solus arbiter bibendi est *Cuppa*.

III. 154. *Libenter* assentior respondentem *Instans*. *Ingens* futura vix loci sensum exhibet. Haud male forsan legeretur *Ingesta*.

172. *Donare et ludere vidi*] Nihil est mutandum. Vix adducuntur parci ut *ludant*. *Qui* ludit,

is perdit. Quare ergo a MSS. recedamus, ut sensus minus commodus extundatur. Infelices nimium sunt istæ conjecturæ *Perdere et Credere*.

188. *Quære* contra loci sensum; sic enim prohiberet quod versu proximo concedit Agamemnon.

191. *Classẽm reducere* est *retro-ducere*, ideoque primam habet longam. Pessime legitur *deducere*.

220. Sensus satis planus; Ubi scelus aut vitium aliquod est, ibi est summa infania. Neque necesse erit legere *ibi parva stultitia* ut opponatur *summa infania*. Si enim stultitia prava est, si ad pravitatem, aut scelus aliquod ducit, summa erit hic infania.

303. Loci series et junctura postulat *demens*. *Demens* certe fuit Agave, at sibi non videtur *demens*.

317. *Num tandem, se inflans, sic magna*] — Magna est et in MSS. et in Libris editis varietas. Communem lectionem sequor. *Tantum, sufflans se; tam, sese inflans, ea* — Major per nimio. *Tantundem. Major. Dein, num tantum? Major* — Dimidio, *num tanta est?* aliis forsan placebunt.

IV. 2. Vulgata lectio vincunt melius exprimit Epicureorum arrogantiam quam *vincent* vel *vincent*.

13. *Magis alba*] recte ponitur, nauseam enim movet color malus. Delicatulis, qui tangunt male singula dente superbo, id etiam gustui displicet quod oculis non placet. Quare autem legas *alta* five *alma* pro *alentia*, quod satis innuitur in *succi melioris*.

38. *Ignarum quibus est jus aptius*] Male ad convivas refertur.

V. 39. *Seu rubra Canicula findit Infantes statuas* — *Hybernas canive conspuet Alpes*] Horatius *jo-*
seatur in duos poetas, Furium Bi-

baculum, et quendam hodie ignotum: quos dum irridet, ridiculos quosdam illorum versus vaser tangit.

64. *Nubet*. Conjugium vocat, hoc prætexit nomine culpam.

65. *Gener*. Sic Serm. I. 2. 64. *Vilius in Fausta Syllæ gener*.

79. *Venit enim magnum*] Qui legit *indignum* nimis audax est, imo textum contaminat. Personæ loquenti adeo non convenit, ut ejus menti plane adverberetur. Ridet enim per totam Satyram Tirefias. Improbanda sane est conjectura *Venit enim magno*, quasi Pene-lope staret pretio.

104. *Prodentem*, qui proderet. Cui autem bono inserviunt conjecturæ illæ *prudẽtũm vultu*, et *prudentẽ vultum*? Certe minus sapienter propositæ sunt.

VI. 23. Admissa est incertissime in textum *Romam*.

29. Ex tribus MSS. *Quid tibi vis? Quas res agis insane?* Legitur autem ex conjectura, mala proculdubio, *quam rem agis*, et *quæ agis verum*.

44. Ut lepidus est qui legit *Thrax est gallina Syre par!* quoniam *Thracia exquisitissimæ gallinæ Romam advehebantur*: teste Plinio. Lib. 10.

51. In fine hujus versus male additur *boc*.

64. Ob hoc laudandus est qui proposuit *focis loco satis*, quod statim rejecit. O si sapius fecisset!

70. *Humescit lætius*] magis proprie quam *ivescit*, quia præcesserat *modicis*. *Uvescit* est vino ebrius.

83. Vide hominis arrogantiam, qui e MSS. uti asserit, protulit *Ille*. ‘Peculiarem elegantiam habet ille, qualem tamen assequi et intelligere paucis concessum est. Frustra de saporibus disputatio est, ubi alteruter aut nulum palatum habet aut diver-

sum

* sum." Quicquid sum ego, certe est sapientiæ quoddam argumētum in arrogantes et superbos insurgere.

108. Si de mure rustico locutus sit Horatius, procaldubio cum vulgaris legeretur *vernallyter* et *præ-lambens*; at quum de urbano loquitur, recte sunt appposita *vernallyter* et *prælibans*.

VII. 4. *Vitale*. Minus proprie a commentatoribus observatum est *bonos esse ævi brevis*. *Vitale* est vita dignum. Dominis enim apud Romanos fuit jus vitæ necisque in servos.

35. *Fugisque*] quod in nonnullis circumfertur minus conveniens videtur.

82. *Mobile signum*, ex conjectura solum.

VIII. 29. *Passeris assi, atque*] In vulgaris omittitur *assi*, quod certe necessarium est, ut ridiculum auge.

94. *Velut illis*] Recte ponitur; si cum novatore legas *veluti si*, quod sine autoritate est, et sine necessitate, verbum *afflasset* absque casu ponitur, quod vix pateretur Latini sermonis indoles.

Notæ ad Epist. Lib. I.

I. 20. *Ut nox longa — diesque Longa videtur*] Mihi plus placet *longa* repetitum quam *Lenta*, quod ex ingenio tantum.

56. *Est animus tibi*] Hi versus alio ordine collocantur in quibusdam editis; et parum interest quem facias priorem; sed de re nihili acriter contendere editores minus recte judicantes solent. At ego non propugnarem nugis armatus.

68. *Hortatur et aptat*] Vulgati codices habent *optat*; quod sententiæ vires minuit, et venustatem adimit; *aptat* sane verbum magis efficax. Melius est præceptis instruere quam votis prosequi.

94. *Curtatus inæquali tonsore*] Quare *curatus*? Certe *inæqualis tonsor* magis *curtabit* quam *curabit* capillos.

II. 4. *Mire plenius*; cum Chrysippus Stoicus supra septingenta volumina, Crantor autem Academicus ad triginta millia versuum conscripserit, autore Laertio. *Plenius* ad materiam referri videtur; *melius* ad stylum. Neque sane potuere tanti scriptores tam mag-

nis voluminibus non *planissime* scribere

10. *Quid Paris?* Recte. Nolle *Quod Paris*, quod Horatiano caret spiritu.

17. *Rursus, quid virtus*] An suavius videtur *Rursum*? Si in MSS. exstaret *Rursum*, quo magis eruditæ suæ auri placeret, *Rursus* reponeret, qui ab omnibus dissentire rectum judicat.

31. *Cessatum ducere curam*] Sic MSS. at ex ingenio exscriptorum *cessantis, cessantum, cessantem accersere somnum*. Sed emendatione locus non eget.

34. *Curres Hydropicus*] Quis autem sanæ mentis legeret *cures*; quasi Horatii mens esset, *cures expurgisci Hydropicus*! Nolle dictum.

52. *Fomenta podagram*. Quare *podagram* legamus? Repugnant codices, et vel ipsius sententiæ series et junctura. Libenter vero in contextum admitterem *podagram*, ex conjectura licet natum, quo melius cum *lippum* conveniret, nisi immediate sequeretur *Auriculas dolentes*.

III. 4. Per *turres* locus certus designatur; quod non potest fieri per *terras*. *Terras* ex conjectura tantum.

IV. 9. *Quam ut sapere, et fari possit quæ sentiat*. Sic MSS. ad finem versus reponas *utque* (quæ est elegans conjectura) et omnem adimes obscuritatem. *Qui sapere et fari possit—et cui minus placet*.

V. 1. Quod naturale est qui negligunt, et vilipendunt; incognita qui venantur; incondita qui probant et tuentur; Poetæ sensu neglecto et detorto, legunt *Archibacis*.

27. *Potiorve puella*. Vere castos urbanus jocus vix offenderet; at nimis modesti legunt *conviva*, vel *patella*.

VI. 3. E MSS. protuli *Hinc solem*—quod mihi longe venustius videtur quam *Hunc solem*—Quid? quod plus facit ad illustrandam sententiam. Nil admirari servat beatum; hinc fit, ut nonnulli spectant solem et stellas sine ulla formidine. Quod si cum vulgatis legas *Hunc solem*, sententiarum junctura deesse videatur.

II. *Improvisa simul species exterrēt utrumque*.] Proposuit vir doctus *exerēt*: at videamus locum integrum. 'Qui timet, is afficitur fere eodem modo, quo ille qui cupit: pavet uterque; is qui timet, ne eveniant quæ timet; is qui cupit, ne non eveniant quæ cupit: sic utrobique pavor est molestus: eventus non prævisus et speratus terret tam timidum quam cupidum: neque interest an gaudio, an dolore; cupiditate, an metu aliquis perturbetur.' *Exterret* recte ponitur, quare ergo legamus *Exerēt*?

31. *Virtutem verba putas, ut lucum ligna*.] Necessaria est comatio, et sensum corrumpet.

50. *Lævum qui fodiat latus*.] Ego vix crediderim Horatium scripsisse *lævum* quo proparationem et studium ostenderet. Servi ad Dominorum *lævam* ambulant.

29. *Vulpecula*] est omnium MSS. lectio. *Vulpecula* est *vulpinus catulus*, qui tenuis cum sit, (id est, ventre vacuo) facile per angustam rimam irreperet. Emendatione locus non eget. Sunt tamen qui legunt *Nitidula*, Sanctum Hieronymum, ut aiunt, secuti. Is autem in loco citato *Æsopum* memorat, et de Horatio ne mentionem quidem facit.

52. *Puer hic non lævus*] *Læve*, ut in vulgatis exstat, est vox bonis autoribus ignota. Glossa est grammaticorum, quam in textum substituerunt librarii.

58. *Lare curto* contra loci sensum, qui requirit *certo*.

69. *Providisse teum*.] De lectione hujus loci dissentiant editores. Foran recte poneretur *Provisisset*. Sic Terentius *Proviso* quid agant. Simo in Andria.

96. *Qui semel aspexit*] Mihi non probatur *simul*.

IX. 11. *Frontis ad urbana descendendi præmia*.] Voci *urbana* duplex certe est os. Sunt enim *urbani* petulantes et minus verecundi; sunt etiam faceti et alloquio blandi. Dantur etiam aliæ interpretationes. 'Vetus aulicus favorem principis jure quodam sibi vendicat, quod jus est quasi obsequii præmium.' Ut vero alius censet, Horatius inepti poetæ versum ineptum citat. Is mecum sentit et Jove judicat æquo. Quod si forsan hæc sententia displiceat, quæ sit vera loci mens statuant doctiores. Locus sane difficilis est, qui interpretes diu torfit.

X. 19. *Nitet herba lapillis*.] Est qui malit *tapetis*, quam lectionem

tionem subministrat felix memoria, at instructuosa.

37. *Victor violens discessit.*] *Violens* adverbiascit. Horatius non dixit *victor violens*, sed *violens discessit*, id est, ferociter superbiens. Et miror sane vim vocis *violens* latuisse editorem qui proposuit *victo sonipes*, et *domito victor*. Versum sic emendatum erubesceret Horatius. Est vero qui nunquam erubuit!

XV. 15. *Puteosne perennes Dulcis aquæ.*] Imperite reponitur *Jugis aquæ*: *jugis* enim nihil aliud quam *perennis*.

30. *Opprobria fingere sævus.*] Nil opus est ut legas *stringere*: *fingere* autem ex solo Typographi errore.

37. *Corrector Bestius*] Ita hunc locum dedit nuperus editor, optima, ut puto, cum ratione. *Bestius* forsitan *Mænii* cognomen.

XVI. 36. *Idem si clamet furem.*] *Idem* est tertiæ personæ. Male subdistinguitur post *idem*; ut sit nominativus verbo *mordeat*.

40. *Quem nisi mendosum et mendacem.*] *Mendacem* non bonum, ut paulo inferius loquitur v. 45. *Introrsum turpem speciosum pelle decora.* Qui primus in contextum protulit *medicandum*, interpretatur non sanum, egentem scilicet elleboro. *Medicandum* ergo huic loco convenire non potest. Quicumque enim elleboro indigeat, is communi sensu plane caret; hunc nec juvat falsus honor, nec terret mendax infamia. Quod si ferri posset hæc nova lectio, recepta tamen magis placeret.

XVII. 43. *Coram Rege suo.*] Recte; *sua de paupertate* minus

apte: processit ex solo novandi studio.

48. Forsan recte poneretur *Victum dato*.

51. *Minus et minus* ex conjectura sola; multo minus magis *concinna*.

62. *Vicinia cauta.*] *Cauta* venustius sane et fortius epitheton quam vulgatum *rauca*; quod inefficax, et nihil facit ad rem.

XVIII. 7. *Commendat quæ se intonsa cute.*] Editiones fere omnes legunt *tonsa cute*; at loco magis convenit *intonsa cute, dentibus atris*. Sic Epist. I. 7. 90. *Quem simul aspexit scabrum intonsumque Phili-ppus*.

20. *Minuti—via*] corrupte legitur *Numici* quod peccat in mensuram: et præterea de *via Numicia* nusquam constat.

37. *Arcanum nequæ tu scrutaberis ullius.*] Loco parum attendisse videatur qui legit *illius*. Præceptum quidem dat de non scrutando divitis amici arcano, præcipere vero non videretur tamen. *Ullius* ergo magis proprie ponitur.

91. *Potiores bibuli*, hoc est, nimii et assidui. *Media de nocte* videtur aptior lectio quam *de luce*?

111. *Sed satis est orare Jovem quæ*] Pleræque editiones habent *Hæc—Jovem qui*, placuit tamen veterum interpretum auctoritatem sequi, cum sit prioris voti correctio: frustra enim rogamus Deos quæ jam fecere nostræ potestatis.

XX. 19. *Cum tibi sol tepidus.* Sic apud Juvenalem *Augusto recitantes mense poetas*. In porticibus recitabant, ubi vitandi æstus causa populi frequentes aderant.

Notæ ad Epist. Lib. II.

I. 2. *Moribus ornes*] Quidam legit *mœnibus*; sed quare? *Mos et lex maculosum edomuit nefas*. C. IV. 5. 22. Prius cogitet quam scribat, qui ad veteres emaculandos affectat viam. Editoris certe est Authoris sui sensum observare et sequi.

6. *Post ingentia facta*] *Fata*, si non inscite, saltem inutiliter.

16. *Jurandasque tuum per nomen*] Qui legunt *Numen* seipsos forsan tueantur ex Carm. IV. 5. 35.—*Laribus tuum Miscet Numen*. At vix, ac ne vix quidem, mihi persuaserim *tuum per Numen* ab Horatii manu proficisci. Augusti *Numen* versu præcedenti fati inuitur *Præsenti tibi maturos largimur honores*.

41. *Veteresne poetas*.] Si ex conjecturis petenda sit vera lectio, mallet ipse *probosque* quam *probatos*. At emendatione locus non eget. *Poetas* recte ponitur; Horatius de Poetis folis hic agit, ut vel legenti fati evidenter appareat: vide v. 34. *Si meliora dies, ut vina, poemata reddit*.

42. *Quamquam respuit* non ex æquo convenire videatur et *præsenti*, et *postera ætati*; nihil tamen est mutandum; ellipsi enim Latini consueva *respuit* in priore membro clausulæ subintelligitur.

48. *Qui redit ad fastos*.] Recte quidem. Quid autem est *redit in fastos*?

51. *Leviter curare*.] *Securus* jam de proventu laudis suæ est Ennius, propter quam antea sollicitus fuerat.

67. *Dicere credit*] multo melius quam *cedit pro concedit*; quod idem est ac *fatetur*.

75. *Venditque poema*] Qui MSS. legit infelicitè reponit *venitque*: unius tantum MS. autoritate fulcitus. At decipitur specie recti. Quid? an nos fallunt Editores soli; nunquamne falsi sunt Exscriptores? Adeone sanctus est vetus omnis codex MS!

109. *Pueri patresque*] particulam *que* inseruit erudita auris, *puerique patresque*, uti suavius et modulati.

115. *Quod medicorum est Promittunt medici*. 'Nulla lectionis varietas est, nec in editis, neque in membranis;' At *Mellicorum*—*melici* reposuit *aqueos* ille, quem lumine implacido Melpomene nascentem vidit.

145. *Inventa licentia*] omnium MSS. lectio. *Inventa licentia* eleganter ponitur pro versus inventi licentia pleni.

153. *Pœnaque lata*.] In textum irrepsit, male proculdubio, *Pœnaque sancta*. An *sancta* idem valeat ac *sancita*?

167. *Turpem putat in scriptis*.] Quare loco *in scriptis* legas *inscitus*? 'An ut hujus vocis accessione præclare adjuvetur sententia?' Nobis non licet esse tam disertis. Scripsit puto *in schediis* Horatius, inquit alius; ipse vero reponit *inscite*. Nos communem lectionem retinemus, et, ut speramus, non insciti.

188. *Incertos oculos*.] Vagos, inconstantes, qui huc illuc curiosè circumferuntur. Nescio quid velit qui reponit *incestos*. Sibi soli pulcher est qui legit *ingratos*; quo nihil magis abiurdum excogitari potest.

207. *Lana Tarentino*] Sic Carm. II. 16. 35.— *te bis Afro Murice tinctæ Vestium lanæ*. Quare ergo legendum sit *Læna Tarentino*? An quod Persius dixerit *Hyacinthina Læna*? Nolle dictum.

240. *Alius Lysippe*] Alius a Lysippo, alius quam Lysippus. *Næve putes alium sapiente bonoque beatum. Duceret ara, cuderet minus recte ponitur.*

II. 11. *Lupus ut sibi*—] Ex conjectura sola, fateor: at vero vulgata lectio *et loco* minus convenit. *Lupus ut* refert forsan Homericum illud *λυκοῖς ὄς*; certe vox *pariter* prius et minus necessarium reddit. Male ergo *lupus, et sibi, et hosti*.

80. *Contracta sequi vestigia vatum*] Locus turbatus, et non nisi ex conjectura forsan corrigendus. Varie legitur apud MSS. *Contracta, Contracta, Cantata, Cunctata, Cinctuta*, et ex conjectura *non tacta*. *Contracta*, ita scribere ut ad vates antiquos quam proxime accedam: *i. e.* eorum vestigiis insistam. *Contracta*, obscura, angusta, intentata; nam vates presio gradu incedunt, ut ea sequendo

vix contigerit imitator. *Cunctata*, incerta, dubia, in quibus detegendis cunctari necesse fuerit; quæ non nisi tarde et cunctanter adsecuti sumus. Quid vero sibi velint qui legunt *Cantata*, et *Cinctuta* plane nescio. Quid ipse sentiam ex textu apparet. Haud male conveniret *non tacta*, quæ nemo adhuc attigit, vel aggressus est; quæ forsan vera loci mens est.

87. *Frater erat Romæ*] Constructio integra ita se habet, *Romæ Rhetor erat, frater Consulti*, uterque ejusmodi, *ut alter Alterius sermone meros audiret honores*: Incasum laborat qui legi malit *Pactus—consulto*. Quid si MSS. veteris scripturam admittamus, *Fautor erat Romæ Consulti Rhetor*?

173. *Sorte suprema*.] Poeticum magis; *Morte suprema* reponenti assentiri non possum. *Morte* diceretur simpliciter sine *suprema*.

199. *Pauperies immunda domus*.] Nil tanti est, seu *domus*, five *domu*, legas. At *procul, procul* ex conjectura aliis forsan placebit.

Notæ ad Artem Poeticam.

2. *Inducere plumas*.] *Formas* minus apte ex versu nono sumtum — *nec pes nec caput uni Reddatur formæ*.

3. *Aut turpiter*] Quasi de duabus tabulis scripserat Horatius; improbanda vero est hæc lectio, ut ex v. 6. satis apparet—*isti tabulæ*.

32. *Faber imus*.] Recte ponitur: *Unus* invenustum est, et damnandum prorsus. Legitur etiam ex Cod. MSS. Juliani Imperatoris (ut fertur) *Umbrius*, et ex conjectura

faber imos unguis. At neutrum placet.

59. *Producere nomen*.] Quare *procudere*? quasi *producere* esset inconveniens, cum idem verbum eodem plane sensu appareat Epist. II. 2. 118. *Adsciscet nova quæ genitor produxerit usus*. Quam communis lectio stabilitur et firmatur, nil opus est ut quicquid dicam de *producere nummum*, quod minus recte judicantes in textum admiserunt.

60. *Ut sylvæ foliis pronos.*] Cui ignota est Horatiana Hypallage? Est vero qui mira quadam fiducia, operaque (ut fere semper) inutili de ingenio suo reposuit *Ut sylvis folia prius mutantur in annos.*

65. Plus nimium metro cavent qui legunt *sterilisve palus prius*: nihil moror syllabam longam *us in palus.*

68. *Mortalia facta*] Omnino recte. Datur oppositio, *mortalia facta peribunt*, Nedum sermonum *siet bonos*. Legas vero *cuncta*, et ubi est Horatii sensus? Avolavit.

101. *Flentibus adsunt.*] Sunt vero qui legunt *adsunt*, quod inutile est, cum verlu proximo, sententia nondum finita, sequitur *si vis me flere, dolendum est Primum ipsi tibi*. Qui *adsunt* ineptum esse affirmat, ait affirmatque quod nemo alius diceret: et, ut ipse de aliis profiteretur, aut pervicax est, aut id quod dicere nolo.

120. *honoratum si forte reponis Achillem.*] Si ipse scribis de Achille jam a Poetis celebrato, *famam sequere*. Quare vero *Homerum*? nil opus est. *Honoratum* posuit Horatius, ut quod jam dixerat explicaret, *aut famam sequere*; non ut *Homeri* τῆρας referret.

141. *Post tempora Trojæ.*] Quis ferat *mœnia* hoc loco? *Pergama Trojæ* vero magis infelicer.

154. *Si plausoris eges.*] Idem valent *Plausor* et *Fautor*; prius tamen malim.

157. *Mobilibusque decor naturis dandus et annis.*] Pelsime autem legitur *maturis*, cum loci sensus sit perspicuus — ita ut naturis hominum, ingeniis et moribus, qui cum ætate mutantur, et mobiles sunt, suus constet decor. Cui auris purgata est, illi etiam cerebrum purgatum vellem!

172. *Spe longus*] Suas spes in longum ducens, consilia in futurum capiens.

avidusque futuri] Semper res novas perquirat. *Spe lentus* — *avidusque futuri* Ego ab Horatio etse vix mihi persuaserim.

197. *Peccare timentes.* Qua ratione legitur *pacare timentes*? *timentes* nude et per se sumtum non significat idem ac *ira tumidos*, aut *irasci celeres*. Stet integra vulgata lectio. Quid aliud est *pacare timentes*, quam *regere iratos*?

202. *Tibia* — *oricbalco vineta*. Eodem fere redit utrum reponas, *vineta* an *juncta*.

260. *In scenam misos magno cum pondere versus.* Sic, MSS. frustra igitur mutatur *misos* in *misus*; at posterior lectio uti clarior, ne dicam tutior, ab omnibus criticis 'hodie recipitur' sic ad hunc locum nuperus editor.

276. *Vexisse poemata* — *Quæ canerent.*] Qui *canerent* ingenio te magis quam vere. Thespidis enim Carmina etiam recitata dici possint *Poemata*, etsi nunquam *Scripta* fuerint.

318. *Veras hinc ducere voces*] *Vivas* interpretamentum est, non vero variata lectio.

330. *An, hæc animos* — Sic rectissime statuitur sententia. At seu *speramus* sive *speremus* legas, fere idem erit. *Speramus* spem habitam, sed inanem reprehendit; *Speremus* spem omnem abscindit.

359. *Indignor*] Certe ad Chærilum referri debet, et plene distinguendum est post *Indignor*. Proponit mihi vir doctus ut post *Verum* in versu proxime sequenti subdistinctionis notam ponerem, ut *Verum* sit idem ac *Verum est*, quasi concessio quædam Homerum aliquando dormitasse, et opere in longo — sit *Homeri* excusatio.

389. *Membris intus positis*] Hic plene distinguendum est; et non post annum in priore versu, ut in vulgatis punctuatur.

410. *Nec rude quid profit video ingenium.*] Vix puto *possit* veram esse lectionem: quum versu proximo immediate sequitur idem sonus *poscit*. At in *possit* video eruditam aurem sane!

416. *Nunc satis est dixisse, Ego mira poemata pango.*] Locus requirit *Nunc*, quem certe non intellexit qui primus ex conjectura dedit *Nec*; vel forsitan somnians excogitavit quod vigilanti displiceret.

423. *Eripere atris Litibus implicitum.*] Si ferri *possit artis*, falsum minus poeticum est.

441. *Et male tornatos incudi reddere versus.*] Metalla igne et incude mollita fingi torno consistat. Perperam ergo criminantur Hypercritici Horatium, quod duas, easque contrarias, metaphoras *incudis* et *torni* hic veluti conferciat. Videbis ut lepidus est facetus ille,

cui animus est in patinis, 'Hoc est quasi diceremus coquo, Eja! haec caro nondum coquitur factis, in veru iterum impone.' *Incudi reddere* est recudere, de novo fingere. Quare igitur nova *incude* non diffingas *versus male tornatos*? Sic Carm. I. 35, 38 — o utinam nova Incude diffingas *retusum in Masiagetis Arabasque ferrum!* *Formatos* male penitur: *Ter natos* intitissime. Vide Archi-Diac. Elien. ad Serm. I. 9. 33. 'At quorsum illud *quovis tempore*; cum semel duntaxat emori quis *possit*.' Possit ne ergo aliquis *ter nasci*?

462. *Qui scis an prudens huc se dejecerit*] Empedocles *deorsum* se jecit in Aetnae montis craterem; an se *projecerit* incertum esse necesse est. Quocirca *dejecerit* hoc loco longe convenientius est.

FINIS NOTARUM.

DOCTORUM CONJECTURÆ

E T

VARIÆ LECTIONES.

C A R M. Lib. I.

- I. 6. evehit. 7 nobilium. 13 demoveas. 16 otia ut — tuta. 29 Me doctarum. 32 sic neque. 35 Quid si, inferas, inferis.
- II. 10 columbis. 18 finitram—ripam. 31 Nube candentes. Nude candentes — amictus. 39 Marfi.
- III. 13 Concertantem. 18 rectis, fixis. 19 turgidum. 22 dissociabiles. 24 freta. 26 vetitum nefas. 30 Subvectum, sublectum. 37 ardui.
- IV. 8 ufsit, urget, versat, vexat, quafsat, visit. 12 agna, hædo. 14 Sexti.
- V. 6 ut aspera, Et, heu, ut mirabitur, mutabitur.
- VI. 2 Mæonio — alite. Mæonii — alteri. Qua—cumque—Quum—cunque 7 reducis. 10 vetant. 18 Sectos, strictis, virginum infestis. 19 quid.
- VII. 5 Pallados astu. 6 omittitur *et*. 7 Indeque decerptam, fronti, fonti. 9 dicet. 11 percussit Larissæ. 15 deterget. 17 perpetuo, perpetuum. 23 corona, *et*. 27 obside Teucro, auspice Teucro, auspice Phæbo.
- VIII. 2 quid properes. 6 equitet. 7 temperet. 16 Sexus.
- IX. 1 fiat. 4 confiterunt. 6 benignior. 13 omittitur *et*. 14 Sors. 15 Neu, Camenas, Amicos. 18 Tunc. 23 direptum. X. 3 decore, decoro. 14 divos, relictæ.
- XI. 3 Est melius. 7 diffugit, effugit.
- XII. 2 fumis. 3 resonet, recinat, retinet. 8 rupes. 12 Quid prius dicam? Quid prius? Dicam. — Parentem, Parentum. 17 ipsi. 19 Cœli. 20 honores, præliis audax. Neque. 22 aut sævis te. 31 minaci, sic voluere; sic I voluere; Dî sic voluere. 33 post hos. Prius, an. 35 dubito, an. 36 lustrum. 38 Prodigum, Pœno superante, Paulum. 43 arto. 45 occultum. 47 Julium hoc fidus. 55 oris. 57 Minor latum. 58 Dum — quatiens.
- XIII. 1 Lugdinam Cervicem, rosea ac seria. 2 lactea. 6 manet. 16 Cuncta, Quanta — imbuit! 19 Divulfos.
- XIV. 1 referunt 5 Ut malus. 6 gemunt. 7 gubernæ. 8 possunt. 14 aplustribus. 15 Fidat.
- XV. 19 adulter, hos. 22 Genti. 24 Teucer, te Sthenelus. 29 Quos tu. 31 Sublato. 32 Non sic, non id. 35 ter tris — Achaius. 36 Pergameas, Dardanias, barbaricas.

XVI. 8

- XVI. 8 Si. 28 animamque.
 XVII. 5 totum. 8 colubras. 9 hædilia, hædulæ, filiola. 14 Hic tibi. 18 ictus, æstros.
 XVIII. 7 Ac, 14 fui, et Adtol-lens.
 XIX. 2 jubent Semelæ. 11 Aut.
 XX. 5 Clare. 9 Cæcubam.
 XXI. 5 lectæ fluvios, comam. 8 Gragi. 14 a principe a populo, principe.
 XXII. 2 Mauris. 11 agor, expeditus—vapor expeditus. 12 inermum. 14 Daunias, Daunia latis, Daunus in, Daunius, Dau-niæ latis. 21 propinquo.
 XXIII. 5 vepri, vitis. 6 ad ventum; Adventu.
 XXIV. 2 lugubris. 8 inveniet. 11 Sed frustra. 13 Quid? si, Quid si, quin si. 15 Num.
 XXV. 1 Vincas. 2 Jactibus. 5 facilis. 6 audit. 7 longam noc-tem. 11 vagans sub. 18 Gau-deat pulla magis, atque myrti Aridas frondes. 20 Euro.
 XXVI. 9 Pimplea, meis. 10 Pos-sunt, possint.
 XXVII. 3 inverecundumque, ve-recundique. 19 laborabas, la-borabis. 24 expediat, Chimæræ.
 XXVIII. 14 Judice se, me. 15 mors. 17 altos. 18 pavidis, avidum. 19 densentur. 23 Actu. 34 nec humato. 28 unde notis. 31 Fors, et.
 XXIX. 4 horribilisque. 13 no-bilis.
 XXX. 3 Thure, te multum, Thu-re multo te.
 XXXI. 3 opimas—feracis. 9 Cale-nam. Premant Calenam a face. 15 pascant. 17 at valido, et valide.
 XXXII. 1 Poscimus, antro. 11 Lycen—decoram.
 XXXIV. 5 relectos. 13 insignem insignes.
 XXXV. 5 Quam, et sic per totam Oden loco Te. 6 Domina. 13 O! ne. 14 fremens. 15 cursan-tes. 17 serva. 20 liquidumve. 29 ultimi. 30 Oro. 33 heu! sceleris. 36 manus. 39 recoc-tum, recusum, refusum, defin-gas.
 XXXVI. 10 Prefsa.
 XXXVII. 10 Opprobriorum. Morbo Syrorum. 18 ut lepo-rem. 24 penetravit, ire paravit. 25 tacentem, at vacantem. 26 aspidas
 XXXVIII. 6 curo, cura.
- CARM. LIB. II.
- I. 5 tincta. 12 Cecropii cothurni. 16 Delmatio. 20 equitesque: vultus Ardere— 21 videre. 23 En. 25 quicquid amicus. 33 ecquæ. 38 res tractes mu-ni.
- II. 7 renuente. 16 lentor. 22 una, 23 Si quis. Cum quis.
- III. 2 ac bonis. 9 Qua. 11 qua et obliquo. 14 amœnos. 21 Divesne, prisco et natus.
- IV. 6 Temelsæ. 18 Dilectam. 16 Credo. 24 Condere.
- V. 12 vario, Purpureus varios, varians. 15 quod—annus, an'mos.
- VI. 10 Galesum. 18 apricus, a-mictus—Verticem. 22 ubi.
- VIII. 24 Cura, Aula, Sura, Cœna.
- IX. 4 Æmoniis 20 En.
- X. 9 Sævius. 10. excelsæ. 12 Fulgura. 18 citharæ tacentis, citharæ jacentem. 24 Contines, contine.
- XI. 13 platanu. 17 dissipet. 23 incompam—comam—nodo, in comptum, incompæ Lacenæ, incompam Dianæ.
- XII. 2 Neu durum. 6 domitosve. 12 minacium. 25 fragrantia. 28 occupet.

28 DOCTORUM CONJECTURÆ

- XIII. 1 Illum o, Illum et, Ille at.
8 Colchica. 13 Quod. 17 re-
fugam, reducem, celebrem, ce-
leris. 18 Italum. 23 descriptas
priorum. 32 humili, hilari, a-
vida, Tenia humilis. 38 labo-
rem, laborum.
- XIV. 23 invisam cupressum. 27
superbis, superbo, superbum,
superbum, superbe, sapore. 28
Pontificis i. e. Pontificis.
- XV. 5. 6 violaria, Myrtus et—
naribus.
- XVI. 1 in patenti. 17 fontes, i. e.
obnoxii. 18 terris. 21 puppes
proras. 23 nimbis Ocior. 26 a-
mara leni, lento, amarulenta.
31 Et mihi fors et tibi; Et
mihi forsit tibi, Forsit et nobis,
tibi quod negavit.
- XVII. 1 Quid. 2 amicum, nec
6 alteram. 22 Contensit. 25
Tum. 26 Faustum, festum.
- XVIII. 3 Hymettias—recisæ.
8 clientes. 9 at ingeni. 30 Ca-
pacis—fine. 34 natis. 36 Re-
vinxit. 40 adstat, audet, odit.
- XIX. 7 Lymphatur. 9 et mihi,
sit mihi. 24 horribilisque. 31
Caudam recedenti, et trilinguo.
Caudam, recedentis.
- XX. 1 non tenui. 6 vocant. 11
superna. 13 tutior, notior, or-
nator. 19 perustus, petitus.
- CARM. LIB. III.
- I. triumpho, et 9 Esto ut. 19
elaborarint, elaborarunt. 21 redu-
cant, reducet, reducant, reducat.
24 animata. 39 triremi, Postque
equitem. 48 onerosiores.
- II. 1 amici, 14 consequitur. 18
in—contaminatis, interminatis.
- III. 10 Innifus, innixus. 9 hac
vagus. 12 bibet. 16 Patris. 23
damnatam. 53 quacunq; mun-
di. 66 Ductore, structore. 69
Hoc—conveniet.
- IV. 10 Nutricis limina fedulæ,
Altrici—villulæ. 31 arentes.
38 fetsus. reddidit 42 impiam.
44 corusco caducos. 46 et ur-
bes, orbis, umbras. Ventosque
et imbres. 55 Rhætus
- V. 7 patria. 8 arvis. 15 ut. 33
dedit. 36 mortem His,—
amplius. Hinc—aptius, Hic—
infcius. 38 et duellum.
- VI. 7 dedere. 8 luctuosa. 20 in-
que Patres, populosque. 22 fran-
gitur artibus, artifex. 45 An-
nosa.
- VII. 20 Pellax—movet. 30 can-
tum.
- VIII. 19 Infestis—luctuosus.
26 privatus. 27 cape.
- IX. 5 aliam. 9 Treſa. 20 E-
jectæque, Revectæque.
- X. 3 Projectum. 5 Audin'—
Ventorum? At, Dî!—remu-
giunt Ventis? At positas—gla-
ciat. 7 Sentis et—Audi quo itre-
piru—En positas—6 situm.
- XI. 18 —caput, et jubam, estque.
caput, exeatque Halitus teter.
caput, actu atque, efflat atque,
Muniunt—manat. 51 sepulchro
in—Sculpe. Scalpe.
- XII. 12 arto.
- XIII. 6 liquidos—gelidas—
ripas.
- XIV. 5 Unice. 6 castis—sacris
11 virum expertæ. Non virum
expertæ. Male o ominatis, male
nominatis, male inominatis, ab
inominatis. 19 si qui. 21 ar-
guta—Næra, Myrteo crinem
exhibente nodo. Murteum nodo
cohibente crinem. Murreum.
- XV. 2 pone
- XVI. 13 exitio. 25 Contentæ.
26 impiger. 31 Fulgente. 41
Alyattei
- XVII. 11 Emiſa. 13 potis. 15
porca.
- XVIII. 7 ac vetus. 11 otioſa.
- XIX. Miscenior. Miscento—com-
modi,

- modi, *fabaud. sodales.* 14 petet. 24 habili. 27 Rhode.
- XXI. 5 foetum numine. 10 negligit. 12 incaluisse.
- XXIII. 12 securim. 18 nœ fump-tuosa. 19 Mollirit, Mollivit adversos.
- XXIV. 5 Sic. 6 dura. 24 Aut peccare—pretium emori. 25 quis quis, si quis. 25 valet. 27 curet. 35—moribus? Vana proficiunt: sic—39 gelu nives. 44 desistere. 52 Parvis, proni. 54 Firmandæ. 59 Cum—fallac—properet.
- XXV. 9 Ex somnis. E somnis. Infomnis. Edonis. Exan'ma. 10 Hamon—aut nive candidam Athô arcem, aut pedite arbore. 13 Ripas, Rivos. 19 sequi ducem. Silene.
- XXVI. 7 arcas, harpas, securesque.
- XXVII. 2 Ducit et prœgnans. 4 Patave. 7 quid, cur timebo. 14 At memor. 15 Te neque a læva, namque nec lævus. 17 trepidat. 22 Asiri. 23 gementes. 24 Verbera ripæ, verberare. 30 coronæ ut. 34 Urbibus Cretam; o patris, o pater. 39 vitiis. 41 quæ. 59 elidere. 71 Nam—Jam injusius.
- XXVIII. 2 facias, facimus.
- XXIX. 6 Neu, nec. 18 ostentat 24 venis, *pro* rivulis. 26 Urbis, Orbis, Urbi. 28 Tanaisve disscors. 34 medio æquore. 41 sui potens. 42 degit. 60 Syriæque.
- XXX. 12 Regnator.
- Teque dum procedis, Tumque—procedit, Isque—Tumque—procedit, Tuque—Nos simul dicemus—59 ducit.
- III. 10 perfluant. 16 torqueor.
- IV. 5 juvenus. 7 Vernique. 14 ab uberum Jam jamque, Jam nocte, mane, sponte. 17 Rhæti et Vindelici. 24 rejectæ, re-victæ, repulsæ. 25 mens recta. 26 Sanctis. 36 Dedecorant. 43 ut Euris. 48 tectos. 52 et effugere triumphus. 53 cremata. 60 opesque animumque 65 eminet. 66 proruit. 67 geritque. 73 perficiunt, efficiunt. 76 bella.
- V. 4 concilio. Redi, et 13 Votisque. Votis omnibus hunc. 15 tacta, 18 arva, farra, culta. 26 parturit horrida. 31 venit.
- VI. 10 impressa. 17 cœptis. 21 flexus. 25 fidibus. Argeæ fidicen. Ductor Argivæ. 28 Lævus Agylleu.
- VII. 3 succrescentia. 7 album. 15 Pater Æneas—Divus et Ancus. 19 avidi. 24 Restituat, restituit.
- VIII. 1 commodus. 6 prodidit. 9 non tibi. 12 muneris. 14 redit bonis. 17 impendia. 31 intimis, inferis.
- IX. 29 sepulta—inertia. 31 fileri. 41 utili, aut. 43 Vultu, aut.
- X. 2 bruma. 4 puniceo. 5 Ligurine.
- XI. 9 festinant. 11 crepitant. 35 minuentur.
- XII. 11 nigræ. 16 mereberis. 18 occubat.
- XIII. 9 Amor. 13 referent, referunt. 14 cari 17 quo ne color? quo color? heu! 23 dedere. 28 Delapfam.
- XIV. 10 Belaunos; Brennosque. Genavos — Brencosque. 13 Disjecit. 19 fatigavit—Indomitos!

CARM. LIB. IV.

- I. 9 Tempestivior in domo. 18 Largis. 20 Cypria. 22 lyra Berecynthia tibia. 28 quatiant
- II. 30 floream. 31 rivos. 49

30 DOCTORUM CONJECTURÆ

mitos! 24 enses. 26 Qua. 27
— horrendaque cultos Diluvie
metit ater agros. 49 paventes.
51 Sygambri. 52 Depositis.
Cum positis.
XV. 10 et vaganti. 11 amovit.
15 ortus. 18 eximet. 30 re-
mixto.

EPODON LIBER.

I. 5 Vita si, sit vita te. 8 laturi ma-
lum, Qua ferre non molles decet?
12 aut. 19 Abs sedens. 21
Minus—uti sit. 25 alligata—
nectantur meis. 34 nepos.
II. 11 Inutilesque. 18 agris. 21
Quis. 39 juvet. 63 fessas. 67
ubi. 69 redegit.
IV. 8 bis trium. 9 vertit. 17 tot
ora, æra, oro, Rostrata—
V. 1 quisquis regis. 28 Laurens,
gyrans. 35 aquam. 37 Exacta
extracta, exesa, exerta, exacta,
exsecta, exhausta, exucta, exugta,
exulta, exuta, exucta, exsucca.
55 formidolosa. 59 potentius.
60 laborarunt, elaborarint. 63
superba. 75 mens tibi. 80 pro-
jecta. 81 meo. 87 magica.
VI. 15 petiverit. 16 flero.
VII. 1 aut cur, ecquid. 12 Un-
quam—genus. 16 percussi.
IX. 1 Quando ô. 5 mixtis. 17
Ad hunc, Ad huc, At huc, Ab
hoc, At hinc, et Haud hoc fe-
rentes. 20 sita. 25 Africa-
num. Mariano. 34 Aut Chia.
X. 1 exito. 13 uita. 19 finu.
22 projecta.
XI. 1 Pecti. 2 percussus. 7
nam. 8 heu, ut. 17 allevantia.
19 ut hæc. 24 mollitie.
XIII. 1 constrinxit. 10 duris. 15
curto sub stamine. 18 ac dul-
cibus.
XIV. 6 Deus me me vetat.
XV. 3 Magnorum numen cum tu.
5 utque edera. 8, 9 turbarit,
agitarit. 15 offensa, offensi,

ostensum, ostensa, infensa. 23
tralaros.

XVI. 1 bellis teritur. 3 evalue-
runt. 6 Novisque. 8 Parenti-
busque. 14 videri. 15 Quod
expediat communior. 16 ca-
vere. 33 fulvos, sævos, rivos.
38 perprimant. 48 Leve. 55
præsentes. 63 sacravit. 65 quo-
rum a Diis.

XVII. 5 Defixa. 11 Luxerc. 18
Relapsus. 22 ora, amictus.
30 et terra. 32 fervidum. 33
Furens, Urens. Tua. 35 calet. 36
ecquod stipendii. 39 juvenis.
42 vicem. 50 Pactum eius. 60
proderat. 62 sed tardiora. 64
laboribus. 65 infidi. 67 obli-
gatus. 72 nectes. 78, 79 pos-
sum. 81 agentis, habentis exi-
tus, nullum habentis exitum.

CARMEN SECULARE.

IV. Prisco. 16 Genetylilis, 21 ut
denos—et cantus. 26 stabilis
per ævum, stabile usque rerum.
45 docilis—senectutis placida.
49 Quæque—Impetret. 68
Prorogat—Curat—Applicat.
75 Phœbo.

SERM. LIB. I.

I. 4 Gravis armis. 8. aut cita.
19 Quid? statis? 23 Prætereo.
25 Et pueris. 27 Sic—quærant
ut. 29 Perfidus et caupo. Causidi-
cus vaser hic. 36 patiens. 46 ac
meus. 50 viventis. 53 cumeris
55 mallem. 59 tantulum avet
quantum. 63 miseram. 67 simul
ut. 81 afflixit. 88 An si, Atqui,
An qui. 92 quoque. 94
ne facias. 95 qui tam. 100
Tyndarearum. 118 tempore
vitæ.
II. 6 depellere. 14 exigit. 19
facit hic. 24 tendunt, pergunt,
vergunt. 25 Malchinus. 27 Gar-
gonius.

- gonius. 33. tenta. 38 mœchos. 46 Demitterent ferro, negaret. 51 Munificum. 54 et laudat. 61 disperdere. 63 peccesne. 64 genere. 66 satis, et pugnīs. 81 o Cerinthe tuo; hoc, Cerinthe tuæ. 84 ostendet. 86 apertos. 88 ducat. 90 Tu Lyncei contemplare—spectas. apte; nã tu—Lyncei Contemplans—spectas. 101 Chlorin. 107 Captat. 109 labores. 110 velli, tolli. 111 statuât. 117 præsento est. 126 do nomen quod libet. 129 vae pallida, ne pallida.
- III. 7 iteraret. 10 velut quæ. 20 et, at fortasse. 22 ignotis. 25 prævideas—male, prætereas. 44 vitii 54 jungat, servet. 57 homo ille. 58 Tardo ac, pinguis. 60 versetur. 63 siquis, quis at est. 65 impellat, impediât. 70 compensat—his se. 74 ignoscat. 82 Labieno. 91 tortum, sculptum. 101 hinc pugnīs. 112 fastusque. 116 intrinsexit, infregerit. 117 sacra Dis sublegerit, sacra Deum nocturnus legerit. 122 Furta, latrocinia, et cum magnis. 127 crepidas neque fecit Nec soleas unquam. 128 Quo. 132 Tonfor—protinus. 133 opifex, sic rex solus. 140 peccavero, peccabo.
- IV. 3 malus ac fur. 14 mimo, nummo. 15 Accipe jam. 17 nos—loquentes, me—loquentem. 20 ferrum dum molliat, emolliat. 25 digni. Eripe, arripe, erue, exime. 26 ab avaritia, miser. 27 infanus. 33 poetam. 39 poetis. 50 recuset—ambulet. 73 nec recitem quicquam. Nec recito cuiquam. 79 Inquit. 87 amet fanis aspergere. 88 aqua. 95 defenses. 101 afore. 105 inſevit—hoc mi. inſuevit—huic me. 109 Ut qui Farris inops. 116 reddat, 119 possum. 125 fragret. 126
- Vides vicinum. 140 noles—veniet. 141 veniant—auxilioque sint.
- V. 6 minus. 7 deterrima. 15 Absentem ut cantat. 24 lavimur. 36 vatillum. 43 suere. 60 miniteris. 67 Nullo, Nilo deterius. Deterius nihilo. 70 producimus. 72 macros, arsit. 89 ultra. 91 dulcior. 93 hinc. 97 Dein. 99 flammis.
- VI. 4 imperitarent imperitarunt. 13 fugit. 15 Judice quo. 18 Vos,—longe longeque. 24 Tilli. 25 tribunum. 29 hic, aut; hic est; hic, hic quo. 31 Ut cupiat, Ut cupiens. 35 fore, Italiam. 37 curare, requirere. 47 quia sum tibi, Mæcenās. 51 asumere, prava ambitione procul. 53 possit, possim, possunt. 54 tibi me. 60 respondens. 64 præclarus,—purus. 67 insparfos. 68 ac mala, aut mala. 70 si et vivo. 71 pater hic: macro qui. 87 ad hæc, ad hoc, at hoc. 92 ne rusve peregreve. 107 Tilli. 117 echino. 126 Campum lusumque Trigona.
- VII. 15 verset. 20 Compositi, compositum. 28 multumque
- VIII. 3 hinc ego. Ecce ego. 10 hic. 12 agro. 15 qua. 20 perdere. 25 utramque. 28 Cæpere—cum fufus. 30 Ligneæ. 32 utque. 38 veniat, venient. 40 resonarent. 43 et imagine.
- IX. Ibam ut. 2 nugarum, totus. 3 Occurrit. 16 Prosequar hinc. 30 mota divina. 36 vadatus. 48 vivitur. 50 inquam. 64 nictans. 69 vis tu. 76 Inclamat.
- X. 3 Hoc ut non. 21 quippe putatis, quive putetis. 27 Latini. 32 tali me, tali vetuit me. 33 vilus noctem. 34 infanior. 37 Defingit Rhæci. 44 Varius. Ductu molle. 49 cumulata laude.

32 DOCTORUM CONJECTURÆ

laude. 59 ac si quis, at si quis.
68 dilatus, delapius. 78 cruciet.
87 sunt

SERM. LIB. II.

- I. 1 videar. 2 intendere. 8 Tran-
nanto. 10 At——capit. 14
neu. 15 describet, describit. 20
palpare—recalcitret. 31 cefse-
rat. 42 o Rex. 49 quid—certes.
51 Imperitet. 56 male. 63 hanc
—formam. 65 Vaderet— aut
qui. 79 diffingere. 84 laudatus.
85 laceraverit.
- II. 1 bonis. 2 quæ. 5 Ad-
clinus. 28 cocton' et adest, coc-
tone etiam est, coctove num
adest, cocto vel, cocto nec adest.
38 rare. 48 æquora alebant.
53 distabat. 55 pravus. 61
Festorum. 64 angit. 65 qua
non offendat, si non—68 neque,
sicut—72 federit. 83 adduxerit.
84—ubive Accedens annus trac-
tari aut mollius—91 vitaret,
99 Æs. inquit Trausius. 105 e
tanto. 106 eunt 107 uter nam.
113 lautius, latius. 118 longo
post tempore. 123 Culpa, Cu-
pa, Copa, nullo—Magistro.
124 ita culmo. 127 eminet.
132 postremum. 134 Dictus
erat,—cedit.
- III. 1 Si raro scribes, vel toto ut.
4 at ipsis. 12 Archiloco.—edu-
cere. Quin tu. educere. Quid tu.
22 sculptum. 25 Mercuria-
lis, Mercuriali. 39 angit. 43
quæcunque, cujusque. 48 infani.
50 utrisque, utrinque. 51 ab-
ludit. 56 varum. 62 inclaman-
tibus. vulgus. 65 an mentis
67 si ceperis. 74 sani est. 89
voluisse. 96 contraxerit. 101
quod tardius. 108 qui. 112
projectus. 122 Filius hæc
ergo, aut. 129 tuo. 132 quid
ni? neque enim. 133 occi-
dis. 138 reprehendere. 139
- fororem est. 151 jam jam au-
feret. 154 Ingens, Præiens, In-
gesta. 155 Quid cessas. 156
emtum. Octuisibus. 157 pe-
reamne, peream, anne. 163 ten-
tantur. 165 porcarn. 166
balatrone, balatroni. 172 per-
dere, credere. 183 et æneus.
184 paternis Scilicet? aut plau-
sus. 188 quare. 189 ac
fi. 190 quod. 194 Putescit.
203 alias veris. 212 Tu—cum
admittis. 216 Pupam; Pupillam,
Rufam, Ruffillam, Posillam. 225
Vincet item. 230 Quid enim,
quitum, qui cum. 234 In nive,
Tu in nive. 235 vellis. 238 cur-
rit—citata. 240 absorberet. 246
fanin' creta—notati? fani creta
an—notandi fani ut creta—fani
an creta. 259 optet. 260 ait
ubi. 263 labores. 282 Quid-
dam. 288 dasque—labores.
291—nudum—fistam. 301
Quam me stultitiam. 303 ma-
nibus cum, immanis. 313 Tan-
tum. 317 tantum sufflans se
Major. Dein. Num tantum? Ma-
jor permimio. 322 facias tu, fa-
cit et sanus facies tu.
- IV. 2 vincent, vincant. 10
simul et. 11 Ipse. 13 alta, al-
ma. 19 musto, mulsio. 37 aver-
tere. 41 curvat. 44 Fecunda.
46 palato. 48 satis est re. 51
suppones. 53 nasus. 61 immor-
sus, immorsus, mavult. 63 fer-
vunt illata, illota. 65 At
pingui, At misum, Quin-
quenni. 66 quæ Byzantia pu-
truit 78 movent. 79 frusta. 81
in mattis. 86 reprehendi. 87
nequeas. 89 quum cunque.
- V. 3 dolose. 6 redeo. 18 vis-
ne. 20 Forte. 21 quin pro-
tenus. 38 sis cognitor 44 Cygni
—vivaria. 68 et tacitus. 79
magno, indignum. 81 ut fi. 86
ferat heres. 90 offendet—
ultra. 100 sit, esto quadrantis.
104 pru-

- 104 prudenter, prudentu ē vultu.
- VI. 4 nil. 9 deformat. 10 quæ. 23 Romam. 24 urges. 25 Ulteriore. 29 Quid vis, insane, et quas res agis, quam rem agis. Quid tibi vis, insane, quæ agis rerum. 30 obset. 32 ne mentiar. 44 Thrax est gallina Syrae par. 48 spectaverit. 49 luserit. 50 e rostris manet. 51 te hoc. 54 derisor ad omnes! 57 miratur. 67 cum, ut. 70 uvescit. 76 quid exstet. 78 si quis nam. 83 neque ille. 92 Vis tu. 99 celerant iter. 108 vernaliter. 109 praelambens, prægustans. 114 exanimi. 116 valeat.
- VII. 13 doctor. 19 ille, acrior illo. 20 tam — quam. 34 fers, feret. 35 Audis, furisque. 39 sim quid vis. 42 ipso. 47 dignior. 69 Quæris. 78 super. 80 nonne. 82 signum. 95 Jam cum. 96 Quid peccas. 102 libo ductor. 106 nequeunt cum obsonia. 109 uva furtivam strigilem. 113 ut erro.
- VIII. 1 Te Nasidieni jovit. 4 dic. 10 His ut sublatis. 24 semel. 30 porrexerit. 40 omnibus imis. 54 iuspanfa. 58 capite hactenus. 88 albae. 93 quas nos. 94 veluti si. 95 atris.
- EPIST. LIB. I.
- I. 19 submittere. 21 Lenta. 28 oculos. 32 quodam. 34 laborem. 38 adulter. 40 accommodet. 55 Prædocet, edocet, perdocet. 56 et lingua. 57 Sed quadringentis. 61 puerorum est. 68 optat. 71 ac fugiam. 75 est capitum. 84 ventosa. 91 rides, viden' ut. 93 curatus. 94 occorro. 100 solennia mi. 104 suspicientis.
- II. 4 Planius, Rectius. 9 tentat 10 Quod Paris, Quid Paris? ut solus — 11 quibus somni pars nulla, requies haud ulla, somnum aufert cura. 12 Primus Peliden. 17 Rursum. 23 Circæ. 25 exfors. 31 cessantem ducere, accersere somnum, cessanti — curam, cessantum. 32 hominem. 34 cures. 38 oculum. 40 qui cœpit, habet faci. 41 vivendi recte qui. 46 contigit, hic — Quod fatis est cui contingit. 51 aut res. 52 podagrum. 65 qua monstret.
- III. 4 terras. 22 et turpiter. 26 tormenta. 29 volumusque bonis. 30 sit tibi curæ. 33 veri inscitia, seu — seu.
- IV. 9 Qui sapere et fari possit — et cui. Quam sapere et fari ut possit — 11 domus et victus.
- V. 1 Archiacis. 6 Sin — accersere. 11 extendere. 12 fortuna est, fortunam, fortunas. 17 in prælia — inermem. 26 Butram — Septiciumque. 27 conviva, patella.
- VI. 3 Hunc. 5 spectent. 10 utriusque. 11 exercet. 13 Si, cum quid vidit. 22 Mutus, et (indignum; quod sit pejoribus ortus) Moschus, et (indignum) qui sit — 30 una potis. 31 putet et. 34 porro, et. 46 Quæ dominum. 50 sævum Qui fodit. 53 is fascet. 59 transferre — pontemque, campumque, clivumque. 68 in parti.
- VII. 3 vis vivum sanum; vivere vis, recteque videre. 22 paratus. 29 Ne Julia. 34 compellar. 41 Ithace. 43 relinquo. 50 Abatium. 52 lave. 54 quique Patronus. 56 natum. 58 curto. 63 neget. 69 provisisset, prævidisset. 73 Ergo ubi, Ast ubi. 75 etiam serus. 77 Invectus mannis. 93 dicere. 96 fumu!.

4 DOCTORUM CONJECTURÆ

- VIII. 5 oleamque. 6 arvis. 12 venturus.
 IX. 3 at cætera. 5 vetulis notisque columbis.
 X. 18 divellat. 19 tapetis. 22 Parias. 24 expelles. 25 fastigia, vestigia. 27 succum. 33 præcellere, præcedere, prævertere. 37 victor victo. 40 vehit. 41 qui parvo, parvo quod. 44 vivas. 45 dimittas.
 XI. 22 Fors donaverit.
 XII. 15 parvi. 23 Empedocleum. 29 defundit, defudit.
 XIII. 12 sepositum. 14 glomus, globos.
 XIV. 5 an rus. 8 mensque. 9 avet, ovat. 21 vocas. 40 tu urbana.
 XV. 6 aptaque, doctaque. 9 Clusinos. 13 equis. 16 Jugis. 30 figere. 32 donarat, donaret. hircinæ. 37 correptus. Correctus Mænius. Mænius idem. 42 tutus nam,
 XVI. 3 et pratis. 5 nisi dissociantur. 7 discendens, discedens. 8 quod, benigni. 9 ferant, 10 juvet. 13 Threcam. 14— aptus, et utilis arvo. 15 et (jam si credis) 16 præstent. 26 his vacuas dictis. 38 mutemque colores. 40 medicandum. 43 res sponfore. 49 negitatque. 51 milvius. 55 unam. 56 Est damnum levius mihi non facinus tamen. Esto. Damnum est hoc levius mihi, non — 59— dicit clare tuque Augur Apollo. 61 justum sanctumque. 63 Quo, quo. 64 Cum triviis fixum sese— 67 prodidit.
 XVII. 8 lædet. 11 benignior. 12 inunctum. 21 verum es. 43 sua. 44 ferunt, 48 dato. 51 rixæ minus, et minus. 54 aut subducta. 62 rauca.
 XVIII. 7 tonsa cute. 11 vultum. 15 Rixator, rixatus. 19 Doliches, Damocles. 35 poscet. 37

- scitaberis illius. 54 sustententes. 56 refigit Nunc, et— abjudicat arvis. 58 abstes. 77 ruborem. 80 At penitus. 81 fidenter. 91 liquidi, vetuli— de luce— 93 juret se— tepores. 104 gelidis— rivis. 107 ut mihi. 110 neu. 111 hæc— qui ponit, adponit. 112 animum mihi ego ipse.
 XIX. 10 edixi. 15 cœna. 17 Proh! si. 19 mihi sæpe Bilem, sæpe— 24 numerosque animosque. 32 Latinis.
 XX. 5 discendere. 7 quid te. 10 deletrat. 13 unctus. 15 de- trusit.

EPIST. II.

- I. 1 sustententes ac. 2 mœnibus ornes. 6 fata. 8 formant. 16 numen. 17 mihi ortum. 18 tuus hoc. 28 Graiorum. 31 olea. nihil extra. 41 probosque, probatos. 42 respuit, respuat. 43 ponatur. 46 et item unum. 48 in Fastos. 53 non est? non mentibus— recens? at mentibus. 60 arcte. 67 cedit. 73 decorum, et. 75 venitque, duci vendique. 80 clament. 83 nil recti. 97 vultumque animumque. 105 Scriptos nominibus rectis. 109 puerique. 112 prior. 115 melicorum — melici. 122 puero non cogitat. 136 tollit. 142 et pueris. 145 invecta. 153 sancta, nata. 155 redacti. 161 lumina. 163 quid Thespis 167 inscite, inicitus, in schediis, in chartis. 180 ac reficit. 186 plaudit. 187 equiti. 188 incestos, ingratos. 196 converterit. 200 et furdo. 207 Læna. 216 impende. 240 cuderet, duceret ære, ut ad simulantia subaudiatur signa. 245 Ac neque. 248 moresque. 264 morer

inorer—gravet. 266 optem. 270 inemtis.
 II. 8 imitabitur. 11 excludere. 16 lædat. 22 rediret. 32 id facti. 36 mentis. 44 vellem, scirem, cuperem, quirem. 52 quod tum decerat. 53 expugnare. 62 nimum diversa. 65 Romana. 68 Quirino. 70 haud sane. 80 contacta, cantata, cinctuta, cunctata. 81 sibi qui. 82 Ut studiis. 83 taciturnior. 87 Pactus erat, Fautor erat. 89 Crassus ut hic illi foret, hic ut Mucius illi. 92 Sacratumque—opus aspice; tumque. 102 vates. 120 Limpidus et vehemens. 122 depascet. 128 ignobilis Argus. 138 rediit ad se. 151 sanarier. 152 donarent, donarunt, donarant. 154 rationibus. 158 mercatu et are. 160 horti. 161 daturus i71 refigit. 172 cuiquam. 173 morte suprema, sponte. 175 Sed quia. 176 alternis, ulterior. 163 et celsare. 199 procul absit, procul precor absit. 212 levat. 216 licentius, frequentius.

DE ARTE POETICA.

II. formas. 23 quidvis, quodvis. 26 lenia. 32 faber unus, fabrum unus, faber Umbrius, faber imos unguis. 52 factaque. 58 Nomina prodiderit. 59 proeudere nummum. 60 silvis fo-

lia privos. 63 debemus. 65 palus prius, palus dudum aptaque, palus pulsataque; agitataque; versataque. 68 mortalia cuncta. 72 vis et norma. 92 decentem. 101 adflent. 113 equitesque patresque. 114 Davusne—Eros 116 et matrona. 120 Home-
 reum. 132 Nec circa. 135 referre. 139 Parturiunt. 141 mœnia, funera, Pergama. 154 Fautoris. 157 maturis. 172 lentus—pavidusque. 185 Ne pueros. 186 avem Progne, Cadmus vertatur. 196 amicis. 197 pacare tementes. 202 juncta. 206 utpote parcus. 209 Laxior. 239 famulus custosve, 249 fracti. 260 mis-
 sos. 265 ut omnes. 270 Vestri. 271 utrumque. 276 vectasse per Hellada, vexasse. 277 Qui canerent. 294 Perfectum. 318 vivas. 324 propter. 326 Dicas. 330 Et, hæc—
 speremus. 339 Ne, quodcun-
 que. 340 exciat alvo. 353 Quid ergo est? 355 Ut ci-
 tharædus. 358 bis terque. 362 capiet. 371 a summo discessit. 410 possit. 411 conspirat. 414 Venere et Baccho. 416 Nec
 fatis. Non—435 laborant. 441 formatos, ter natos. 443 Nil—verbi—operæ—inanis. 462 Qui sciet, sciat. Qui scit—
 projecit. 470 dictitet.

DE EDITIONIBUS HORATII.

Editiones quæ commentarios
Veterum adjunctos habent.

PRO editione Horatii antiquis
fima habet Mich. Mattaire, quam
4. sine loci et temporis aut Ty-
pographi nota impressam memo-
rat, putatque impressam Medio-
lani circa 1470. memorat etiam
Mediolanensem editionem 1474.
Fol. et Ferrariensem ejusdem anni
in 8. Has secutæ Mediolanensis
1477. Fol. et Tarvisina ejusdem
anni, quæ omnes præceserunt Ve-
netam 1477. quam pro prima om-
nium laudat Bentleius.

Cum commentariis *Acronis* et
Porphyrii ex emendatione *Ra-
phaelis Regii*. Fol. sine loci nota
lucem vidit Horatius 1481. Me-
diolani 1485. Fol. atque additis
etiam *Antonii Mancinelli* et *Chri-
stophori Landini* scholiis, Venet.
1492. et 1495. Fol. Brixiae 1501.
Fol. et Venet. 1514. Fol.

Cum commentariis *Helenii A-
cronis*, et *Pomponii Porphyrii*,
Antonii Mancinelli, et *Christophori
Landini*, Venet. 1494. Fol.

Cum commentariis *Acronis*, *Por-
phyrii*, *Mancinelli* et *Jodoci Ba-
dii Ascensii*, recentente eodem *Ba-
dio*, Paris. 1519. Fol.

Cum commentariis *Acronis*, ad
voluminis calcem, Basil. 1527. 8.

Cum *Acronis*, et *Porphyrii*
commentariis, Basil. 1545. 8.

Cum commentariis *Acronis* et
Porphyrii, admixtis *C. Emilii*,
Julii Modesti et *Terentii Scauri*, an-
notatiunculis, emendante *G. Fa-
bricio*, Basil. 1555. Fol.

Cum enarrationibus commenta-
toris veteris è MS. recensiti, auc-

tique, ac *Jacobi Cruquii* Melsenii
commentario, atque notis, et suc-
cidanea appendice *Jani Doussæ*,
Patris, Antuer. apud Plantin. 1578.

4. et 1579. 1611. 4.

Cum commentariis vel notis
40 Grammaticorum, in quibus
familiam ducunt veteres Acro
et Porphyrio, Basil. 1580. Fol.

Cum scholiis perpetuis veteri-
bus (selectis quidem illis et pas-
sim emendatis atque ab interpola-
tione purgatis) notisque accuratis
Willelmi Baxter. Lond. 1701. 8.

Editiones sine Veterum com-
mentariis.

Antiquissima est Mediolanen-
sis 1474. cui successit Veneta
1478. et quæ cum *Christophori
Landini* interpretationibus, charta
et typis nitidis prodiiit Florentiæ
1483. Fol. et cum commentariis
Joannis Arriabeni, Venet. 1490.
Fol.

Horatii Epistolæ, Cadomi
1480.

Horatius ex editione *Jacobi
Locher*, cum scholiis, et gloſſa in-
terlineari ac figuris, Argent. 1498.
Fol.

Horatii Odæ cum argumentis
et tabula legum carminis. Paris.
1498. 4.

Aldina editio literis quas vocant
Italicis five currentibus, 1501. 8.
atque iterum emendatius ratione
metrorum demonstrata, 1509. 1519.
1527. 1559. 8.

Cum notis *Badii Ascensii*, Par.
1506. 4.

Cum *Antonii Bonfsii* commen-
tariis,

tariis, Romæ, 4. et in editione Ascenſianæ, Paris. 1519. Fol.

Editio Friburgensis 1533. 8. cum notis *Henrici Glareani*. et 1540. 8. cum *Nic. Perotti* libello de metris Odarum.

Editio *Rob. Stephani*. Paris. 1539. 1544. 8.

Horatius cum scholiis et argumentis *H. Stephani*, et diatribæ duplici (ſine notatione anni) 8. et ſecunda editio. 1588. 8. tertia Genevæ 1600. 8.

Lugdunenſes editiones apud Gryphum 1535. 1542, &c. 8.

Cum *M. Antonii Mureti* commentariis, Venet. apud Aldum jun. 1555. 8. additis ſcholiis *Jo. Mich. Bruti* ad libros Odarum et Epodon 1561. 1564. 1570. 1582. 8.

Cum commentariis *Erasmi, Politiani, Sabellici, Rhedigni Pii, Petri Criniti, Aldi Manutii*, &c. Venet. 1553. Fol.

Cum notis *Joannis Hartungi*, Baſil. 1555. Fol.

Joannes Baptiſta Pigna Poetica Horatiana Venet. 1561.

Franciſci Irenici, Lugd. 1567. 8. Dillingæ 1585.

Epistolarum Libri duo, et in eas præſationes. Paris. 1585. 4.

Antonii Sebastiani Minturni commentarius in Horatium, Venetiis editus.

Horatius e decem codicibus emendatus cum commentariis eximiiſ *Dionyſii Lambini*, Lugd. 1561. 4. et Venet. 1566. 4. et apud Paulum Manutium, magnis acceſſionibus locupletatus, Paris. 1568. 1579. Fol. Francofurti 1577. Fol. et 1596. 4. Genevæ, 1605. 4. Paris. 1605. Fol. in qua editione accedunt notæ *Turnebi* et *Theodori Marcelli*.

Ex caſtigatone *Theodori Pulmanni*. 1566. apud Plantin. minore forma, et 1577 et 1580. cum

Pulmanni et *Manutii* notis. Notis *Jani Douſæ*, Patris; et ejus appendix ad commentariolum Horatianum, 1582. 12.

Georgii Fabricii, Lipſ. 1578. 1588. 1605. 8.

Horatius *Petri Gualterii Chabotii*, Paris. 1582. Baſil. 1588. 8. et cum ejusdem uberioribus commentariis, Dialectico, Grammatico et Rhetorico, 1578. Ac poſt ejus mortem (circa enim A. C. 1597 e vivis exceſſit) recensente *Jac. Graſſero*, Baſil. 1615 Fol. quæ editio locupletior eſt, non emendatior. Sunt qui *Chabotium Torrentii* commentaria compilafſe dicunt, at *Torrentio* longe prior ſcripſerit.

Cum argumentis, notis et indice *Guil. Xylandri*, Heidelb. 1575. 8. et Neoftad. 1590. 8.

Cum erudito commentario *Læzini Torrentii*, Epifcopi Antuerpienſis, bonis Codd. MSS. uſi: ex officina Plantin. 1608. 4. Additæ ſunt *Petri Nannii* Alcmariani notæ in Artem Poeticam.

Federici Ceruti, Medici Veronenſis, paraphraſis totius Horatii, Veronæ 1585. 4.

Paraphraſis *Eilbardi Lubini*, Roſtock, 1599. 4. et Francof. 1612. 4.

Horatius cum ſcholiis *Greg. Bersmanni*, 1602. Lipſiæ, 8.

Cum notis *Dan. Heinfii* apud Rapheleng. 1610, 1612, 8.

Tertia Heinfii editio, Lugd. Batav. 1629. 12. et quarta Amſtelod. 1676. minore forma.

Cum notis *Rutgerſii*, Paris. 1613. 12.

Horatius ab omni obſcœnitare Romæ expurgatus. Col. 1616. 8.

Jodoci Desmarex Antuerpienſis, e Soc. Jeſu brevis commentarius ad Horatium ab omni obſcœnitate purgatum, Duaci 1636. 8.

Cum notis brevibus et perſpicuis *Joannis Bond*, Lond. 1610. 8.

38 DOCTORUM CONJECTURÆ

et deinceps in aliis locis sæpissime.

Horatius e Typographia Regia, Paris. 1642. Fol. typis luculentis.

Cum commentariis selectis *Varriorum*, et Scholiis integris *Joannis Bond*, curante *Cornelio Schrevelio*, Lugd. 1670. 8. in qua editione promissit *Jani Rutgersii* Venusinas lectiones in Horatium, sed has primum edidit *Trajectæ Batav.* 1699 *Petrus Burmannus*.

Cum notis *Joannis Minellii*, Roterd. 1668. 12

Cum castigationibus *Tan. Fabri*, Salmur. 1671. 12.

Cum *Minellii* notis, commentarioque eximio *D. Fred. Rappolti*, et supplemento *Joachimi Felleri*, Lipsi. 1675. 8. duobus vol.

In usum Delphini, at privato ausu, Horatium edidit *Petrus Rodellius* e Soc. Jesu, cum paraphrasi ac notis, Tolosæ 1683. 8. Postea auspiciis Regiis *Ludovicus Desprez*, Paris. 1691. 4; hanc editionem recuderunt Londinenses 1694. 8. et Amstelodamenses. 1695. 8.

Horatii carmina expurgata, cum notis eruditis et eleganti interpretatione *Josephi Juvencii*, Paris. 1696. 8.

Horatius cum scholiis eruditis *Edwardi a Zurk*, Harlem, 1697. Lond. 1702. 8.

Horatius perquam nitide excusus ad optimorum exemplarium fidem, cum castigationibus quibusdam et variis lectionibus notatu dignioribus, *Cantabrigiæ* typis majoribus 1699. 4. et minoribus ty-

pis 1701. 12. cura *J. Talbot*.

Quintus Horatius Flaccus ex Recensione, et cum Notis atque Emendationibus *Richardi Bentleyi*. S. T. P. Cantab. 1711. 4. editio splendida nec diu post recusa, haud minus pulchris ac nitidis typis Amstelod. 1713. 4. sed ita ut ad usum longe præstet hæc posterior editio, perinde etiam emendata ab *Isaaco Verburgio*.

Cantabrigiæ, 1713. 8. Horatius ad nuperam *Richardi Bentleyi* accurate expressus. Notas addidit *Tho. Bentleyus* A. B. Coll. S. Trinitatis Alumnus.

Eodem anno prodiit Horatius Amstelodami. 12. curante *Petr. Burmanno*, castigatus ad Cod. MSS. et ad Bentleyi editionem, a qua tamen subinde recedere non dubitat, quando ille suo ingenio nonnulla pruruptiore ausu immutavit.

Horatius ad modum *Minellii* illustratus, Rotterd. 1714. 12.

Horatius ex recensione *M. Maitaire*. Lond. 1715. 12.

Q. Horatii Flacci Poemata emendavit, variasque Scriptorum et Impressorum lectiones adjecit *Alexander Cuningamius*, Lond. 1721. 8.

Q. Horatii Flacci Carminum Libri quinque. Recensuit *Georgius Wade*, S. T. P. 1731. 8.

Horatium cum Gallica Versione Parisiis ediderunt. 1681. 10 Vol. 12. *Andreas Dacierius*; 1685. 2 Vol. 12. *Tarteronus*; et 1728. 2 Vol. 4. *Sanadonius*, qui Carmina Ordine Chronologico disposuit.

DOCTORUM CONJECTURÆ ADDENDÆ.

- I. Carm. IV. 2 Torquentque. Traduntque. XV. 18 trepidumque et celerem sequi Ajacem. XVI. 23 indulci in juventa. XXIV. 6 et iustitia, et loror
- II. XIII. 13 a cruento Marte cavimus.
- III. XXI. 13 tu leniter mentem,
- IV. VIII. 19 hærebit amico quod dederis animo.
- I. Serm. II. 81 o Cerinthe, tuæ tenerum— VI. 116 pueris scabris. putris tripus. IX. 45 nemo deterius fortuna est usus. 55 eo quod. X. 48 neque Lucili detrudere.
- II. II. 75 Se dubia in bilem. III. 220 ibi parva stultitia. VI. 29 Quid tibi vis? Isne? ecquas res agis?
- I. Epist. I. 84 Si dixit Davus. X. 47 Haud servit. XIII. 12 si positum. XV. 11 Dicit equus. XVIII. 3 æque Discolor infido— 112 Det, vel non det opes. XIX. 13 Exiguaque toga simulet textoque Catonem; — simuletque ex ore Catonem. — simulet, exque ore Catonem.
- II. I. 31 olea in. 73 memini quia plagosum. 144 memores. 158 grave vi rus, grave ruris. 164 Tentavit quoque dein si— II. 80 et non cuncta.
- Ars Poet. 63 receptos — Neptunus recepto — Neptuno. 114 Davusne — herusne. 248 Offenduntur enim pater, et quibus est equus, et res. 461 Si quis currat.

CORRIGENDA.

IV. Carm. IV. 7 dele subdistinctionem post *Vernisque*. I. Serm. I. 97 *vestiret* lege *vestiret*. II. 129 *vel pallida* lege *vel pallida*. III. 85 (Quod nisi concedas habere infuavis acerbus) IV. 30 *regino* lege *regio*. 98 *et incolumis* lege *et incolumis*. V. 91 post *urna* ponas punctum. VI. 54 *fors* lege *fors*. II. Serm. III. Hunc versum sic legi vellem, *Quorsum abeant? creta (ut sani) an carbone notandi?* I. Epist. VI. Ad *Mumium* lege *Numicum*. VII. 80. *Arasum* lege *Adrasum*. XVIII. 7. in *tonsa* lege *intensa*. 33 *pulebris* lege *pulebris*. II. Ep. I. 27. *Al bano* lege *Abano*. II. 33 post *Mumium* ponas punctum. Ars Poet. 14 dele subdistinctionem post *professis*.

